

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिका
ललितपुर महानगरपालिका
Lalitpur Metropolitan City

३ नं. वडा कार्यालय

पुल्चोक, ललितपुर, बागमती प्रदेश, नेपाल

फोन नं.: ०१-५४२८१८८ / ५८५१२३६५४८

ईमेल: lmcity.ward3@gmail.com

Facebook: ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३

२०७५ भदौ १८ गते

जनप्रतिनिधिको पद वहालीको

१००
दिन

३ नं. वडाको
जानकारीमूलक

संगालो २०७९

शव वाहन

जेटमेशिन

सफाई अभियान

जनहित कार्यक्रम

अनलाईन सिफारिस

स्वास्थ्य जाँच तथा परीक्षण

व्यावसायिक ट्रेडिङ्ग सेन्टर

विद्युतीय निःशुल्क गाडी

अपाङ्गमैत्री फुटपाथ

अपाङ्गमैत्री वडा भवन

Web: lmcityward3.com / naagarik.lmcityward3.com

App: Lmcityward3 / NaagarikWard3

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

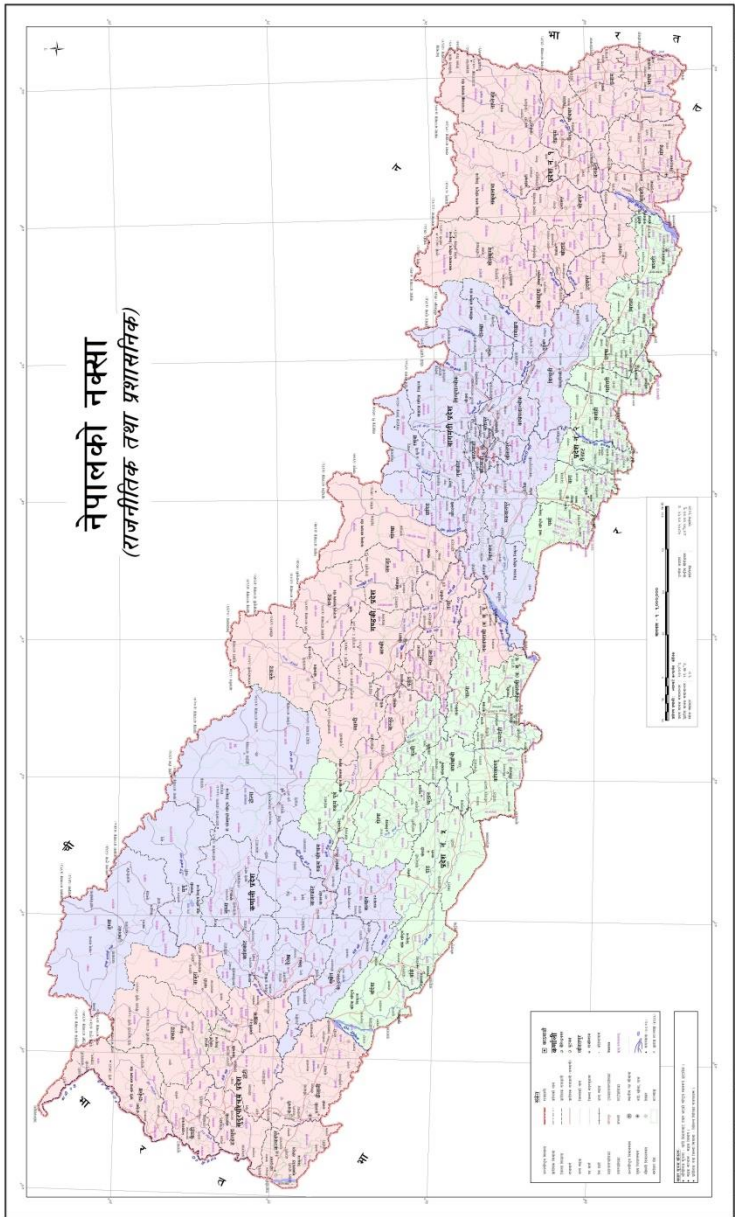
“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

हाम्रो संस्कार,
गरौं नमस्कार

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौँ, सिकाऔँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

सयौं थुँगा फूलका हामी, एउटै माला नेपाली
सार्वभौम भई फैलिएका, मेची महाकाली ।
प्रकृतिका कोटि-कोटि सम्पदाको आँचल
बीरहरूका रगतले, स्वतन्त्र र अटल ।
ज्ञानभूमि, शान्तिभूमि तराई, पहाड, हिमाल
अखण्ड यो प्यारो हाम्रो मातृभूमि नेपाल ।
बहुल जाति, भाषा, धर्म, संस्कृति छन् विशाल
अग्रगामी राष्ट्र हाम्रो, जय जय नेपाल ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय

पुल्चोक, ललितपुर, बागमती प्रदेश, नेपाल

२०७९ वैशाख ३० गते भएको स्थानीय निर्वाचनमा निर्वाचित भएका वडा समितिका पदाधिकारीहरु

पद	नाम, थर	फोन नं.
अध्यक्ष	श्रीगोपाल महर्जन	९८५१०९२९४८
महिला सदस्य	मिलन महर्जन	९८४१७२७५०७
दलित महिला सदस्य	रञ्जु तोलाङ्गी	९८०६७४६६९१
खुल्ला सदस्य	गणेश कुमार रजक	९८४१३५९१०२
खुल्ला सदस्य	रुपेश थापा	९८४१६९९३४१

फोन नं. : ५४२८१८८

मोबाईल : ९८५१२३६९४८

www.lmcityward3.com, Apps : Lmcity ward 3

www.naagarik.lmcityward3.com,

Apps : Naagarik Ward3

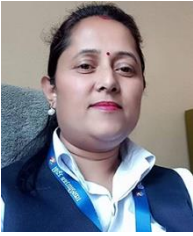
email : lmcity.ward3@gmail.com

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

सचिव
रिना महर्जन

सहायक सचिव
अम्बिका कुमारी घिमिरे

ईन्जिनियर
जू.ई. ईश्वर श्रेष्ठ

ज्योत्सना अधिकारी
सहायक स्तर चौथो

अमिता महर्जन
सामाजिक परिचालक
(सहायक स्तर चौथो)

सोनिका श्रेष्ठ
कम्प्युटर अपरेटर
(सहायक स्तर चौथो)

विजेता महत
(कार्यालय सहयोगी)

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

आदरणीय वडाबासी महानुभावहरुमा
नमस्कार, ज्वज्वलपा ।

विषय : कृतज्ञताज्ञापन बारे ।

स्थानीय निर्वाचन, २०७९ मा हामीलाई अमूल्य मत दिई जिताउनु
भएकोमा सबै मतदाता तथा वडाबासीहरुलाई कृतज्ञताज्ञापन गर्दछौं ।

तपाईंको समस्या हामी सबैको समस्या हो । यसको समाधान गर्ने
जिम्मेवारी हामी सबैको हो । त्यसैले हामी सबै एकसाथ भएर अघि बढौं ।
भविष्य हाम्रो हातमा छ ।

आशा छ सदा, सधै हातमा हात मिलाई काँधमा काँध थापी सँग सँगै हिड्न
पाउने आशा र विश्वास गर्दछौं ।

.....
श्रीगोपाल महर्जन

अध्यक्ष

३ नं. वडा समिति परिवार

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

निर्वाचन आयोग नेपाल
**ELECTION COMMISSION,
NEPAL**

अनुसूची- २१

(नियम २८ को उपनियम (९) सँग सम्बन्धित)

निर्वाचन आयोग

निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय

ललितपुर जिल्ला

ललितपुर महानगरपालिका

प्रमाणपत्र

स्थानीय तह निर्वाचन ऐन, २०७३ बमोजिम २०७९ सालमा सम्पन्न भएको निर्वाचनमा ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ बस्ने तपाईं श्री श्रीगोपाल महर्जन, ललितपुर जिल्लाको ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ को वडाध्यक्ष पदमा निर्वाचित भएको प्रमाणित गरी यो प्रमाणपत्र प्रदान गर्दछु ।

मिति : २०७९/०२/११ गते

दस्तखत :

.....

नाम, थर: किरण प्रसाद शिवाकोटी

निर्वाचन अधिकृत

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को
अनुसूची- २
(दफा १०९ सँग सम्बन्धित)

शपथ ग्रहण

म श्रीगोपाल महर्जन मुलुक र जनताप्रति पूर्ण बफादार रही सत्य निष्ठापूर्वक प्रतिज्ञा गर्छु, देश र जनताको नाममा शपथ लिन्छु कि नेपालको राजकीयसत्ता र सार्वभौमसत्ता नेपाली जनतामा निहित रहेको नेपालको संविधानप्रति पूर्ण बफादार रहँदै नगरकार्यपालिकाको सदस्य पदको कामकाज प्रचलित कानूनको अधीनमा रही, मुलुक र जनताको सोभो चिताई कसैको डर नमानी, पक्षपात नगरी, पूर्वाग्रह वा खराब भावना नलिई पदीय गोपनीयता कायम राखी इमान्दारीका साथ गर्नेछु ।

नाम : श्रीगोपाल महर्जन

मिति : २०७९/०२/१२

सही :

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२०७९ साल बैशाख ३० गते भएको स्थानीय तहको निर्वाचनमा अभिव्यक्त
गरेका हाम्रा प्रतिवद्धताहरु

- १) कार्यालयमा सुशासन र पारदर्शिता,
- २) आवश्यक पूर्वाधार विकास कार्यलाई निरन्तरता,
- ३) अमूर्त संस्कृतिको जगेर्ना, मूर्त सम्पदाको संरक्षण,
- ४) सार्वजनिक जग्गा संरक्षण,
- ५) वडाको फोहोर संकलन र विसर्जन,
- ६) उद्यमशील स्वरोजगारलाई निरन्तरता,
- ७) निजी साभेदारी कार्यक्रम,
- ८) जनसहभागितामूलक कार्यक्रम,
- ९) व्यावसायिक ट्रेनिङ्ग सेन्टर भवन पूर्णता
- १०) अपाङ्गमैत्री फुटपाथ निर्माण,
- ११) सरकारी क्याम्पसमा स्नातक तह निःशुल्क अध्ययन,
- १२) विद्यालय तहमा छात्रवृत्तिको व्यवस्था,
- १३) वडा स्वास्थ्य केन्द्रलाई निरन्तरता,
(वर्षमा एक पटक निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण)
- १४) तीन तीन महिनामा टोल टोलमा भेटघाट,
- १५) जनहितका कार्यक्रमलाई थप र निरन्तरता,
- १६) **Air Purifier and Pollution Controller** थप गर्ने,
- १७) बाल उद्यान केन्द्र निर्माण,
- १८) शिक्षामा पहुँच र गुणस्तरमा सुधार,
- १९) ज्येष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र र ज्येष्ठ नागरिक सम्मान,
- २०) जनताको गुनासो सुनुवाईका लागि टोलटोलमा गुनासो पेटीका
राखी गुनासो संकलन गरी प्राप्त गुनासोको सम्बोधन गर्ने ।
- २१) सचेतना कार्यक्रम :
 - क) बालबालिका,
 - ख) युवा,
 - ग) महिला हिंसा विरुद्ध,
 - घ) अपाङ्गता भएका व्यक्ति,
 - ङ) लैङ्गिक समानता,
 - च) स्वास्थ्य र शिक्षा,अन्य आवश्यकतामा आधारित तालिम कार्यक्रम ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

दियौ सबैले भोट हामीलाई, राम्रो गर्नु भनि, शुभकामना समेत ।
अझ राम्रो गर्नु मन जित्नु सबैको, केही छैन बोक्नु ! सिक्नु र सिकाउनु ।
सबैले थाहा छ, मृत्यु के हो ? आज छ भोली छैन ।
तर, किन ? मानिसमा द्वेढ चरित्र ! बित्तै नपर्ने हो कि ?
सत्यता छ । हामीले देख्यौं । जे गछौं त्यही पाउछौं, आज नपाए भोलि ।
मन, बचन र कर्मले सेवा गरौं ।
सत्यताको जगमा अडिग भै आदर्श, इमान्दारी र स्वाभिमानको लागि
निष्कलङ्क बनौं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

बिषय सूची

१. तत्कालिन कार्यक्रमहरु	१
२. आ.व. २०७९/०८० को वडा स्तरीय योजना	४
३. नगर स्तरीय योजना	८
४. ३ नं. वडा कार्यालयको सार्वजनिक सूचना	९
५. ललितपुर महानगरपालिकाको वडा १ देखि २९ सम्मको नक्सा	११
६. ललितपुर महानगरपालिकाका वडा अध्यक्ष र कार्यपालिका सदस्यहरुको विवरण	१२-१३
७. वडाको परिचय	१४
८. नेपालको संविधान, २०७२ बारे कानूनी साक्षरता	२७-४१
- प्रस्तावना	२८
- भाग-२ नागरिकता	२९
- भाग-३ मौलिक हक र कर्तव्य	३१
- भाग-१७ स्थानीय कार्यपालिका	३३
- भाग-१८ स्थानीय व्यवस्थापिका	३६
- भाग-१९ स्थानीय आर्थिक कार्यप्रणाली	३९
- अनुसूची-८ स्थानीय तहको अधिकारको सूची	४०
- अनुसूची-९ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको साभ्भा सूची	४१
९. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बारे कानूनी साक्षरता ४२-९२	
- परिच्छेद-३ गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार	४३
ललितपुर महानगरपालिका स्थानीय राजपत्र - भाग २	७६
- परिच्छेद-२ फोहोरमैला उत्पादन, संकलन, न्यूनीकरण तथा निष्कासन सम्बन्धी	७६
- परिच्छेद-८ कसूर र दण्ड सजाय	७७
- सार्वजनिक घरपालुवा जनावरहरुको व्यवस्थापन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५	८०
- उद्यमशील स्वरोजगार कोष संचालन कार्यविधि, २०७६	८४
- परिच्छेद १ प्रारम्भिक	८४
- परिच्छेद २ उद्यमशील स्वरोजगार कोषको स्थापना, उद्देश्य तथा प्रयोग	८५

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- परिच्छेद ३ समितिको गठन र काम, कर्तव्य तथा अधिकार ... ८६
- परिच्छेद ५ खर्चको निकासा, लेखाडकन र प्रतिवेदन ८९
- परिच्छेद ३ समितिको गठन र काम, कर्तव्य तथा अधिकार ... ८६
- कोष र ऋणी बीचको सम्भौताको ढाँचा ९१
- १०. नेपाल नागरिकता ऐन, २०६३ र नेपाल नागरिकता नियमावली, २०६३
बारे कानूनी साक्षरता ९३-१०५
- नेपाल नागरिकता ऐन, २०६३ ९४
- नेपाल नागरिकता नियमावली, २०६३ ९८
- ११. मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४ र मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता,
२०७४ बारे कानूनी साक्षरता १०६-१५७
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४
- भाग-१ प्रारम्भिक,
- परिच्छेद-१ सामान्य व्यवस्था १०७
- भाग-३ पारिवारिक कानून
- परिच्छेद-१ विवाह सम्बन्धी व्यवस्था १०८
- परिच्छेद-३ सम्बन्ध विच्छेद सम्बन्धी व्यवस्था ११२
- परिच्छेद-४ आमा, बाबु तथा छोरा, छोरीको सम्बन्ध सम्बन्धी
व्यवस्था ११५
- परिच्छेद-६ धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री सम्बन्धी व्यवस्था ११९
- परिच्छेद-१० अंशवण्डा सम्बन्धी व्यवस्था १२२
- परिच्छेद-११ अपुताली सम्बन्धी व्यवस्था १२७
- भाग-४ सम्पत्ति सम्बन्धी कानून
- परिच्छेद-३ सम्पत्तिको उपभोग सम्बन्धी व्यवस्था १२९
- परिच्छेद-४ जग्गा आवाद, भोगचलन तथा दर्ता सम्बन्धी
व्यवस्था १३१
- परिच्छेद-५ सरकारी, सार्वजनिक तथा सामुदायिक सम्पत्ति
सम्बन्धी व्यवस्था १३१
- परिच्छेद-६ गुठी सम्बन्धी व्यवस्था १३५
- परिच्छेद-९ घर बहाल सम्बन्धी व्यवस्था १३६
- परिच्छेद-११ सम्पत्तिको हस्तान्तरण तथा प्राप्ति सम्बन्धी
व्यवस्था १४४
- परिच्छेद-१२ अचल सम्पत्तिको बन्धकी सम्बन्धी व्यवस्था १४६
- परिच्छेद-१५ लेनदेन व्यवहार सम्बन्धी व्यवस्था १४७

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७४

- परिच्छेद-१ प्रारम्भिक	१४९
- परिच्छेद-४ लिखत तयार गर्ने कार्यविधि सम्बन्धी व्यवस्था .	१४९
१२. सिक्नु पर्ने, जान्नु पर्ने, जानकारीमूलक	१५८-१९५
- अति आवश्यक सेवाहरु	१६६
- नेपाल सरकारले ८ रोग लागे सितैमा उपचार गरीदिने	१७२
- प्राय सोधिने प्रश्नहरु : पञ्जीकरण	१७४
- नेपाल सरकार राष्ट्रिय दलित आयोग २०५८	१८५
- २०५८ माघ २५ गतेको राजपत्रमा प्रकाशित जनजातिहरु ...	१९२
माध्यमिक शिक्षा उत्तिर्ण (एसएलसी) परीक्षा संचालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका २०६८	
- परिच्छेद ११ अभिलेख सच्याउने सम्बन्धी व्यवस्था	१९४
१३. स्वेतपत्र ललितपुर महानगरपालिका आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ देखि २०७८/०७९ सम्ममा संचालन भएका कार्यक्रमहरु	१९६-२२२
- २०७४ साल वैशाख ३१ गते भएको स्थानीय तहको निर्वाचनमा अभिव्यक्त गरेका हाम्रा प्रतिवद्धताहरु	१९७
- आ.व. २०७४/२०७५ मा सञ्चालित योजनाहरुको विवरण बजेट शिर्षक	१९९
- आ.व. २०७५/२०७६ मा सञ्चालित योजनाहरुको विवरण वडा बजेट	२००
- आ.व. २०७६/२०७७ मा सञ्चालित योजनाहरुको विवरण बजेट शिर्षक	२०२
- आ.व. २०७७/०७८ को वडा स्तरीय योजना	२०५
- आ.व. २०७८/०७९ को वडा स्तरीय योजना	२०९
- २०७४ जेष्ठबाट २०७८ चैत्रसम्ममा मुख्यतया ५९ महिना ६४ कामका सारांश	२१८
१४. वडामा दिने निवेदन र आवश्यक कागजातहरु	२२३-३०४
- वडामा दिने निवेदन र आवश्यक कागजातहरु	२२४
१५. स्वास्थ्य सम्बन्धी जानकारी	३११-३२४
१५. सम्पदा चिनारी	३२७-३३६
१६. भूकम्प सचेतना चित्र	३३७
१५. आकस्मिक सेवा सम्पर्क नम्बर	३३८

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौँ, सिकाऔँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिका
३ नं. वडा कार्यालय

तत्कालिन कार्यक्रमहरु

- १) कुकुरलाई बाहिर दिशा, पिसाब नगराउन सचेत गराऔं ।
- २) सार्वजनिक ठाउँमा फोहोर नफालौं, संकलकलाई दिने गरौं ।
- ३) आफुलाई मन नपर्ने फोहोर अरु कस्लाई मन पर्छ र ? त्यसैले, कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्टयाई मात्र संकलकलाई दिने गरौं ।
- ४) आकाशे पानी आफ्नै कम्पाउण्डमा खसाल्ने गरौं ।
- ५) आफ्नो घर आँगन आफै सफा राखौं ।
- ६) पिउन योग्य खानेपानी छ ? छैन ? जाँच गरौं ।
- ७) घर कम्पाउण्डमा लगाएका बोट बिरुवाबाट छरछिमेक वा बटुवालाई असर नपारौं ।
- ९) घर निर्माण गर्दा सफिटको व्यवस्था गरी मंगालमा निकास जोडन गरौं ।
- १०) सार्वजनिक जग्गा संरक्षण गरौं ।
- ११) साईकल कवाडी अनिवार्य दर्ता गर्नु पर्ने ।

हामी दिन्छौ : शिक्षा, स्वास्थ्य र रोजगार । अनि जनहितका कार्यक्रम
जनहितका कार्यक्रम :

- १) विपन्न परिवारको लागि “धारा, बत्ती र शिक्षा ।”
- २) अपाङ्गता भएका व्यक्तिको लागि औषधि तथा सामान ।
- ३) रोजगारीका लागि निःशुल्क व्यावसायिक सीप ट्रेनिङ्ग ।
- ४) कडा तथा दीर्घ रोगीको लागि औषधि ।
- ५) स्वास्थ्य उपचारमा रक्तसंचार सेवा केन्द्र, पुल्चोक, ललितपुरबाट निःशुल्क रगत ।
- ६) विपन्न “एकल पुरुष भत्ता बापत रु. ३,०००/- मात्र ।”
- ७) वृद्ध वा वृद्धाको जन्मदिन बापत” उपहार स्वरुप रु. १,०००/-
- ८) निःशुल्क शव-वाहन प्रयोग गरेमा ३५ दिन भित्र मृत्यु दर्ता र मृत्यु नाता लिन आएमा सहयोग स्वरुप रु.२,०००/- (शव-वाहन बिहान ७ देखि बेलुका ७ सम्म)
- ९) व्यक्तिगत घटना दर्ता कागज **My Clear Bag** मा राखि दिने व्यवस्था । (अत्यावश्यक कागजात राख्न)
- १०) रोग र रोगका उपचार डकुमेन्ट्री ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- ११) महिला समूह बिच सीप तालिम
- १२) सचेतनाका लागि- वडा चौमासिक पत्रिका प्रकाशन
- १३) स्वैतपत्र जारी
- १४) सामूहिक - ब्रतबन्ध, बेल विवाह र चुडाकर्म ।
- १५) कौसीमा करेसा बालीको लागि बिउ वितरण ।
(यी कार्यक्रमको सुविधाहरु वडाका स्थायी बासिन्दाले मात्र पाउनेछ ।)

सेवाहरु :

- सिसि क्यामरा
- अपाङ्गमैत्री वडापत्र
- शव-वाहन
- जेटिङ्ग, राउडिङ्ग र ग्राउडिङ्ग मेसिन
- कार्यालय कम्पाउण्डमा **ATM** र **epay** सेवा
- स्वास्थ्य सेवा केन्द्र
- विद्युतीय निःशुल्क गाडी
- अनलाईन सिफारिस
- वडा परिचयपत्रको प्रयोग
- ट्राफिक बत्तीको व्यवस्था
- उद्यमशील स्वरोजगार
- **Lmc Ward3 Apps**
- **Air Purifier and Controller Machine**
- सम्पदाहरुमा ईचिङ्ग बोर्ड
- कानूनी परामर्श सेवा

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

वार्षिक कार्यक्रम :

- “समृद्धिका लागि सबैलाई शिक्षा”
- “स्वस्थको लागि स्वास्थ्य परीक्षण”
वर्षमा एक पटक निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण (प्याकेज)
- सफाई अभियान
- फोहोर संकलन
- फुटपाथ मर्मत
- उद्यमशील स्वरोजगार कार्यक्रम
- “व्यवसायको लागि व्यावसायिक ट्रेनिङ्ग गरौं”
- “समृद्धिका लागि सिप सिकौं”
- पूर्वाधार विकास
- मूर्त सम्पदा संरक्षण
- अर्मूत संस्कृतिको जगेर्ना
- डिजिटल प्रोफाईल सिस्टम
- सचेतना कार्यक्रम
- विपद् व्यवस्थापन कोष

धुम्रपान र मद्यपान छोड्ने वाक्याशं मनन् गरौं ।

आफूलाई जन्म दिने आमा, बुबालाई छोडेर जानु पर्छ ।

जिन्दगी बिताउन ल्याएकी श्रीमतीलाई छोडेर जानु पर्छ ।

आफूले जन्म दिएका छोरा छोरीलाई छोडेर जानु पर्छ भने

त्यो त

अरुले बनाएको आफूले खाने वा पिउने चिज हो ।

त्यसैले,

धुम्रपान र मद्यपान अहिले नै छाडौं । स्वस्थ जीवन जिउने गरौं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालयको आ.व. २०७९/०८० को वडा स्तरीय योजना			
सि.नं.	कार्यक्रम	विनियोजित शीर्षक रकम	अनुमानित रकम
(क)	पूर्वाधार विकास	१,९६,१३,०००	
१	मूर्त सम्पदा (क) धनञ्जयेश्वर महादेवलाई पगोडा शैलीमा पुनः निर्माण (ख) रक्षेश्वर महाविहारको छाना मर्मत	१३,००,०००	१०,००,००० ३,००,०००
२	संस्कृति जगेर्नाको लागि अक्षय कोष १) कृष्ण प्रणामी २) हासापोता गणेशस्थान ३) कृष्ण पूजा ४) दशमहाविद्या पूजा ५) बाद्य शिरोमणि स्व.उ. गणेशलाल संगीत प्रतिष्ठान ५) अमूर्त संस्कृतिका “मूल गुरुहरु लाई सम्मान कार्यक्रम”	१६,००,०००	३,००,००० ३,००,००० ३,००,००० ३,००,००० ३,००,००० १,००,०००
३	निर्माण तथा पुनःनिर्माण (क) कान्छा गुठी (ख) रथखेल पोखरी	२६,००,०००	५,००,००० २१,००,०००
४	ब्लक छान्ने १) मनकामना गल्लीबाट नयाँ बाटो जाने गल्ली २) चुनदेवी ३) जंगम चौहान गल्ली ४) हिमालयन बैंकको बायाँबाट विष्ट चोक जाने गल्ली ५) हिमालयन बैंकको दायाँबाट शाक्य चोक जाने गल्ली ६) भूमिखेल लाखेंको घर जाने बाटो	३७,३७,०००	२,६६,००० ४,८७,००० २,०९,००० १,६९,००० २,९२,००० ३,४८,०००

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

	७) भगवती चोक ८) ब्लड अस्पताल संगै (नवराज विष्ट) ९) कृष्णगल्ली (किरण थापा) ब्लक छापने १०) न्यूकोलोनी बाँकी खण्ड ढलान ११) धोविघाट ढुङ्गेधारा माथी ब्लक छापने		४,५३,००० १,९८,००० ६,१६,००० ४,८२,००० २,१७,०००
५	पञ्चवर्षिय योजना	१०,७६,०००	
	डिजिटल प्रोफाईल सिस्टम		५,००,०००
	फाईल डिजिटाइजेशन (२३००० X १२)		२,७६,०००
	डाटा कलेक्सन (रु. ३०० X २० जना X २५ दिन X २ महिना)		३,००,०००
६	फोहोर	५०,००,०००	
	फोहोर न्यूनीकरणको लागि मल बनाउने मेशिन		४६,००,०००
	सर-सफाई (२०,००० X २ जना)		४,००,०००
७	सडक बत्ती	१०,००,०००	
	बत्ती/ बत्ती मर्मत		१०,००,०००
८	फुटपाथ मर्मत	३४,००,०००	
(ख)	आर्थिक विकास		
१	रोजगार	२५,००,०००	
	उद्यमशील स्वरोजगार कार्यक्रम संचालन		१५,००,०००
	महिला समूह विच सिप तालिम		१०,००,०००
(ग)	सामाजिक विकास	८४,१२,०००	
१	शिक्षा	१५,००,०००	
	छात्रवृत्तिको व्यवस्था		४,००,०००
	सामुदायिक स्कूलको लागि		११,००,०००
२	स्वास्थ्य	३७,२०,०००	
	वर्षमा एक पटक निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण (सामान खरिद)		२०,००,०००
	क्लिनिक संचालन (सामान खरिद)		१०,००,०००
	ल्याव टेक्निसियन- मासिक २०,०००/		७,२०,०००

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

	अ.न.मि./नर्स- मासिक १०,०००/ डाक्टर- मासिक ३०,०००/		
३	स्थानीय खेलाडी उत्पादन गर्न- प्रशिक्षण/प्रोत्साहनको लागि	३,००,०००	३,००,०००
४	जनहितका कार्यक्रम	१५,९२,०००	
	१) विपन्न परिवारको लागि “धारा, बत्ती र शिक्षा ।”		५०,०००
	२) अपाङ्गता भएका व्यक्तिको लागि औषधि तथा सामान ।		१,००,०००
	३) रोजगारीको लागि निःशुल्क व्यावसायिक सीप ट्रेनिङ्ग ।		१,००,०००
	४) कडा तथा दीर्घ रोगीको लागि औषधि ।		२,००,०००
	५) स्वास्थ्य उपचारमा रक्तसंचार सेवा केन्द्र, पुल्चोक, ललितपुर बाट निःशुल्क रगत ।		५०,०००
	६) विपन्न “एकल पुरुष भत्ता बापत रु. ३,०००/- मात्र ।”		५०,०००
	७) “बृद्ध वा वृद्धाको जन्मदिन बापत” उपहार स्वरुप रु. १,०००/- मात्र ।” (७५ वर्ष उमेर पुरा भएकाको हकमा मात्र लागू हुनेछ)		१,४२,०००
	८) निःशुल्क शव-वाहन प्रयोग गरेमा ३५ दिन भित्र मृत्यु दर्ता र मृत्यु नाता लिन आएमा सहयोग स्वरुप रु. २,००० दिने । (शव-वाहन बिहान ७ देखि बेलुका ७ सम्म ।)		५०,०००
	९) व्यक्तिगत घटना दर्ता कागज My Clear Bag मा राखि दिने । (अत्यावश्यक कागजात राख्न)		५०,०००

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

	१०) रोग र रोगका उपचार डकुमेन्ट्री । ११) Lmc Ward Apps १२) सामूहिक - ब्रतवन्ध, बेल विवाह र चुडाकर्म । १३) कौसीमा करेसा बाली (यी कार्यक्रमका सुविधाहरु वडाका स्थायी बासिन्दाले मात्र पाउनेछ ।)		१,००,००० ४,००,००० १,५०,००० १,५०,०००
५	सचेतना कार्यक्रम	१५,००,०००	
	१) चेतनाको लागि पुस्तक तथा कार्यक्रम २) जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र ३) युवा ४) बालबालिका ५) स्वास्थ्य र शिक्षा ६) अपाङ्गता भएका व्यक्ति ७) वडा रेडक्रस कार्यक्रम ८) महिला हिंसा र लैङ्गिक समानता ९) वडा स्तरीय मातृ शिशु स्वास्थ्य सेवा केन्द्र १०) नेपाल भाषा प्रवर्द्धन		५,००,००० १,००,००० १,००,००० १,००,००० २,००,००० १,००,००० १,००,००० १,००,००० १,००,००० १,००,०००
(घ)	विपद् व्यवस्थापन कोष	१,००,०००	
(ङ)	भैपरि	१५,७५,०००	
	जम्मा	३,२५,००,०००	

सिहिटीमा ढलान । हुंगाखानी शान्तिबस्तीमा ढलान ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नगर स्तरीय योजना

सि.नं.	योजना रहने नाम, थर	योजना	अन्दाजी लम्बाई	अन्दाजी रकम
	पूर्वाधार			
१	व्यावसायिक ट्रेनिङ्ग सेन्टर	भवन		१,००,००,०००
२	वैष्णवी देवीमा वातावरणीय सुधारको लागि			५०,००,०००
	कालोपत्र			
१	श्रीदरबार टोल (साभा र श्रीदरबार बीचको बाटो)	कालोपत्र	१५० मी.	
२	सनराईज बिल्डिङ्ग तल धोविघाट गल्ली	कालोपत्र	५० मी.	
३	कान्तिपुर उकालो	कालोपत्र	१५० मी.	
४	सुमेरु अस्पतालबाट कान्तिपुर जाने बाटो	कालोपत्र	१०० मी.	
	ढल			
१	पुरानो नारायणी देखि हरिहरभवन मोडसम्म	ढल	१५० मी.	
२	संगमबस्तीमा ढल राख्न	ढल	१७५ मी.	
	सम्पदा			
१	खड्गयोगिनी सत्तल	सत्तल		५०,००,०००
२	रथखेल पोखरी			५०,००,०००

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाउँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालयको सार्वजनिक सूचना

१. नक्सा पास बमोजिम भूकम्प प्रतिरोधात्मक घर निर्माण गरी निर्माण सम्पन्न लिने गरौं ।
२. समयमानै घर हुनेले सम्पत्ति कर, जग्गा हुनेले मालपोत कर, व्यवसाय कर र बहाल कर तिरी समृद्ध वडा निर्माणमा सहभागी बनौं ।
३. व्यक्तिगत घटना (जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाइसराइ र सम्बन्ध विच्छेद) घटना घटेको ३५ दिनभित्र वडा कार्यालयमा दर्ता गरौं ।
४. बालबालिकालाई अनिवार्य विद्यालयमा पढाऔं । निरक्षरता मुक्त वडा बनाऔं ।
५. पुरातात्विक सम्पदा र संस्कृति संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न सबै जुटौं ।
६. बालबालिकालाई श्रममा नलगाऔं, बालश्रम मुक्त वडा बनाऔं ।
७. आकाशे पानी संकलन तथा भूमिगत पानी पूनर्भरण गरौं ।
८. घर कम्पाउण्डमा दुईवटा रुख रोपौं वा कौसी खेती लगाई वातावरण प्रदुषण हटाउन पहल गरौं ।
९. जथाभावी फोहोर नफालौं, संकलकलाई दिने गरौं ।
१०. फोहोरलाई कुहिने र नकुहिने वर्गीकरण गरी श्रोतमै न्यूनीकरण गरौं । स्वच्छ, सफा र फोहोर मुक्त वडा बनाऔं ।
११. सडक तथा सार्वजनिक क्षेत्रको अतिक्रमण नगरौं । अतिक्रमण गर्न नदिने सबैले अटोट गरौं ।
१२. जथाभावी पार्किङ नगरौं, ट्राफिक नियमको पालना गरौं ।
१३. प्लाष्टिक भोला मुक्त वडा बनाउन कपडाको भोला प्रयोग गरौं ।
१४. सुखी नेपाली समृद्धि नेपालको लागि आफ्नो सीप लगानी गरौं ।
१५. पालुवा कुकुरबाट जथाभावी फोहोर नगराऔं ।
१६. घर कम्पाउण्डमा लगाएका बोट बिरुवाबाट छरछिमेक वा बटुवालाई असर नपारौं ।
१७. वडा स्वास्थ्य केन्द्रमा स्वस्थको लागि स्वास्थ्य परीक्षण गरौं ।
१८. आपतकालिन फोन नम्बरको जानकारीमूलक सूचना राख्ने गरौं ।
१९. रोजगारीका लागि निःशुल्क व्यावसायिक सीप ट्रेनिङ्ग लिने गरौं ।
२०. स्वास्थ्य उपचारमा रक्तसंचार सेवा केन्द्र, पुल्चोक, ललितपुरबाट निःशुल्क रगत लिने गरौं ।
२१. सार्वजनिक सरोकारका काम कारवाहीमा सबै सहभागी बनौं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिका

बागमती प्रदेश, पुल्चोक, ललितपुर

धार्मिक, सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक, मन्दिरै मन्दिरको नगरीको रूपमा परिचित ललितपुर नगर नेपाल उपत्यकाको प्राचीन तथा महत्वपूर्ण ३ नगरहरू मध्ये सर्वप्राचीन नगर हो । अनुपम कलानगरीको रूपमा सुपरिचित यो नगर सफाई तथा अन्य कार्यहरू गर्न वि. सं. १९७५ सालमा जारी भएको “पाटन सवाल” बाट “छेमडोल अड्डा”को नामबाट संचालन भई वि. सं. २००९ सालमा ललितपुर नगरपालिका, वि. सं. २०१८ सालमा ललितपुर नगर पञ्चायत, वि. सं. २०४७ सालमा पुनः ललितपुर नगरपालिका र वि. सं. २०५२ सालमा ललितपुर उप-महानगरपालिकाको रूपमा कायम भएको छ, र २०७३/१२/१० मा ललितपुर महानगरपालिकाको रूपमा कायम भएको छ । यसरी ललितपुर महानगरपालिका नेपालको जेष्ठ नगरपालिका हो ।

यस शहरको प्राचीनताको बारेमा प्रमाणित रूपमा प्रकाश पार्ने पुरातात्विक श्रोतहरूको अभाव छ । तर केही वंशावलीहरूले भारतका मौर्य सम्राट अशोक इ.पू. २५० तिर काठमाडौं उपत्यकाको भ्रमण गरेको र उनले ललितपुरको चारकुना चार र विचमा एक समेत गरेर पाँच स्तूपको स्थापना गरेको कुरा उल्लेख गरेका छन् । हालसम्म पनि ललितपुर चारदिशामा चारवटा प्राचीन स्तूपहरू रहेका छन् । जुन अशोक स्तूपको नामले प्रख्यात छ ।

क्षेत्रफल :- ३६.१२ वर्ग कि.मि. (२९ वटा वडा छन्)

घर संख्या :- ४९,०४४

परिवार संख्या :- ७७,८७२

जनसंख्या :- २,९९,८४३ (पुरुष-१,५०,७०२, महिला-१,४९,१४१)

जनसंख्या वार्षिक बृद्धिदर :- १.५२ %

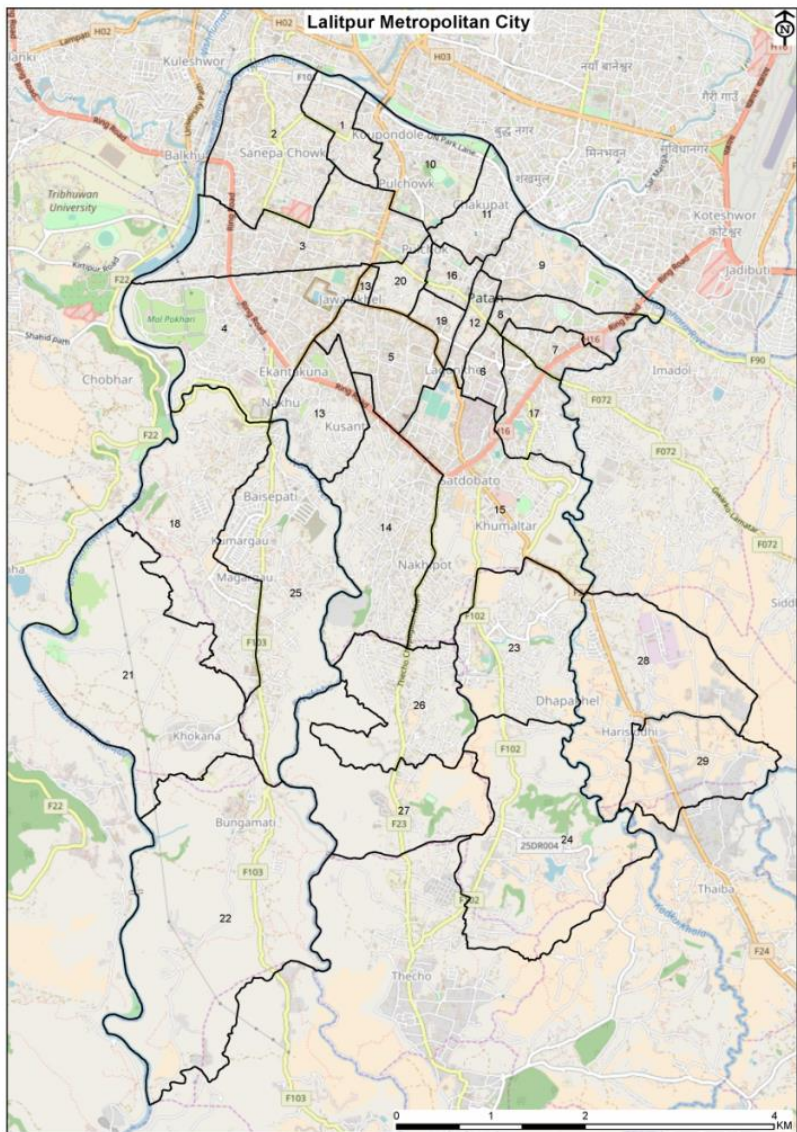
साभार: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

यही पश्चिम तर्फको अशोक स्तूप रहेको वडा नै ३ वडाले परिचित छन् ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिकाको वडा १ देखि २९ सम्मको नक्सा

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाउँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिकाका वडा अध्यक्ष र कार्यपालिका सदस्यहरुको नाम, थर र फोन नं.

वडा	ठेगाना	नाम, थर	मोबाईल	फोन नं.	क्षेत्रफल	मतदाता
१	गुर्सिगाल	निर्मल तण्डुकार	९८४१५६१७७९	५५२०२०९	०.४८१	२६५५
२	सानेपा	राजेश कुमार महर्जन	९८४१२२४२१९	५५३६४८८६	१.१११५	५६०२
३	पुल्चोक	श्रीगोपाल महर्जन	९८५१०९२९४८	५४२८१८८	१.६५२३	५३१४
४	जावलाखेल	सन्तोष खड्का	९८४१०२६२४५	५५२१०३१	२.०३८६	५७११
५	लगनखेल	विकासमान श्रेष्ठ	९८४१३७२८५९	५००४०७५	०.७६३५	२९६६
६	कःनिबहाल	रुपेन्द्र शाक्य	९८५११३३३७७	५५३६५१८	०.२४२६	३३५६
७	पिलाछें	कुल बहादुर महर्जन	९८५१०४०७३४	५५३१४४४	०.२०९८	४०१९
८	गुईटोल	बाबुरत्न महर्जन	९८४१३८३५५२	५५३१४४६	०.४७८१	४९५६
९	भोलढोका	राजु महर्जन	९८५१११४८८६	५५३११७२	०.७६७७	५३३५
१०	कोपुण्डोल	रविन्द्र व्यञ्जनकार	९८४१२७२७२	५९०२५१६	०.७६१९	२७६६
११	आल्को	अरोज कुमार खड्गी	९८४१२६५३७१	५५२९२५०	०.४५१२	४१६०
१२	लगनखेल	नारायणलाल अवाले	९८५१०७६०२३	५५३६३३९	०.२२७९	५९६९
१३	कुसुन्ती	गणेश के.सी.	९८५१००१०२२	५५३६५८९	०.७५१३	४५२१
१४	नखिपोट	अमृतजंग महत	९८५१०९२४८४	५१७०१०७	१.७२०५	६७७२
१५	सातदोबाटो	सुरेश खड्गी	९८५१०२५४००	५५२०३७७	२.२००७	५२४९
१६	धपगाल	निर्मलरत्न शाक्य	९८४००५१०३८	५५३४९८३	०.२२२५	८६५०
१७	लुखुसिं	बिनोद महर्जन	९८५१०६७४९२	५५३६५९५	०.६०१८	३३१५
१८	सैवु	दामोदर खड्का	९८५११०९८९१	५५९०६७३	२.००५६	३३२५
१९	अग्नीशाल	राजेन्द्र महर्जन	९८५१११३२४४	५००८८१८	०.१६२३	३४७७
२०	पूर्णचण्डी	चन्द्रलाल महर्जन	९८५१०४७७७९	५००५१७१	०.२२८३	५७६६
२१	खोकना	रविन्द्र महर्जन	९८५१०००२२५	५५९०९५६	३.१६९६	३८८२
२२	बुगामती	सागर तुलाधर	९८५१०५०३६९	५१७३०६५	३.८८८४	४६५२
२३	धापाखेल	जिवन महर्जन	९८५१०१००७९	५२७५३८४	१.४६९६	२६७८
२४	धापाखेल	दिनेशजंग पाण्डे	९८५११८५०५	५५७०४९०	२.२०२२	३७१७
२५	भैसंपाटी	दौलत कुमार खत्री	९८४१२४५८८५	५५९१७७८	२.११३१	३९९४
२६	चिबहाल	सुरेश महर्जन	९८५१०६७८७८	५५७३०९३	१.५५	२४९७
२७	सुनाकोठी	कृष्णहरी महर्जन	९८४१४७०११०	५५७००२१	१.४६७५	२७४६
२८	कनिखेल	विरेन्द्र महर्जन	९८५१०६२३७८	५२५०६२०	१.८०३७	३१६२
२९	लखापुखु	गणेश कुमार महर्जन	९८५१०९७६८७	५२५११०२	१.२९६२	१७०८

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

कार्यपालिका सदस्यहरु :

क्र.सं.	नाम, थर	वडा	फोन नं.
१	उमा बज्राचार्य श्रेष्ठ	वडा नं. ६	९८४११२१४७०
२	सानु महर्जन अवाले	वडा नं. ९	९८४१२३४२४४
३	लक्ष्मी शर्मा दाहाल	वडा नं. १०	९८४१४६४८६३
४	सानुकाजी तोलाङ्गी	वडा नं. १४	९८६०९९९५३७
५	बविता श्रेष्ठ	वडा नं. १६	९८५१०५४९९५
६	रामशरण पहेली	वडा नं. २४	९८१३६३०९६६
७	विकास कुमार रोक्का	वडा नं. २५	९८५१०४१५११
८	शरणलक्ष्मी महर्जन	वडा नं. २८	९८६११३५९७०

जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि

सूचना

६८ वर्ष उमेर पूरा भएका वडाबासीले सामाजिक सुरक्षा भत्ता लिन वडा कार्यालयमा आफै उपस्थित भै नाम दर्ता गर्नु होला । साथै पाईरहनु भएकाले असोजभित्र स्वयं उपस्थित भई नवीकरण गरी दिनु होला ।

नवीकरण नभएकाको भत्ता पठाउने छैन ।

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय

फोन: ९८५१०९२९४८

मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

वडाको परिचय :

ललितपुर महानगरपालिकाको २९ सैं वडाहरु मध्ये ३ वडा पृथक छन् । यो वडा नयाँ र पुरानो बस्तीको समिश्रमण छ । जहाँ पुरानोबस्तीमा ऐतिहासिक सम्पदा र नेवा संस्कृतिको मौलिकता छ भने नयाँ बस्ती व्यावसायिक रुपमा परिचित छन् । रेष्टुरेण्टको हव काठमाडौँको ठमेल पछि यसै वडाको भूमिसखेललाई मानिन्छ ।

त्यतिमात्र होइन शैक्षिक क्षेत्रमा पनि शिक्षण संस्थाको केन्द्र मानिन्छ, जहाँ मदन स्मारक र श्रमिक बाल विज्ञान जस्ता सामुदायिक विद्यालय छन् भने रातो बंगला, ब्रिटिस स्कूल, सेन्ट मेरिज र आईडियल मोडेल जस्ता थुप्रै संस्थागत विद्यालयहरुबाट अध्यापन गराउँदै आएका छन् । यतिमात्र होइन सरकारी कार्यालय र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरु यस वडामा धेरै छन् । जनजीवनको अवस्था हेर्ने हो भने धेरै शिक्षित र सम्पन्न वडाबासीहरुको बसाई छ । जानकारीमूलक सूचनाहरु निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ ।

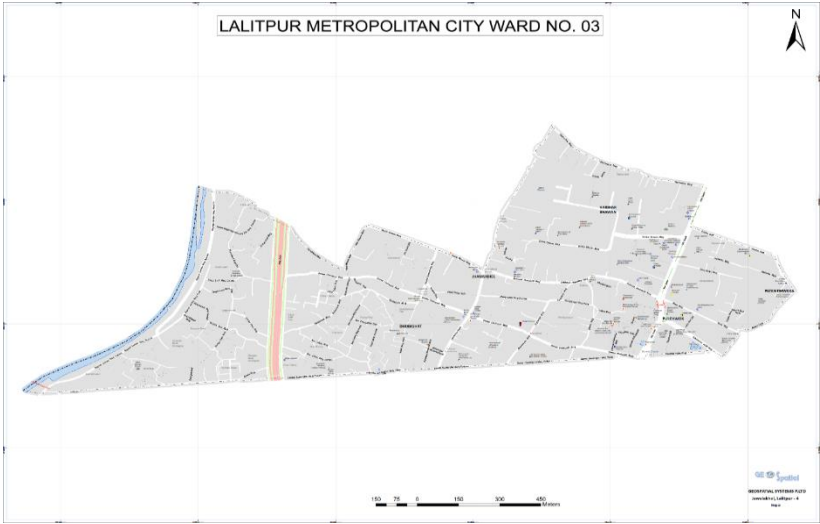
१. भौगोलिक स्थिति :

- (क) क्षेत्रफल : ३ वडाले ललितपुर महानगरपालिकाको कुल भू-भाग ३६.१२ वर्ग कि.मि. मध्ये १.६७ वर्ग कि.मि. ओगटेको छ । यो भनेको महानगरपालिकाको क्षेत्रफलको ०.६० % भू-भाग यस वडामा पर्दछ ।
- (ख) सिमाना : यस वडाको पूर्वमा वडा नं. २०, १० र ११ पर्दछ । पश्चिममा किर्तिपुर जोड्ने बागमती नदी, उत्तरमा वडा नं. ११, १०, १ र २ र दक्षिणमा वडा नं. ४, २०, र १३ पर्दछ ।
- (ग) भू-भागको प्रयोग : आवासीय घर कम्पाउण्ड
- (घ) घर संख्या : २२०३
- (ङ) मतदाता : ५३५४

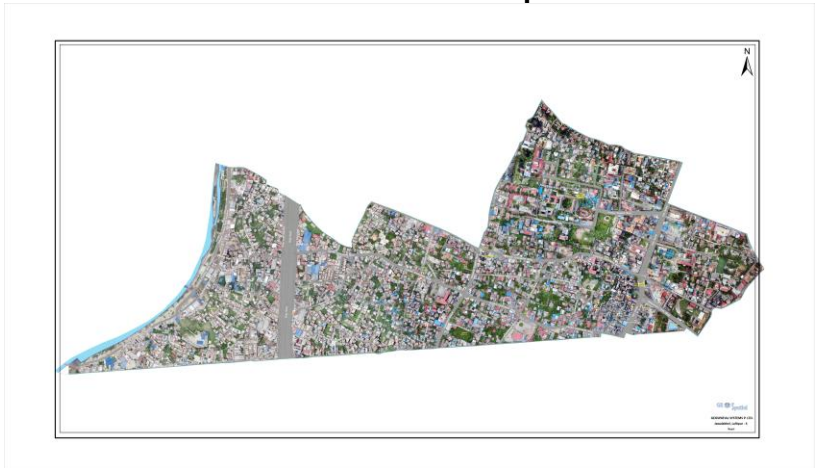
व्यक्तिगत घटना दर्ता (जन्म, मृत्यु, बसाइँसराइ, विवाह एवं सम्बन्ध विच्छेद) गर्नु नागरिकको कर्तव्य हो ।
घटना घटेको ३५ दिन भित्रै आफ्नो सम्बन्धित वडा कार्यालयमा गई व्यक्तिगत घटना दर्ता गरौं ।

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

Ward 3 Map

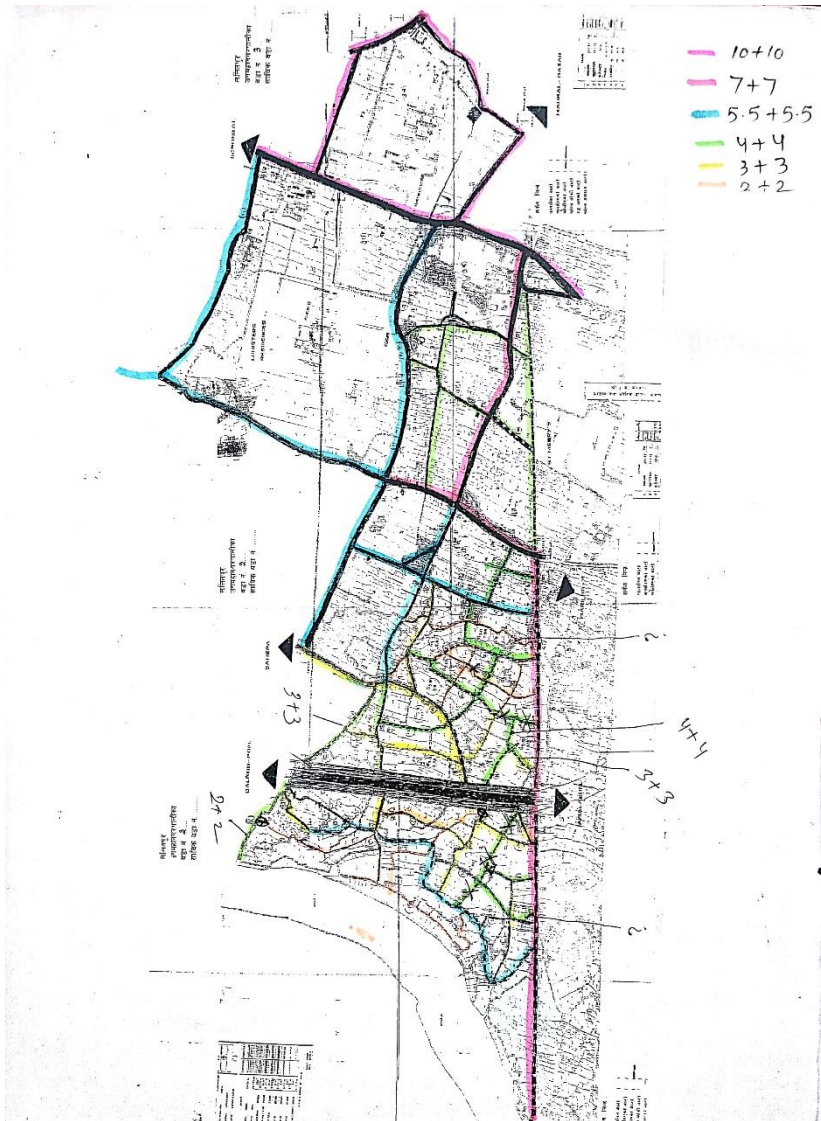
Ward 3 Drone Map

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाउँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

३ नं वडाको प्रस्तावित बाटो नक्सा

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

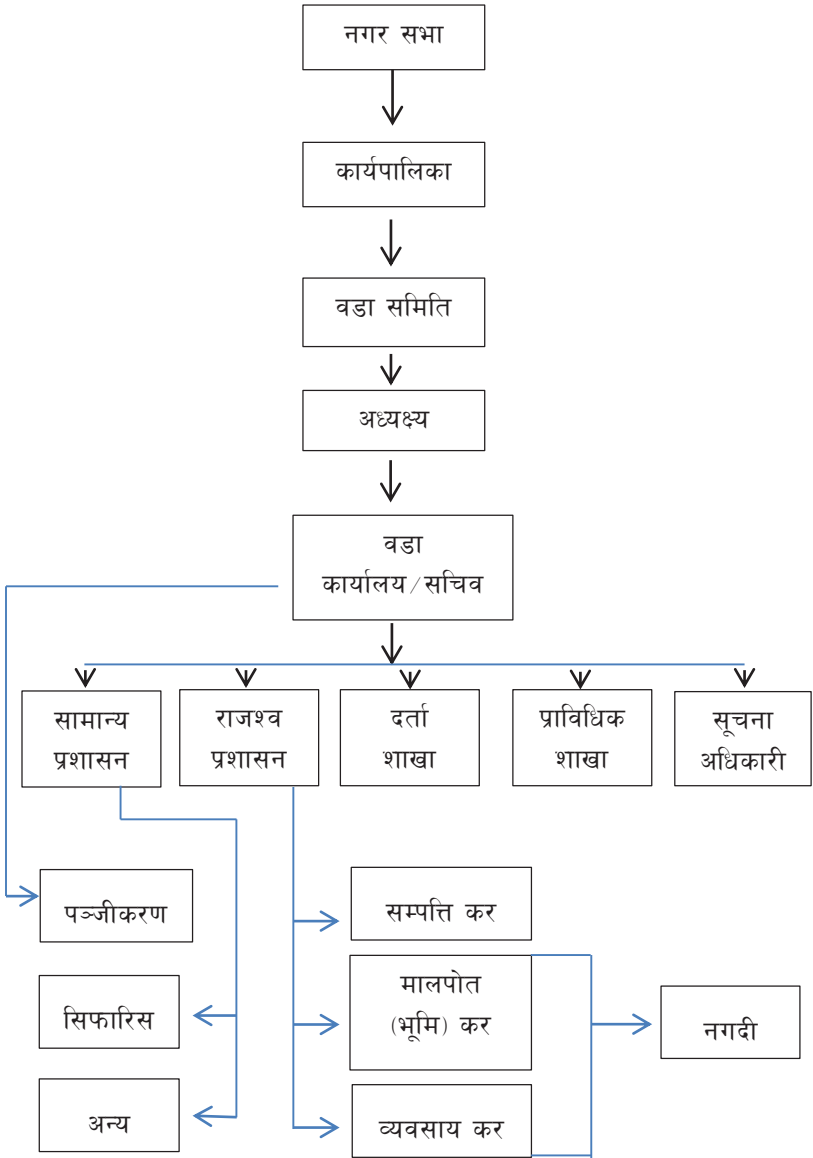
निर्धारित मापदण्डको आधारमा प्रदेश नं. ३ निर्वाचन क्षेत्र कायम भएका
प्रतिनिधि सभा सदस्य
निर्वाचन क्षेत्र र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन क्षेत्रको विवरण

जिल्ला : ललितपुर					
क्र.सं.	जिल्ला	प्रतिनिधि सभा निर्वाचन क्षेत्र नं.	प्रतिनिधि सभा निर्वाचन क्षेत्रमा स्थानीय तहहरु	प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र नं.	प्रदेश निर्वाचन क्षेत्रमा रहने स्थानीय तहहरु
११	ललितपुर प्रतिनिधि सभा निर्वाचन क्षेत्र संख्या (३)	१ (एक)	(क) महाकाल गा.पा. (ख) बागमती गा.पा. (ग) कोन्ज्योसोम गा.पा. (घ) गोदावरी न.पा. वडा नं. १, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९, १०, ११, १२	१ (एक)	(क) गोदावरी न.पा., वडा नं. १,२,३,४,५ र १३ (ख) कोन्ज्योसोम गा.पा., वडा नं. १,४ र ५
				२ (दुई)	(क) गोदावरी न.पा., वडा नं. ६,७,८,९, १० र ११ (ख) कोन्ज्योसोम गा.पा., वडा नं. २ र ३ (ग) बागमती गा.पा.
		२ (दुई)	(क) महालक्ष्मी न.पा. (ख) ललितपुर म.न.पा. वडा नं. ६, ७, ८, ९, ११, १२, १६, १७ र १९	१ (एक)	(क) महालक्ष्मी न.पा. (ख) ललितपुर म.न.पा., वडा नं. १७
				२ (दुई)	(क) ललितपुर म.न.पा., वडा नं. ६, ७, ८, ९, ११, १२, १६ र १९
		३ (तीन)	(क) गोदावरी न.पा., वडा नं. १२ र १४ (ख) ललितपुर म.न.पा., वडा नं. १,२,३,४,५,१०, १३, १४,१५,१८,२०, २१, २२,२३,२४,२५,२६,२७, २८ र २९	१ (एक)	(क) गोदावरी न.पा., वडा नं. १२ र १४ (ख) ललितपुर म.न.पा., वडा नं. ५, १३, १४, १५, २३, २४, २५, २६, २७, २८ र २९
				२ (दुई)	(क) ललितपुर म.न.पा., वडा नं. १, २, ३, ४, १०, १८, २०, २१, २२ र २५
कुल निर्वाचन क्षेत्र संख्या :		३ (तीन)		६ (छ)	

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

वडाको संगठनात्मक तालिका

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिका
पुल्चोक, ललितपुर, बागमती प्रदेश, नेपाल ।

महिला समूह :

१)	पुच्च माँ पुच	- पुल्चोक
२)	रक्षश्वर मिसा पुच	- पुल्चोक
३)	कुमारी महिला समूह	- सिहिटी
४)	जागृती महिला समूह	- सिहिटी
५)	रजक महिला समूह	- धोविघाट
६)	न्यू कोलोनी समूह	- धोविघाट, न्यू कोलोनी
७)	शान्तिबस्ती महिला समूह	- शान्तिबस्ती
८)	खड्गयोगिनी सृजनशील महिला समूह	- पुल्चोक
९)	ढुङ्गाखानी महिला समूह	- नयाँबाटो

सहकारी :

१.	लालीगुराँस बहुउद्देशीय सहकारी संस्था	- पुल्चोक
२.	सुमेरु बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	- पुल्चोक
३.	ध्रुवतारा बहुउद्देशीय सहकारी संस्था	- पुल्चोक
४.	कलानिधि बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	- पुल्चोक
५.	गोल्डेन रेज बहुउद्देशीय सहकारी संस्था	- पुल्चोक
६.	पाटन बहुउद्देशीय सहकारी संस्था	- पुल्चोक
७.	क्यारिना बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	- पुल्चोक
८.	जलजला बहुउद्देशीय सहकारी संस्था	- पुल्चोक
९.	प्रगति बहुउद्देशीय सहकारी संस्था	- पुल्चोक
१०.	नमस्ते शुभ बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	- पुल्चोक
११.	निलबाराही बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	- पुल्चोक
१२.	पुच्च बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	- पुल्चोक
१३.	डायनामिक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	- पुल्चोक
१४.	कैलाशकुट बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	- पुल्चोक
१५.	बसुधा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	- पुल्चोक
१६.	पाटन बहुउद्देशीय सहकारी संस्था	- पुल्चोक
१७.	विन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	- पुल्चोक
१८.	खुत्रुकी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	- भूमिसखेल
१९.	पब्लिक को-अपरेटिभ लिमिटेड	- धोविघाट
२०.	सेफ बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	- नयाँ बाटो

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाउँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

स्कूल :

१) मदन स्मारक माध्यमिक विद्यालय	- नःटोल
२) श्रमिक बाल विज्ञान नि.माध्यमिक विद्यालय	- पुलचोक
३) रातो बंगला	- पाटनढोका
४) सेन्ट मेरिज हाइस्कूल	- पुलचोक
५) आइडियल मोडेल स्कूल	- धोविघाट
६) ब्रिटिस स्कूल	- भूमिसखेल
७) एभेन्स स्कूल	- गंगेटोकुलो
८) परिवोध वोर्डिङ्ग स्कूल	- शान्तिवस्ती
९) गोल्डेन रेज वोर्डिङ्ग स्कूल	- न्यू कोलोनी
१०) यशस्वी गुरुकुल वोर्डिङ्ग स्कूल	- न्यू कोलोनी

अस्पताल :

१) निदान अस्पताल लिमिटेड	- हरिहरभवन
२) सुमेरु सिटी अस्पताल	- पुलचोक
३) मेघा अस्पताल प्रा.लि.	- पुलचोक
४) पशुपति होमियोपेथिक अस्पताल	- हरिहरभवन
५) ब्लोड एण्ड मल्टीस्पेसियलिटी अस्पताल एण्ड रिसर्च सेन्टर प्रा.लि.	- धोविघाट

होटल :

१) भिभान्ता ३ स्टार	- भूमिसखेल
२) काउन प्लाजा होटल एण्ड रिसोर्ट	- पुलचोक
३) पुलचोक स्क्वायर	- पुलचोक
४) सगरमाथा एपार्टमेन्ट	- पुलचोक
५) हिमालय एपार्टमेन्ट	- पुलचोक

सुपरमार्केट :

१) भाटभटेनी सुपरमार्केट	- कृष्णगल्ली
२) लविम महल	- पुलचोक
३) बिगमार्ट	- भूमिसखेल
४) सेल्सवेरी	- भूमिसखेल

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

सम्पदाहरु :

१) हासापोता गणेश	- भूमिसखेल
२) हिकुहिटी	- धोविघाट
३) मण्ड फल्वा	- पुलचोक
४) युलाख्य (युलाखेल)	- धोविघाट
५) कबिलास नासः द्यो	- कान्तिपुर अगाडि
६) बज्रयोगिनी देवी मन्दिर	- पुलचोक
७) बशिद्यो	- पुलचोक
८) अक्षेश्वर महाविहार	- डाँडागिरी
९) रक्षेश्वर महाविहार	- पुलचोक
१०) पूच्वः थुर (अशोक स्तुपा)	- पुलचोक
११) बैष्णवी देवी मन्दिर	- भनाख्यो
१२) पुच्व ल्वः हिटी	- भनाख्यो
१३) लःख्यो पुखुः	- लःख्यो
१४) धनञ्जयेश्वर महादेव	- डाँडागिरी
१५) भुजा पाटी	- भनाख्यो
१६) लाछी नासः द्यो	- पुलचोक
१७) धोमाः फल्वा	- पुलचोक
१८) क्षेत्रपाल भगवती	- भगवतीचोक
१९) सम्हेः फल्वा	- भनाख्योः

सवैमा अनुरोध ।

व्यवसाय दर्ता गरि मात्र व्यवसाय संचालन गर्नु हुन अनुरोध गर्दै २०५४ देखि फरक फरक सालमा व्यवसाय दर्ता गरि नवीकरण वा बन्द नभएका व्यवसायीहरूले ३ नं. वडा कार्यालयमा सम्पर्क राख्नु हुन अनुरोध गर्दछु । अन्यथा कानून बमोजिम भै जाने व्यहोरा जानकारी गराउँदछौं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

बैंक :

१) हिमालयन बैंक लि.	- हरिहरभवन
२) हिमालयन बैंक लि.	- भूमिस्खेल
३) नेपाल ईन्भेष्टमेन्ट बैंक लि.	- संचयकोष भवन
३) राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लि.	- संचयकोष भवन
४) एनएमबि बैंक लि.	- हरिहरभवन
५) गुजेश्वरी मर्चेन्ट बैंकिङ्ग एण्ड फाईनान्स लि.	- पुलचोक
६) एनआईसि एशिया बैंक लि.	- पुलचोक
७) एभरेष्ट बैंक लि.	- पुलचोक
८) कुमारी बैंक लि.	- सरस्वती मन्दिर
चोक
९) ज्योति विकास बैंक	- भूमिस्खेल
१०) माछापुच्छ्रे बैंक लि.	- पुलचोक
११) नेपाल बैंक लिमिटेड	- सरस्वती मन्दिर चोक
१२) श्री लालीगुरास बहुउद्देशीय सहकारी संस्था लि.	- पुलचोक
१३) महालक्ष्मी विकास बैंक	- भूमिस्खेल
१४) नेपाल बैंक लिमिटेड (एक्सटेन्सन काउण्टर)	- ललितपुर महानगरपालिका प्राङ्गण
१५) स्टाण्डर्ड चार्टर्ड बैंक नेपाल (एक्सटेन्सन काउण्टर)	- यूएन बिल्डिङ्ग
१६) एनआईसि एशिया बैंक लि. (एक्सटेन्सन काउण्टर)	- उच्च अदालत पाटन
१७) एभरेष्ट बैंक लि. (एक्सटेन्सन काउण्टर)	- आन्तरिक राजश्व कार्यालय
१८) नेपाल बैंक लिमिटेड	- भूमिस्खेल

सूचना

व्यवसाय गर्दा छरछिमेक तथा टोलबासीहरूलाई असुविधा पर्ने गरि व्यवसाय नगरिदिनु हुन अनुरोध छ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

ATM

१)	नेविल बैंक	- ललितपुर महानगरपालिका प्राङ्गण
२)	एनआईसि एशिया	- लबिम महल
३)	एनआईबिएल बैंक	- लबिम महल
४)	एनआईबिएल बैंक	- पाटनढोका
५)	माछापुच्छ्रे बैंक	- लबिमहल पछाडि
६)	कुमारी बैंक	- हार्दिक फिटनेस
७)	एनआईसि एशिया	- भाटभटेनी
८)	हिमालय बैंक लि.	- भाटभटेनी
९)	एनआईसि एशिया	- हरिहरभवन
१०)	एनआईसि एशिया	- पुल्चोक
११)	एनएमबि बैंक	- हरिहरभवन
११)	नेपाल ईन्भेष्टमेन्ट बैंक	- संचय कोष बैंक
१२)	नेविल बैंक	- सेन्टमेरिज
१३)	एनआईसि एशिया	- सेन्टमेरिज
१४)	हिमालयन बैंक लि.	- पुल्चोक
१५)	स्टायण्डर्ड चार्टर्ड बैंक	- यूएन कर्नर
१५)	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	- संचय कोष भवन
१६)	लक्ष्मी बैंक	- पुल्चोक
१७)	एभरेष्ट बैंक	- पुल्चोक
१८)	माछापुच्छ्रे बैंक	- वडा भवन
१९)	नेविल बैंक	- ब्रितिस स्कुल
२०)	एनआईसि एशिया	- भूमिसखेल
२१)	सेन्चुरी बैंक	- भूमिसखेल
२२)	कुमारी बैंक	- सरस्वती मन्दिर चोक
२३)	एनआईसि एशिया	- सेन्टमेरिज
२४)	प्राईम बैंक	- पुल्चोक
२५)	गुजेश्वरी मर्चेन्ट बैकिङ्ग एण्ड फाईनान्स लि.	- पुल्चोक
२६)	एनआईसि एशिया	- सेनापति निवास
२७)	हिमालयन बैंक लि.	- धोविघाट

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

कार्यालयहरु :

- १) जिल्ला हुलाक कार्यालय - पाटनढोका
- २) Nepal Development Research Institute - कृष्णगल्ली
- ३) नेपाल टेलिकम ग्राहक सेवा - पुल्चोक
- ४) Nepal Nutrition Intervention Project - पुल्चोक
- ५) साभ्ना पेट्रोल पम्प - पुल्चोक
- ६) साभ्ना प्रकाशन केन्द्रीय कार्यालय - पुल्चोक
- ७) कलानिधि इन्दिरा संगीत महाविद्यालय, नेपाल - पुल्चोक
- ८) नेपाल विद्युत प्राधिकरण, पुल्चोक शाखा - पुल्चोक
- ९) ललितपुर महानगरपालिको कार्यालय - पुल्चोक
- १०) महानगरीय प्रहरी प्रभाग - पुल्चोक
- ११) जलश्रोत अनुसन्धान तथा विकास केन्द्र - श्रीमहल
- १२) सस्पेन्सन बृज डिभिजन - श्रीमहल
- १३) राष्ट्रिय समावेशी आयोग - श्रीमहल
- १४) बाल विकास तथा कृषि जैविक विविधता संरक्षण केन्द्र - श्रीमहल
- १५) बौद्ध दर्शन प्रवर्द्धन तथा गुम्बा विकास समिति - श्रीमहल
- १६) राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद् - श्रीमहल
- १७) स्थानीय पूर्वाधार विभाग - श्रीमहल
- १८) महिला तथा बालबालिका विभाग - श्रीमहल
- १९) स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग - श्रीमहल
- २०) आदिवासी जनजाति आयोग - श्रीमहल
- २१) केन्द्रीय बाल न्याय समितिको सचिवालय - श्रीमहल
- २२) राष्ट्रिय आवास कम्पनी - श्रीमहल
- २३) जोखिममुक्त पहिरो व्यवस्थापन आयोजना - श्रीमहल
- २४) ग्रामीण सडक संजाल सुधार आयोजना - श्रीमहल
- २५) राजस्व न्यायाधीकरण, नेपाल - संचयकोष भवन
- २६) सम्पत्ति सुदृढीकरण - संचयकोष भवन
- २७) नेपाल विश्व सम्बन्ध परिषद - हरिहरभवन
- २८) राष्ट्रिय सहकारी महासंघ लि., नेपाल - हरिहरभवन
- २९) राष्ट्रिय सहकारी विकास बोर्ड - हरिहरभवन
- ३०) कृषि सुचना तथा प्रशिक्षण केन्द्र - हरिहरभवन
- ३१) बाली संरक्षण प्रयोगशाला - हरिहरभवन

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- ३२) बीउ विजन गुण स्तर नियन्त्रण केन्द्र - हरिहरभवन
 ३३) सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन तालिम केन्द्र - हरिहरभवन
 ३४) व्यावसायिक कीट विकास केन्द्र - हरिहरभवन
 ३५) केन्द्रीय कृषि प्रयोगशाखा - हरिहरभवन
 ३६) कृषि विभाग
 क) बाली विकास निर्देशनालय - हरिहरभवन
 ख) कृषि प्रसार निर्देशनालय - हरिहरभवन
 ग) माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय - हरिहरभवन
 घ) व्यावसायिक कीट विकास निर्देशनालय - हरिहरभवन
 ङ) कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा बजार विकास निर्देशनालय - हरिहरभवन
 च) बाली संरक्षण निर्देशनालय - हरिहरभवन
 छ) कृषि ईन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालय - हरिहरभवन
 ३७) यूएन हाउस - हरिहरभवन
 ३८) कर्मचारी संचय कोष - हरिहरभवन
 ३९) Employee Provident Fund, Nepal - हरिहरभवन
 ४०) राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड - हरिहरभवन
 ४१) आन्तरिक राजश्व कार्यालय - हरिहरभवन
 ४२) केन्द्रीय बाल कल्याण समिति - हरिहरभवन
 ४३) समाज कल्याण परिषद् - हरिहरभवन
 ४४) नेपाल ईन्जिनियर संघ - हरिहरभवन
 ४५) नेपाल परिवार नियोजन संघ - हरिहरभवन
 ४६) उच्च अदालत पाटन - हरिहरभवन
 ४७) नेपाल अर्बुद रोग निवारण संघ - हरिहरभवन
 ४८) राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल - हरिहरभवन
 ४९) सडक डिभिजन कार्यालय - हरिहरभवन
 ५०) कृषि प्रशिक्षण निर्देशनालय - हरिहरभवन
 ५१) राजश्व अनुसन्धान विभाग - हरिहरभवन
 ५२) ठूला करदाता कार्यालय - हरिहरभवन
 ५३) मन्त्री क्वार्टर - हरिहरभवन
 ५४) राष्ट्रिय किताबखाना - हरिहरभवन
 ५५) पशु सेवा विभाग - हरिहरभवन

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- ५६) Wealth Ungerlite (WHH) Country Office - बखुण्डोल
५७) मलेसियन राजदुतावास - बखुण्डोल
५८) UN Habitat - बखुण्डोल

उच्च रक्तचापबाट बच्ने उपायहरू

• धूम्रपान र मदिरा सेवन नगर्ने

• हरिया सागसब्जी र फलफूल धेरै खाने

• खानामा नुनको प्रयोग कम गर्ने

• रातो र धेरै बोसोयुक्त मासु कम खाने

• नियमित व्यायाम तथा योग गर्ने

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नेपालको संविधान,
२०७२ बारे कानूनी साक्षरता

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नेपालको संविधान

नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन मिति	२०७२।०६।०३
संशोधन प्रमाणीकरण र प्रकाशन मिति	
१. नेपालको संविधान (पहिलो संशोधन), २०७२	२०७२।११।१६
२. नेपालको संविधान (दोस्रोसंशोधन), २०७७	२०७७।०३।०४

प्रस्तावना

हामी सार्वभौमसत्तासम्पन्न नेपाली जनता;

नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधीनता र स्वाभिमानलाई अक्षुण्ण राखी जनताको सार्वभौम अधिकार, स्वायत्तता र स्वशासनको अधिकारलाई आत्मसात गर्दै;

राष्ट्रहित, लोकतन्त्र र अग्रगामी परिवर्तनका लागि नेपाली जनताले पटक-पटक गर्दै आएका ऐतिहासिक जन आन्दोलन, सशस्त्र संघर्ष, त्याग र बलिदानको गौरवपूर्ण इतिहासलाई स्मरण एवं शहीदहरू तथा बेपत्ता र पीडित नागरिकहरूलाई सम्मान गर्दै;

सामन्ती, निरंकुश, केन्द्रीकृत र एकात्मक राज्य व्यवस्थाले सृजना गरेका सबै प्रकारका विभेद र उत्पीडनको अन्त्य गर्दै;

बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक, बहुसांस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधतायुक्त विशेषतालाई आत्मसातगरी विविधताबीचको एकता, सामाजिक सांस्कृतिक ऐक्यबद्धता, सहिष्णुता र सद्भावलाई संरक्षण एवं प्रवर्धन गर्दै; वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, धार्मिक, लैंगिक विभेद र सबै प्रकारका जातीय छुवाछूतको अन्त्य गरी आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने संकल्प गर्दै;

जनताको प्रतिस्पर्धात्मक बहुदलीय लोकतान्त्रिक शासन प्रणाली, नागरिक स्वतन्त्रता, मौलिक अधिकार, मानव अधिकार, बालिग मताधिकार, आवधिक निर्वाचन, पूर्ण प्रेस स्वतन्त्रता तथा स्वतन्त्र, निष्पक्ष र सक्षम न्यायपालिका र कानूनी राज्यको अवधारणा लगायतका लोकतान्त्रिक मूल्य र मान्यतामा आधारित समाजवादप्रति प्रतिबद्ध रही समृद्ध राष्ट्र निर्माण गर्न;

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यमद्वारा दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा पूरा गर्न संविधान सभाबाट पारित गरी यो संविधान जारी गर्दछौं ।

नेपालको संविधान, २०७२

भाग-२

नागरिकता

१०. नागरिकताबाट वञ्चित नगरिने :

- (१) कुनै पनि नेपाली नागरिकलाई नागरिकता प्राप्त गर्ने हकबाट वञ्चित गरिने छैन ।
- (२) नेपालमा प्रादेशिक पहिचान सहितको एकल संघीय नागरिकताको व्यवस्था गरिएको छ ।

११. नेपालको नागरिक ठहर्ने :

- (१) यो संविधान प्रारम्भ हुँदाका बखत नेपालको नागरिकता प्राप्त गरेका र यस भाग बमोजिम नागरिकता प्राप्त गर्न योग्य व्यक्तिहरू नेपालको नागरिक हुनेछन् ।
- (२) यो संविधान प्रारम्भ हुँदाका बखत नेपालमा स्थायी बसोबास भएको देहायको व्यक्ति वंशजको आधारमा नेपालको नागरिक ठहर्नेछ :-
 - (क) यो संविधान प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि वंशजको आधारमा नेपालको नागरिकता प्राप्त गरेको व्यक्ति,
 - (ख) कुनै व्यक्तिको जन्म हुँदाका बखत निजको बाबु वा आमा नेपालको नागरिक रहेछ भने त्यस्तो व्यक्ति ।
- (३) यो संविधान प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि जन्मको आधारमा नेपालको नागरिकता प्राप्त गरेको नागरिकको सन्तानले बाबु र आमा दुवै नेपालको नागरिक रहेछन् भने निज बालिग भएपछि वंशजको आधारमा नेपालको नागरिकता प्राप्त गर्नेछ ।
- (४) नेपालभित्र फेला परेको पितृत्व र मातृत्वको ठेगान नभएको प्रत्येक नाबालक निजको बाबु वा आमा फेला नपरेसम्म वंशजको आधारमा नेपालको नागरिक ठहर्नेछ ।
- (५) नेपालको नागरिक आमाबाट नेपालमा जन्म भई नेपालमा नै बसोबास गरेको र बाबुको पहिचान हुन नसकेको व्यक्तिलाई वंशजको आधारमा नेपालको नागरिकता प्रदान गरिनेछ । तर बाबु

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

विदेशी नागरिक भएको ठहरेमा त्यस्तो व्यक्तिको नागरिकता संघीय कानून बमोजिम अंगीकृत नागरिकतामा परिणत हुनेछ ।

- (६) नेपाली नागरिकसँग वैवाहिक सम्बन्ध कायम गरेकी विदेशी महिलाले चाहेमा संघीय कानून बमोजिम नेपालको अंगीकृत नागरिकता लिन सक्नेछ ।
- (७) यस धारामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विदेशी नागरिकसँग विवाह गरेकी नेपाली महिला नागरिकबाट जन्मिएको व्यक्तिको हकमा निज नेपालमा नै स्थायी बसोबास गरेको र निजले विदेशी मुलुकको नागरिकता प्राप्त गरेको रहेनछ भने निजले संघीय कानून बमोजिम नेपालको अंगीकृत नागरिकता प्राप्त गर्न सक्नेछ । तर नागरिकता प्राप्त गर्दाका बखत निजका आमा र बाबु दुवै नेपाली नागरिक रहेछन् भने नेपालमा जन्मेको त्यस्तो व्यक्तिले वंशजको आधारमा नेपालको नागरिकता प्राप्त गर्न सक्नेछ ।
- (८) यस धारामा लेखिएदेखि बाहेक नेपाल सरकारले संघीय कानून बमोजिम नेपालको अंगीकृत नागरिकता प्रदान गर्न सक्नेछ ।
- (९) नेपाल सरकारले संघीय कानून बमोजिम नेपालको सम्मानार्थ नागरिकता प्रदान गर्न सक्नेछ ।
- (१०) नेपालभित्र गाभिने गरी कुनै क्षेत्र प्राप्त भएमा त्यस्तो क्षेत्रभित्र बसोबास भएको व्यक्ति संघीय कानूनको अधीनमा रही नेपालको नागरिक हुनेछ ।

१२. वंशीय आधार तथा लैंगिक पहिचान सहितको नागरिकता :

यो संविधान बमोजिम वंशजको आधारमा नेपालको नागरिकता प्राप्त गर्ने व्यक्तिले निजको आमा वा बाबुको नामबाट लैंगिक पहिचान सहितको नेपालको नागरिकताको प्रमाणपत्र पाउन सक्नेछ ।

१३. नागरिकताको प्राप्ति, पुनःप्राप्ति र समाप्ति :

नागरिकताको प्राप्ति, पुनःप्राप्ति र समाप्ति सम्बन्धी अन्य व्यवस्था संघीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

१४. गैरआवासीय नेपाली नागरिकता प्रदान गर्न सकिने :

विदेशी मुलुकको नागरिकता प्राप्त गरेको दक्षिण एशियाली क्षेत्रीय सहयोग संगठनको सदस्य राष्ट्र बाहेकका देशमा बसोबास गरेको साबिकमा वंशजको वा जन्मको आधारमा निज वा निजको बाबु वा आमा, बाजे वा बज्यै नेपालको नागरिक रही पछि विदेशी मुलुकको

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नागरिकता प्राप्त गरेको व्यक्तिलाई संघीय कानून बमोजिम आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक अधिकार उपभोग गर्न पाउने गरी नेपालको गैर आवासीय नागरिकता प्रदान गर्न सकिनेछ ।

१५. नेपालको नागरिकता सम्बन्धी अन्य व्यवस्था : नेपालको प्रत्येक नागरिकको परिचय खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने तथा नेपालको नागरिकता सम्बन्धी अन्य व्यवस्था संघीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

भाग-३

मौलिक हक र कर्तव्य

१६. सम्मानपूर्वक बाँच्न पाउने हक
१७. स्वतन्त्रताको हक
१८. समानताको हक
१९. सञ्चारको हक
२०. न्याय सम्बन्धी हक
२१. अपराध पीडितको हक
२२. यातना विरुद्धको हक
२३. निवारक नजरबन्द विरुद्धको हक
२४. छुवाछुत तथा भेदभाव विरुद्धको हक
२५. सम्पत्तिको हक
२६. धार्मिक स्वतन्त्रताको हक
२७. सूचनाको हक
२८. गोपनीयताको हक
२९. शोषण विरुद्धको हक
३०. स्वच्छ वातावरणको हक
३१. शिक्षा सम्बन्धी हक
३२. भाषा तथा संस्कृतिको हक
३३. रोजगारीको हक
३४. श्रमको हक
३५. स्वास्थ्य सम्बन्धी हक
३६. खाद्य सम्बन्धी हक

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

३७. आवासको हक
३८. महिलाको हक
३९. बालबालिकाको हक
४०. दलितको हक
४१. ज्येष्ठ नागरिकको हक
४२. सामाजिक न्यायको हक
४३. सामाजिक सुरक्षाको हक
४४. उपभोक्ताको हक
४५. देश निकाला विरुद्धको हक
४६. संवैधानिक उपचारको हक
४७. मौलिक हकको कार्यान्वयन
४८. नागरिकका कर्तव्य :

प्रत्येक नागरिकका कर्तव्य देहाय बमोजिम हुनेछन्:-

- (क) राष्ट्रप्रति निष्ठावान हुँदै नेपालको राष्ट्रियता, सार्वभौमसत्ता र अखण्डताको रक्षा गर्नु,
- (ख) संविधान र कानूनको पालना गर्नु,
- (ग) राज्यले चाहेका बखत अनिवार्य सेवा गर्नु,
- (घ) सार्वजनिक सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गर्नु

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

२१४. स्थानीय तहको कार्यकारिणी अधिकार :

- (१) स्थानीय तहको कार्यकारिणी अधिकार यो संविधान र संघीय कानूनको अधीनमा रही गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकामा निहित रहनेछ ।
- (२) स्थानीय कार्यकारिणी अधिकार अनुसूची-८ र अनुसूची-९, बमोजिमको सूचीमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।
- (३) यो संविधान र अन्य कानूनको अधीनमा रही गाउँपालिका र नगरपालिकाको शासन व्यवस्थाको सामान्य निर्देशन, नियन्त्रण र सञ्चालन गर्ने अभिभारा गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाको हुनेछ ।
- (४) गाउँपालिका र नगरपालिकाका कार्यकारिणी कार्य गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाको नाममा हुनेछ ।
- (५) उपधारा (४) बमोजिम गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाको नाममा हुने निर्णय वा आदेश र तत्सम्बन्धी अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण स्थानीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

२१५. गाउँ कार्यपालिका अध्यक्ष र उपाध्यक्ष सम्बन्धी व्यवस्था :

- (१) प्रत्येक गाउँपालिकामा एक जना गाउँ कार्यपालिका अध्यक्ष रहनेछ । निजको अध्यक्षतामा गाउँ कार्यपालिका गठन हुनेछ ।
- (२) उपधारा (१) बमोजिमको गाउँ कार्यपालिकामा एक जना उपाध्यक्ष, प्रत्येक वडाबाट निर्वाचित वडा अध्यक्ष र उपधारा (४) बमोजिम निर्वाचित सदस्य रहनेछन् ।
- (३) अध्यक्ष र उपाध्यक्षको निर्वाचन सम्बन्धित गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका मतदाताले एक व्यक्ति एक मतको आधारमा गोप्य मतदानद्वारा पहिलो हुने निर्वाचित हुने निर्वाचन प्रणाली बमोजिम गर्नेछन् ।

स्पष्टीकरण : यस धाराको प्रयोजनका लागि “अध्यक्ष र उपाध्यक्ष” भन्नाले गाउँ कार्यपालिकाको अध्यक्ष र उपाध्यक्ष सम्झनु पर्छ ।

- (४) धारा २२२ बमोजिमको गाउँ सभाको निर्वाचनको अन्तिम परिणाम प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र गाउँ सभाका सदस्यहरूले आफूमध्येबाट निर्वाचित गरेका चार जना महिला सदस्य र उपधारा बमोजिमको योग्यता भएका दलित वा

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

अल्पसंख्यक समुदायबाट गाउँ सभाले निर्वाचित गरेका दुई जना सदस्य समेत गाउँ कार्यपालिकाको सदस्य हुनेछन् ।

- (५) देहायको योग्यता भएको व्यक्ति अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्ष र सदस्यको पदमा निर्वाचित हुन योग्य हुनेछ :
 - (क) नेपाली नागरिक,
 - (ख) एक्काइस वर्ष उमेर पूरा भएको,
 - (ग) गाउँपालिकाको मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भएको, र
 - (घ) कुनै कानूनले अयोग्य नभएको ।
- (६) अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्ष र सदस्यको पदावधि निर्वाचित भएको मितिले पाँच वर्षको हुनेछ ।
- (७) अध्यक्षको पदमा दुई कार्यकाल निर्वाचित भएको व्यक्ति गाउँपालिकाको निर्वाचनमा उम्मेदवार हुन पाउने छैन
- (८) देहायको कुनै अवस्थामा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्ष र सदस्यको पद रिक्त हुनेछ :-
 - (क) अध्यक्षले उपाध्यक्ष समक्ष र उपाध्यक्षले अध्यक्षसमक्ष लिखित राजीनामा दिएमा,
 - (ख) निजको पदावधि समाप्त भएमा,
 - (ग) निजको मृत्यु भएमा ।
- (९) अध्यक्ष वा उपाध्यक्षको एक वर्षभन्दा बढी पदावधि बाँकी रहेको अवस्थामा उपधारा (७) बमोजिम पद रिक्त हुन गएमा बाँकी अवधिका लागि रिक्त पदको पूर्ति उपनिर्वाचनद्वारा हुनेछ

२१६. नगर कार्यपालिका प्रमुख र उपप्रमुख सम्बन्धी व्यवस्था :

- (१) प्रत्येक नगरपालिकामा एकजना नगर कार्यपालिका प्रमुख रहनेछ । निजको अध्यक्षतामा नगर कार्यपालिका गठन हुनेछ ।
- (२) उपधारा (१) बमोजिमको नगर कार्यपालिकामा एक जना उपप्रमुख, प्रत्येक वडाबाट निर्वाचित वडा अध्यक्ष र उपधारा (४) बमोजिम निर्वाचित सदस्य रहनेछन् ।
- (३) प्रमुख र उपप्रमुखको निर्वाचन सम्बन्धित नगरपालिका क्षेत्रभित्रका मतदाताले एक व्यक्ति एक मतको आधारमा गोप्य मतदानद्वारा पहिलो हुने निर्वाचित हुने निर्वाचन प्रणाली बमोजिम गर्नेछन् ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

स्पष्टीकरण : यस धाराको प्रयोजनका लागि “प्रमुख र उपप्रमुख” भन्नाले नगर कार्यपालिकाको प्रमुख र उपप्रमुख सम्झनु पर्छ ।

- (४) धारा २२३ बमोजिमको नगर सभाको निर्वाचनको अन्तिम परिणाम प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र नगर सभाका सदस्यहरूले आफूमध्येबाट निर्वाचित गरेका पाँच जना महिला सदस्य र उपधारा (५) बमोजिमको योग्यता भएका दलित वा अल्पसंख्यक समुदायबाट नगर सभाले निर्वाचित गरेका तीन जना सदस्य समेत नगरकार्यपालिकाको सदस्य हुनेछन् ।
- (५) देहायको योग्यता भएको व्यक्ति प्रमुख, उपप्रमुख, वडा अध्यक्ष र सदस्यको पदमा निर्वाचित हुन योग्य हुनेछ :
 - (क) नेपाली नागरिक,
 - (ख) एक्काइस वर्ष उमेर पूरा भएको,
 - (ग) नगरपालिकाको मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भएको, र
 - (घ) कुनै कानूनले अयोग्य नभएको ।
- (६) प्रमुख, उपप्रमुख, वडा अध्यक्ष र सदस्यको पदावधि निर्वाचित भएको मितिले पाँच वर्षको हुनेछ ।
- (७) प्रमुखको पदमा दुई कार्यकाल निर्वाचित भएको व्यक्ति नगरपालिकाको निर्वाचनमा उम्मेदवार हुन पाउने छैन ।
- (८) देहायको कुनै अवस्थामा प्रमुख, उपप्रमुख, वडा अध्यक्ष र सदस्यको पद रिक्त हुनेछ :-
 - (क) प्रमुखले उपप्रमुख समक्ष र उपप्रमुखले प्रमुख समक्ष लिखित राजीनामा दिएमा,
 - (ख) निजको पदावधि समाप्त भएमा,
 - (ग) निजको मृत्यु भएमा ।
- (९) प्रमुख वा उपप्रमुखको एक वर्षभन्दा बढी पदावधि बाँकी रहेको अवस्थामा उपधारा (८) बमोजिम पद रिक्त हुन गएमा बाँकी अवधिका लागि रिक्त पदको पूर्ति उपनिर्वाचनद्वारा हुनेछ ।

२१७. न्यायिक समिति :

- (१) कानून बमोजिम आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विवाद निरूपण गर्न गाउँपालिका वा नगरपालिकाले प्रत्येक गाउँपालिकामा उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा र प्रत्येक नगरपालिकामा

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

उपप्रमुखको संयोजकत्वमा तीन सदस्यीय एक न्यायिक समिति रहनेछ ।

- (२) उपधारा (१) बमोजिमको न्यायिक समितिमा गाउँ सभा वा नगर सभाबाट आफूमध्येबाट निर्वाचित गरेका दुई जना सदस्यहरू रहनेछन् ।

२१८. गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाको कार्य सञ्चालन :

गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत नियमावली बमोजिम गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाको कार्य विभाजन र कार्य सम्पादन हुनेछ ।

२१९. स्थानीय तहको कार्यकारिणी सम्बन्धी अन्य व्यवस्था :

यस भागमा लेखिए देखि बाहेक स्थानीय तहको कार्यकारिणी सम्बन्धी अन्य व्यवस्था यस संविधानको अधीनमा रही संघीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

भाग-१८

स्थानीय व्यवस्थापिका

२२१. स्थानीय तहको व्यवस्थापकीय अधिकार :

- (१) यस संविधानको अधीनमा रही स्थानीय तहको व्यवस्थापकीय अधिकार गाउँ सभा र नगर सभामा निहित रहनेछ ।
- (२) गाउँ सभा र नगर सभाको व्यवस्थापकीय अधिकार अनुसूची-८ र अनुसूची-९, बमोजिमको सूचीमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

२२२. गाउँ सभाको गठन :

- (१) प्रत्येक गाउँपालिकामा एक गाउँ सभा रहनेछ ।
- (२) उपधारा (१) बमोजिमको गाउँ सभामा गाउँ कार्यपालिका अध्यक्ष र उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्ष र प्रत्येक वडाबाट निर्वाचित चारजना सदस्य र धारा २१५ को उपधारा (४) बमोजिम दलित वा अल्पसंख्यक समुदायबाट निर्वाचित गाउँ कार्यपालिकाका सदस्य रहनेछन् ।
- (३) उपधारा (१) बमोजिम गठन हुने गाउँ सभामा प्रत्येक वडाबाट कम्तीमा दुईजना महिलाको प्रतिनिधित्व हुनेछ ।
- (४) संघीय कानून बमोजिम गाउँपालिकामा रहने प्रत्येक वडामा वडा अध्यक्ष र चारजना सदस्यहरू रहेको वडा समिति गठन

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

हुनेछ । त्यस्तो वडा अध्यक्ष र वडा सदस्यको निर्वाचन पहिलो हुने निर्वाचित हुने निर्वाचन प्रणाली बमोजिम हुनेछ ।

- (५) अठार वर्ष उमेर पूरा भएको गाउँपालिकाको मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भएको व्यक्तिलाई संघीय कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम मतदान गर्ने अधिकार हुनेछ ।
- (६) देहायको योग्यता भएको व्यक्ति गाउँ सभाको सदस्यको पदमा उम्मेदवार हुन योग्य हुनेछ :-
 - (क) नेपाली नागरिक,
 - (ख) एक्काइस वर्ष उमेर पूरा भएको,
 - (ग) गाउँपालिकाको मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भएको, र
 - (घ) कुनै कानूनले अयोग्य नभएको ।
- (७) गाउँ सभाको निर्वाचन र तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था संघीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

२२३. नगर सभाको गठन :

- (१) प्रत्येक नगरपालिकामा एक नगर सभा रहनेछ ।
- (२) उपधारा (१) बमोजिमको नगर सभामा नगरकार्यपालिकाका प्रमुख र उपप्रमुख, वडा अध्यक्ष र प्रत्येक वडाबाट निर्वाचित चारजना सदस्य र धारा २१६ को उपधारा (४) बमोजिम दलित वा अल्पसंख्यक समुदायबाट निर्वाचित नगरकार्यपालिकाका सदस्य रहनेछन् ।
- (३) उपधारा (१) बमोजिम गठन हुने नगर सभामा प्रत्येक वडाबाट कम्तीमा दुईजना महिलाको प्रतिनिधित्व हुनेछ
- (४) संघीय कानून बमोजिम नगरपालिकामा रहने प्रत्येक वडामा वडा अध्यक्ष र चारजना सदस्यहरू रहेको वडा समिति गठन हुनेछ । त्यस्तो वडा अध्यक्ष र वडा सदस्यको निर्वाचन पहिलो हुने निर्वाचित हुने निर्वाचन प्रणाली बमोजिम हुनेछ ।
- (५) अठार वर्ष उमेर पूरा भएको नगरपालिकाको मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भएको व्यक्तिलाई संघीय कानून बमोजिम मतदान गर्ने अधिकार हुनेछ ।
- (६) देहायको योग्यता भएको व्यक्ति नगर सभाको सदस्यको पदमा उम्मेदवार हुन योग्य हुनेछ :-
 - (क) नेपाली नागरिक,

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

(ख) एक्काइस वर्ष उमेर पूरा भएको,

(ग) नगरपालिकाको मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भएको, र

(घ) कुनै कानूनले अयोग्य नभएको ।

(७) नगर सभाको निर्वाचन र तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था संघीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

२२४. गाउँ सभा र नगर सभाको अध्यक्ष र उपाध्यक्ष :

गाउँ कार्यपालिकाको अध्यक्ष र उपाध्यक्ष तथा नगर कार्यपालिकाको प्रमुख र उपप्रमुखले क्रमशः गाउँ सभा र नगर सभाको पदेन अध्यक्ष र उपाध्यक्ष भई कार्य सम्पादन गर्नेछ ।

२२५. गाउँ सभा र नगर सभाको कार्यकाल :

गाउँ सभा र नगर सभाको कार्यकाल निर्वाचन भएको मितिले पाँच वर्षको हुनेछ । त्यस्तो कार्यकाल समाप्त भएको छ, महीनाभित्र अर्को गाउँ सभा र नगर सभाको निर्वाचन सम्पन्न गर्नु पर्नेछ ।

२२६. कानून बनाउन सक्ने :

(१) गाउँ सभा र नगर सभाले अनुसूची-८ र अनुसूची-९ बमोजिमको सूचीमा उल्लिखित विषयमा आवश्यक कानून बनाउन सक्नेछ ।

(२) उपधारा (१) बमोजिम कानून बनाउने प्रक्रिया प्रदेश कानून बमोजिम हुनेछ ।

२२७. गाउँ सभा र नगर सभा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था :

गाउँ सभा र नगर सभाको सञ्चालन, बैठकको कार्यविधि, समिति गठन, सदस्यको पद रिक्त हुने अवस्था, गाउँ सभा र नगर सभाका सदस्यले पाउने सुविधा, गाउँपालिका र नगरपालिकाको कर्मचारी र कार्यालय सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रदेश कानून बमोजिम हुनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

स्थानीय आर्थिक कार्यप्रणाली

२२८. कर लगाउन वा ऋण लिन नपाइने :

- (१) कानून बमोजिम बाहेक स्थानीय तहमा कुनै कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन पाइने छैन ।
- (२) स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयमा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, वस्तु तथा सेवाको ओसार पसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश वा स्थानीय तहलाई प्रतिकूल नहुने गरी कानून बनाई कर लगाउन सक्नेछ ।

२२९. स्थानीय सञ्चित कोष :

- (१) स्थानीय तह अन्तर्गतका प्रत्येक गाउँपालिका र नगरपालिकामा एक स्थानीय सञ्चित कोष रहनेछ । त्यस्तो कोषमा गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई प्राप्त हुने सबै प्रकारको राजस्व, नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान तथा गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लिएको ऋण रकम र अन्य स्रोतबाट प्राप्त हुने रकम जम्मा हुनेछ ।
- (२) उपधारा (१) बमोजिमको स्थानीय सञ्चित कोषबाट गर्न सकिने खर्च सम्बन्धी व्यवस्था स्थानीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

२३०. गाउँपालिका र नगरपालिकाको राजस्व र व्ययको अनुमान :

- (१) यस संविधानको अधीनमा रही गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाले प्रत्येक आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान स्थानीय कानून बमोजिम गाउँ सभा वा नगर सभामा पेश गरी पारित गराउनु पर्नेछ ।
- (२) उपधारा (१) बमोजिम गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाले राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्दा घाटा बजेट निर्माण गर्नु पर्ने भएमा संघीय कानून र प्रदेश कानून बमोजिम घाटा पूर्ति गर्ने स्रोत समेतको प्रस्ताव गर्नु पर्नेछ ।

सत्य युगको संविधान भगवान हो, कलियुगको भगवान संविधान हो ।

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

अनुसूची-८

(धारा ५७ को उपधारा (४), धारा २१४ को उपधारा (२), धारा २२१ को उपधारा (२) र धारा २२६ को उपधारा (१) सँग सम्बन्धित)

स्थानीय तहको अधिकारको सूची

क्र.सं	विषयहरू
१	नगर प्रहरी
२	सहकारी संस्था
३	एफ. एम सञ्चालन
४	स्थानीय कर (सम्पत्ति कर, घर बहाल कर, घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर), सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर, भूमिकर (मालपोत), दण्ड जरिवाना, मनोरञ्जन कर, मालपोत संकलन
५	स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन
६	स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख संकलन
७	स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजनाहरू
८	आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा
९	आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ
१०	स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता
११	स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, सिंचाइ
१२	गाउँ सभा, नगर सभा, जिल्ला सभा, स्थानीय अदालत, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन
१३	स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन
१४	घर जग्गा धनी पुर्जा वितरण
१५	कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी
१६	ज्येष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन
१७	बेरोजगारको तथ्यांक संकलन
१८	कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, संचालन र नियन्त्रण
१९	खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा
२०	विपद व्यवस्थापन

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२१	जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण
२२	भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास

अनुसूची-९

(धारा ५७ को उपधारा (५), धारा १०९, धारा १६२ को उपधारा(४), धारा १९७, धारा २१४ को उपधारा (२), धारा २२१ को उपधारा (२) र धारा २२६ को उपधारा (१) सँग सम्बन्धित)

संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको साझा सूची

क्र.सं	विषयहरू
१	सहकारी
२	शिक्षा, खेलकूद र पत्रपत्रिका
३	स्वास्थ्य
४	कृषि
५	विद्युत, खानेपानी, सिंचाइ जस्ता सेवाहरू
६	सेवा शुल्क, दस्तुर, दण्ड जरिवाना तथा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी, पर्यटन शुल्क
७	वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरुंगी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता
८	खानी तथा खनिज
९	विपद व्यवस्थापन
१०	सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण
११	व्यक्तिगत घटना, जन्म, मृत्यु, विवाह र तथ्यांक
१२	पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय

संविधानसभा प्रमाणित मिति : ०७२/०६ /०३

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाउँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बारे कानूनी साक्षरता

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

प्रमाणीकरण र प्रकाशित मिति २०७४/०६/२९

प्रतावना : नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहको अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न तथा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह विचको सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयनलाई प्रवर्द्धन गर्दै जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी सुलभ र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न, लोकतन्त्रका लाभहरुको समानुपातिक समावेशी र न्यायोचित वितरण गरी कानूनी राज्य र दिगो विकासको अवधारणा अनुरूप समाजवाद उन्मुख सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई स्थानीय तहदेखि नै सुदृढीकरण गर्न, र

स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद-३

गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार

११. गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको अधिकार:

- (१) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको एकल अधिकार संविधानको अनुसूची-८ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) को सर्वसामान्यतामा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

क. नगर प्रहरी

- (१) नगर प्रहरीको गठन, सञ्चालन, व्यवस्थापन, नियमन तथा नगर प्रहरी सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्डको निर्माण तथा कार्यान्वयन,
- (२) देहायका कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनको लागि नगरप्रहरीको परिचालन गर्न सक्ने:-

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (क) गाउँपालिका वा नगरपालिकाको नीति, कानून, मापदण्ड तथा निर्णय कार्यान्वयन,
- (ख) गाउँपालिका वा नगरपालिकाको सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण,
- (ग) स्थानीयस्तरमा हुने सभा समारोह, परम्परा तथा जात्रा चाडपर्वको सुरक्षा व्यवस्थापन,
- (घ) स्थानीय बजार तथा पार्किङ स्थलको रेखदेख र व्यवस्थापन,
- (ङ) गाउँ वा नगर सरसफाई सम्बन्धी मापदण्डको कार्यान्वयन,
- (च) न्यायिक समितिले गरेका मिलापत्र तथा निर्णयको कार्यान्वयन,
- (छ) सार्वजनिक ऐलानी र पर्ती जग्गा, सार्वजनिक भवन, सम्पदा तथा भौतिक पूर्वाधारको संरक्षण र सुरक्षा,
- (ज) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी खोजी, उद्धार, राहत तथा पुनर्स्थापना,
- (झ) अनधिकृत विज्ञापन तथा होडिड बोर्ड नियन्त्रण,
- (ञ) छाडा पशु चौपायाको नियन्त्रण,
- (ट) अनधिकृत निर्माण तथा सार्वजनिक सम्पत्ति अतिक्रमण रोकथाम तथा नियन्त्रण,
- (ठ) कार्यपालिकाले तोकेको अन्य कार्य ।

ख. सहकारी संस्था

- (१) सहकारी संस्था सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्डको निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन,
- (२) सम्बन्धित गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको भौगोलिक क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने सहकारी संस्थाको दर्ता, अनुमति, खारेजी र विघटन,
- (३) सहकारी वचत तथा ऋण परिचालन सम्बन्धी स्थानीय मापदण्ड निर्धारण र नियमन,
- (४) सहकारी सम्बन्धी राष्ट्रिय, केन्द्रीय, विषयगत, प्रादेशिक र स्थानीय सङ्घ संस्थासँग समन्वय र सहकार्य,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (५) सहकारी सम्बन्धी स्थानीय तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान,
- (६) स्थानीय सहकारी संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि,
- (७) स्थानीय सहकारी क्षेत्रको प्रवर्द्धन, परिचालन र विकास ।

ग. एफ.एम. सञ्चालन

- (१) एक सय वाटसम्मको एफ. एम. रेडियो सञ्चालन अनुमति, नवीकरण, नियमन र खारेजी,
- (२) प्रदेश कानूनको अधीनमा रही एफ.एम. सञ्चालन सम्बन्धी अन्य कार्य ।

घ. स्थानीय कर, सेवा शुल्क तथा दस्तुर

- (१) सङ्घीय तथा प्रदेश कानूनको अधीनमा रही सम्पत्ति कर, घरबहाल कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर, भूमिकर (मालपोत), मनोरञ्जन कर सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन,
- (२) स्थानीय पूर्वाधार तथा सेवाको शुल्क निर्धारण, सङ्कलन र व्यवस्थापन,
- (३) ट्रेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, क्यानोनिङ्ग, बञ्जी जम्प, जिपफ्लायर, ज्याफिटङ्ग, मोटरबोट, केवुलकार सेवा लगायत अन्य जल तथा स्थल क्षेत्रमा सञ्चालन हुने नवीन पर्यटकीय सेवा तथा साहसिक खेलको शुल्क,
- (४) जडीबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर निर्धारण तथा सङ्कलन,
- (५) स्थानीय राजस्वको आधार विस्तार तथा प्रवर्द्धन,
- (६) ढुगां, गिट्टी, वालुवा, माटो, काठ दाउरा, जराजुरी, स्लेट, खरीढुगां आदि प्राकृतिक वस्तुको विक्री तथा निकासी शुल्क दस्तुर संकलन
- (७) प्रचलित कानून बमोजिम गर्ने सिफारिस, दर्ता, अनुमति, नवीकरण आदिको शुल्क, दस्तुर निर्धारण र संकलन
- (८) स्थानीय राजस्व प्रवर्द्धनका लागि प्रोत्साहन,
- (९) राजस्व सूचना तथा तथ्यांकको आदान प्रदान,
- (१०) सङ्घीय तथा प्रदेश कानूनको अधीनमा रही स्थानीय तहमा राजस्व चुहावट नियन्त्रण सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (११) स्थानीय पूर्वाधार सेवा र उपयोगमा सेवा शुल्क दस्तुर सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,
- (१२) मालपोत सकलन,
- (१३) कर तथा सेवा शुल्क सम्बन्धी अन्य कार्य ।

ड. स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन

- (१) स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, मापदण्ड, सेवा शर्त, योजना, कार्यान्वयन र नियमन,
- (२) संविधानको धारा ३०२ को उपधारा (२) बमोजिम समायोजन भएका कर्मचारीको व्यवस्थापन, उपयोग र समन्वय,
- (३) संगठन विकास, जनशक्ति व्यवस्थापन र वृत्ति विकास,
- (४) स्थानीय कानून बमोजिम संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी संगठन संरचना तथा दरबन्दी निर्धारण,
- (५) स्थानीय सेवाको व्यवस्थापनमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग, प्रवर्द्धन र नियमन,
- (६) जनशक्ति व्यवस्थापन तथा वृत्ति विकास,
- (७) स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य ।

च. स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख संकलन

- (१) स्थानीय तथ्यांक सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन,
- (२) आधारभूत तथ्यांक सङ्कलन र व्यवस्थापन,
- (३) जन्म, मृत्यु, विवाह, सम्बन्ध विच्छेद, बसाइसराइ दर्ता र पारिवारिक लगतको अभिलेख तथा पञ्जीकरण व्यवस्थापन,
- (४) सूचना तथा सञ्चार, प्रविधियुक्त आधारभूत तथ्यांकको संकलन र व्यवस्थापन,
- (५) स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख संकलन सम्बन्धी अन्य कार्य ।

छ. स्थानीयस्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना

- (१) विकास आयोजना तथा परियोजना सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्यांकन र नियमन,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (२) आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, वातावरणीय, प्रविधि र पूर्वाधारजन्य विकासका लागि आवश्यक आयोजना तथा परियोजनाहरूको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन,
- (३) आयोजनाको अध्ययन, अनुसन्धान तथा प्रभाव मूल्यांकन,
- (४) सम्भाव्य प्राकृतिक श्रोत तथा साधनको पहिचान तथा अभिलेख व्यवस्थापन,
- (५) सङ्घीय तथा प्रदेश कानूनको अधीनमा रही शहरी विकास, बस्ती विकास र भवन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तथा सो सम्बन्धी योजना तर्जुमा, आयोजना पहिचान, अध्ययन, कार्यान्वयन र नियमन,
- (६) राष्ट्रिय भवन संहिता तथा मापदण्ड बमोजिम भवन निर्माण अनुमति, अनुगमन र नियमन,
- (७) सरकारी भवन, विद्यालय, सामुदायिक भवन, सभागृह र अन्य सार्वजनिक भवन तथा संरचनाको निर्माण र मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन र व्यवस्थापन,
- (८) सङ्घीय र प्रदेशस्तरीय आयोजना तथा परियोजनाको कार्यान्वयनमा समन्वय, सहजीकरण र सहयोग,
- (९) सुरक्षित बस्ती विकास सम्बन्धी नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, नियमन र मूल्यांकन,
- (१०) सार्वजनिक निर्माण कार्यको लागि प्रचलित कानून बमोजिमको “घ” वर्गको इजाजत पत्रको जारी, नवीकरण तथा खारेजी,
- (११) पर्यटन क्षेत्रको विकास, विस्तार र प्रवर्द्धन सम्बन्धी आयोजनाहरूको पहिचान, कार्यान्वयन, व्यवस्थापन, अनुगमन तथा नियमन,
- (१२) नवीन पर्यटकीय सेवा तथा कार्यहरू सम्बन्धी आयोजनाहरूको पहिचान, कार्यान्वयन, व्यवस्थापन, अनुगमन तथा नियमन,
- (१३) विकास आयोजना तथा परियोजना सम्बन्धी अन्य कार्य ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

ज. आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा

- (१) प्रारम्भिक बाल विकास तथा शिक्षा, आधारभूत शिक्षा, अभिभावक शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, खुला तथा वैकल्पिक निरन्तर सिकाइ, सामुदायिक सिकाइ र विशेष शिक्षा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्यांकन र नियमन,
- (२) सामुदायिक, संस्थागत, गुठी र सहकारी विद्यालय स्थापना, अनुमति, सञ्चालन, व्यवस्थापन तथा नियमन,
- (३) प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिमको योजना तर्जुमा, सञ्चालन, अनुमति, अनुगमन, मूल्यांकन र नियमन,
- (४) मातृभाषामा शिक्षा दिने विद्यालयको अनुमति, अनुगमन तथा नियमन,
- (५) गाभिएका वा बन्द गरिएका विद्यालयहरूको सम्पत्ति व्यवस्थापन,
- (६) गाउँ तथा नगर शिक्षा समिति गठन तथा व्यवस्थापन,
- (७) विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन तथा व्यवस्थापन,
- (८) विद्यालयको नामांकरण,
- (९) सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व, सम्पत्तिको अभिलेख, संरक्षण र व्यवस्थापन,
- (१०) विद्यालयको गुणस्तर अभिवृद्धि तथा पाठ्यसामग्रीको वितरण,
- (११) सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक तथा कर्मचारीको दरबन्दी मिलान,
- (१२) विद्यालयको नक्साकन, अनुमति, स्वीकृति, समायोजन तथा नियमन,
- (१३) सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण, मर्मत सम्भार, सञ्चालन र व्यवस्थापन,
- (१४) आधारभूत तहको परीक्षा सञ्चालन, अनुगमन तथा व्यवस्थापन,
- (१५) विद्यार्थी सिकाई उपलब्धीको परीक्षण र व्यवस्थापन,
- (१६) निःशुल्क शिक्षा, विद्यार्थी प्रोत्साहन तथा छात्रवृत्तिको व्यवस्थापन,

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (१७) ट्यूसन, कोचिङ जस्ता विद्यालय बाहिर हुने अध्यापन सेवाको अनुमति तथा नियमन,
- (१८) स्थानीयस्तरको शैक्षिक ज्ञान, सीप र प्रविधिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र स्तरीकरण,
- (१९) स्थानीय पुस्तकालय र वाचनालयको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन,
- (२०) माध्यमिक तहसम्मको शैक्षिक कार्यक्रमको समन्वय र नियमन,
- (२१) सामुदायिक विद्यालयलाई दिने अनुदान तथा सोको बजेट व्यवस्थापन, विद्यालयको आय व्ययको लेखा अनुशासन कायम, अनुगमन र नियमन,
- (२२) शिक्षण सिकाइ, शिक्षक र कर्मचारीको तालिम तथा क्षमता विकास,
- (२३) अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको सञ्चालन ।

भ. आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई

- (१) आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई तथा पोषण सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा नियमन,
- (२) आधारभूत स्वास्थ्य, प्रजनन स्वास्थ्य र पोषण सेवाको सञ्चालन र प्रवर्द्धन,
- (३) अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना तथा सञ्चालन,
- (४) स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी भौतिक पूर्वाधार विकास तथा व्यवस्थापन,
- (५) स्वच्छ खानेपानी तथा खाद्य पदार्थको गुणस्तर र वायु तथा ध्वनिको प्रदूषण नियन्त्रण र नियमन,
- (६) सरसफाई सचेतनाको अभिवृद्धि र स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन,
- (७) स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैला सङ्कलन, पुनः उपयोग, प्रशोधन, विसर्जन र सोको सेवा शुल्क निर्धारण र नियमन,
- (८) रक्त सञ्चार सेवा तथा स्थानीय र शहरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन,
- (९) औषधि पसल सञ्चालन, अनुमति, अनुगमन र नियमन,

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौँ, सिकाऔँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (१०) सरसफाई तथा स्वास्थ्य क्षेत्रबाट निष्कासित फोहोरमैला व्यवस्थापनमा निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्रसँग समन्वय, सहकार्य र साभेदारी,
- (११) परिवार नियोजन तथा मातृशिशु कल्याण सम्बन्धी सेवा सञ्चालन, अनुमति, अनुगमन तथा नियमन,
- (१२) महिला तथा बालबालिकाको कुपोषण न्यूनीकरण, रोकथाम, नियन्त्रण र व्यवस्थापन ।

ज. स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता

- (१) स्थानीय व्यापार, वस्तुको माग, आपूर्ति तथा अनुगमन, उपभोक्ता अधिकार तथा हित सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन,
- (२) बजार तथा हाट बजार व्यवस्थापन,
- (३) स्थानीय वस्तुहरूको उत्पादन, आपूर्ति तथा निकासी प्रक्षेपण, मूल्य निर्धारण र अनुगमन,
- (४) स्थानीय व्यापार र वाणिज्य सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माण,
- (५) स्थानीय वस्तु र सेवा व्यापारको मूल्य तथा गुणस्तरको अनुगमन र नियमन,
- (६) स्थानीयस्तरका व्यापारिक फर्मको दर्ता, अनुमति, नवीकरण, खारेजी, अनुगमन र नियमन,
- (७) स्थानीय व्यापारको तथ्यांक प्रणाली र अध्ययन अनुसन्धान,
- (८) निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्रसग समन्वय र सहकार्य,
- (९) स्थानीय व्यापार प्रवर्द्धन, सहजीकरण र नियमन,
- (१०) स्थानीय बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र अभिलेखाकन,
- (११) उपभोक्ता सचेतना अभिवृद्धि, लक्षित उपभोक्ताको लगत व्यवस्थापन र स्थानीय वस्तु तथा सेवाको गुणस्तर परीक्षण,
- (१२) वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा तथा त्यसको कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन,
- (१३) स्थानीयस्तरमा वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (१४) स्थानीयस्तरमा जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्ने किसिमका उपभोग्य वस्तुको बेचबिखन र उपभोग तथा वातावरणीय प्रदूषण र हानिकारक पदार्थहरूको नियन्त्रण, अनुगमन तथा नियमन,
- (१५) स्थानीयस्तरमा सरसफाई तथा फोहरमैला व्यवस्थापन,
- (१६) स्थानीयस्तरमा न्यून कार्बनमूखी तथा वातावरणमैत्री विकास अवलम्बन,
- (१७) स्थानीयस्तरमा हरित क्षेत्रको संरक्षण र प्रवर्द्धन,
- (१८) स्थानीयस्तरमा वातावरण संरक्षण क्षेत्र निर्धारण र व्यवस्थापन,
- (१९) स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता सम्बन्धी अन्य कार्य ।

ट. स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक र सिँचाइ

- (१) स्थानीय, ग्रामीण तथा कृषि सडक र सिँचाइ सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तथा सो सम्बन्धी योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन,
- (२) स्थानीय, ग्रामीण तथा कृषि सडक, भोलुगें पूल, पुलेसा, सिँचाइ र तटबन्धन सम्बन्धी गुरुरोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन, मर्मत, सम्भार र नियमन,
- (३) स्थानीयस्तरका सिँचाइ प्रणालीको निर्माण, सञ्चालन, रेखदेख, मर्मत सम्भार, स्तरोन्नति, अनुगमन र नियमन,
- (४) यातायात सुरक्षाको व्यवस्थापन र नियमन,
- (५) स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक सम्बन्धी अन्य कार्य ।

ठ. गाउँसभा, नगर सभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन

- (१) गाउँसभा वा नगरसभा सम्बन्धी नीति, कानून र कार्यविधि,
- (२) स्थानीयस्तरका विषय क्षेत्रगत नीति तथा रणनीति, आवधिक तथा वार्षिक योजना, कार्यक्रम र बजेटस्वीकृति,
- (३) सभाका समितिहरूको गठन र सञ्चालन ,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (४) स्थानीय तहबीच साभा सरोकार तथा साभेदारीका विषयमा संयुक्त समिति गठन,
- (५) कार्यपालिका तथा न्यायिक समितिबाट सभामा प्रस्तुत प्रतिवेदनमाथि छलफल तथा सो सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशन,
- (६) विकास योजना तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा सुशासनको लागि कार्यपालिकालाई निर्देशन,
- (७) गाउँपालिका तथा नगरपालिकालाई आर्थिक व्ययभार पर्ने विषयको नियमन,
- (८) स्थानीय मेलपिलाप र मध्यस्थता,
- (९) गाउँ सभा, नगर सभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य ।

ड. स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन

- (१) स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन,
- (२) जनसाङ्ख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कूल ग्राहस्थ्य उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, मानव विकास तथा लैंगिक सशक्तीकरण सूचकाङ्क, राजश्व तथा आयव्यय समेतको तथ्यांक संकलन र प्रशोधन गरी नवीनतम प्रविधियुक्त र राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्धता र पार्श्व चित्र तथा श्रोत नक्साको अद्यावधिक अभिलेखन,
- (३) सूचना तथा अभिलेख केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन,
- (४) सार्वजनिक सम्पत्ति, सामुदायिक सम्पत्ति, भवन, सडक, पसल, व्यवसायको विवरण सहितको अद्यावधिक अभिलेख,
- (५) आफ्नो क्षेत्रभित्र सम्पन्न भएका तथा चालु योजनाको विवरण र त्यस्तो योजनाको सम्पत्तिको अद्यावधिक अभिलेखन,
- (६) स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापनमा नवीनतम सूचना प्रविधिको उपयोग,
- (७) स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ढ. जग्गा धनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण

- (१) स्थानीय जग्गाको नाप नक्सा, कित्ताकाट, हालसाविक, रजिष्ट्रेशन नामसारी तथा दाखिल खारेज,
- (२) जग्गा धनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण तथा लगत व्यवस्थापन,
- (३) भूमिको वर्गीकरण अनुसारको लगत,
- (४) सार्वजनिक प्रयोजनका लागि जग्गा प्राप्ति, मुआब्जा निर्धारण तथा वितरणमा समन्वय र सहजीकरण,
- (५) नापी नक्सा तथा जग्गाको स्वामित्व निर्धारण कार्यमा समन्वय र सहजीकरण,
- (६) जग्गा धनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण सम्बन्धी अन्य कार्य

ण. कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी

- (१) कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन र पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन,
- (२) कृषि तथा पशुपन्छी बजार सूचना, बजार तथा हाटबजारको पूर्वाधार निर्माण, साना सिँचाइ निर्माण, तालिम, प्रविधि प्रसार, प्राविधिक टेवा, कृषि सामग्री आपूर्ति र कृषक क्षमता विकास कार्यक्रमको सञ्चालन, अनुगमन र नियमन,
- (३) कृषि तथा पशुपक्षीजन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोगको नियन्त्रण,
- (४) पशुपक्षी चिकित्सा सेवाको व्यवस्थापन,
- (५) कृषि वातावरण संरक्षण तथा जैविक विविधताको संरक्षण र प्रवर्द्धन,
- (६) पशुनश्ल सुधार पद्धतिको विकास र व्यवस्थापन,
- (७) उच्च मूल्ययुक्त कृषिजन्य वस्तुको प्रवर्द्धन, विकास तथा बजारीकरण,
- (८) स्थानीय चरन तथा खर्क विकास र व्यवस्थापन,
- (९) पशु आहारको गुणस्तर नियमन,
- (१०) स्थानीयस्तरमा पशुपक्षी सम्बन्धी तथ्याङ्कको व्यवस्थापन र सूचना प्रणाली,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (११) पशु बधशाला र शीत भण्डारणको व्यवस्थापन र नियमन,
(१२) पशुपक्षी सम्बन्धी बीमा र कर्जा सहजीकरण,
(१३) पशुपालन तथा पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी अन्य कार्य
- त. जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन

- (१) सङ्घ र प्रदेश कानूनको अधीनमा रही सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको कार्यान्वयन, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन,
(२) जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति तथा असहायको लगत अद्यावधिक, परिचयपत्र वितरण, सामाजिक सुरक्षा तथा सुविधाको व्यवस्थापन तथा वितरण,
(३) जेष्ठ नागरिक क्लब, दिवा सेवा केन्द्र, भेटघाटस्थल, आश्रय केन्द्रको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन,
(४) सङ्घ तथा प्रदेशसँगको समन्वयमा अपांगता पुनर्स्थापना केन्द्र, ज्येष्ठ नागरिक केन्द्र तथा अशक्त स्याहार केन्द्रको सञ्चालन र व्यवस्थापन,
(५) सडक बालबालिका, अनाथ, असहाय, अशक्त र मानसिक असन्तुलन भएका व्यक्तिहरूको पुनर्स्थापना केन्द्रको सञ्चालन, व्यवस्थापन, अनुगमन र नियमन,
(६) जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य ।

थ. बेरोजगारको तथ्याकं सकलन

- (१) रोजगार तथा बेरोजगार श्रमशक्तिको तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन र सूचना प्रणालीको स्थापना,
(२) स्थानीयस्तरमा रहेका स्वदेशी तथा विदेशी श्रमिकको लगत सकलन तथा सूचना व्यवस्थापन,
(३) विभिन्न क्षेत्र तथा विषयका दक्ष जनशक्तिको तथ्याकं सकलन तथा व्यवस्थापन,
(४) सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी र वैदेशिक रोजगारीमा रहेको श्रमशक्तिको सूचना तथा तथ्याकंको सकलन तथा व्यवस्थापन,
(५) रोजगार सूचना केन्द्रको व्यवस्थापन तथा सञ्चालन,
(६) वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रमशक्तिको लागि वित्तीय साक्षरता र सीपमूलक तालीमको सञ्चालन,

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (७) वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरूको सामाजिक पुनः एकीकरण,
 - (८) वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त ज्ञान, सीप र उच्चमशीलताको उपयोग,
 - (९) बेरोजगारको तथ्यांक संकलन सम्बन्धी अन्य कार्य ।
- द. कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण**
- (१) कृषि प्रसार सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन,
 - (२) कृषि प्रसार तथा जनशक्तिको प्रक्षेपण, व्यवस्थापन र परिचालन,
 - (३) कृषकहरूको क्षमता अभिवृद्धि, प्राविधिक सेवा, टेवा, सीप विकास र सशक्तीकरण,
 - (४) कृषि विउविजन, नश्ल, मलखाद र रसायन तथा औषधिहरूको आपूर्ति, उपयोग र नियमन,
 - (५) कृषक समूह, कृषि सहकारी र कृषि सम्बन्धी स्थानीय सङ्घ संस्थाहरूको समन्वय, व्यवस्थापन र नियमन,
 - (६) स्थानीयस्तरमा कृषि सम्बन्धी प्रविधिको संरक्षण र हस्तान्तरण,
 - (७) कृषि सम्बन्धी सूचनाको प्रचारप्रसार,
 - (८) स्थानीयस्तरका स्रोत केन्द्रहरूको विकास र व्यवस्थापन,
 - (९) प्रागांरिक खेती तथा मलको प्रवर्द्धन र प्रचार प्रसार,
 - (१०) कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण सम्बन्धी अन्य कार्य ।
- ध. खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक उर्जा**
- (१) स्थानीय खानेपानी सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन,
 - (२) खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवा व्यवस्थापन,
 - (३) एक मेगावाट सम्मका जलविद्युत आयोजना सम्बन्धी स्थानीयस्तरको नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन,
 - (४) स्थानीय तहमा वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, नियमन,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (५) स्थानीय विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाको व्यवस्थापन, सञ्चालन, अनुगमन र नियमन,
- (६) स्थानीय तहमा वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी प्रविधि विकास र हस्तान्तरण, क्षमता अभिवृद्धि र प्रवर्द्धन,
- (७) खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना तथा वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी अन्य कार्य ।

न. विपद् व्यवस्थापन

- (१) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन,
- (२) स्थानीयस्तरमा विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना, पूर्व सूचना प्रणाली, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्व भण्डारण, वितरण र समन्वय,
- (३) स्थानीय तटबन्ध, नदी र पहिरोको नियन्त्रण तथा नदीको व्यवस्थापन र नियमन,
- (४) विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्साङ्कन तथा बस्तीहरूको पहिचान र स्थानान्तरण,
- (५) विपद् व्यवस्थापनमा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय समुदाय, सङ्घ संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग सहयोग, समन्वय र सहकार्य,
- (६) विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत साधनको परिचालन,
- (७) विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी स्थानीयस्तरका आयोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन,
- (८) विपद् पश्चात् स्थानीयस्तरको पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण,
- (९) स्थानीयस्तरको विपद् सम्बन्धी तथ्यांक व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान,
- (१०) स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन प्रणाली,
- (११) समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमको सञ्चालन,
- (१२) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य ।

प. जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण

- (१) जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड तथा योजनाको कार्यान्वयन र नियमन,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (२) पानी मुहानको संरक्षण,
- (३) सामुदायिक भू-संरक्षण र सोमा आधारित आय आर्जन कार्यक्रम,
- (४) भू-संरक्षण र जलाधार व्यवस्थापनजन्य सामुदायिक अनुकूलन,
- (५) खानी तथा खनिज पदार्थ सम्बन्धी सूचना तथा तथ्याङ्क संकलन,
- (६) बहुमूल्य धातु, पत्थर तथा खनिज पदार्थको संरक्षण र सम्बर्द्धनमा सहयोग,
- (७) ढुगां, गिट्टी, बालुवा, माटो तथा स्लेट जस्ता वस्तु सर्वेक्षण, उत्खनन् तथा उपयोगको दर्ता, अनुमति, नवीकरण, खारेजी र व्यवस्थापन,
- (८) भौगर्भिक नक्सा प्रकाशन ।

फ. भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास

- (१) भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास सम्बन्धी स्थानीयस्तरको नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन,
 - (२) पुरातत्व, प्राचीन स्मारक तथा संग्रहालयको संरक्षण, सम्भार, प्रवर्द्धन र विकास,
 - (३) परम्परागत जात्रा तथा पर्वको सञ्चालन र व्यवस्थापन,
 - (४) प्रचलित कानून विरुद्धका कुरीति तथा कुसंस्कार विरुद्ध सामाजिक परिचालन सम्बन्धी कार्य,
 - (५) भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास सम्बन्धी अन्य कार्य ।
- (३) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले सङ्घ तथा प्रदेशसँगको सहकार्यमा प्रयोग गर्ने साभ्ना अधिकार संविधानको अनुसूची-९ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।
- (४) उपदफा (३) को सर्वसामान्यतामा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी देहायको विषयमा सङ्घ तथा प्रदेश कानूनको अधीनमा रही गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

क. खेलकुद र पत्रपत्रिका

- (१) स्थानीयस्तरका खेलकुदको संरचनाको पूर्वाधार निर्माण, सञ्चालन तथा विकास,
- (२) स्थानीयस्तरका खेलकुद प्रशासन तथा सङ्घ संस्थाको नियमन र समन्वय,
- (३) खेलकुदको विकास र प्रवर्द्धन,
- (४) खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना र सहभागिता,
- (५) खेलकुद सम्बन्धी पूर्वाधारको विकास,
- (६) स्थानीय तहका पत्रपत्रिकाको दर्ता, अभिलेख तथा नियमन ।

ख. स्वास्थ्य

- (१) सङ्घीय तथा प्रदेशस्तरीय लक्ष्य र मापदण्ड बमोजिम स्थानीयस्तरको स्वास्थ्य सम्बन्धी लक्ष्य र गुणस्तर निर्धारण,
- (२) जनरल अस्पताल, नर्सिङ होम, निदान केन्द्र तथा अन्य स्वास्थ्य संस्था र क्लिनिक दर्ता, सञ्चालन अनुमति र नियमन,
- (३) स्थानीयस्तरमा औषधिजन्य वनस्पति, जडीबुटी र अन्य औषधिजन्य वस्तुको उत्पादन, प्रशोधन र वितरण,
- (४) स्वास्थ्य बीमा लगायतका सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको व्यवस्थापन,
- (५) स्थानीयस्तरमा औषधि तथा अन्य मेडिकल उत्पादनहरूको न्यूनतम मूल्य निर्धारण र नियमन,
- (६) स्थानीयस्तरमा औषधिको उचित प्रयोग र सूक्ष्मजीव निरोधक प्रतिरोध न्यूनीकरण,
- (७) स्थानीयस्तरमा औषधि र स्वास्थ्य उपकरणको खरिद, भण्डारण र वितरण,
- (८) स्थानीयस्तरमा स्वास्थ्य सूचना प्रणालीको व्यवस्थापन,
- (९) स्थानीयस्तरमा जनस्वास्थ्य निगरानी (पब्लिक हेल्थ सर्भेलेन्स),
- (१०) स्थानीयस्तरको प्रवर्द्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक, पुनर्स्थापनात्मक र प्यालिएटिभ स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन,

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (११) स्वस्थ जीवनशैली, पोषण, शारीरिक व्यायाम, योग अभ्यास, स्वास्थ्य वृत्तको पालना, पञ्चकर्म लगायतका जनस्वास्थ्य सेवाको प्रवर्द्धन,
- (१२) जुनोटिक र कीटजन्य रोगको नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन,
- (१३) सुती, मदिरा र लागू पदार्थजन्य वस्तुको प्रयोग नियन्त्रण तथा सचेतना अभिवृद्धि,
- (१४) आयुर्वेदिक, युनानी, आम्ची, होमियोप्याथिक, प्राकृतिक चिकित्सा लगायतका परम्परागत स्वास्थ्य उपचार सेवाको व्यवस्थापन,
- (१५) जनस्वास्थ्य, आपतकालीन स्वास्थ्य तथा महामारीको नियन्त्रण योजना र कार्यान्वयन,
- (१६) रोगको नियन्त्रण तथा रोकथाम,
- (१७) आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह तथा स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन ।

ग. विद्युत, खानेपानी तथा सिँचाइ जस्ता सेवाहरू

- (१) विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाको व्यवस्थापन,
- (२) खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवाको व्यवस्थापन,
- (३) स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिँचाइ प्रणालीको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार, सेवा शुल्क निर्धारण र संकलन सम्बन्धी व्यवस्थापन ।

घ. सेवा शुल्क, दस्तुर, दण्ड जरिवाना तथा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी, पर्यटन शुल्क

- (१) स्थानीय सेवा शुल्क, दस्तुर, दण्ड जरिवाना सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- (२) प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क, रोइलटी सङ्कलन, समन्वय र नियमन,
- (३) खनिज पदार्थको उत्खनन् र सो सम्बन्धी रोयल्टी संकलन,
- (४) सामुदायिक वनको सञ्चालन र व्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी संकलन,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

(५) पानीघट्ट, कुलो, पैनी जस्ता सेवा सञ्चालनबाट प्राप्त रोयल्टी संकलन ।

ड. वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरुगीं, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता

(१) वन, जल, वन्यजन्तु, चराचुरुगीं, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन,

(२) स्थानीयस्तरमा सामुदायिक, ग्रामीण तथा शहरी, धार्मिक, कबुलियती र साभेदारी वनको संरक्षण, सम्बर्द्धन, उपयोग, अनुगमन र नियमन तथा वन उपभोक्ता समूहको व्यवस्थापन,

(३) मध्यवर्ती क्षेत्रको सामुदायिक, धार्मिक र कबुलियती वनको व्यवस्थापन,

(४) स्थानीयस्तरमा नदी किनार, नदी उकास, नहर किनार तथा सडक किनारमा वृक्षारोपण व्यवस्थापन,

(५) स्थानीयस्तरमा निजी वनको प्रवर्द्धन, अनुगमन र नियमन,

(६) स्थानीयस्तरमा सार्वजनिक खाली जग्गा, पाखा वा क्षेत्रमा वृक्षारोपण, सम्भार, उपयोग र व्यवस्थापन,

(७) स्थानीयस्तरमा जडीबुटी तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावार सम्बन्धी सर्वेक्षण, उत्पादन, संकलन, प्रवर्द्धन, प्रशोधन र बजार व्यवस्थापन,

(८) वनबीउ बगैचा स्थापना, व्यवस्थापन र प्रवर्द्धन,

(९) नर्सरी स्थापना, बिरुवा उत्पादन, वितरण, रोपण र प्रवर्द्धन,

(१०) वन्यजन्तु र चराचुरुगींको संरक्षण, व्यावसायिक पालन, उपयोग र अनुगमन,

(११) मानव तथा वन्यजन्तु बीचको द्वन्द्व व्यवस्थापन,

(१२) स्थानीय प्राणी उद्यान (चिडियाखाना) को स्थापना र सञ्चालन,

(१३) स्थानीय वन्यजन्तु पर्यटन र आयआर्जन,

(१४) स्थानीयस्तरमा आखेटोपहारको व्यवस्थापन,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (१५) स्थानीयस्तरमा वन, वन्यजन्तु तथा चराचुरुर्गीको अभिलेखांकन र अध्ययन अनुसन्धान,
- (१६) विश्वसम्पदा सूचीमा परेका स्मारक र पुरातात्विक महत्वका वन, सीमसार क्षेत्र, तटवर्ती क्षेत्रका जग्गा सम्बन्धी लगत,
- (१७) मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण,
- (१८) स्थानीयस्तरको जोखिम न्यूनीकरण,
- (१९) जैविक विविधताको अभिलेखांकन,
- (२०) स्थानीयस्तरमा हरियाली प्रवर्द्धन,
- (२१) स्थानीय साना जल उपयोग सम्बन्धी क्षेत्रगत अयोजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन
- (२२) रैथाने प्रजातिको संरक्षण र प्रवर्द्धन,
- (२३) स्थानीयस्तरमा वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण,
- (२४) स्थानीयस्तरमा प्रदूषण नियन्त्रण र हानिकारक पदार्थहरूको नियमन तथा व्यवस्थापन,
- (२५) स्थानीयस्तरमा न्यून कार्वनमुखी तथा वातावरणमैत्री विकास अवलम्बन,
- (२६) स्थानीयस्तरमा वातावरण संरक्षण क्षेत्र निर्धारण र व्यवस्थापन ।

च. सामाजिक सुरक्षा र गरिबी निवारण

- (१) सामाजिक सुरक्षा तथा गरिबी निवारण सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, नियमन र अध्ययन अनुसन्धान,
- (२) लक्षित समूह सम्बन्धी स्थानीय योजना, कार्यक्रम, स्रोत परिचालन र व्यवस्थापन,
- (३) सामाजिक सुरक्षाको कार्यान्वयनको लागि सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सङ्घ संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य,
- (४) सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी स्थानीय तथ्यांक र सूचना व्यवस्थापन,
- (५) गरिब घरपरिवार पहिचान सम्बन्धी स्थानीय सर्वेक्षण, सूचना व्यवस्थापन र नियमन,
- (६) स्थानीय सामाजिक सुरक्षा योजना र व्यवस्थापन ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

छ. व्यक्तिगत घटना, जन्म, मृत्यु, विवाह र तथ्याकं

- (१) व्यक्तिगत घटना (जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाइसराइ, सम्बन्ध विच्छेद र धर्मपुत्र र धर्मपुत्री) को दर्ता,
- (२) व्यक्तिगत घटनाको स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन,
- (३) व्यक्तिगत घटनाको अभिलेख व्यवस्थापन र प्रतिवेदन ।

ज. स्थानीयस्तरमा पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय, सम्बर्द्धन र पुनः निर्माण ।

झ. सुकुम्बासी व्यवस्थापन

- (१) सुकुम्बासीको पहिचान र अभिलेख व्यवस्थापन,
- (२) सुकुम्बासी सम्बन्धी जीविकोपार्जन र बसोबास व्यवस्थापन ।

ञ. प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी

- (१) प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टी सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तथा नियमन,
- (२) प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको संकलन तथा बाँडफाँड ।

ट. सवारी साधन अनुमति

- (१) यातायात व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन,
- (२) स्थानीय सार्वजनिक यातायातको रुट निर्धारण, अनुमति, नवीकरण, खारेजी, सेवाको गुणस्तर, भाडा दर निर्धारण र नियमन,
- (३) वातावरणमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम संवेद्य, अपांगता र लैंगिकमैत्री यातायात प्रणालीको स्थानीय तहमा प्रवर्द्धन ।

ठ. संघ, संस्था दर्ता तथा नवीकरण

- (१) संघ, संस्था परिचालन सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन,
- (२) स्थानीय स्तरका संघ, संस्थाको दर्ता तथा नवीकरण ।

- (५) उपदफा (१) र (३) मा उल्लिखित अधिकारका अतिरिक्त गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

क. भूमि व्यवस्थापन

- (१) सङ्घीय तथा प्रदेश कानूनको अधीनमा रही स्थानीयस्तरको भू-उपयोग नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन,
- (२) सङ्घीय तथा प्रदेशको मापदण्डको अधीनमा रही व्यवस्थित बस्ती विकासका कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन, एकीकृत बस्ती विकासका लागि जग्गाको एकीकरण तथा जग्गा विकास र व्यवस्थापन,
- (३) स्थानीयस्तरमा अव्यवस्थित बसोबास व्यवस्थापन ।

ख. सञ्चार सेवा

- (१) सङ्घीय तथा प्रदेश कानूनको अधीनमा रही स्थानीय क्षेत्रभिन्न इन्टरनेट सेवा, टेलिसेन्टर, केबुल तथा तारविहीन टेलिभिजन प्रसारणको अनुमति, नवीकरण र नियमन,
- (२) स्थानीय क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने ।

ग. यातायात सेवा

- (१) स्थानीय बस, ट्रली बस, ट्राम जस्ता मध्यम क्षमताका मास ट्राञ्जिट प्रणालीको नीति, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन,
- (२) राष्ट्रिय रेल पूर्वाधारको उपयोग तथा महानगरीय क्षेत्रभिन्न शहरी रेल सेवाको सञ्चालन, व्यवस्थापन, मर्मत सम्भार, समन्वय, साभेदारी र सहकार्य ।

घ. लघु, घरेलु तथा साना उद्योग

- (१) लघु, घरेलु र साना उद्योगको दर्ता, नवीकरण, खारेजी, नियमन, विकास प्रवर्द्धन र व्यवस्थापन,
 - (२) उद्यमशिलताको विकास र प्रवर्द्धन ।
- (६) सङ्घ वा प्रदेशले संविधान तथा प्रचलित कानून बमोजिम आफ्नो अधिकारक्षेत्रभिन्नको कुनै विषय गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई कानून बनाई निक्षेपण गर्न सक्नेछ ।
- (७) गाउँपालिका वा नगरपालिकाले यस दफा बमोजिमका काम, कर्तव्य र अधिकारको प्रयोग गर्दा आवश्यकता अनुसार कानून, नीति, योजना, मापदण्ड तथा कार्यविधि बनाई लागू गर्न सक्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (८) स्थानीय तहले प्रदेश सरकारको परामर्शमा नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिई विदेशका कुनै स्थानीय सरकारसँग भगिनी सम्बन्ध कायम गर्न सक्नेछ ।

१२. वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- (१) वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम कार्यपालिकाले वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तोक्दा कम्तीमा देहाय बमोजिम हुने गरी तोक्नु पर्नेछ :-

क. वडा भित्रका योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन,

- (१) सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रणाली अनुसार बस्ती वा टोलस्तरबाट योजना तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरी बस्ती तथा टोलस्तरीय योजनाको माग सङ्कलन, प्राथमिकीकरण तथा छनौट गर्ने,
- (२) टोल विकास संस्थाको गठन र परिचालन तथा वडाभित्र सञ्चालन हुने योजनाहरूका लागि उपभोक्ता समिति गठन तथा सोको अनुगमन गर्ने,
- (३) वडाभित्रका योजना तथा भौतिक पूर्वाधारको संरक्षण, मर्मत सम्भार, रेखदेख तथा व्यवस्थापन गर्ने ।

ख. तथ्यांक अद्यावधिक तथा संरक्षण

- (१) निजी घर तथा घर परिवारको लगत राख्ने,
- (२) ऐतिहासिक, पुरातात्विक, साँस्कृतिक तथा धार्मिक महत्वका सम्पदा, प्राचिन स्मारक, सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन, सार्वजनिक, ऐलानी, पर्ती जग्गाको लगत राख्ने तथा संरक्षण गर्ने,
- (३) खुला क्षेत्र, चोक, घाट, पाटी, पौवा, सत्तल, धर्मशाला, धार्मिक तथा साँस्कृतिक स्थल, डाँडापाखा, चरनक्षेत्र, पानीको मूल, पोखरी, तलाउ, इनार, कुवा, धारा, ढुङ्गेधारा, गुठीघर, बाटो, सडक, पुल, पुलेसा, कुलो नहर, पानी घट्ट, मिलको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी अद्यावधिक लगत राख्ने, संरक्षण गर्ने र खण्डकृत तथ्याङ्क र सूचना सहितको वडाको पार्श्वचित्र तयार तथा अद्यावधिक गर्ने ।

ग. विकास कार्य

- (१) बाल उद्यानको व्यवस्थापन गर्ने,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (२) अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रम, शिशु स्याहार तथा प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्ने,
- (३) पुस्तकालय, वाचनालय, सामुदायिक सिकाई केन्द्र, बालक्लब तथा बालसञ्जालको सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्ने,
- (४) वडा तहको स्वास्थ्य संस्था तथा सेवाको व्यवस्थापन गर्ने,
- (५) खोप सेवा कार्यक्रमको सञ्चालन, व्यवस्थापन तथा समन्वय गर्ने,
- (६) पोषण कार्यक्रमको सञ्चालन, व्यवस्थापन तथा समन्वय गर्ने,
- (७) वडा तहमा स्वास्थ्य जनचेतना विकास तथा स्वास्थ्य सूचना कार्यक्रमको सञ्चालन गर्ने,
- (८) शहरी तथा ग्रामीण स्वास्थ्य क्लिनिकको सञ्चालन गर्ने, गराउने,
- (९) सार्वजनिक शौचालय, स्नान गृह तथा प्रतिकालको निर्माण र व्यवस्थापन गर्ने, गराउने,
- (१०) वडास्तरीय सामुदायिक धाराको प्रबन्ध, कुवा, इनार तथा पोखरीको निर्माण, संरक्षण र गुणस्तर नियमन गर्ने,
- (११) घरबाट निकास हुने फोहोरमैलाको संकलन र व्यवस्थापन, चोक तथा गल्लीहरुको सरसफाई, ढल निकास, मरेका जनावरको व्यवस्थापन, सतही पानीको निकास तथा पानीको स्रोत संरक्षण गर्ने, गराउने,
- (१२) कृषि तथा फलफूल नर्सरीको स्थापना, समन्वय र प्रवर्द्धन तथा वडास्तरीय अगुवा कृषक तालिमको अभिमुखीकरण गर्ने,
- (१३) कृषि बीउ विजन, मल तथा औषधिको माग संकलन गर्ने,
- (१४) कृषिमा लाग्ने रोगहरुको विवरण संकलन गर्ने,
- (१५) पशुपक्षी विकास तथा छाडा चौपायाको व्यवस्थापन,
- (१६) वडाभित्रको चरनक्षेत्र संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (१७) स्थानीय समुदायका चाडपर्व, भाषा, संस्कृतिको विकासको लागि कला, नाटक, जनचेतनामूलक तथा सांस्कृतिक कार्यक्रम गर्ने, गराउने,
- (१८) स्थानीय मौलिकता भल्किने सांस्कृतिक रीतिरिवाजलाई संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने,
- (१९) वडाभित्र खेलकुद पूर्वाधारको विकास गर्ने,
- (२०) अन्तरविद्यालय तथा क्लब मार्फत खेलकुद कार्यक्रमको सञ्चालन गर्ने, गराउने,
- (२१) वडा क्षेत्रभित्रको बाटोघाटो चालु अवस्थामा राख्ने तथा राख्न सहयोग गर्ने,
- (२२) वडाभित्रका सडक अधिकारक्षेत्रमा अवरोध र अतिक्रमण गर्न नदिने,
- (२३) बाटोघाटोमा बाढी, पहिरो, हुरी तथा प्राकृतिक प्रकोपबाट उत्पन्न अवरोध पन्छाउने,
- (२४) घरेलु उद्योगको लगत संकलन तथा सम्भाव्यता पहिचान गर्ने,
- (२५) वडाभित्र घरेलु उद्योगको प्रवर्द्धन गर्ने,
- (२६) प्रचलित कानून बमोजिम व्यक्तिगत घटना दर्ता, अद्यावधिक तथा सोको अभिलेख संकलन तथा संरक्षण गर्ने,
- (२७) व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्बन्धी जनचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- (२८) सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण तथा अभिलेख अद्यावधिक गर्ने,
- (२९) वडालाई बालमैत्री बनाउने,
- (३०) वडाभित्र आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पछि परेका महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, अल्पसंख्यक, सीमान्तकृत समुदायको अभिलेख राखी सामाजिक र आर्थिक उत्थान सम्बन्धी काम गर्ने,
- (३१) विभिन्न समुदायबीच सामाजिक सद्भाव र सौहार्दता कायम गर्ने,

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (३२) बालविवाह, बहुविवाह, लैङ्गिक हिंसा, छुवाछुत, दहेज तथा दाइजो, हलिया प्रथा, छाउपडी, कमलरी प्रथा, बालश्रम, मानव बेचबिखन जस्ता सामाजिक कुरीति र अन्धविश्वासको अन्त्य गर्ने, गराउने,
- (३३) प्रचलित कानूनको अधीनमा रही मालपोत तथा भूमि कर, व्यवसाय कर, बहाल कर, विज्ञापन कर, स-शुल्क पार्किङ्ग, नयाँ व्यवसाय दर्ता, सिफारिस दस्तुर, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन करको लेखाजोखा र संकलन गरी सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकामा प्रतिवेदन सहित रकम बुझाउने,
- (३४) अशक्त विरामी भएको बेवारिस वा असहाय ब्यक्तिलाई निजिकको अस्पताल वा स्वास्थ्य केन्द्रमा पुऱ्याई औषधोपचार गराउने,
- (३५) असहाय वा बेवारिस ब्यक्तिको मृत्यु भएमा निजको दाह संस्कारको व्यवस्था मिलाउने ।
- (३६) सडक बालबालिकाको उद्धार र पुनर्स्थापनाको लागि लगत संकलन गर्ने,
- (३७) वडाभित्रको सामुदायिक वन, वनजन्य सम्पदा र जैविक विविधताको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने,
- (३८) वडा, टोल, बस्तीस्तरमा हरियाली क्षेत्र विस्तार गर्ने, गराउने,
- (३९) वडालाई वातावरणमैत्री बनाउने,
- (४०) प्राङ्गारिक कृषि, सुरक्षित मातृत्व, विद्यार्थी भर्ना, पूर्ण खोप, खुला दिशामुक्त सरसफाई, वातावरणमैत्री तथा बालमैत्री शासनजस्ता प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरु गर्ने, गराउने,
- (४१) वडाभित्र घरबास पर्यटन (होम स्टे) कार्यक्रम प्रवर्द्धन गर्ने ।

घ. नियमन कार्य

- (१) वडाभित्र सञ्चालित विकास योजना, आयोजना तथा संलग्न उपभोक्ता समितिहरुका कार्यको अनुगमन तथा नियमन गर्ने,
- (२) सिकर्मी, डकर्मीलाई भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण सम्बन्धी तालिम दिने,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (३) खाद्यान्न, माछा, मासु, तरकारी, फलफुल, पेय पदार्थ तथा उपभोग्य सामाग्रीको गुणस्तर र मूल्यसूची अनुगमन गरी उपभोक्ता हित संरक्षण गर्ने,
 - (४) वडाभित्रका उद्योग धन्दा र व्यवसायको प्रवर्द्धन गरी लगत राख्ने,
 - (५) हाट बजारको व्यवस्थापन गर्ने, गराउने,
 - (६) विद्युत चुहावट तथा चोरी नियन्त्रणमा सहयोग गर्ने ।
- (ङ) सिफारिस तथा प्रमाणित गर्ने**
- (१) नाता प्रमाणित गर्ने,
 - (२) नागरिकता तथा नागरिकताको प्रतिलिपि लिनका लागि सिफारिस गर्ने,
 - (३) बहाल करको लेखाजोखा सिफारिस गर्ने,
 - (४) बन्द घर तथा कोठा खोल्न रोहबरमा बस्ने,
 - (५) मोही लगत कट्टाको सिफारिस गर्ने,
 - (६) घर जग्गा करको लेखाजोखा सिफारिस गर्ने,
 - (७) जन्म मिति प्रमाणित गर्ने,
 - (८) व्यापार व्यवसाय बन्द भएको, सञ्चालन नभएको वा व्यापार व्यवसाय हुँदै नभएको सिफारिस गर्ने,
 - (९) विवाह प्रमाणित तथा अविवाहित प्रमाणित गर्ने,
 - (१०) निःशुल्क वा सःशुल्क स्वास्थ्य उपचारको सिफारिस गर्ने,
 - (११) वडाबाट जारी हुने सिफारिस तथा अन्य कागजलाई अंग्रेजी भाषामा समेत सिफारिस तथा प्रमाणित गर्ने,
 - (१२) घर पाताल प्रमाणित गर्ने,
 - (१३) व्यक्तिगत विवरण प्रमाणित गर्ने,
 - (१४) जग्गा धनी दर्ता प्रमाणपुर्जामा घर कायम गर्न सिफारिस गर्ने,
 - (१५) कुनै व्यक्तिको नाम, थर, जन्म मिति तथा वतन फरक फरक भएको भए सो व्यक्ति एकै हो भन्ने सिफारिस गर्ने,
 - (१६) नाम, थर, जन्म मिति संशोधनको सिफारिस गर्ने,
 - (१७) जग्गा धनी दर्ता प्रमाणपुर्जा हराएको सिफारिस गर्ने,
 - (१८) कित्ताकाट गर्न सिफारिस गर्ने,

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (१९) संरक्षक प्रमाणित गर्ने तथा संस्थागत र व्यक्तिगत संरक्षक सिफारिस गर्ने,
 - (२०) जीवितसंगको नाता प्रमाणित गर्ने,
 - (२१) मृतकसंगको नाता प्रमाणित तथा सर्जमिन सिफारिस गर्ने,
 - (२२) जीवित रहेको सिफारिस गर्ने,
 - (२३) हकवाला वा हकदार प्रमाणित गर्ने,
 - (२४) नामसारी गर्न सिफारिस गर्ने,
 - (२५) जग्गाको हक सम्बन्धमा सिफारिस गर्ने,
 - (२६) उद्योग ठाउँसारी गर्न सिफारिस गर्ने,
 - (२७) आधारभूत विद्यालय खोल्न सिफारिस गर्ने,
 - (२८) जग्गा मूल्यांकन सिफारिस गर्ने,
 - (२९) विद्यालयको कक्षा थप गर्न सिफारिस गर्ने,
 - (३०) अशक्त, असहाय तथा अनाथको पालन पोषणको लागि सिफारिस गर्ने,
 - (३१) वैवाहिक अङ्गीकृत नागरिकता सिफारिस गर्ने,
 - (३२) आर्थिक अवस्था कमजोर वा सम्पन्न रहेको सम्बन्धी सिफारिस गर्ने,
 - (३३) विद्यालय ठाउँसारी गर्न सिफारिस गर्ने,
 - (३४) धारा तथा विद्युत जडानको लागि सिफारिस गर्ने,
 - (३४क) जातीय पहिचान र जातीय सिफारिसको कार्य गर्ने
 - (३५) ढल जाम भएमा जेट मेशिनको लागि सिफारिस
 - (३६) विपन्न वर्गको सिफारिस
 - (३७) बृद्ध, विधवा वा एकल महिला सिफारिस
 - (३८) ढल वा खानेपानी राख्न बाटो खन्न सिफारिस
 - (३९) डिप बोरिङ्गको लागि सिफारिस
 - (४०) विद्यार्थी छात्रवृत्तिको सिफारिस
 - (४१) प्रचलित कानून अनुसार प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम अन्य सिफारिस वा प्रमाणित गर्ने ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम कार्यपालिकाबाट वडा समितिको काम कर्तव्य र अधिकार नतोकिएसम्म वडा समितिले उपदफा (२) बमोजिमको काम, कर्तव्य र अधिकार प्रयोग गर्नेछ ।
- (४) वडाबाट गरिने कार्य वडा कार्यालयको नाममा हुनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

१३. न्यूनतम दररेट निर्धारण गर्ने :

- (१) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको निर्माण कार्य तथा अन्य सेवाको प्रयोजनको लागि निर्माण सामग्री, ज्याला, भाडा तथा महसुलको स्थानीय न्यूनतम दररेट तोक्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम श्रमिकको ज्यालादर निर्धारण गर्दा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको राष्ट्रिय न्यूनतम पारिश्रमिकभन्दा कम नहुने गरी तोक्नु पर्नेछ ।
- (३) दफा (१) बमोजिमको दररेट प्रत्येक आर्थिक वर्ष शुरु हुनुभन्दा पन्ध्र दिन अगावै तोकी सक्नु पर्नेछ ।

१४. समिति, उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्न सक्ने :

- (१) कार्यपालिकाले आफ्नो काम कारवाही व्यवस्थित गर्न आवश्यकता अनुसार कुनै सदस्यको संयोजकत्वमा समिति वा उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ ।
- (२) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले विषय विज्ञता आवश्यक पर्ने क्षेत्रमा कुनै सदस्य वा विषय विज्ञको संयोजकत्वमा कार्यदल गठन गर्न सक्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम गठन हुने समिति, उपसमिति वा कार्यदलको कार्यक्षेत्र, कार्यविधि र अन्य विषय त्यस्तो समिति, उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्दाको बखत तोके बमोजिम हुनेछ ।

१५. परिचालन र समन्वय गर्ने :

गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले स्थानीयस्तरमा विकास निर्माण तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धी कार्य गर्दा आफ्नो क्षेत्रभित्रका उपभोक्ता, निजी क्षेत्र, सामुदायिक संघ संस्था, सहकारी संस्था तथा गैरसरकारी क्षेत्रको परिचालन र समन्वय प्रवर्द्धनलाई प्रोत्साहन गर्न सक्नेछ ।

१६. कार्यविभाजन र कार्यसम्पादन :

४.(ग) वडा अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. वडा समितिको अध्यक्ष भई कार्य गर्ने,
२. वडा समितिका सदस्यहरूको काममा समन्वय र सहजीकरण गर्ने,
३. वडाको विकास योजना, बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्ने, गर्न लगाउने तथा स्वीकृतिका लागि गाउँपालिका वा नगरपालिकामा पेश गर्ने,

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

४. वडावाट कार्यान्वयन हुने योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने गराउने, सोको अनुगमन तथा आवधिक समीक्षा गर्ने, गराउने,
५. दफा १२ को खण्ड (ड) मा उल्लिखित विषयमा सिफारिस तथा प्रमाणित सम्बन्धी कार्य गर्ने,
६. सात दिनभन्दा बढी समय वडामा अनुपस्थित हुने भएमा वडाको दैनिक प्रशासनिक तथा सिफारिस सम्बन्धी कार्य गर्न सम्बन्धित वडा समितिको कुनै सदस्यलाई जिम्मेवारी तोकी सोको जानकारी अध्यक्ष वा प्रमुखलाई दिने,
७. कार्यपालिका, सभा वा वडा समितिले तोकेको अन्य कार्य गर्ने

१७. बैठक र निर्णय:

- (१) कार्यपालिकाको बैठक कम्तीमा महिनाको एक पटक बस्नेछ ।
- (२) कार्यपालिकाको बैठकमा कार्यपालिकामा तत्काल कायम रहेका सदस्य संख्याको पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिनेछ ।
- (३) कार्यपालिकाको बैठकको निर्णय सर्वसम्मतिबाट हुनेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम सर्वसम्मतिबाट निर्णय हुन नसकेमा कार्यपालिकामा तत्काल कायम रहेको सदस्य संख्याको बहुमत सदस्यबाट गरेको निर्णय कार्यपालिकाको निर्णय हुनेछ ।
- (५) कार्यपालिकाको बैठक तथा निर्णय सम्बन्धी अन्य व्यवस्था संविधानको धारा २१८ बमोजिमको नियमावली अनुसार हुनेछ ।

१८. अधिकार प्रत्यायोजन:

- (१) कार्यपालिकाले आफूलाई प्राप्त अधिकारमध्ये केही अधिकार अध्यक्ष वा प्रमुख, उपाध्यक्ष वा उपप्रमुख, वडा समितिका सदस्य, आफू अन्तर्गतका समिति, उपसमिति वा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा अधिकृत कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
- (२) अध्यक्ष वा उपाध्यक्ष, प्रमुख वा उपप्रमुखले आफूलाई प्राप्त अधिकारमध्ये केही अधिकार कुनै सदस्य वा कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
- (३) वडा समिति वा वडा अध्यक्षले आफूलाई प्राप्त अधिकारमध्ये केही अधिकार वडा समितिका कुनै सदस्य वा कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

१९ सभाको बैठक :

- १) सभाको बैठक सामान्यतया वर्षको दुईपटक बस्नेछ ।
- २) सभाको बैठक अध्यक्ष वा प्रमुखले बोलाउनेछ ।
- ३) सभाका एका तिहाई सदस्यहरूले सभाको बैठक बोलाउन आवश्यक छ भनी अध्यक्ष वा प्रमुख समक्ष विषय वा कारण खुलाई लिखित अनुरोध गरेमा पन्ध्र दिनभित्र अध्यक्ष वा प्रमुखले सभाको विशेष बैठक बोलाउनु पर्नेछ ।
- ४) सभाको बैठक बस्ने मिति, समय, स्थान र बैठकको कार्यसूची सहितको सूचना बैठक बस्ने दिनभन्दा कम्तीमा सात दिन अगावै अध्यक्ष वा प्रमुखको निर्देशनमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले सभाका सबै सदस्यलाई पठाउनु पर्नेछ ।
- ५) सभामा तत्काल कायम रहेका सम्पूर्ण सदस्य संख्याको पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा सभाको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।
- ६) सभाको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्ष वा प्रमुखले र निजको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्ष वा उपप्रमुखले गर्नेछ ।
- ७) सभाको बैठकमा बहुमतको निर्णय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा सभाको बैठकमा अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछ ।
- ८) सभाको बैठकको निर्णय सभाको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले प्रमाणित गर्नेछ ।
- ९) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले सभाको सचिव भई काम गर्नेछ ।
- १०) सभाको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि सभा आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

२१ विधेयक पारित र प्रमाणीकरण गर्ने विधि :

- (१) दफा २० बमोजिम पेश भएको विधेयक सभामा तत्काल कायम रहेका सदस्य संख्याको बहुमतले पारित गरेमा पन्ध्र दिनभित्र सभाका अध्यक्षले त्यस्तो विधेयक प्रमाणीकरण गर्नेछ ।

२४ योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने :

- (३) नगरपालिकाले उपदफा (१) बमोजिमको योजना बनाउँदा देहायका विषयलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ :-
 - (क) आर्थिक विकास तथा गरिवी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने,
 - (ख) उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने,
 - (ग) जनताको जीवनस्तर, आमदानी र रोजगार बढ्ने,

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (घ) स्थानीय बासिन्दाहरुको सहभागिता जुट्ने, स्वयं सेवा परिचालन गर्न सकिने तथा लागत कम लाग्ने,
- (ङ) स्थानीय स्रोत, साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग हुने,
- (च) महिला, बालबालिका तथा पिछ्छाइएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने,
- (छ) लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने,
- (ज) दीगो विकास, वातावरणीय संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्न सघाउ पुऱ्याउने,
- (झ) भाषिक तथा सांस्कृतिक पक्षको जगेर्ना र सामाजिक सद्भाव तथा एकता अभिवृद्धिमा सघाउ पुऱ्याउने ।

(५) नगरपालिकाले योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय बुद्धिजीवि, विषय विज्ञ, अनुभवी, पेशाविद्, सीमान्तकृत तथा लोपोन्मुख समुदाय, महिला, बालबालिका, दलित, युवा, अल्पसंख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक लगायतका सरोकारवालाहरुको अधिकतम सहभागिता गर्नु पर्नेछ।

२६ साभेदारी वा संयुक्त व्यवस्थापनमा कार्य गर्न सक्ने :

नगरपालिकाले आफ्नो कार्य सञ्चालन गर्दा लागत न्यूनीकरण, स्रोत साधनको अधिकतम उपयोग वा प्रभावकारी सेवा प्रवाहको लागि देहायको विषयमा अन्य नगरपालिकासँग साभेदारी, सम्भौता वा संयुक्त व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ :-

- (क) बृहत पूर्वाधार निर्माण, ठूला मेसिन तथा औजार खरिद र व्यवस्थापन,
- (ख) विपद् व्यवस्थापन,
- (ग) यातायातको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन,
- (घ) फोहोरमैला विसर्जनस्थल वा प्रशोधन प्रणालीको विकास र सञ्चालन,
- (ङ) दमकल तथा एम्बुलेन्स सेवाको सञ्चालन,
- (च) बस्ती विकास तथा भू-उपयोग योजना,
- (छ) पर्यटन, प्रविधि तथा संस्कृतिको प्रवर्द्धन र विकास,
- (ज) संयुक्त उद्यम,
- (झ) आधारभूत तथा माध्यमिक तहको प्राविधिक शिक्षाको सञ्चालन,
- (ञ) स्थानीय बजार व्यवस्थापन र वातावरण संरक्षण,
- (ट) अन्तरस्थानीय तह भगिनी सम्बन्ध,

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (ठ) असल अभ्यास र अनुभवको आदान प्रदान,
- (ड) भौतिक तथा आर्थिक सहयोग,
- (ढ) अन्य उपयुक्त विषय ।

६० पार्किङ्ग शुल्क :

नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै सवारीलाई पार्किङ्ग सेवा उपलब्ध गराए बापत पार्किङ्ग शुल्क लगाउन सक्नेछ ।

६५ स्थानीय राजश्व परामर्श समिति :

उपप्रमुख - संयोजक

६६ स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति :

प्रमुख - संयोजक

- (६) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले आफ्नो कार्य प्रत्येक वर्षको फागुन महिनाभित्र सम्पन्न गरिसक्नु पर्नेछ र बजेट प्रक्षेपण गर्दा आगामी आर्थिक वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत गर्नु पर्नेछ ।
- (७) उपदफा (१) बमोजिम तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रत्येक वर्षको चैत्र पन्ध्र गतेभित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले नगरपालिकाका विषयगत महाशाखा, शाखा तथा वडा समितिलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

६७ बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति :

उपप्रमुख - संयोजक

७१ बजेट पेश र पारित गर्ने :

- (१) उपप्रमुख वा कार्यपालिकाले तोकेको कार्यपालिकाको कुनै सदस्यले आगामी आर्थिक वर्षको राजश्व र व्यय (बजेट) को अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार दश गतेभित्र सभामा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको वार्षिक राजश्व र व्ययमा गत आर्थिक वर्षको राजश्व र व्ययको यथार्थ विवरण, चालु आर्थिक वर्षको अन्तिम सम्ममा हुने आम्दानी र खर्चको संशोधित अनुमान तथा आगामी आर्थिक वर्षको योजना तथा कार्यक्रम र आय-व्ययको अनुमानित विवरण खुलाउनु पर्नेछ ।
- (३) सभाले उपदफा (१) बमोजिम पेश भएको बजेटमाथि कार्यतालिका बनाई पन्ध्र दिनभित्र छलफलको काम सम्पन्न गरिसक्नु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम छलफल सम्पन्न भएपछि सभाले बजेट पारित गर्न वा सुभाब सहित कार्यपालिकामा पठाउन सक्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (५) उपदफा (४) बमोजिम सुभाब सहित प्राप्त भएको बजेट कार्यपालिकाले पुनर्विचार गरी आवश्यक परिमार्जन सहित वा परिमार्जन गर्नु पर्ने नदेखिएमा कारण सहित सभामा पाँच दिनभित्र पुनः पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (६) सभाले उपदफा (१) वा (५) बमोजिम पेश भएको बजेट असार मसान्तभित्र पारित गरिसक्नु पर्नेछ ।

७६ कारोबारको लेखा :

- (३) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले नगरपालिकाको कोषबाट खर्च भएको रकमको चौमासिक प्रगति त्यस्तो अवधि समाप्त भएको पन्ध्र दिनभित्र कार्यपालिकाको बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (४) नगरपालिका तथा वडा कार्यालयले आफ्नो आय र व्ययको विवरण प्रत्येक महिनाको सात गतेभित्र सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

७८ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यान्वयन गर्नु पर्ने :

- (५) नगरपालिकाले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदायी बनाउन सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।

८४ प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सम्बन्धी व्यवस्था :

- (२) (ज) कार्यपालिकाको निर्णय प्रमाणित गर्ने र सभा र कार्यपालिकाको निर्णयको अभिलेख सुरक्षित गर्ने ।

१०२ स्थानीय कानून बनाउने :

- (१) नगरपालिकाले आफ्नो अधिकारक्षेत्रभित्रका विषयमा ऐन बनाउन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम बनाइएको ऐनको अधीनमा रही कार्यपालिकाले आवश्यकता अनुसार नियम, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाउन सक्नेछ ।
- (३) नगरपालिकाले उपदफा (१) र (२) बमोजिम बनाएको कानून स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (१) र (२) बमोजिम बनाएको कानून नगरपालिकाले प्रदेश सरकार र नेपाल सरकारमा पठाउनु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (३) बमोजिम कुनै कानून प्रकाशन नभएसम्म त्यस्तो कानून लागू हुने छैन ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिका
स्थानीय राजपत्र

ललितपुर महानगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

२०७५ साल फागुन २९ गते

भाग २

ललितपुर महानगरपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०७५

परिच्छेद - २

फोहोरमैला उत्पादन, संकलन, न्यूनीकरण तथा निष्कासन सम्बन्धी

५ फोहोरमैलाको पृथकीकरण :

- (१) महानगरपालिकाले फोहोरमैलालाई जैविक, अजैविक र अन्य प्रकारमा विभाजन गरी श्रोत छुट्टाउने गरी तोक्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम महानगरपालिकाले तोकिएका बमोजिम फोहोरमैलालाई विभिन्न तहमा छुट्ट्याई संकलन केन्द्रसम्म पुऱ्याउने दायित्व त्यस्तो फोहोरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति, संस्था वा निकायको हुनेछ, र यसको लागि महानगरपालिकाले आवश्यक प्रविधि, मालसामान, उपकरण, कन्टेनर आदि उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

६ फोहोरमैला निष्कासन :

- (१) फोहोरमैला निष्कासनको समय, स्थान र तरिका महानगरपालिकाले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।
- (२) हानिकारक फोहोरमैला वा रासायनिक फोहोरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति, संस्था वा निकायले त्यस्तो फोहोरमैला तोकिएका बमोजिम व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।
- (३) हानिकारक फोहोरमैला वा रासायनिक फोहोरमैला संकलन केन्द्रमा निष्कासन गर्न पाइने छैन ।
- (४) व्यक्ति वा संघ संस्थाहरुबाट निस्केको फोहोरमैला पृथकीकरण गरेर मात्र निष्कासन गर्न गराउनु पर्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

परिच्छेद - ८

कसूर र दण्ड सजाय

२३

कसूर : कोही कसैले देहायको कुनै काम गरेमा यस ऐन बमोजिम कसूर गरेको मानिनेछ,

- (क) महानगरपालिकाले तोकि दिएको समय र स्थान बाहेक अन्यत्र फोहोरमैला निष्काशन गर्ने,
- (ख) कन्टेनर वा फोहोरमैला संकलन केन्द्रमा राखिएको फोहोरमैला अनाधिकृत तबरले प्रयोग गर्ने,
- (ग) फोहोरमैला संकलन केन्द्रमा राखिएको कन्टेनर तोडफोड गर्ने, क्षति पुऱ्याउने, राखिएको स्थलबाट हटाउने वा संकलन केन्द्रमा कुनै नोक्सानी पुऱ्याउने,
- (घ) यस ऐन बमोजिम अनुमति नलिई फोहोरमैला व्यवस्थापनको कार्य गर्ने,
- (ङ) यस ऐन बमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि प्रदान गरिएको अनुमति पत्रमा उल्लेखित शर्तहरु उल्लंघन गर्ने,
- (च) फोहोरमैला संकलन केन्द्र, कन्टेनर वा फोहोरमैला थुपार्ने ठाउँमा कुनै किसिमको हानिकारक पदार्थ फाल्ने, राख्ने वा थुपार्ने,
- (छ) घर, कम्पाउण्ड वा परिसरको फोहोरमैला सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थलमा जथाभावी राख्ने, फाल्ने वा थुपार्ने,
- (ज) सार्वजनिक सौन्दर्यमा दुषित हुनेगरी बिना अनुमति पर्चा, पोष्टर, ब्यानर, फ्लेक्स आदि टाँसेमा,
- (झ) फोहोरबाट निस्केको दुषित पानी वा ढल चुहाई अन्य व्यक्तिको घर वा जग्गा वा सार्वजनिक स्थल प्रदुषित गराउने,
- (ञ) महानगरपालिकाले तोकेको स्थान बाहेक जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्ने गरी सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा कुनै पनि किसिमको हानिकारक फोहोरमैला राख्ने, फाल्ने, थुपार्ने वा निष्कासन गर्ने,
- (ट) रासायनिक फोहोरमैला, औद्योगिक फोहोरमैला, स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोरमैला वा हानिकारक फोहोरमैला जथाभावी फाल्ने वा निष्कासन गर्ने,

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (ठ) फोहोरमैला संकलन, हुवानी तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनमा बाधा अवरोध सिर्जना गर्ने,
- (ड) फोहोरमैला संकलन, हुवानी तथा अन्तिम निष्कासन स्थलमा अवरोध, बन्द, घेराउ गर्ने वा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा हडताल गर्ने,
- (ढ) श्रोतमै फोहोरमैला पृथकीकरण नगरी दफा ६(४) को विपरित फोहोरमैला मिलाएर निष्कासन गर्ने,
- (ण) मरेको वा मारेको पशुपंक्षी र सोको लादी, प्वाँख, हड्डी तथा माछाको कत्ला आदि सार्वजनिक स्थल, सडक, गल्ली, चोकमा राख्ने, फाल्ने वा थुपार्ने ।

२४ सजाय :

- (१) दफा २३ को खण्ड (क) बमोजिम कसूर गर्ने व्यक्ति वा संघ संस्थालाई महानगरपालिकाले पहिलो पटक भए ५ हजारसम्म जरिवाना, दोश्रो पटक सोही कसूर गरेमा ५ हजारदेखि १० हजारसम्म, तेश्रो वा सो भन्दा बढी पटक गरेमा प्रत्येक पटकको लागि १५ हजारका दरले जरिवाना गरी फोहोरमैला उठाउँदा वा सफा गर्दा लाग्ने खर्च समेत निजबाट असुल उपर गर्न सक्नेछ ।
- (२) दफा २३ को खण्ड (ख) बमोजिम कसूर गर्नेलाई महानगरपालिकाले ५ सयदेखि ५ हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
- (३) दफा २३ को खण्ड (ग) बमोजिम कसूर गर्नेलाई महानगरपालिकाले १५ हजारदेखि ५० हजारसम्म जरिवाना गरी कन्टेनर वा संकलन केन्द्र व्यवस्थापन गर्न लाग्ने खर्च असूल उपर गर्न सक्नेछ ।
- (४) दफा २३ को खण्ड (घ) र (ङ) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई महानगरपालिकाले १५ हजारदेखि ५० हजारसम्म जरिवाना गरी अनुमति नलिएसम्म त्यस्तो कार्य गर्न रोक लगाउनेछ ।
- (५) दफा २३ को खण्ड (च), (छ), (ज) र (झ) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई महानगरपालिकाले ५ हजारदेखि १५ हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (६) दफा २३ को खण्ड (ज) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई महानगरपालिकाले ५ हजारदेखि ५० हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
- (७) दफा २३ को खण्ड (ट) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई महानगरपालिकाले ५० हजारदेखि १ लाखसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ । सोही कसूर पुनः गरेमा पहिलो पटक गरेको जरिवानाको दोब्बर जरिवाना गरी प्रचलित कानून बमोजिम अनुमति रद्द गर्नका लागि सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाउन सक्नेछ, साथै प्रचलित कानून बमोजिमको अन्य प्रकृया अवलम्बन गर्नेछ ।
- (८) दफा २३ को खण्ड (ठ) र (ड) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई महानगरपालिकाले प्रचलित कानून बमोजिम दण्ड र जरिवाना गर्न सकिनेछ ।
- (९) दफा २३ को खण्ड (ढ) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई महानगरपालिकाले प्रत्येक पटक ५ सय रुपैयाँ जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

२५ सेवा सुविधा रोक्का गर्न सकिने :

- (१) यस ऐन बमोजिम तोकिएको सेवा शुल्क नबुझाउने बुझाउन अटेर गर्ने व्यक्तिलाई महानगरपालिकाले उपलब्ध गराउने कुनै पनि सेवा सुविधाको अतिरिक्त विद्युत तथा टेलिफोन सेवा रोक्का गरिदिन तथा निजको नामको घरजग्गा विक्री रोक्का गर्नको लागि सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाउन सक्नेछ ।

तर, यसरी लेखि पठाउनु अघि सम्बन्धित व्यक्तिलाई सो सम्बन्धमा लिखित जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम लेखि आएमा त्यस्तो सेवा सुविधा रोक्नु सम्बन्धित निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिका
स्थानीय राजपत्र

भाग-२

ललितपुर महानगरपालिका

सार्वजनिक घरपालुवा जनावरहरुको व्यवस्थापन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५

प्रस्तावना: ललितपुर महानगरलाई स्वच्छ सफा सहर बनाउने उद्देश्यले सडकमा छाडा छोडेका पशुहरुको कारण दुर्घटना बढी रहेको सन्दर्भमा उक्त कार्यलाई न्यूनीकरण गर्ने उद्देश्यले ललितपुर महानगरपालिकाको प्रशासकीय कार्य विधि नियमित गर्ने ऐन, २०७५ को दफा ४ को अधिकार प्रयोग गरी नगर कार्यपालिकाबाट निर्देशिका पारित गरी लागू गरिएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- (क) यस निर्देशिकाको नाम “सार्वजनिक घरपालुवा जनावरहरुको व्यवस्थापन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५” रहेको छ ।
- (ख) यो निर्देशिका ललितपुर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको मितिदेखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा :-

- (क) सार्वजनिक पशु भन्नाले - सडकमा जथाभावी छाडिएका घरपालुवा चौपायलाई जनाउँछ ।
- (ख) घर पालुवा चौपाय भन्नाले - गाई, गोरु, बाच्छा, बाच्छी, भैसी, राँगा, कुकुर, विरालो, बाखा, बोका, घोडा, गधा, हाँस, कुखुरा, सुँगुर, बँगुर आदिलाई सम्भन्नु पर्छ ।

३. महानगरपालिका क्षेत्रमा निम्नानुसारका कार्य गर्न निषेध गर्ने:

- (क) कसैले पनि आफ्नो घरमा पालेका चौपाय/पन्छीहरु जथाभावी छोड्न हुँदैन ।
- (ख) नियमित चरनमा लैजाने बाहेक सार्वजनिक सडकमा सवारी आवागमनलाई अवरोध हुने गरी घरपालुवा चौपाय छोड्न र छोड्न लगाउन हुँदैन ।
- (ग) घरधनिले घरपालुवा चौपायहरुको अध्यावधिक अभिलेखका लागि माइक्रो चिपिङ्ग नगरपालिकाबाट अनिवार्य गराउनु पर्नेछ । त्यसका लागि महानगरपालिकाले प्राविधिक सहयोग मात्र उपलब्ध गराउनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

४. घर पालुवा कुकुर सम्बन्धी व्यवस्था:

- (क) घर पालुवा कुकुरलाई महानगरपालिकाको सम्बन्धित वडामा दर्ता गराउनु पर्नेछ,
- (ख) कसैले पनि दर्ता नगराई कुकुर पाल्न पाउने छैन,
- (ग) कुकुर धनिले आफूले पालेको कुकुरलाई सडक, चोक, पेटी लगायत घर बाहिर खुल्ला स्थानमा दिसा, पिसाव गर्नु गराउनु हुँदैन,
- (घ) कसैले त्यसरी गरे गराएको पाईएमा पहिलो पटक रु. ५००/-, दोस्रो पटक देखि पटकै पिच्छे रु. १,०००/- का दरले जरिवाना लिई पटकै पिच्छे वारेन्ट चिट दिने र धेरै पटक भयो भने पक्रेर ल्याई Class लिन लगाउने,
- (ङ) कार्यविधि लागु भएको मितिले एक महिना भित्र आफूले पालेका कुकुरहरुको अभिलेखिकरण सम्बन्धित वडामा गराउनु पर्नेछ ।

५. सार्वजनिक सडकमा चौपाय छोडे/छोडाएको पाईएमा सो को व्यवस्थापन:

- (क) यदि कसैले परम्परागत रुपमा देवस्थलमा छोडिएका चौपाउ बाहेक आफूले पालेका चौपायहरु छाडा छोडेको पाईएमा उक्त चौपायलाई नियन्त्रणमा लिई महानगरपालिकाले तोकेको स्थानमा राखिने छ ।
- (ख) त्यसरी नियन्त्रणमा लिएका पशुहरुलाई सुरक्षित राख्न म.न.पा.ले कान्जीहाउसको व्यवस्था गर्ने वा निजी क्षेत्रको सहकार्यमा अन्य तरिकाबाट व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ ।
- (ग) नियन्त्रणमा लिएको ५ दिन भित्र कुनै व्यक्ति आफ्नो चौपाय हो भनि लिन आएमा चौपायको मूल्य कायम गरी १० प्रतिशत जरिवाना गरी फिर्ता दिन सकिनेछ ।
- (घ) यदि ५ दिन भित्र पनि लिन नआएमा सो को भोलि पल्ट सम्बन्धित वडा वा कान्जीहाउसले नै सार्वजनिक सूचना गरी पाल्न इच्छुक चौपाय व्यवसायीलाई दिने तथा लिलाम प्रकृया समेत अगाडी बढाउन सक्नेछ ।
- (ङ) नियन्त्रणमा लिएका चौपायलाई उचित आहार दाना पानीको व्यवस्था गर्ने गराउने व्यवस्था महानगरपालिकाले निजी क्षेत्र समेतको सहकार्यमा गर्ने गराउनेछ । ५ दिन भन्दा पछि लिलाम प्रक्रिया शुरु हुनु भन्दा अगावै घरधनि चौपायको दावी गर्न

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

आएमा त्यहाँ स्याहार सुसार र ढुवानीमा भएको खर्च तिन बुझाउन मञ्जुर गरेमा मात्र पटके जनाई उक्त चौपाय दिन सकिनेछ ।

६. निजी/सार्वजनिक संस्था मार्फत सार्वजनिक चौपायहरुको व्यवस्थापन:

- (क) यसरी छोडिएका चौपायहरुको पालन पोषण गर्ने भनि कुनै संघ संस्था वा गौशालाहरुले माग गरेका त्यस्ता संस्थालाई प्राथमिकता साथ दिन सकिनेछ ।
- (ख) संस्थाको प्रस्तावको आधारमा संस्थालाई उपलब्ध गराउने विषयमा सम्बन्धित वडा समिति वा महानगरपालिकाले निर्णय गर्न सक्नेछ ।
- (ग) महानगरपालिका क्षेत्रमा छोडीएको/छाडीएका सार्वजनिक चौपायहरुको व्यवस्थापनका लागि निजी क्षेत्रहरूसँग प्रस्ताव आव्हान गर्न सक्नेछ । नियमानुसार प्राप्त प्रस्तावहरु छानबिन गरी उपयुक्त दाताको प्रस्ताव स्वीकृति गरि निजलाई व्यवस्थापनको जिम्मा दिन सकिनेछ ।
- (घ) कुनै व्यक्तिले त्यस्ता चौपायहरु पाल्ने प्रयोजनका लागि माग गरेको अवस्थामा सम्बन्धित वडाबाटै विवरण राखी माग गर्ने व्यक्तिको स्थायी ठेगानाको स्थानीय तहबाट पाल्न चाहेको व्यहोरा खुलाई सिफारीस सहित आएमा सो को आधारमा सम्बन्धित वडाबाटै निर्णय गरि दिने सक्नेछ ।

७. सार्वजनिक घरपालुवा जनावरहरु छोडे/छोडाएको पाइएमा हुने दण्ड सजाय सम्बन्धी व्यवस्था:

यसरी छाडा छोडीएका चौपाय/पन्छीहरु फेला परेमा चौपायको संख्याका आधारमा पटके जरीवाना तोक्ने ।

- (क) पहिलो पटक भए रु. ५००/-
- (ख) दोश्रो पटक भए रु. १,०००/-
- (ग) तेश्रो पटकदेखि पटकै पिच्छे रु. ५,०००/- र उक्त पशुले क्षति पुऱ्याएको रहेछ भने क्षत्रिपूर्ति समेत असुल उपर गर्ने गराउने ।

८. पुरस्कार सम्बन्धी व्यवस्था:

- (क) कसैले छाडी छाडीएका चौपायको घरधनी पत्ता लगाई वडामा जानकारी गराएमा उक्त चौपायधनीलाई भएको जरीवानाको २५ प्रतिशतसम्म उजुरीवालालाई दिने ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

(ख) छाडा चौपाय पाल्ने गौशालाहरुलाई उक्त चौपाय हुवानी गर्दा लाग्ने खर्चको २५ प्रतिशत रकम उपलब्ध गराउने ।

९. विविध: नेपाल सरकारको स्वीकृति बेगर घर पालुवाको रुपमा बन्जन्तु पालेको पाईएमा उक्त बन्जन्तु जफत गरी राष्ट्रिय चिडिया घरमा बुभाउनु पर्नेछ ।

प्रमाणीकरण मिति
२०७५/१०/१२

आज्ञाले
हरि प्रसाद दाहाल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि

कर छुट सम्बन्धी सूचना

- सम्पत्ति कर, मालपोत, व्यवसाय कर र विज्ञापन कर चालु आ.व.को पौष मसान्त भित्र बुभाएमा १०% छुट,
- व्यवसाय नवीकरण गर्दा निर्धारण गरेको व्यवसाय करको चालु आ.व.को दररेटमा २५% छुट,
- वडा कार्यालयबाट कुनै सिफारिस दिँदा सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाण पेश भएमा सिफारिस दस्तुरमा १५% छुट,
- एकल महिला, दलित तथा अपांगता भएका व्यक्तिहरुको समूह/व्यक्तिद्वारा सञ्चालित व्यवसाय दर्तामा ५०% छुट हुने छ ।

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय

फोन: ९८५१०९२९४८

मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिका
स्थानीय राजपत्र

भाग-२

ललितपुर महानगरपालिका

उद्यमशील स्वरोजगार कोष संचालन कार्यविधि, २०७६

प्रस्तावना :- ललितपुर महानगरपालिका क्षेत्रभित्रका रोजगारी विहिनहरुको लागि रोजगारी दिन हेतुले पुरुष वा महिलाहरुले प्रशिक्षण लिइ आर्थिक कारणले कुनै व्यवसाय गर्न नसक्नेहरुका लागि कोषबाट ऋण दिइ सामुहिकरूपमा व्यवसाय गरी जीविकोपार्जन हुन सकोस भन्नु उद्देश्यले उद्यमशील स्वरोजगार कोषको व्यवस्था महानगरपालिकाबाट वा वडा स्तरीय बजेटबाट विनियोजित गरी संचालन गर्न ललितपुर महानगरपालिकाका प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्ने ऐन, २०७४ का दफा ४ बमोजिम यो कार्यविधि बनाइएको छ ।

परिच्छेद १ प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

- १) यो कार्यविधिका नाम उद्यमशील स्वरोजगार कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७७ रहेको छ ।
- २) यो कार्यविधि नगरकार्यपालिकाबाट पारीत भएपछि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा:

- क) “प्रमुख” भन्नाले ललितपुर महानगरपालिकाको प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।
- ख) “उपप्रमुख” भन्नाले ललितपुर महानगरपालिकाको उप-प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।
- ग) “नगरसभा” भन्नाले ललितपुर महानगरपालिकाको नगरसभालाई सम्झनु पर्छ ।
- घ) “कार्यपालिका” भन्नाले ललितपुर महानगरपालिकाको नगर कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।
- ङ) “वडा अध्यक्ष” भन्नाले ललितपुर महानगरपालिका को

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- वडाका अध्यक्षलाई सम्झनु पर्छ ।
- च) “कार्यपालिका सदस्य” भन्नाले नगरकार्यपालिकामा मनोनित कार्यपालिका सदस्य समेतलाई जनाउँछ ।
- छ) “वडा समिति” भन्नाले नगर कार्यपालिकाको समितिलाई जनाउँछ ।
- ज) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले ललितपुर महानगरपालिकालाई नेपाल सरकारले तोकेको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई जनाउँछ ।
- झ) “संचालक समिति” भन्नाले परिच्छेद ३ बमोजिम गठन भएको समितिलाई सम्झनु पर्छ ।
- ञ) “स्वरोजगार” भन्नाले शिक्षा आर्जन लगायत कुनै पनि पेशा व्यवसायमा संलग्न नरहेका तथा कुनै आय आर्जन गर्ने काममा संलग्न नभएका व्यक्ति सम्झनु पर्दछ ।
- ट) “कोष” भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थापना भएको कोषलाई सम्झनु पर्छ ।
- ठ) “विज्ञ” भन्नाले यस कार्य सम्बन्धी पूर्ण जानकारी प्राप्त व्यक्तिलाई जनाउँछ ।

परिच्छेद २

उद्यमशील स्वरोजगार कोषको स्थापना, उद्देश्य तथा प्रयोग

३. उद्यमशील स्वरोजगार कोषको स्थापना :
- १) उद्यमशील स्वरोजगार कोष नामको एक कोष स्थापना गरिएको छ ।
- २) उपदफा (१) बमोजिमका कोषमा देहाय बमोजिम प्राप्त रकम रहने छन ।
- क) महानगरवाट विनियोजित रकम,
ख) वडा स्तरिय बजेट,
ग) समितिवाट विनियोजित बजेट,
- ३) उपदफा (२) बमोजिमको कोषको रकम महानगरपालिकाको आ.व. को बजेट कितावमा शिर्षक विनियोजन भएको हुनु पर्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

४. कोषको उद्देश्य :

कोषको उद्देश्य देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- क) परम्परागत सीपलाई प्रवर्द्धन गन ऋण लगानी गर्ने,
- ख) दलित, जनजाति तथा महिला र क्षेत्र विशेषमा रहेका सिपलाई ऋण लगानी गरी उत्थान गर्ने,
- ग) आफूसँग रहेका सीपलाई व्यावसायिक रूपमा उजागर गर्ने,
- घ) बेरोजगारहरुलाई स्वरोजगार बनाउन व्यावसाय संचालन गर्ने,
- ङ) एक समूह एक उत्पादन सम्बन्धी सीपमा लगानी गर्ने,
- च) प्रत्येक वडामा सहुलियत खाद्यान्न तथा तरकारी पसल तथा हाट बजार स्थापना गर्ने,
- छ) स्थानीय बजारमा खपत हुने साना तथा घरेलु व्यवसाय पसल सञ्चालन लगायतका सेवामूलक स्वरोजगार कार्यक्रमको लागि ऋण उपलब्ध गराउने ।

५. कोषको प्रयोग :

कोषको प्रयोग देहाय बमोजिमका कार्यमा हुनेछ ।

- क) कोषको उद्देश्य अनुसार काम गर्न एक परिवारको एक जना व्यक्ति रहेका कम्तिमा ५ बढीमा ९ जना रहेका उपभोक्ता समुहलाई ऋण उपलब्ध गराउने,
- ख) कोषको उद्देश्य अनुसार लक्षित वर्गहरुका लागि समुह गठन हुन नसकेमा व्यक्तिलाई समेत ऋण लगानी गर्न सकिनेछ ।
- ग) कोषको उद्देश्य अनुसार गरिने कार्य वडाको निगरानीमा हुनेछ ।

परिच्छेद ३

समितिको गठन र काम, कर्तव्य तथा अधिकार

६. समितिको गठन :

- १) कोषको रेखदेख गर्नको लागि देहाय बमोजिमको एक कोष संचालक समिति रहनेछ :-
 - क) वडा समितिको अध्यक्ष - अध्यक्ष
 - ख) वडा समितिको सदस्य - सदस्य
 - ग) कार्यपालिका मनोनित सदस्य - सदस्य
 - घ) वडा सचिव - सदस्य सचिव

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ड) सम्बन्धित विज्ञ - आमन्त्रित सदस्य

- २) विषयसंग सम्बन्धित व्यक्तिलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

७. समितिका बैठक :

- १) समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।
२) समितिको बैठक अध्यक्षले तोकेका मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।
३) समितिको बैठकमा छलफल हुने विषय तथा कार्यक्रम सहितको सूचना सदस्य सचिवले लिखत वा मौखिक रूपमा सबै सदस्यलाई दिनु पर्नेछ ।
४) समितिको बैठकमा समितिको बहुमत सदस्य उपस्थित भएमा समितिको गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।
५) समितिको बैठकको निर्णय बैठकमा उपस्थित सदस्यको बहुमतद्वारा गरिनेछ ।
६) समितिको बैठकको निर्णय पुस्तिका (माईन्युट बुक) मा लेखिनेछ ।
७) समितिको बैठकको निर्णय अध्यक्षले प्रमाणित गर्नेछ
८) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

८. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- १) नेपाल सरकार, महानगरपालिका वा संघ संस्थाबाट रोजगारीमूलक तालिमको व्यवस्था गर्ने, गराउने,
२) बेरोजगारहरूलाई स्वरोजगारतर्फ उन्मुख गराउन आवश्यक कार्यक्रमको खोजी गर्ने, गराउने,
३) दफा ४ बमोजिम उद्देश्य राखी स्वरोजगार कार्यक्रम संचालन गर्न नियमानुसार स्वीकृत गरेको ऋण रकम उपलब्ध गराउने,
४) कोषको उद्देश्य अनुसारको तालिम कार्यक्रम संचालन गर्ने निकाय तोक्न र सोको लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने,
५) कोषको रकमबाट ऋण लिई संचालित स्वरोजगार कार्यक्रमहरूको निरीक्षण, अनुगमन र मुल्याङ्कन गर्ने गराउने,

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

- ६) कृषकसंग तरकारी उठाइ मुल्य कायम गरी प्रत्येक वडामा सहूलियत खाद्यान्न तथा तरकारी पसल वा हाट बजारमा विक्री वितरण गर्ने,
- ७) मासिक रूपमा समितिले आफ्नो प्रतिवेदन महानगरपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ ।

९. ऋण लगानी सम्बन्धी व्यवस्था :

- १) दफा (४) को उद्देश्य अनुसार काम गर्न ऋण लिनको लागि आफ्नो व्यवसायिक योजनाको आधारमा प्रस्ताव बनाई वडामा निवेदन दिनु पर्नेछ । त्यस्ता निवेदन परेपछि सम्बन्धित वडा समितिको बैठक बसि दुई किस्तामा ऋण उपलब्ध गराउन सकिनेछ । आफ्नो प्रक्रिया अनुसार बढीमा पाँचलाख रुपयाँसम्मको आवधिक ऋण स्वीकृत गर्न सक्नेछ ।
- २) उपदफा (१) बमोजिम कोषको उद्देश्य अनुसार व्यवसाय गर्न अभिभावकहरुलाई करारपत्रमा साक्षी किनारामा दस्तखत गराई मात्र ऋण उपलब्ध गराउने ।
- ३) ऋण देहाय बमोजिम दुई किस्तामा उपलब्ध गराइनेछ :
 - १) उद्देश्य अनुसार काम संचालन गर्न पहिला किस्ता ६० प्रतिशत,
 - २) काम संचालन पश्चात दोस्रो किस्ता ४० प्रतिशत ।

१०. ब्याजका दर र अनुदान सम्बन्धी व्यवस्था:

- १) उपभोक्ता समुहलाई दिईने ऋण आवधिक पाँच लाख रुपैयाँ सम्म हुनेछ,
- २) ऋण रकम विना धितो एक (१) प्रतिशत ब्याजदरमा उपलब्ध गराउने,
- ३) ऋणीले ऋणको समयमा किस्ता चुक्ता गरेपछि सो ऋणमा लाग्ने एक (१) प्रतिशत ब्याज रकम सम्बन्धित ऋणीलाई नै अनुदानको रूपमा फिर्ता हुनेछ ।

११. ऋण फिर्ता र कारवाही :

- १) कोषबाट लिएको ऋण मासिक दामासाहीले फिर्ता गर्नु पर्ने,
- २) कोषको उद्देश्य अनुसार व्यवसाय गर्न लिइएका ऋण

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- मासिक फिर्ता नगरेमा सम्बन्धित वडा समितिले सूचना गर्नेछ,
- ३) सूचना गर्दा पनि बिना जानकारी ऋण मासिक रुपमा फिर्ता नगरेमा निजहरुको अभिभावकलाई जानकारी गराउनेछ,
 - ४) जानकारी गराउँदा पनि जुन उद्देश्य र प्रयोजनको लागि ऋण लिईएको हो सो बमोजिम कार्य नगरी ऋण दुरुपयोग गरी साँवा, ब्याज भुक्तानी नगरेमा प्रचलित कानून बमोजिम ऋणीबाट साँवा, ब्याज असुल गरिनेछ । ऋणको किस्ता नबुझाएमा कानून बमोजिम असूल उपर गराउनेछ,
 - ५) उपनियम (४) बमोजिम ऋण दुरुपयोग गर्न ऋणीलाई महानगरपालिका र वडा कार्यालयबाट दिईने सुविधाहरुबाट बञ्चित गराइनेछ ।

परिच्छेद ५

खर्चका निकासा, लेखाडकन र प्रतिवेदन

१२. प्रस्ताव पेश गर्नु पर्ने :

- १) समिति समक्ष कोषको उद्देश्य हासिल हुने प्रकृतिका कार्यक्रम संचालन गर्न चाहने स्थानीय समुह तथा व्यक्तिले निर्धारण गरेका ढाँचामा प्रस्ताव पेश गर्नुपर्नेछ ।
- २) उपदफा (१) बमोजिमको प्राप्त प्रस्ताव जाँचबुझ गर्दा त्यस्तो प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न उपयुक्त देखिए समितिले त्यस्तो प्रस्ताव स्वीकृत गर्न सक्नेछ ।
- ३) उपदफा (२) बमोजिमको प्रस्ताव स्वीकृत भएपछि समितिले तोकेको ढाँचामा कोष र ऋणी बीच सम्भौता गरिनेछ । सम्भौताको ढाँचा अनुसूची १ बमोजिम हुनेछ ।

१३. कोषका रकम खर्च गर्नु कार्यविधि :

कोषको रकम खर्च गर्ने कार्यविधि समितिले स्वीकृत गरे बमोजिम हुनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

१४. प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्ने :

दफा (४) बमोजिम उद्देश्य अनुरूप ऋण लिई संचालन गरेको व्यवसाय वा तालिमको चौमासिक तथा वार्षिक रूपमा आफ्नो प्रगति तथा आर्थिक विवरण नगर प्रमुख समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।

१५. अभिलेख राख्नु पर्ने :

- १) कोषले आफुले गरेको काम कारवाहीको अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।
- २) उपनियम (१) बमोजिम राखिएको अभिलेख कोषको प्रयोजन समाप्त भएपछि समितिले अनुमोदन गरी महानगरमा बुझाउनु पर्नेछ ।

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

(दफा १२ का उपदफा ३ सँग सम्बन्धित)

अनुसूची - १

ललितपुर महानगरपालिका

.....नं. वडा कार्यालय,

....., ललितपुर, बागमती प्रदेश, नेपाल ।

कोष र ऋणी बीचको सम्झौताको ढाँचा

सम्झौता पत्र

लिखितम ललितपुर महानगरपालिकाका उद्यमशील स्वरोजगार कोषको तर्फबाट..... (तपसिलमा प्रथम पक्ष भनिएको) र ऋणीको तर्फबाट (तपसिलमा दोस्रो पक्ष भनिएको) आगे हामी दुवै पक्ष बीच तपसिलका शर्तको अधिनमा रही ऋण दिन, लिन सहमती भई यो सम्झौता पत्र गरिएको छ ।

तपसिल

- १) प्रथम पक्षले दोस्रो पक्षलाई प्रयोजनको लागि वार्षिक एक (१) प्रतिशत ब्याजदरमा रु. (अक्षरूपी) ऋण उपलब्ध गराउनेछ ।
- २) उपलब्ध गराईएको ऋणको किस्ता बापत मासिक रु.....(अक्षरूपी) का दरले दोस्रो पक्षले प्रथम पक्षलाई भुक्तानी गर्नु पर्नेछ ।
- ३) तोकिएका उद्देश्य र प्रयोजनको लागि ऋण रकम खर्च नगरी ऋण दुरुपयोग गरी किस्ता रकम नबुझाएमा प्रथम पक्षले कानून बमोजिम असुल उपर गरिनेछ ।
- ४) माथि उल्लेखित बुँदा अनुसार गर्न गराउन हामी दुवै पक्षको सहमती भएको हुँदा दुवै पक्षले सहीछाप गरी लियौं दियौं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

प्रथम पक्ष

द्वितीय पक्ष

नाम, थर : नाम, थर :

ठेगाना : ठेगाना :

हस्ताक्षर : हस्ताक्षर :

साक्षी

१) नाम, थर : १) नाम, थर :

ठेगाना : ठेगाना :

हस्ताक्षर : हस्ताक्षर :

प्रमाणीकरण मिति :

२०७७/२/३०

आज्ञाले,

प्रेम प्रसाद भट्टराई

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नेपाल नागरिकता ऐन, २०६३ र
नेपाल नागरिकता नियमावली, २०६३
बारे कानूनी साक्षरता

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नेपाल नागरिकता ऐन, २०६३

प्रमाणीकरण र प्रकाशन मिति
२०६३।०१।१०

संशोधन गर्ने ऐन

केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०६४

२०६४।१।१९

नेपाल नागरिकता (पहिलो संशोधन) अध्यादेश, २०६९

२०६९।१२।२९

२०६३ सालको ऐन नं. २५

नागरिकता सम्बन्धी नेपाल कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना : ऐतिहासिक जनआन्दोलनको परिणाम स्वरूप नेपालको सार्वभौमसत्ता नेपाली जनतामा निहित रहेको र राज्यशक्तिको स्रोत नेपाली जनता नै रहेको विद्यमान अवस्थामा विगतमा नेपाली नागरिकहरूले नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न नसक्दा अप्ठेरो परिरहेको अवस्थालाई महसुस गरी प्रतिनिधि सभाको घोषणा, २०६३ ले नेपाल राज्यभित्रको नागरिकता सम्बन्धी समस्याको समाधान यथाशीघ्र गर्ने सङ्कल्प लिए अनुरूप २०६३ साल कार्तिक २२ गते भएको राजनीतिक सहमतिको आधारमा नेपालको नागरिकता प्राप्ति, समाप्ति र तत्सम्बन्धी अन्य कुराको व्यवस्था गर्नका लागि प्रचलित कानूनी व्यवस्थालाई समयानुकूल संशोधन र एकीकरण गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

प्रतिनिधिसभाको घोषणा, २०६३ जारी भएको पहिलो वर्षमा प्रतिनिधिसभाले यो ऐन बनाएकोछ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस ऐनको नाम “नेपाल नागरिकता ऐन, २०६३” रहेकोछ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) “नाबालक” भन्नाले सोह्र वर्ष उमेर पूरा नभएको व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ ।

(ख) “व्यक्ति” भन्नाले प्राकृतिक व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ ।

(ग) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यो ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्भन्नु पर्छ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

३. वंशजको नाताले नेपाली नागरिकता प्राप्त :

- (१) कुनै व्यक्तिको जन्म हुँदा निजका बाबु वा आमा नेपालको नागरिक रहेछ भने त्यस्तो व्यक्ति वंशजको नाताले नेपालको नागरिक हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि विदेशी नागरिकसँग विवाह गर्ने नेपाली नागरिक महिलाबाट जन्मिएका सन्तानको हकमा दफा ५ को उपदफा (२) बमोजिम हुनेछ ।
- (३) नेपाल सरहदभित्र फेला परेको पितृत्व मातृत्वको ठेगान नभएको प्रत्येक नाबालक निजको बाबु वा आमाको पत्ता नलागेसम्म वंशजको नाताले नेपालको नागरिक मानिनेछ ।

♣(४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दफा ४ बमोजिम जन्मको आधारमा नेपालको नागरिकता प्राप्त गरेको व्यक्तिको त्यस्तो नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्नु अघि जन्मेको सन्तानले वंशजको आधारमा नेपालको नागरिकता प्राप्त गर्न सक्नेछ ।

४. जन्मको आधारमा नेपाली नागरिकता प्राप्त :

- (१) सम्वत् २०४६ साल चैत्र मसान्तसम्म नेपाल सरहदभित्र जन्म भई नेपालमा स्थायी रूपले बसोबास गर्दै आएको व्यक्ति जन्मको आधारमा नेपालको नागरिक हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न चाहने व्यक्तिले संविधान सभाको निर्वाचन हुनु अगावै निवेदन दिने र नागरिकताको प्रमाणपत्र प्रदान गर्ने व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिमको समयावधिभित्र विशेष कारणवश निवेदन दिन नसक्ने व्यक्तिले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले दुई वर्षभित्र तोकिए बमोजिम निवेदन दिन सक्नेछ ।

५. अङ्गीकृत नेपाली नागरिकता प्राप्त :

- (१) नेपाली नागरिकसँग वैवाहिक सम्बन्ध भएकी विदेशी महिलाले नेपालको नागरिकता प्राप्त गर्न चाहेमा तोकिएको अधिकारी समक्ष तोकिएको ढाचामा निवेदन दिनु पर्नेछ । त्यसरी निवेदन दिदा नेपाली नागरिकसग भएको वैवाहिक सम्बन्धको र आफूले विदेशी नागरिकता त्याग्ने कारवाही चलाएको निस्सा पनि साथै पेश गर्नु पर्नेछ ।

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (२) विदेशी नागरिकसग विवाह गरेकी नेपाली नागरिक महिलाबाट जन्मिएका छोरा छोरीको हकमा निजको नेपालमा जन्म भई नेपालमा स्थायी बसोबास गरेको र बाबुको नागरिकताको आधारमा निजले विदेशी मुलुकको नागरिकता लिएको रहेनछ भने निजलाई तोकिए बमोजिम अङ्गीकृत नागरिकता प्रदान गर्न सकिनेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम अङ्गीकृत नागरिकता प्राप्त गर्न चाहने व्यक्तिले देहायका कागजात संलग्न गरी तोकिएको अधिकारी समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ :-
- ♣ नेपाल नागरिकता (पहिलो संशोधन) अध्यादेश, २०६९ द्वारा थप
 - (क) आमाको नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
 - (ख) नेपालमा जन्म भई स्थायी बसोबास गरेको व्यहोरा खुल्ने सम्बन्धित गाउँ विकास समिति वा नगरपालिकाको सिफारिस,
 - (ग) बाबुको नागरिकताको आधारमा कुनै विदेशी मुलुकको नागरिकता नलिएको निस्सा ।
- (४) देहायका शर्त र अवस्था पूरा गरिसकेका विदेशी नागरिकमध्ये विज्ञान, दर्शनशास्त्र, कला, साहित्य, विश्वशान्ति, मानव कल्याण वा नेपालको औद्योगिक, आर्थिक वा सामाजिक उन्नतिमा विशेष योगदान पुऱ्याएको वा पुऱ्याउन सक्ने भनी मनासिव आधारमा नेपाल सरकारले ठहऱ्याएको व्यक्तिलाई तोकिए बमोजिम अङ्गीकृत नेपाली नागरिकता प्रदान गर्न सकिनेछ :-
- (क) नेपाली वा नेपालमा प्रचलित अन्य कुनै भाषा बोल्न र लेख्न जानेको,
 - (ख) नेपालमा कुनै व्यवसाय गरी बसेको,
 - (ग) अन्य मुलुकको नागरिकता त्यागेको वा त्याग्ने घोषणा गरेको,
 - (घ) कम्तीमा पन्ध्र वर्षसम्म नेपालमा बसोबास गरेको,
 - (ङ) नेपाली नागरिकलाई अङ्गीकृत नागरिकता दिने कानूनी व्यवस्था वा प्रचलन भएको मुलुकको नागरिक भएको,
 - (च) असल चालचलन भएको,
 - (छ) मानसिक रुपले स्वस्थ भएको ।
- (५) उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि अङ्गीकृत नेपाली नागरिकता प्राप्त गरेको व्यक्तिको सन्तानमध्ये निजले सो नागरिकता

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

प्राप्त गर्नुभन्दा पहिले जन्मेको सन्तानले तोकिए बमोजिम अङ्गीकृत नेपाली नागरिकता प्राप्त गर्न सक्नेछ ।

- (६) यस दफा बमोजिम अङ्गीकृत नेपाली नागरिकता पाउने व्यक्तिलाई अनुसूची बमोजिमको शपथ ग्रहण गराई तोकिएको ढाँचामा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्रदान गरिनेछ, र त्यस्तो प्रमाणपत्र पाएको मिति देखि त्यस्तो व्यक्ति नेपालको अङ्गीकृत नागरिक हुनेछ ।

वडाको चाहना “समृद्ध भविष्य र दीर्घायुको कामना”

३ नं. वडा स्वास्थ्य केन्द्र, ठाडोढुङ्गामा

सहूलियत दरमा

स्वास्थ्य जाँच तथा परीक्षण गरौं ।

स्वास्थ्य जाँच

बिहान : ८ - ९ बजेसम्म

परीक्षण:

बिहान : ७:३० - ११ बजेसम्म

डाक्टर शुल्क : १००/- (एक सय रुपैया मात्र) । स्वास्थ्य परीक्षण : सहूलियत शुल्क

स्थान: ठाडोढुङ्गा, घोबिघाट, ललितपुर । अध्यक्ष : श्रीगोपाल, फोन नं. : ९८५१०९२९४८

(नोट: वडा नं. ३ का बासिन्दा बाहेक अन्यलाई शुल्कमा थप २५% लाग्ने छ ।)

‘स्वस्थको लागी स्वास्थ्य परीक्षण गरौं ।’

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नेपाल नागरिकता नियमावली, २०६३

नेपाल नागरिकता ऐन, २०६३ को दफा २३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यी नियमहरूको नाम “नेपाल नागरिकता नियमावली, २०६३” रहेको छ ।

(२) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा,-

(क) “ऐन” भन्नाले नेपाल नागरिकता ऐन, २०६३ सम्भन्नुपर्दछ ।

(ख) “मन्त्रालय” भन्नाले नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय सम्भन्नुपर्छ ।

(ग) “स्थानीय निकाय” भन्नाले प्रचलित कानूनबमोजिम गठन भएको गाउँ विकास समिति वा नगरपालिका सम्भन्नुपर्दछ र सो शब्दले उपमहानगरपालिका र महानगरपालिका समेतलाई जनाउँछ ।

३. **वंशजको नाताले नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्ने कार्यविधि**

(१) वंशजको नाताले नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र लिन चाहने सोह्र वर्ष उमेर पूरा भएको नेपाली नागरिकले सम्बन्धित प्रमुख जिल्ला अधिकारीसमक्ष देहायका कागजात संलग्न राखी अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ :-

(क) बाबु वा आमा वा आफ्ना वंशतर्फका तीन पुस्ताभित्रको नातेदारको नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र,

(ख) जन्मस्थान र नाता खुल्ने गरी सम्बन्धित स्थानीय निकायले गरिदिएको सिफारिस वा जन्मदर्ता प्रमाणपत्र,

(ग) खण्ड (क) बमोजिम तीन पुस्ताभित्रको नातेदारको नागरिकताको प्रमाणपत्र पेश गरेको अवस्थामा उक्त नातेदारसँगको नाता खुल्ने नाता प्रमाणित पत्र,

(२) उपनियम (१) बमोजिमका प्रमाण निवेदनसाथ पेश गर्न सक्ने नेपाली नागरिकलाई देहायका कागजातका आधारमा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र दिन सकिनेछ :-

(क) निवेदकका बाबु वा आमा नेपाली नागरिक भएकोले निज वंशजको नाताले नेपालको नागरिक भएको र नेपालमा जन्म भई निरन्तर रूपमा नेपाल सरहदभित्र स्थायी रूपमा बसोबास गरी आएको व्यहोरा खुल्ने गरी स्थानीय

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

निकायका प्रतिनिधिको रोहबरमा अनुसूची-३ बमोजिमको ढाँचामा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त स्थानीय बासिन्दाहरूले गरिदिएको स्थलगत सर्जमिन,

- (ख) सम्बन्धित वडामा बसोबास गर्ने तीन जना नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त नेपाली नागरिकले अनुसूची-४ बमोजिमको ढाँचामा सर्जमिनस्थलमै गरिदिएको सनाखत ।

तर नागरिकताको सिफारिश गर्ने वा नागरिकता प्रदान गर्ने अधिकारीलाई सनाखत गर्ने व्यक्तिले शंकास्पद रूपमा सनाखत गरेको लागेमा त्यस्तो अधिकारीले त्यस उपर थप छानविन गर्न सक्नेछ ।

- (३) नेपाल सरहदभित्र फेला परेको पितृत्व मातृत्वको ठेगान नभएको नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र लिन चाहने सोह्र वर्ष उमेर पूरा भएको व्यक्तिले देहायका कागजात संलग्न राखी अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित प्रमुख जिल्ला अधिकारीसमक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ :-

(क) नेपाल सरकारबाट स्वीकृति प्राप्त बालमन्दिर वा अनाथ बालबालिका संरक्षण गर्ने संघसंस्था वा अनाथालयको संरक्षणमा हुर्के बढेको भए त्यस्तो संस्थाको सिफारिस,

(ख) कुनै व्यक्ति विशेषले प्रचलित कानूनबमोजिम संरक्षकत्व प्राप्त गरी पालनपोषण गरेको भए पालनपोषण गर्ने व्यक्तिको नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(ग) खण्ड (क) बमोजिमको संस्थामा पालनपोषण गर्ने संस्थाका प्रमुखबाट गरिदिएको सनाखत वा खण्ड (ख) बमोजिम पालनपोषण गर्ने व्यक्तिले गरिदिएको सनाखत,

- (४) उपनियम (३) बमोजिम निवेदकको पितृत्व वा मातृत्वको सम्बन्धमा थप कुरा बुझ्नुपर्ने भएमा आवश्यकताअनुसार स्थानीय निकायको सिफारिस वा प्रहरी प्रतिवेदन माग गर्न सकिनेछ ।

- (५) उपनियम (१) वा (३) बमोजिम प्राप्त निवेदनउपर छानविन गर्दा निवेदक वंशजको नाताले नागरिकताको प्रमाणपत्र पाउन योग्य देखिएमा निजलाई वंशजको नाताले नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी गर्न सकिनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (६) पितृत्व मातृत्वको ठेगान नभएको व्यक्तिको नागरिकताको प्रमाणपत्रको बाबु वा आमाको नाम उल्लेख हुनुपर्ने स्थानमा पितृत्व मातृत्वको ठेगान नभएको व्यहोरा जनाई संरक्षकको नाम, थर र ठेगाना उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।
- (७) यो नियम प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि समयसमयमा खटिएका नागरिकता टोलीले तयार गरेको दर्ता अभिलेख र वितरण गरेको अस्थायी निस्सालाई समेत आधार लिई नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी गर्न सकिनेछ ।
- (८) उपनियम (२) बमोजिम नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न निवेदन दिने व्यक्तिहरूको सूची सोही दिन सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

४. जन्मको आधारमा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्ने कार्यविधि :

- (१) ऐनको दफा ४ को उपदफा (१) बमोजिम जन्मको आधारमा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र लिन चाहने सोह्र वर्ष उमेर पूरा भएको नेपाली नागरिकले सम्बन्धित प्रमुख जिल्ला अधिकारीसमक्ष देहायका कागजात संलग्न राखी अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ :-
 - (क) निवेदकको जन्म नेपालभित्र भएको र निजले निरन्तर नेपालमा स्थायी रूपमा बसोबास गर्दै आएको व्यहोरा खुल्ने गरी सम्बन्धित स्थानीय निकायले गरिदिएको सिफारिस,
 - (ख) आफ्नो वा परिवारको नामको जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपूजा वा मोहीयानी हकको प्रमाणपत्र वा घरधुरी प्रमाण वा निर्वाचन आयोगले तयार गरेको मतदाता नामावलीमा निजको वा निजको बाबु वा आमाको नाम समावेश भएको प्रमाण ।

स्पष्टीकरण : यस खण्डको प्रयोजनको लागि “परिवार” भन्नाले एकाघरका वा छुट्टिई भिन्न बसेका बाबु, आमा, सौतेनी आमा, छोरा, अविवाहिता छोरी र छोराबुहारी समेतलाई सम्झनुपर्छ ।

- (२) उपनियम (१) बमोजिम नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न चाहने व्यक्तिले संविधानसभाको निर्वाचन हुनुअगावै प्रमुख जिल्ला अधिकारीसमक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

(३) उपनियम (१) बमोजिमका प्रमाण निवेदनसाथ पेश गर्न नसक्ने व्यक्तिलाई ऐनको दफा ८ को उपदफा (४) बमोजिम देहायका कागजातका आधारमा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी गर्न सकिनेछ :-

(क) निवेदक नेपालमा जन्म भई निरन्तर रूपमा नेपाल सरहदभित्र स्थायी रूपमा बसोबास गरी आएको व्यहोरा खुल्ने गरी स्थानीय निकायका प्रतिनिधिको रोहबरमा अनुसूची-५ बमोजिमको ढाँचामा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त स्थानीय बासिन्दाहरूले गरिदिएको स्थलगत सरजमिन,

(ख) सम्बन्धित वडामा बसोबास गर्ने नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त तीन जना नेपाली नागरिकले अनुसूची-६ बमोजिमको ढाँचामा सर्जमिनस्थलमै गरिदिएको सनाखत ।

तर नागरिकताको सिफारिश गर्ने वा नागरिकता प्रदान गर्ने अधिकारीलाई सनाखत गर्ने व्यक्तिले शंकास्पद रूपमा सनाखत गरेको लागेमा त्यस्तो अधिकारीले त्यस उपर थप छानबिन गर्न सक्नेछ ।

(४) ऐनको दफा ४ को उपदफा (३) बमोजिमको समयावधिभित्र प्राप्त भएका निवेदनहरूका सम्बन्धमा त्यस्ता निवेदन दर्ता भएको मितिले एक महिनाभित्र प्रमुख जिल्ला अधिकारीले निर्णय गरिसक्नु पर्नेछ ।

(५) उपनियम (१) वा (३) बमोजिम प्राप्त निवेदनउपर छानबिन गर्दा निवेदक जन्मको आधारमा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र पाउन योग्य देखिएमा निजलाई जन्मको आधारमा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी गर्न सकिनेछ ।

(६) उपनियम (३) बमोजिम नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न निवेदन दिने व्यक्तिहरूको सूची सोही दिन सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

५. वैवाहिक सम्बन्धको आधारले अंगीकृत नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्ने कार्यविधि :

(१) नेपाली नागरिकसँग वैवाहिक सम्बन्ध भएकी विदेशी महिलाले नेपालको नागरिकता प्राप्त गर्न चाहेमा देहायका कागजात

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

संलग्न गरी सम्बन्धित प्रमुख जिल्ला अधिकारीसमक्ष अनुसूची-७ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ :-

- (क) नेपाली नागरिकसँग भएको वैवाहिक सम्बन्ध खुल्ने गरी सम्बन्धित स्थानीय निकायले गरिदिएको सिफारिस,
- (ख) निजले विदेशी नागरिकता त्याग्ने कारवाही चलाएको निस्सा ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम प्राप्त निवेदनउपर छानविन गर्दा निवेदक अंगीकृत नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र पाउन योग्य देखिएमा निजलाई अंगीकृत नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी गर्न सकिनेछ ।

६. निवेदकलाई जानकारी दिनुपर्ने : नियम ३ वा ४ बमोजिम प्राप्त निवेदनउपर छानविन गर्दा कुनै निवेदक नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र पाउन योग्य नदेखिएमा सात दिनभित्र निर्णय गरी निजलाई सोको जानकारी दिनुपर्नेछ ।

७. अंगीकृत नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्ने अन्य कार्यविधि:

(१) विदेशी नागरिकसँग विवाह गरेकी नेपाली नागरिक महिलाबाट जन्मिएका सन्तानको हकमा देहायका कागजातसहित अनुसूची-७ बमोजिमको ढाँचामा प्रमुख जिल्ला अधिकारीसमक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ :-

- (क) आमाको नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
- (ख) नेपालमा जन्म भई स्थायी बसोबास गरेको व्यहोरा खुल्ने सम्बन्धित स्थानीय निकायको सिफारिस,
- (ग) बाबुको नागरिकताको आधारमा निजले विदेशी मुलुकको नागरिकता नलिएको निस्सा ।

(२) ऐनको दफा ५ को उपदफा (४) मा उल्लिखित शर्त र अवस्था पूरा गरेको कुनै विदेशी नागरिकले नेपालको नागरिकता प्राप्त गर्न चाहेमा आफू बसोबास गरी आएको वासस्थानसँग सम्बन्धित स्थानीय निकायको सिफारिससाथ सम्बन्धित प्रमुख जिल्ला अधिकारीसमक्ष अनुसूची-७ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) वा (२) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएपछि प्रमुख जिल्ला अधिकारीले आवश्यक देखेमा सम्बन्धित नगरपालिकाको प्रमुख वा गाउँ विकास समितिको अध्यक्षसँग आवश्यक कुराहरू

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

बुझी निवेदकले ऐनको दफा ५ को उपदफा (४) मा उल्लिखित शर्त तथा अवस्था पूरा गरेको देखिएमा आफ्नो रायसहित निवेदन मन्त्रालय समक्ष पठाउनु पर्नेछ ।

- (४) उपनियम (३) बमोजिम प्राप्त निवेदनउपर छानविन गरी मन्त्रालयले अनुसूची-८ बमोजिमको ढाँचामा अंगीकृत नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्रदान गर्न सक्नेछ ।
- (५) ऐनको दफा ५ को उपदफा (५) बमोजिम अंगीकृत नेपाली नागरिकता प्राप्त गरेको व्यक्तिको सन्तानमध्ये निजले सो नागरिकता प्राप्त गर्नुभन्दा पहिले जन्मेका सन्तानले अंगीकृत नेपाली नागरिकता प्राप्त गर्न चाहेमा अनुसूची-७ बमोजिम सम्बन्धित प्रमुख जिल्ला अधिकारीसमक्ष निवेदन दिन सक्नेछ । निवेदनसाथ नाता प्रमाणित पत्र, बाबु वा आमाको नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि र निज नेपालमा बसोबास गरिरहेको व्यहोराको स्थानीय निकायले गरिदिएको सिफारिस संलग्न गर्नु पर्नेछ ।
- (६) उपनियम (५) बमोजिम प्राप्त निवेदनउपर छानविन गर्दा निवेदक अंगीकृत नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र पाउन योग्य देखिएमा निजलाई अंगीकृत नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी गर्न सकिनेछ ।

८. नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी गर्ने अधिकारी :

- (१) वंशजको नाताले, जन्मको आधारमा र वैवाहिक अंगीकृत र अंगीकृत नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको व्यक्तिले त्यस्तो नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्नुअघि जन्मिएका निजका सन्तानलाई अंगीकृत नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी गर्ने अधिकार प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई हुनेछ ।
- (२) प्रमुख जिल्ला अधिकारीले आफूलाई प्राप्त अधिकारमध्ये वंशजको नाताले र जन्मको आधारमा नागरिकता प्रदान गर्ने अधिकार आफ्नो मातहतको अधिकृत कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
- (३) उपनियम (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि समय समयमा नेपाल सरकारले नागरिकता वितरण गर्न खटाएका टोली प्रमुखलाई प्रमुख जिल्ला अधिकारीले वंशजको नाताले र

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

जन्मको आधारमा नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी गर्ने अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

- (४) उपनियम (१) मा उल्लेख भएदेखि बाहेक अन्य प्रकारको अंगीकृत नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी गर्ने अधिकार मन्त्रालयलाई हुनेछ ।
- (५) ऐनको दफा ६ बमोजिम प्रदान गरिने सम्मानार्थ नेपालको नागरिकता प्रदान गर्ने अधिकार नेपाल सरकार, मन्त्रपरिषद्लाई हुनेछ ।
- (६) उपनियम (५) बमोजिम नागरिकता प्रदान गर्ने निर्णय भएपछि मन्त्रालयले सम्मानार्थ नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी गर्नेछ ।
- (७) यस नियमावली बमोजिम नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी गर्ने अधिकारीले वंशजको नाताले वा जन्मको आधारमा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी गर्दा अनुसूची-२ बमोजिम र अंगीकृत नेपाली नागरिकता जारी गर्दा अनुसूची-८ बमोजिमको ढाँचामा जारी गर्नुपर्नेछ ।

९. नेपाली नागरिकता त्याग गर्ने कार्यविधि :

- (१) कुनै नेपाली नागरिकले नेपालको नागरिकता त्याग्न चाहेमा निज नेपालभित्र बसेको भए सम्बन्धित प्रमुख जिल्ला अधिकारीसमक्ष र विदेशमा बसेको भए सम्बन्धित नेपाली राजदूत वा नेपाली नियोग प्रमुख वा महावाणिज्यदूत वा वाणिज्यदूतसमक्ष आफूले प्राप्त गरेको नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको सक्कलप्रति संलग्न गरी अनुसूची-९ बमोजिमको ढाँचामा सूचना दिनुपर्नेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिम विदेशमा सूचना दिएको भए सात दिनभित्र पूरा विवरण खोली नेपाली राजदूत वा नेपाली नियोग प्रमुख वा महावाणिज्यदूत वा वाणिज्यदूतले परराष्ट्र मन्त्रालयमार्फत मन्त्रालयमा लेखी पठाउनुपर्नेछ ।
- (३) उपनियम (२) बमोजिम प्राप्त भएको सूचना मन्त्रालयले सम्बन्धित प्रमुख जिल्ला अधिकारीसमक्ष पठाउनु पर्नेछ ।
- (४) उपनियम (१) बमोजिम सूचना प्राप्त भएपछि प्रमुख जिल्ला अधिकारीले त्यस्तो सूचना अनुसूची-१० बमोजिमको ढाँचामा

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

दर्ता कितावमा दर्ता गर्नुपर्नेछ र त्यसरी दर्ता भएको मितिदेखि त्यस्तो व्यक्तिको नेपाली नागरिकता समाप्त हुनेछ ।

आदरणीय वडाबासी महानुभावहरुमा
३ नं. वडा कार्यालय हार्दिक अनुरोध गर्दछ ।

आफ्नो घर आँगन आफै सफा राखौं ।
कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्याएर मात्र फोहोर फाल्ने बानी
बसालौं ।
आफूलाई मन नपर्ने फोहोर कसलाई मन पर्छ र ?
त्यसैले,
जथाभावी फोहोर फालेको भेट्टीएमा,
फुटपाथ अवरोध र अतिक्रमण गरेमा,
उपभोग्य सामाग्रीको गुणस्तर र मूल्यसूची नभएमा,
स्वीकृति नलिई व्यवसाय वा बिज्ञापन गरेमा
कानून बमोजिम कडा कारवाही हुने व्यहोरा जानकारी गराईन्छ
।

भूकम्प प्रतिरोधात्मक घर बनाऔं, निर्माण सम्पन्न लिने गरौं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४

र

मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता,
२०७४ बारे
कानूनी साक्षरता

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४

प्रमाणीकरण र प्रकाशन मिति
२०७४।६।३०

संशोधन गर्ने ऐन

मुलुकी संहिता सम्बन्धी केही नेपाल ऐनलाई संशोधन
गर्ने ऐन, २०७५

२०७६।०९।०२

सम्बत् २०७४ सालको ऐन नं. ३४

प्रस्तावना : मुलुकमा कानून र व्यवस्था कायम गरी सर्वसाधारणको नैतिकता, शिष्टाचार, सदाचार र सुविधा एवं आर्थिक हित कायम राख्न तथा आर्थिक, सामाजिक र साँस्कृतिक क्षेत्रमा न्यायपूर्ण व्यवस्था कायम गरी विभिन्न जात, जाति वा सम्प्रदायहरू बीचको सुसम्बन्ध कायम राख्नको लागि मुलुकी ऐन तथा अन्य कानूनमा रहेका देवानी सम्बन्धी व्यवस्थालाई संशोधन र एकीकरण समेत गरी समयानुकूल बनाउन वाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ ।

भाग-१
प्रारम्भिक
परिच्छेद-१

सामान्य व्यवस्था

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

(१) यस ऐनको नाम “मुलुकी देवानी संहिता, २०७४” रहेकोछ ।

(२) यो संहिता संवत् २०७५ साल भदौ १ गतेदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

भाग-३

पारिवारिक कानून

परिच्छेद-१

विवाह सम्बन्धी व्यवस्था

७०. विवाह हुन सक्ने :

- (१) यस परिच्छेदको अधीनमा रही देहायको अवस्थामा पुरुष र महिला बीच विवाह हुन सक्नेछ :
- (क) पुरुष र महिलाले एक अर्कालाई पति पत्नीको रूपमा स्वीकार गर्न मञ्जुर गरेमा,
- (ख) कानून बमोजिम पुरुष र महिला हाडनाता करणीमा सजाय हुने नाताको नभएमा,
- (ग) पुरुष र महिला दुवैको वैवाहिक सम्बन्ध कायम रहेको अवस्था नरहेमा,
- (घ) बीस वर्ष उमेर पूरा भएमा ।
- (२) उपदफा (१) को खण्ड (ख) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आफ्नो जातीय समुदाय वा कलमा चली आएको चलन अनुसार विवाह गर्न हुने नाता सम्बन्धमा विवाह गर्न वा गराउन कुनै बाधा पर्ने छैन ।

७१. विवाह गर्न, गराउन नहुने :

- (१) कसैले पनि दफा ७० बमोजिम विवाह हुन सक्ने अवस्था नरहेको पुरुष वा महिलसँग विवाह गर्न वा गराउनु हुँदैन ।
- (२) कसैले पनि देहायको कुनै अवस्थाको पुरुष वा महिलालाई भुक्त्याई विवाह गर्न वा गराउनु हुँदैन :
- (क) शरीरमा मानव रोग प्रतिरोधक क्षमता नष्ट गर्ने जीवाण (एच.आई.भी) वा हेपाटाइटिस “बी” रहेको वा यस्तै प्रकृतिको निको नहुने कडा रोग लागेको,
- (ख) यौनाङ्ग नभएको, नपुडसक भएको वा सन्तान उत्पादन गर्ने क्षमता नभएको प्रमाणित भैसकेको,
- (ग) पूर्ण रूपमा बोलन वा सुन्न नसक्ने, पूर्ण रूपमा दृष्टिविहीन वा कुष्ठरोगी भएको,
- (घ) होस ठेगानमा नरहेको,
- (ङ) विवाह भैसकेको,

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

(च) गर्भवती भएको,

(छ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा कसूरदार ठहरी अदालतबाट सजाय पाएको ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम भुक्त्याई विवाह गरेको कारणबाट मर्का पर्ने व्यक्तिले त्यस्ता विवाह बदर गराउने र भुक्त्याई विवाह गर्ने वा गराउनेबाट मनासिब क्षतिपूर्ति दावी गर्न सक्नेछ ।

७२. विवाह बदर हुने :

(१) देहायको अवस्थामा भएका विवाह स्वतः बदर हुनेछ :

(क) पुरुष वा महिलाको मञ्जुरी नभई भएका विवाह,

(ख) हाडनाता करणीमा सजाय हुने नाताको व्यक्तिहरू बीच भएको विवाह ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम भएको विवाह प्रारम्भदेखि नै अमान्य हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) का खण्ड (ख) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दफा ७० को उपदफा (२) बमोजिम भएको विवाह बदर हुने छैन ।

७४. शारीरिक सम्पर्कबाट शिशु जन्मेमा विवाह भएको मानिने :

(१) दफा ६९ को उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै पुरुषसँगको शारीरिक सम्पर्कबाट महिलाले गर्भधारण गरी शिशु जन्मिएको प्रमाणित भएमा त्यस्तो पुरुष र महिला बीच स्वतः विवाह भएको मानिनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको अवस्थामा पुरुषसँगको शारीरिक सम्पर्कबाट शिशु जन्मिएको भए पनि सोही कारणले पुरुष र महिला बीच स्वतः विवाह भएको मानिने छैन :

(क) जवरजस्ती करणीको कारणले महिलाले गर्भधारण गरी शिशु जन्मिएमा,

(ख) दफा ७० को उपदफा (२) बमोजिम विवाह गर्न हुने नाता सम्बन्धमा बाहेक हाडनाता करणीमा सजाय हुने नाताको पुरुषसँगको शारीरिक सम्पर्कबाट महिलाले गर्भधारण गरी शिशु जन्मिएमा ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

७५. जन्मसकेको शिशुको कानून बमोजिमको हकमा असर पर्ने
दफा ७२ बमोजिम विवाह वदर भएमा वा दफा ७३ बमोजिम विवाह वदर गराएमा त्यस्तो विवाहबाट जन्मसकेको वा दफा ७४ को उपदफा (२) को अवस्थामा जन्मएको शिशुको कानून बमोजिमको हकमा कुनै असर पर्ने छैन ।

७६. विवाह दर्ता गर्नु पर्ने :

(१) पति तथा पत्नीले नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको अधिकारी समक्ष निवेदन दिई आफ्नो विवाह दर्ता गराउनु पर्नेछ ।

तर दफा ७४ को उपदफा (१) का अवस्थामा पति र पत्नी दुवैले वा कुनै एक जनाले विवाह दर्ता गराउन निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) नेपाल बाहिर बसोबास गरेको पति तथा पत्नीले आफू रहे बसेको मुलुकमा रहेको नेपालको राजदूतावास वा महावाणिज्य दूतावासमा विवाह दर्ताको लागि निवेदन दिन सक्ने छन् ।

(३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम विवाह दर्ताको लागि निवेदन पर्न आएमा सम्बन्धित अधिकारीले निवेदन परेको पन्ध्र दिनभित्र आफ्नो कार्यालयमा रहेको विवाह सम्बन्धी अभिलेखमा विवाह दर्ता गरी नेपाल सरकारले तोकिएको ढाँचामा निवेदकलाई विवाह दर्ताको प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ । स्पष्टीकरण : यस परिच्छेदको प्रयोजनको लागि “सम्बन्धित अधिकारी” भन्नाले विवाह दर्ता गर्ने अधिकारी सम्भन्नु पर्छ ।

(४) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम परेको निवेदन अनुसार विवाह दर्ता गर्न नहुने भएमा सम्बन्धित अधिकारीले त्यसको कारण खुलाई निवेदन परेको सात दिनभित्र निवेदकलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (१) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश बमोजिम परेको निवेदन अनुसार विवाह दर्ता गराउने सम्बन्धमा कुनै एक पक्ष उपस्थित नभएकोमा सम्बन्धित अधिकारीले निजलाई बुझी विवाह दर्ता गर्नु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम बुझ्दा अर्को पक्षले विवाह दर्ता गर्न असहमति जनाएमा सम्बन्धित अधिकारीले विवाह दर्ता नगरी

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

अदालतबाट निर्णय भए बमोजिम हुने जानकारी निवेदकलाई दिनु पर्नेछ ।

- (७) यस दफा बमोजिमको विवाह दर्ता सम्बन्धी विवरणको अभिलेख सम्बन्धित अधिकारीले सुरक्षित राख्नु पर्नेछ ।
- (८) यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि विवाह भइसकेका र विवाह दर्ता नगरेका दम्पतिले चाहेमा यस दफा बमोजिम विवाह दर्ता गराउन सक्नेछन ।

तर त्यसरी विवाह दर्ता नगराएको कारणले मात्र त्यस्तो दम्पतिको विवाहले कानूनी मान्यता नपाएको मानिने छैन ।

७७. दर्ताद्वारा विवाह गर्न सक्ने :

- (१) दफा ६९ को उपदफा (२) र दफा ७४ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै पुरुष र महिलाले दर्ताद्वारा विवाह गर्न चाहेमा आफ्नो नाम, थर, उमेर, ठेगाना, पेशा, बाबु, आमा, बाजे, बज्यैको नाम, अघि विवाह भए वा नभएको र विवाह भएको भए वैवाहिक सम्बन्ध अन्त्य भएको व्यहोरा तथा कम्तीमा दुई जना साक्षीको नाम समेत खुलाई नेपालभित्र भए सम्बन्धित जिल्ला अदालत र नेपाल बाहिर भए नेपालको राजदूतावास वा महावाणिज्य दूतावास समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन दिनको लागि पुरुष वा महिला वा दुवै निवेदन दिनु अघि जिल्ला अदालतमा निवेदन दिने भए सम्बन्धित जिल्लामा र राजदूतावास वा महावाणिज्य दूतावासमा निवेदन दिने भए राजदूतावास वा महावाणिज्य दूतावास रहेका सम्बन्धित देशमा कम्तीमा पन्द्र दिनदेखि रहे बसेको हुनु पर्नेछ ।

८१. विवाहित महिलाको थर प्रयोग सम्बन्धी व्यवस्था :

- (१) विवाहिता महिलाले विवाहपछि बाबु वा आमाले प्रयोग गरेको थर वा निजको पतिको थर वा दुवै थर प्रयोग गर्न सक्नेछिन ।
- (२) विवाहिता महिलाको थरको सम्बन्धमा कुनै प्रश्न उठेमा अन्यथा प्रमाणित भएकोमा बाहेक निजले आफ्नो पतिको थर प्रयोग गरेको मानिनेछ ।
- (३) पतिको थर प्रयोग गरेकी महिलाको सम्बन्ध विच्छेद भएमा निजले चाहेमा निजको बाबु वा आमाले प्रयोग गरेको थर प्रयोग गर्न सक्नेछिन् ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

परिच्छेद-३

सम्बन्ध विच्छेद सम्बन्धी व्यवस्था

९३. दुवैको मञ्जुरीले सम्बन्ध विच्छेद गर्न सक्ने : पति पत्नी दुवैले चाहेमा जहिलेसुकै पनि पति पत्नीको सम्बन्ध विच्छेद गर्न सक्नेछन ।
९४. पतिले सम्बन्ध विच्छेद गर्न सक्ने : पतिले देहायका कुनै अवस्थामा पत्नीको मञ्जुरी नभए पनि सम्बन्ध विच्छेद गर्न सक्नेछ :
(क) कानून बमोजिम अंश लिई वा माना छुट्टिई पति पत्नी भिन्न बसेको अवस्थामा बाहेक पत्नीले पतिको मञ्जुरी नलिई लगातार तीन वर्ष वा सोभन्दा बढी समयदेखि अलग बसेमा,
(ख) पत्नीले पतिलाई खान लगाउन नदिएमा वा घरबाट निकाला गरिदिएमा,
(ग) पत्नीले पतिको अङ्ग भङ्ग हुने वा अरू कुनै ठूलो शारीरिक वा मानसिक कष्ट हुने किसिमको कुनै काम वा जाल प्रपञ्च गरेमा,
(घ) पत्नीले अन्य पुरुषसँग यौन सम्बन्ध राखेका ठहरेमा ।
९५. पत्नीले सम्बन्ध विच्छेद गर्न सक्ने : पत्नीले देहायका कुनै अवस्थामा पतिको मञ्जुरी नभए पनि सम्बन्ध विच्छेद गर्न सक्नेछन:
(क) कानून बमोजिम अंश लिई वा माना छुट्टिई पति पत्नी भिन्न बसेको अवस्थामा बाहेक पतिले पत्नीको मञ्जुरी नलिई लगातार तीन वर्ष वा सोभन्दा बढी समयदेखि अलग बसेमा,
(ख) पतिले पत्नीलाई खान लगाउन नदिएमा वा घरबाट निकाला गरिदिएमा,
(ग) पतिले पत्नीको अङ्ग भङ्ग हुने वा अरू कुनै ठूला शारीरिक वा मानसिक कष्ट हुने किसिमको कुनै काम वा जाल प्रपञ्च गरेमा,
(घ) पतिले अर्को विवाह गरेमा,
(ङ) पतिले अन्य महिलासँग यौन सम्बन्ध राखेको ठहरेमा,
(च) पतिले पत्नीलाई जबरजस्ती करणी गरेको ठहरेमा ।
९६. सम्बन्ध विच्छेदको लागि निवेदन दिनु पर्ने : सम्बन्ध विच्छेद गर्न चाहने पति वा पत्नीले सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।
९९. सम्बन्ध विच्छेद गर्नु अघि अंशबण्डा गर्नु पर्ने :
(१) पतिको कारणबाट पति पत्नी बीच सम्बन्ध विच्छेद हुने अवस्थामा पत्नीले माग गरेमा सम्बन्धित अदालतले सम्बन्ध विच्छेद गर्नु अघि पति पत्नी बीच अंशबण्डा गर्न लगाउनु पर्नेछ ।

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (२) दफा ९५ को खण्ड (ख), (ग), (घ), (ङ) वा (च) बमोजिम को आधारमा पत्नीले सम्बन्ध विच्छेदको लागि निवेदन गरेकोमा उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि पतिको कारणबाट सम्बन्ध विच्छेद हुने अवस्था भएको मानिने छ ।
- (३) सगोलको सम्पत्ति पति पत्नी दुवैको नाममा वा पति पत्नीमध्ये कुनै एकको नाममा रहेछ भने सम्बन्ध विच्छेद हुनु अघि निजहरू बीच कानून बमोजिम त्यस्ता सम्पत्तिको अंशबण्डा गर्नु पर्नेछ ।
- (४) सम्बन्ध विच्छेद हुने पतिले नै बाबु वा अन्य अंशियारबाट अंश लिई नसकेका भए अदालतले दुवै पक्षबाट अंशियार खुलाउन लगाई र अंशबण्डा गर्ने अन्य अंशियार भएमा त्यस्ता अंशियारलाई समेत बुझ्नु पर्ने भए बुझी निजहरूबाट अंशको फाँटवारी माग गरी पति पत्नीको अंश छुटयाई अंशबण्डा गराई दिनु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (१), (३) वा (४) बमोजिम अंशबण्डा गर्दा लामो समय लाग्ने देखिएमा अदालतले पति पत्नी बीच सम्बन्ध विच्छेद गरी अंशबण्डा नभएसम्मको लागि पतिको सम्पत्ति र आयस्ताको आधारमा पतिबाट पत्नीलाई मासिक खर्च भराई दिन सक्नेछ ।

तर त्यसरी अंशबण्डा नहुँदै त्यस्ती महिलाले अर्को विवाह गरेमा अंश पाउने छैन ।

- (६) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि
- (६) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दफा ९४ को खण्ड (ख), (ग) वा (घ) बमोजिमको आधारमा सम्बन्ध विच्छेदको लागि निवेदन गरेकोमा पत्नीलाई यस परिच्छेद बमोजिम अंश दिन वा खर्च भराउन पति बाध्य हुने छैन ।

१००. एकमुष्ठ रकम वा खर्च भराई दिन सक्ने : दफा ९९ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सम्बन्ध विच्छेद हुने पत्नीले अंश नलिई पतिसँग एकमुष्ठ रकम वा वार्षिक वा मासिक रकम वा खर्च भराई लिने चाहेमा अदालतले पतिको सम्पत्ति वा आमदानीको आधारमा त्यस्ती पत्नीलाई एकमुष्ठ रकम दिलाई दिने वा वार्षिक वा मासिक रूपमा रकम वा खर्च भराई दिन सक्नेछ ।

तर त्यस्ती पत्नीले अर्को विवाह गरेमा त्यस्तो रकम वा खर्च दिनु पर्ने छैन ।

१०१. खान लगाउने खर्च भराई दिन सक्ने : दफा ९९ बमोजिम अंशबण्डा गर्नु पर्दा कुनै सम्पत्ति नभई पतिबाट अंश नपाएकी पत्नीले पतिबाट

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

खान लाउन खर्च भराउन चाहेमा र पतिको आम्दानी भएमा अदालतले त्यस्ती पत्नीलाई सम्बन्ध विच्छेद भएको पतिको आम्दानीको आधारमा खान लगाउन खर्च भराई दिन सक्नेछ ।

तर,

(१) त्यस्ती पत्नीले अर्को विवाह गरेमा त्यस्तो खर्च दिनु पर्ने छैन ।

(२) पतिको भन्दा पत्नीको आम्दानी बढी भएमा त्यस्ता खर्च दिनु पर्ने छैन ।

१०२. सहमति बमोजिम हुने : यस परिच्छेदमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि पति पत्नी बीच सम्बन्ध विच्छेद हुँदा पत्नीले पाउने अंश वा खर्चको सम्बन्धमा पति पत्नी बीच कुनै लिखित सहमति भएकोमा सोही बमोजिम हुनेछ ।

तर नाबालकको हित विपरीत हुने गरी कुनै सहमति गर्न सकिने छैन ।

१०३. अघिल्लो सन्तान वा पतिले सम्पत्ति पाउने : सम्बन्ध विच्छेद गरेकी महिलाको मृत्यु भएमा निजको सम्पत्ति निजको छोरा, छोरी भए त्यस्ता छोरा, छोरीले र छोरा, छोरी नभए पूर्व पतिबाट पाएको सम्पत्ति त्यस्तो पतिले र अन्य सम्पत्ति माइतीपट्टिको हकवालाले पाउनेछ ।

१०४. हदम्याद : यस परिच्छेद बमोजिम भए गरेको काम कारबाहीबाट मर्का पर्ने व्यक्तिले मुद्दा गर्नु पर्ने कारण उत्पन्न भएको मितिले वा थाहा पाएको मितिले तीन महिनाभित्र नालिस गर्न सक्नेछ ।

सत्य युगको संविधान भगवान हो, कलियुगको भगवान संविधान हो ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

आमा, बाबु तथा छोरा, छोरीको सम्बन्ध सम्बन्धी व्यवस्था

११२. आमा, बाबु, बाजे तथा बजैको नाम उल्लेख गर्न पाउने :

- (१) कुनै औपचारिक कार्य, कानूनी काम कारवाही वा लिखतमा कानून बमोजिम आमा, बाबु तथा बाजे, बजैको नाम खुलाउनु पर्ने रहेछ भने त्यस्ता अवस्थामा कुनै पनि व्यक्तिले आफ्नो आमा, बाबु तथा बाजे, बजैको नाम उल्लेख गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम आमा, बाबु तथा बाजे, बजैको नाम उल्लेख गर्नु पर्ने कुनै व्यक्तिको बाबु पत्ता नलागेको अवस्थामा निजले आमा र आमा तर्फको बाजे, बजैको नाम उल्लेख गर्न सक्नेछ र आमाको पनि नाम पत्ता नलागेको भए सोही व्यहोरा उल्लेख गरी निज नाबालक भए संरक्षक वा माथवरको र बालिग भए आफ्नो नाम मात्र उल्लेख गर्नु पर्याप्त हुनेछ ।

११३. छोरा, छोरीको जन्म दर्ता गर्नु पर्ने :

- (१) कुनै दम्पतिको कुनै छोरा, छोरी जन्मिएमा नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकिएको अधिकारी समक्ष त्यस्तो छोरा, छोरी जन्मिएको तीन महिनाभित्र जन्म दर्ताको लागि आमा वा बाबुले निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको म्याद नाघेपछि कसैले छोरा वा छोरीको जन्म दर्ताको लागि निवेदन दिन चाहेमा नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकिएको बमोजिमको रकम जरिवाना वापत तिर्नु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम निवेदन पर्न आएमा सम्बन्धित अधिकारीले आफ्नो कार्यालयमा खडा गरिएको जन्म दर्ता किताबमा त्यसको विवरण उल्लेख गरी निवेदकलाई कानून बमोजिम तोकिएको ढाँचामा जन्म दर्ताको प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिमको दर्ता किताबमा विवरण उल्लेख गर्दा सम्बन्धित व्यक्तिको नाम, थर, जन्मिएको मिति (साल, महिना, गते र बार समेत) र ठाउँ, निजको आमा, बाबु तथा बाजे बजैको नाम, थर, ठेगाना समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (३) बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीले प्रत्येक महिनाको मसान्तसम्म आफ्नो कार्यालयमा खडा गरेको दर्ता किताबमा

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

उल्लेख भएको विवरण त्यसपछिको पहिलो महिनाको पन्ध्र गतेभित्र जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ र त्यस्तो कार्यालयले पनि प्रत्येक महिनाको अन्त्यसम्म त्यस्तो विवरण सो प्रयोजनको लागि आफ्नो कार्यालयमा खडा गरेको जन्म दर्ता किताबमा उल्लेख गरी प्रत्येक तीन महिनामा नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

- (६) उपदफा (५) बमोजिम प्राप्त भएको विवरणलाई सम्बन्धित मन्त्रालयले त्यस्तो प्रयोजनको लागि खडा गरेको जन्मदर्ता किताबमा उल्लेख गरी प्रत्येक वर्ष अद्यावधिक विवरण कायम गर्नु पर्नेछ ।

११५. आमा वा बाबुको जिम्मामा रहने :

- (१) दफा ११४ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कानून बमोजिम पति पत्नीको वैवाहिक सम्बन्ध अन्त्य भएकोमा निजहरूबाट जन्मिएको नाबालक देहाय बमोजिम आमा वा बाबुको जिम्मामा रहनेछ :

(क) पाँच वर्ष उमेर पूरा नभएको नाबालक भए आमाले अर्को विवाह गरेको भए वा नभएपनि निजले चाहेमा आमाको जिम्मा,

(ख) पाँच वर्षभन्दा माथिको नाबालक भए आमाले अर्को विवाह गरेकोमा बाहेक निजले चाहेमा निजको जिम्मा,

(ग) खण्ड (क) वा (ख) बाहेकको अन्य अवस्थामा बाबुको जिम्मा ।

- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि पति पत्नी बीच सम्बन्ध विच्छेद हुँदा वा भिन्न हुँदाको बखत नाबालक जिम्मा लिने सम्बन्धमा छट्टै सहमति भएकोमा सोही बमोजिम हुनेछ ।

- (३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दश वर्ष उमेर पूरा गरिसकको नाबालक बाबु वा आमा कसको जिम्मा रहने हो त्यस सम्बन्धमा निर्णय गर्नु पर्दा सम्बन्धित नाबालकको राय लिन सकिनेछ ।

- (४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै नाबालक यस दफा अन्तर्गत आमा वा बाबुमध्ये कुनैको जिम्मामा रहेकोमा त्यसरी जिम्मा लिने बाबु वा आमाको मृत्यु भएमा

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

जीवित रहेको आमा वा बाबुले अघिलम्ब त्यस्ता नाबालक आफ्नो जिम्मामा लिनु पर्नेछ ।

तर आमाले अर्को विवाह गरिसककोमा पाँच वर्ष पूरा भएको नाबालक जिम्मा लिन निजलाई कर लाग्ने छैन ।

- (५) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै करा लेखिएको भए तापनि कानून बमोजिम पति पत्नी भिन्न भएमा निजहरूको कुनै नाबालक भए त्यस्ता नाबालकको पालनपोषण, शिक्षा र उपचारको व्यवस्थाको सम्बन्धमा पति पत्नी बीच कुनै सहमति भएकोमा सोही बमोजिम र त्यस्ता सहमति नभएकोमा देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) पाँच वर्ष पूरा नगरेका नाबालक भए आमाको जिम्मा,

(ख) पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथि दश वर्ष पूरा नभएको नाबालक भए बाबुको जिम्मा,

(ग) दश वर्ष पूरा गरेको नाबालक भए निजले आमा, बाबुमध्ये जोसँग बस्न मञ्जुर गरेकोछ, निजको जिम्मा ।

११७. भेटघाटको सुविधा पाउने :

- (१) कानून बमोजिम वैवाहिक सम्बन्ध अन्त्य भएको वा आमा र बाबु भिन्न बसेको अवस्थामा आमाको जिम्मा रहेको नाबालकलाई बाबुसँग र बाबुको जिम्मा रहेको नाबालकलाई आमासँग समय समयमा भेट गर्न वा आमा बाबुको सहमतिमा केही अवधिको लागि साथमा रहन दिनु पर्नेछ ।

तर त्यसरी भेट गर्न वा साथमा रहन दिँदा नाबालकको हित प्रतिकूल हुने कुनै सम्भावना देखिएमा त्यसरी भेट गर्न वा साथमा रहने दिन रोक लगाउने गरी अदालतले आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम बाबु वा आमासँग भेट गर्ने पटक वा साथमा रहने अवधि सम्बन्धित आमा बाबुबाट निर्धारण भए बमोजिम हुनेछ, र त्यसरी निर्धारण हुन नसकेमा अदालतको आदेश बमोजिम हुनेछ ।
- (३) यस दफा बमोजिम कुनै नाबालक बाबु वा आमाको साथमा रहेकोमा नाबालक राख्ने बाबु वा आमाले त्यस्तो नाबालकको हेरचाह र स्याहार सम्भार गर्दा दफा ११४ को उपदफा (२) मा उल्लेख भए बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

११८. छोरा छोरीको अधिकार कायमै रहने :

- (१) यस ऐन बमोजिम पति पत्नी बीचको वैवाहिक सम्बन्ध अन्त्य भए तापनि निजहरूबाट जन्मिएको छोरा, छोरीको बाबु, आमा माथिको कानूनी अधिकार र निज प्रतिको बाबु, आमाको दायित्व कायमै रहनेछ ।
- (२) कुनै व्यक्तिको बाबु आमा यस ऐन बमोजिम पति पत्नी हुन नसक्ने भएपनि निजहरूबाट जन्मिएको छोरा, छोरीको बाबु, आमा माथिको कानूनी अधिकार र निज प्रतिको बाबु, आमाको दायित्व कायमै रहनेछ ।

११९. सहमति बिना भिन्न बस्न नहुने :

- (१) आमा वा बाबुको सहमति बिना छोरा छोरीले आमा बाबुबाट भिन्न बस्न पाउने छैनन् ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको कुनै अवस्थामा छोरा छोरी आमा बाबुबाट भिन्न बस्न सक्ने छन :
 - (क) आमा बाबुबाट कानून बमोजिम अंश लिई वा नलिई छुट्टिएकोमा,
 - (ख) निजले विवाह गरेकोमा,
 - (ग) निजको उमेर कम्तीमा एक्काईस वर्ष पूरा भएकोमा, वा
 - (घ) निजले रोजगारी प्राप्त गरिसकेकोमा ।

१२०. नाबालकले श्रमिकको रूपमा काम गर्न नहुने : कानून बमोजिम श्रमिकको रूपमा काम गर्न पाउने नाबालकले आमा, बाबु, अन्य संरक्षक वा माथवरको सहमति बिना श्रमिकको रूपमा काम गर्न सक्ने छैन ।

१२२. आमा बाबुलाई आदर, सम्मान र हेरचाह गर्न पर्ने :

- (१) प्रत्येक छोरा छोरीले आफ्नो आमा बाबुलाई आदर तथा सम्मानको साथ व्यवहार गर्नु पर्नेछ ।
- (२) प्रत्येक छोरा छोरीले आमा बाबुलाई एकासगोलमा बसेको वा कानून बमोजिम भिन्न भईसकेको जेसुकै भए तापनि आफ्नो आर्थिक तथा सामाजिक हैसियत अनुसार आवश्यक हेरचाह, स्याहार सम्भार, औषधोपचार वा रेखदेख गर्नु पर्नेछ ।

धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री सम्बन्धी व्यवस्था

१६९. धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री मानिने : कुनै व्यक्तिले अन्य व्यक्तिको छोरा वा छोरीलाई आफ्नो छोरा छोरीको रूपमा स्वीकार गरेको व्यक्ति धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री मानिनेछ ।
१७०. बालबालिकाको सर्वोत्तम हित हुने गरी धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्नु पर्ने : यस संहिता बमोजिम धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्दा बालबालिकाको सर्वोत्तम हक र हित हुने गरी धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्नु पर्नेछ ।
१७१. छोरा छोरी हुनेले धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्न नपाउने :
- (१) यस परिच्छेद बमोजिम छोरा हुनेले धर्मपुत्र र छोरी हुनेले धर्मपुत्री राख्न पाउने छैन ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि न्यायिक पृथकीकरण गरी भिन्न बसेको महिला वा पुरुषसँग छोरा छोरी सँगै नबसेमा यस्ता पुरुष वा महिलाले धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्न पाउनेछैन ।
- स्पष्टीकरण : यस परिच्छेद र यस भागका परिच्छेद-९ को प्रयोजनको लागि “न्यायिक पृथकीकरण” भन्नाले अदालतको आदेश बमोजिम अंश लिएको, कानून बमोजिम भिन्न बसेको वा मानो छुट्टिएको अवस्था सम्भन्धनु पर्छ ।
- (३) उपदफा (१) वा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आफ्नो छोरा वा छोरी हुने कुनै व्यक्तिले अन्य बालबालिकालाई पालनपोषण, स्वास्थ्य, शिक्षा तथा हेरचाहको व्यवस्था गर्न सक्ने आर्थिक हैसियत खुलाई धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्नको लागि अदालतमा निवेदन दिएमा र त्यस्तो निवेदन जाँचबुझ गर्दा निवेदकमा त्यस्ता हैसियत रहेको देखिएमा अदालतले निवेदकलाई धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्न अनुमति दिन सक्नेछ ।
१७२. धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्न सक्ने :
- (१) देहायको कुनै व्यक्तिले बालबालिकालाई धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्न सक्नेछ :
- (क) विवाह भएका दश वर्षसम्म पनि छोरा वा छोरी नहुने दम्पति ।

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (ख) पैतालीस वर्ष उमेर पूरा भएकी अविवाहिता, विधवा, सम्बन्ध विच्छेद वा न्यायिक पृथकीकरण गरी बसेकी छोरा वा छोरी नहुने महिला,
- (ग) पैतालीस वर्ष उमेर पूरा भएको अविवाहित, विधुर, सम्बन्ध विच्छेद वा न्यायिक पृथकीकरण गरी बसेको छोरा वा छोरी नहुने पुरुष ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको कुनै व्यक्तिले धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्न सक्ने छैन :
- (क) होस ठेगानमा नभएको,
- (ख) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट कसूरदार ठहरिएको,
- (ग) नाबालकलाई पालनपोषण, स्वास्थ्य, शिक्षा, खेलकुद, मनोरञ्जन तथा हेरचाहको व्यवस्था गर्न सक्ने आर्थिक हैसियत नभएको
- (३) यस दफा बमोजिम सगोलको पति वा पत्नीले धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्दा एक अर्काको मञ्जुरी लिनु पर्नेछ ।

१७३. धर्मपुत्र वा धर्मपुत्रीको रूपमा लिन दिन नहने :

- (१) कसले पनि देहायको कुनै व्यक्तिलाई धर्मपुत्र वा धर्मपुत्रीका रूपमा लिन वा दिन हुँदैन:
- (क) चौध वर्ष उमेर पूरा गरेको,
- (ख) एउटा मात्र छोरा वा छोरीको रूपमा रहेको, तर दफा १७५ को उपदफा (३) बमोजिमको अवस्थामा यो व्यवस्था लागू हुने छैन ।
- (ग) एकपटक धर्मपुत्र वा धर्मपुत्रीको रूपमा लिइएको,
तर कानून बमोजिम धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री बदर भएकोमा यो व्यवस्था लागू हुने छैन ।
- (घ) धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्ने व्यक्ति भन्दा माथिल्लो नाताको,
- (ङ) गैरनेपाली नागरिक ।
तर विदेशी नागरिकता प्राप्त गरेको गैरआवासीय नेपाली नागरिकको हकमा यस खण्डको व्यवस्था लागू हुने छैन ।
- (२) उपदफा (१) को खण्ड (क) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि तीन पुस्ताभित्रको नाताको व्यक्ति वा पत्नीको पूर्व पति तर्फ छोरा

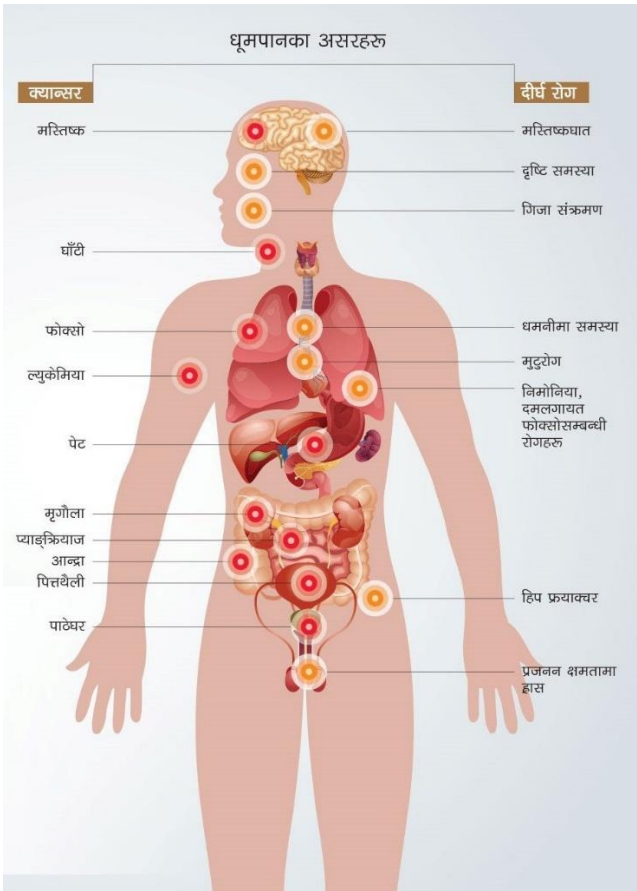
“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

वा छोरी भएमा चौध वर्ष नाघेका व्यक्तिलाई पनि धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्न सकिनेछ ।

१७४. धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री हुने र राख्नेको उमेरको फरक :

- (१) धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री हुने र धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्ने व्यक्तिको उमेर कम्तीमा पच्चीस वर्ष फरक हुनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि तीन पुस्ताभित्रको नाताको व्यक्तिलाई धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्दा उमेरको बन्देज लाग्ने छैन ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाउँ ।”

अंशबण्डा सम्बन्धी व्यवस्था

२०५. अंशियार मानिने : सगोलको सम्पत्ति अंशबण्डा गर्ने प्रयोजनको लागि यस परिच्छेदको अन्य दफाको अधीनमा रही पति, पत्नी, बाबु, आमा, छोरा, छोरी अंशियार मानिनेछन् ।
२०६. अंशको समान हकदार हुने :
- (१) प्रत्येक अंशियार अंशको समान हकदार हुनेछन् ।
 - (२) अंशबण्डा गर्दाको बखत कुनै महिला अंशियार गर्भवती भएमा र निजले जन्माउने शिशु अंशियार हुने भएमा त्यसरी जन्मने शिशुलाई समेत समान अंशियार मानी निजको अंश भाग छुट्याएर मात्र अंशबण्डा गर्न पर्नेछ ।
 - (३) उपदफा (२) बमोजिम गर्भवती महिलाबाट जिउँदो शिशु नजन्मिएमा त्यस्तो शिशुको लागि छुट्याइएको अंश अन्य अंशियारले बराबरी पाउनेछन् ।
२०७. वैवाहिक सम्बन्ध अन्त्य भएको दम्पतिबाट जन्मेका छोरा, छोरीले अंश पाउने :
- कानून बमोजिम विवाह हुन नसक्ने, विवाह भएको नमानिने वा वैवाहिक सम्बन्ध अन्त्य भएको दम्पतिबाट जन्मिएको छोरा छोरीले त्यस्ता बाबु आमाबाट अंश पाउनेछन् ।
२०८. आमाबाट अंश पाउने :
- (१) बाबुको पहिचान नभएको छोरा छोरीले आमाको सम्पत्तिबाट मात्र अंश पाउनेछन् ।
 - (२) प्रकाश नगरी बाहिर राखेको पत्नीले वा निजबाट जन्मेको छोरा छोरीले पति वा बाबु मरेपछि अंशमा दावी गर्न पाउने छैन ।
२०९. बाबु वा पतिको भागबाट अंश पाउने :
- (१) सगोलमा बसेका दाजु भाईको छोरा छोरी वा पत्नीले आफ्नो बाबु वा पतिको भागबाट मात्र अंश पाउनेछन् ।
 - (२) अंश नहुँदै पति वा बाबु आमा मरेमा निजले पाउने अंश निजको पत्नी वा छोरा, छोरीले पाउनेछन् ।
 - (३) कुनै व्यक्तिको एकभन्दा बढी पत्नीहरू भएमा निजहरूले पतिको भागबाट मात्र अंश पाउनेछन् ।

२१०. पछिल्लो पत्नी वा सन्तानले पति वा बाबुको भागबाट अंश पाउने :

- (१) कुनै व्यक्तिले पत्नी, छोरा छोरीसँग अंशबण्डा गरी भिन्न भएपछि वा त्यसरी भिन्न भएकोसँग आफ्नो अंश मिलाई सँगै बसेको अवस्थामा अर्को विवाह गरेमा वा त्यसरी विवाह गरेकी पत्नीबाट छोरा छोरी जन्मिएमा त्यस्तो पत्नी वा छोरा, छोरीले पति वा बाबुको अंश भागबाट मात्र अंश पाउनेछन ।
- (२) यस परिच्छेदमा अन्यत्र जुनसकै कुरा लेखिएको भए तापनि पत्नी जीवित हुने कुनै व्यक्तिले अंश नहुँदै अर्को विवाह गरेमा अन्य अंशियारको अंश भाग छुट्याई आफूले पाउने अंश भागबाट त्यसरी विवाह गर्ने महिलालाई अंश दिनु पर्नेछ ।

२११. अंश लिन सक्ने :

- (१) सगोलको सम्पत्ति भएको पति, पत्नी, बाबु, आमा, छोरा, छोरीले पत्नी, पति, छोरा, छोरी, बाबु र आमालाई आफ्नो इज्जत आमद अनुसार खान लाउन दिने र आर्थिक हैसियत अनुसार शिक्षा र स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको व्यवस्था पूरा गर्नु पर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले त्यस्तो दायित्व पूरा नगरेमा अंशियारले आफ्नो अंश लिई भिन्न हुन सक्नेछ ।

२१२. जहिलेसकै भिन्न हुन सक्ने :

- (१) अंशियारहरू बीच आपसी सहमति भएमा निजहरू जहिलेसुकै पनि अंश लिई भिन्न हुन सक्नेछन ।
- (२) पति, बाबु, आमा वा घरको मुख्य भई काम गर्ने व्यक्तिलाई सबै अंशियारहरू एउटै परिवारमा बस्नुभन्दा अंशबण्डा गरी अलग अलग बस्न उपयुक्त लागेमा जहिलेसुकै पनि अंशबण्डा गरी छुट्टिई भिन्न हुन सक्नेछन ।

स्पष्टीकरण : यस ऐनको प्रयोजनको लागि “घरको मुख्य भई काम गर्ने व्यक्ति” भन्नाले घरको मुख्य भई काम गर्ने वा सगोलमा बसी विभिन्न ठाउँमा खेती, व्यापार, व्यवसाय वा अन्य कुनै काम गरी घर व्यवहार चलाउने जिम्मेवारी भएको कानून बमोजिम उमेर पूरा गरेको व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ ।

२१३. पति वा पत्नीले अंश लिई भिन्न हुन सक्ने : दफा २११ मा जुनसकै कुरा लेखिएको भए तापनि पति वा पत्नीले देहायका कुनै अवस्थामा जहिलेसुकै आफ्नो अंश लिई भिन्न हुन सक्नेछ:

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (क) पति वा पत्नीले पत्नी वा पतिलाई घरबाट निकाला गरिदिएमा,
(ख) पति वा पत्नीले पत्नी वा पतिलाई शारीरिक वा मानसिक यातना दिएमा ।

२१४. विधवाले अंश लिई भिन्न हुन सक्ने :

- (१) यस परिच्छेदमा अन्यत्र जुनसकै कुरा लेखिएको भए तापनि विधवाले जहिलेसुकै आफ्नो अंश लिई भिन्न हुन सक्नेछ ।
(२) विधवाले अर्को विवाह गरेमा निजले अंश वापत पाएको सम्पत्ति त्यस्ती विधवाको अधिल्ला पति तर्फ छोरा छोरी भएमा त्यस्ता छोरा छोरीले र नभएमा निज आफैले लिन पाउनेछ ।

२१५. अंश छोडपत्र गर्न सक्ने :

- (१) कुनै अंशियारले आफ्नो अंश आंशिक रूपमा लिई वा नलिई वा अंश वापत केही नगदी वा जिन्सी मात्र लिई अंश छोडपत्र गर्न सक्नेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिम अंश छोडपत्र गर्दा कुनै अंशियारको पति, पत्नी वा उमेर पुगेका छोरा, छोरी भएमा त्यस्तो पति, पत्नी वा छोरा, छोरीको मञ्जी लिएमा मात्र अंश छोडपत्र गर्न सक्नेछ ।
तर नावालक अंशियारको अंश हक छोडपत्र गर्न सकिने छैन ।
(३) उपदफा (१) बमोजिम अंश छोडपत्र भएकोमा निजको अंश भए सरह मानिनेछ ।
(४) अंश छोडपत्र गर्दा वा अंश बुझिलिनु पर्दा अंशियार आफैँ उपस्थित हुनु पर्नेछ । तर निज उपस्थित हुन नसकेमा त्यस प्रयोजनको लागि निजले कानून बमोजिम अधिकृत वारेस नियुक्ति गर्नु पर्नेछ ।

२१६. अंशबण्डा गर्नु पर्ने :

- (१) सगोलको सम्पत्ति अंशबण्डा गर्दा यस परिच्छेदको अधीनमा रही अंशियारहरू बीच लिखित रूपमा बण्डापत्र गर्नु पर्नेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिम अंशबण्डा गर्दा सगोलको सम्पत्ति र सगोलको ऋण घटी बढी नहुने गरी बण्डा गर्नु पर्नेछ ।
स्पष्टीकरण : यस परिच्छेदको प्रयोजनको लागि “सगोलको ऋण” भन्नाले घरको मुख्य भई काम गर्ने व्यक्ति वा सवै अंशियारले सहमति गरको वा सगोलमा बसी विभिन्न ठाउँमा घर, खेती, व्यापार वा अरू कुनै काम गर्ने उमेर पुगेको व्यक्तिले लिएको ऋण वा गरेको व्यवहार वा सगोलको उमेर पुगेको अन्य व्यक्तिले

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

गरेको व्यवहारमा त्यस्तो व्यक्तिको लिखित सहमति भएको कारोबारमा लागेको ऋण सम्झनु पर्छ ।

- (३) अंशबण्डा गर्दा असल कमसल मिलाई अंशियारहरूको मञ्जुरी बमोजिम र त्यसरी मञ्जुरी हुन नसकेमा गोला हाली बण्डा गर्नु पर्नेछ ।
- (४) अंशबण्डा गर्दा कुनै सम्पत्तिमा विवाद परेमा त्यस्तो विवाद समाप्त भएपछि अंशबण्डा गर्नु पर्नेछ ।

तर त्यस्तो विवाद समाधान हुन धेरै समय लाग्ने भएमा विवाद परेको सम्पत्ति बाँकी राखी अन्य सम्पत्ति बण्डा गर्न सकिनेछ ।

२१७. अंशबण्डाको लिखतमा खुलाउनु पर्ने कुराहरू : अंशबण्डाको लिखतमा देहायका कुराहरू खुलाउनु पर्नेछ :-

- (क) अंशियारहरूको नाम, थर, उमेर, ठेगाना तथा आमा, बाबु र बाजे, बजैको नाम,
- (ख) अंशियारहरूले पाउने सम्पत्ति,
- (ग) अंशियारको नाममा कुनै ऋण धन परेको भए त्यस्तो ऋण धनको रकम,
- (घ) बण्डा गर्दा कुनै अंशियार अन्य अंशियारसँग बस्ने भए सो कुरा,
- (ङ) बण्डा गर्नु पर्ने सम्पत्ति कुनै अंशियारले नलुकाए वा नछिपाएको कुरा,
- (च) बाबु आमा वा पति पत्नीको शेषपछि कुनै सम्पत्ति कुनै अंशियारले मात्र पाउने भए त्यसको विवरण,
- (छ) कुनै अंशियारको अंश कसको जिम्मामा रहने भए सो कुरा,
- (ज) अन्य आवश्यक कुराहरू ।

२१८. अंशबण्डाको लिखत पारित गर्न पर्ने :

- (१) अंशबण्डा गर्दा अंशबण्डाको लिखत तयार गरी साक्षी राखी त्यस्ता लिखतमा साक्षी तथा अंशियारको सहीछाप गरी कानूनको रीत पुऱ्याई सम्बन्धित कार्यालयबाट पारित गराउनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संवत् २०३४ साल पौष २७ गतेभन्दा अघि कुनै अंशियार बीच बण्डापत्र खडा गरी वा नगरी घरसारमा नरम गरम मिलाई अंशबण्डा गरी छुट्टिई आफ्नो अंश भाग बमोजिम लिई पाई दाखिल खारेज समेत गरिसकेको वा बण्डा बमोजिम आफ्नो भागको अचल सम्पत्ति

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

छट्टा छट्टै भोग वा बिक्री व्यवहार गरेकोमा अंशबण्डाको लिखत पारित नभएको भए पनि अंशबण्डा भएको मानिनेछ ।

२१९. अंशबण्डा नगरी सम्पत्ति दिन नपाउने :

- (१) घरको मुख्य भई काम गर्ने व्यक्तिले सगोलको सम्पत्ति अंशबण्डा नगरी अंश नलिएको र अंशियार हुने कुनै अंशियारलाई मात्र दिन पाउने छैन । तर,
- (१) सबै अंशियारको मञ्जुरी लिई कुनै सम्पत्ति कुनै अंशियारलाई दिन सक्नेछ । आफ्नो अंश भागमा पर्ने हदसम्मको सम्पत्ति अन्य अंशियारको मञ्जुरी नभएपनि कुनै अंशियारलाई दिन सक्नेछ ।
- (२) यस परिच्छेद बमोजिम अंशबण्डा हुँदा उपदफा (१) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशको खण्ड (१) बमोजिम कुनै अंशियारलाई दिएको सम्पत्ति निजले पाउने अंशमा हिसाब गरी अन्य सम्पत्ति बण्डा गर्नु पर्नेछ ।

२३१. बाटो वा निकासको व्यवस्था हुने गरी बण्डा गर्नु पर्ने : अंशबण्डा गर्दा कुनै अंशियारको भागमा परेको घर वा जग्गामा आउन जानको लागि बाटो वा निकास नहुने भएमा र अन्य अंशियारको जग्गाबाट निजलाई बाटो वा निकास दिन मिल्ने भएमा सम्बन्धित अंशियारले त्यस्तो घर वा जग्गामा बाटो वा निकास दिनु पर्ने गरी बण्डा गर्नु पर्नेछ ।

२३५. हदम्याद : यस परिच्छेद बमोजिम भए गरेको काम कारबाहीबाट मर्का पर्ने व्यक्तिले देहाय बमोजिम नालिस गर्न सक्नेछ :

- (क) अंशबण्डा नै नभएको वा अंशबण्डा हुँदा गोश्वाराको लिखत भएको र लिखत नभए पनि हिसाब गरी दुवै पक्षले भोग गरेकोमा जहिलेसुकै,
- (ख) अंशबण्डामा चित्त नबुझेमा त्यस्ता बण्डा भएको मितिले तीन महिनाभित्र,
- (ग) सम्पत्ति लुकाए वा छिपाएको सम्बन्धमा अंशियारको जीवनकाल रहेसम्म,
- (घ) खण्ड (क), (ख) र (ग) मा लेखिएदेखि बाहेक अन्य अवस्थामा त्यस्ता काम कारबाही भए गरेको मितिले छ महिनाभित्र ।

२३६. अंश भएको मानिने :

- (१) यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि कानून बमोजिम भएको अंशबण्डा यस ऐन बमोजिम नै अंशबण्डा भए गरेको मानिनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (२) उपदफा (१) मा जुनसकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि नै कसैले अंश वापत जिउनी लिएको रहेछ भने निजले अंश लिएको मानिनेछ ।

परिच्छेद-११

अपुताली सम्बन्धी व्यवस्था

२३९. अपुताली पाउने हकवालाको प्राथमिकताक्रम :

- (१) अपुताली पाउने नजिकको हकवालाको प्राथमिकताक्रम यस परिच्छेदको अन्य दफाको अधीनमा रही देहाय बमोजिम हुनेछ :
- (क) सगोलको पति वा पत्नी,
(ख) सगोलको छोरा, छोरी, विधवा बुहारी,
(ग) सगोलको बाबु, आमा, सौतेनी आमा, छोरा छोरी तर्फको नाति, नातिनी, नातिनी बुहारी,
(घ) भिन्न भएको पति, पत्नी, छोरा, छोरी, बाबु, आमा, सौतेनी आमा,
(ङ) भिन्न भएको छोरातर्फका नाति, नातिनी,
(च) भिन्न भएको बाजे, बज्यै,
(छ) सगोलको जिजुबाजे, जिजुबज्यै, दाजु, भाई, दिदी, बहिनी, विधवा भाउजु वा भाई बुहारी
(ज) सगोलको काका, काकी, भतिजा, भतिजी,
(झ) भिन्न भएको दाजु, भाई, दिदी, बहिनी, विधवा भाउजु वा भाई बुहारी ।
- (२) कुनै व्यक्तिको अपुताली खुला हुँदाको बखत उपदफा (१) को प्राथमिकताक्रममा पहिलो प्राथमिकताक्रममा रहेको व्यक्ति भएसम्म त्यसपछिको प्राथमिकता क्रममा रहेका व्यक्तिले अपुताली पाउने छैन ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम एउटै प्राथमिकताक्रमको एकभन्दा बढी हकवाला भएमा निजहरू सबैले समानरूपमा अपुताली पाउनेछन ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिमको अपुताली पाउने प्राथमिकताक्रमको कुनै हकवालाले अपुताली लिन नचाहेमा सोही क्रमको अन्य हकवालाले र त्यस्तो क्रमको कुनै हकवालाले पनि अपुताली लिन नचाहेमा त्यसपछिको क्रमको हकवालाले अपुताली पाउनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२४०. टाढाको हकवालाले अपुताली पाउने : कुनै व्यक्ति नजिकको हकवाला हुँदाहुँदै आफ्नो अंश लिई टाढाको कुनै हकवालसँग बसेको अवस्थामा निजको मृत्यु भई अपुताली खुला भएमा त्यस्तो व्यक्तिको अपुताली त्यसरी सँग बस्ने हकवालाले पाउनेछ ।
२४१. स्याहारसम्भार गर्ने हकवालाले अपुताली पाउने : कुनै व्यक्तिलाई नजिकको हकवालाले स्याहार सम्भार नगरी टाढाको हकवालाले स्याहार सम्भार गरेको रहेछ, भने निजको अपुताली त्यसरी स्याहारसम्भार गर्ने हकवालाले पाउनेछ ।
२४३. स्याहार सम्भार गर्ने व्यक्तिले अपुताली पाउने : यस परिच्छेदमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि मृतकको स्याहार सम्भार हकवालाले नगरी अन्य व्यक्तिले गरेको भए त्यस्तो अपुताली त्यसरी स्याहार सम्भार गर्ने व्यक्तिले पाउनेछ ।
२४६. अपुताली पाउने व्यक्तिको दायित्व तथा अधिकार :
- (१) अपुताली पाउने व्यक्तिको दायित्व तथा अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-
- (क) मृतकको रीत परम्परा अनुसार सदगत तथा किरिया गर्नु वा गराउनु पर्ने,
- (ख) मृतकले लिएको ऋण साहूलाई भुक्तानी गर्नु पर्ने, र
- (ग) मृतकले दिएको ऋण तथा लगानी गरेको सम्पत्ति माथि निजको अधिकार हुने ।
- (२) कुनै व्यक्तिको मृत्यु भई निजको सदगत तथा किरिया अपुताली पाउने व्यक्ति बाहेक अन्य व्यक्तिले गरेको भए अपुताली पाउने व्यक्तिले मृतकको सदगत तथा किरिया गर्दा लागेको खर्च र त्यस्तो खर्चको थप पच्चीस प्रतिशत रकम त्यसरी सदगत तथा किरिया गर्ने व्यक्तिलाई दिनु पर्नेछ ।
- तर कुनै व्यक्तिले मृतकको सदगत तथा किरिया आफूले नगरी अन्य व्यक्ति मार्फत गराउनु लगाएको रहेछ, भने त्यसरी सदगत तथा किरिया गर्दा लागेको वास्तविक खर्च मात्र दिन सक्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

भाग-४

सम्पत्ति सम्बन्धी कानून

परिच्छेद-३

सम्पत्तिको उपभोग सम्बन्धी व्यवस्था

२७६. **अन्य व्यक्तिको सम्पत्ति उपभोग, विगार्न वा प्राप्त गर्न नपाउने**

- (१) कसैले पनि अन्य व्यक्तिको सम्पत्ति निजको मञ्जुरी बिना उपभोग गर्न पाउने छैन ।
- (२) कसैले पनि अन्य व्यक्तिको बाटो वा निकास बन्द गरी, आफ्नो जग्गाको साँधमा कुनै काम वा निर्माण गरी वा अन्य कुनै पनि तवरले कुनै व्यक्तिको सम्पत्ति विगार्न पाउने छैन ।
- (३) कसैले पनि अन्य व्यक्तिको सम्पत्ति निजको मञ्जुरी बिना प्राप्त गर्न सक्ने छैन । तर नेपाल सरकारले सार्वजनिक हितको लागि कानून बमोजिम कुनै व्यक्तिको सम्पत्ति प्राप्त गर्न सक्नेछ ।
- (४) कसैले पनि कानून बमोजिम बाहेक कुनै व्यक्तिको मञ्जुरी नलिई निजको घर कम्पाउण्डमा प्रवेश गर्न पाउने छैन ।

२७९. **सहमति नलिई अर्काको जग्गामा घर बनाउन नहुने :**

- (१) कसैले पनि स्वामित्ववालाको लिखित सहमति नलिई निजको जग्गामा घर बनाउन सक्ने छैन ।
- (२) कसैले स्वामित्ववालाको लिखित सहमति नलिई निजको जग्गामा घर बनाएमा जग्गाधनीले चाहेमा त्यस्ता घरको बजार मूल्यको पच्चीस प्रतिशतसम्म कम मूल्यमा त्यस्ता घर खरिद गर्न पाउनेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम जग्गाधनीले त्यस्तो घर खरिद गरी नलिएमा घरधनीले स्वामित्ववालाको मञ्जुर भएमा त्यस्ता घर भएका जग्गाको बजार मूल्यको पच्चीस प्रतिशतसम्म मूल्य थप गरी त्यस्ता जग्गा खरिद गर्न सक्नेछ ।
- (४) उपदफा (२) वा (३) बमोजिम घर वा जग्गा खरिद बिक्री गरी लिने दिने दुवै पक्ष मञ्जुरी नभएमा घर बनाउनेले त्यस्ता घर बनाएको मितिले तीन महिनाभित्र घर भत्काई आफ्नो मालसामान लैजानु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (४) बमोजिमको अवधिभित्र घर नभत्काएमा त्यस्ता घर जग्गाधनीको हुनेछ ।

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२८०. भ्याल राख्दा जग्गा छोड्नु पर्ने : कुनै व्यक्ति वा सरकारी निकायले सधियारको जग्गा तर्फ भ्याल वा ढोका राखी घर बनाउनु पर्ने भएमा सम्बन्धित निकायले तोकेको मापदण्ड बमोजिमको जग्गा छोड्नु पर्नेछ ।
२८१. घर वा बलेसीको पानी झार्न नपाउने : कसैले पनि आफ्नो घर वा बलेसीबाट अर्काको घर, जग्गा वा सार्वजनिक बाटोमा पानी झार्न पाउने छैन ।
२८२. सधियारको जग्गासँग जोडी सेफ्टी टयाङ्की बनाउन नहुने
(१) कसैले पनि सधियारको जग्गासँग जोडी सेफ्टी टयाङ्की बनाउन पाउने छैन ।
(२) कसैले आफ्नो जग्गामा सेफ्टी टयाङ्की बनाउनु परेमा सधियारको जग्गा तर्फ सधियारको स्वीकृति भएकोमा बाहेक कम्तीमा सम्बन्धित निकायले तोकेको मापदण्ड बमोजिमको जग्गा छोड्नु पर्नेछ ।
२८३. इनार वा कुवा खन्दा जग्गा छोड्नु पर्ने : कसैले आफ्नो जग्गामा इनार वा कुवा खन्दा सधियारको जग्गाबाट कम्तीमा एक मिटर दुरी कायम हुने गरी जग्गा छोड्नु पर्नेछ ।
२८४. असर पर्ने गरी रुख विरुवा लगाउन नहुने :
(१) कसैले पनि रुख वा विरुवा लगाउँदा अन्य व्यक्तिको घर, जग्गा वा कुनै सम्पत्तिलाई असर पर्ने गरी लगाउनु हुँदैन ।
(२) कुनै व्यक्तिले आफ्नो जग्गामा लगाएको रुख वा विरुवाले अन्य व्यक्तिको घर जग्गा वा अन्य सम्पत्तिमा फैलिई असर पुऱ्याएमा त्यस्ता रुख वा विरुवा लगाउने व्यक्तिले त्यस्तो व्यक्तिको घर, जग्गा वा सम्पत्ति नोक्सान नहुने गरी अरुलाई असर पर्ने रुख वा विरुवाको हाँगो वा जरा काट्नु पर्नेछ ।
(३) उपदफा (२) बमोजिम रुख वा विरुवा लगाउने व्यक्तिले रुख वा विरुवाको हाँगो वा जरा नकाटेमा त्यसबाट असर पर्ने व्यक्तिले त्यस्तो रुख वा विरुवाको हाँगा वा जरा आफैले काट्न सक्नेछ ।
२८५. क्षतिपूर्ति भराई लिन सक्ने : कसैले यस परिच्छेद बमोजिम गरेको काम कारवाहीबाट कुनै व्यक्तिलाई क्षति हुने गएमा क्षतिबाट मर्का पर्ने व्यक्तिले त्यस्तो काम गर्ने व्यक्तिबाट मनासिब क्षतिपूर्ति भराई लिन सक्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२८६. हृदम्याद : यस परिच्छेद बमोजिम भए गरेको काम कारवाहीबाट मर्का पर्ने व्यक्तिले त्यस्तो काम कारवाही भए गरेको थाहा पाएको मितिले छ महिनाभित्र नालिस गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-४

जग्गा आवाद, भोगचलन तथा दर्ता सम्बन्धी व्यवस्था

२८७. अर्काको जग्गा भोगचलन गर्न नहुने : कसले पनि अन्य व्यक्तिको हक, भोग र स्वामित्वको जग्गा निजको मञ्जुरी नलिई आवाद गर्न वा भोगचलन गर्न वा गराउन हुँदैन ।

परिच्छेद-५

सरकारी, सार्वजनिक तथा सामुदायिक सम्पत्ति सम्बन्धी व्यवस्था

२९९. सरकारी सम्पत्ति मानिने : नेपाल सरकारको हक, स्वामित्व, नियन्त्रण वा अधीनमा रहेको देहायको सम्पत्ति सरकारी सम्पत्ति मानिनेछ :

- (क) सरकारी घर, भवन वा जग्गा,
- (ख) सडक, बाटो वा रेल्वे,
- (ग) वन, जङ्गल वा वन जङ्गलमा रहेका रुख, बुट्यान,
- (घ) नदी, खोलानाला, ताल, पोखरी तथा त्यसको डिल,
- (ङ) नहर, कुलो वा ऐलानी, पर्ती जग्गा,
- (च) खनिज वा खनिज पदार्थ,
- (छ) हिमाल, भीर, पहरा, डगर, बगर, सार्वजनिक बगैंचा,
- (ज) सार्वजनिक, सामुदायिक, गुठी वा कुनै व्यक्तिको नाममा रहेको सम्पत्ति बाहेकको अन्य सम्पत्ति ।

३००. सार्वजनिक सम्पत्ति मानिने :

- (१) सार्वजनिक प्रयोजनको लागि रहेका देहायको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ :
- (क) परापूर्वकालदेखि रहेको घर, जग्गा, ढल वा बाटो,
- (ख) कुवा, पँधेरो, पानीघाट, इनार, पोखरी तथा त्यसको डील,
- (ग) गाईवस्तु निकाल्ने निकास, गौचर, खर्क, अन्त्येष्टीस्थल, चिहान, मसानघाट, समाधिस्थल कब्रिस्थान रहेको जग्गा,
- (घ) पाटी, पौवा, देवल, धार्मिक उपासनास्थल, स्मारक, मठ, मन्दिर, चैत्य, गुम्बा, स्तूप, मस्जिद, इदगाह, कब्रगाह, गिर्जाघर, चोक, डबली, चौतारी वा सो रहेको जग्गा,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (ड) हाट, मेला, सार्वजनिक रूपमा मनोरञ्जन गर्ने वा खेलकुद गर्ने ठाउँ रहेको जग्गा,
(च) सार्वजनिक प्रयोजनको लागि कसैले प्रदान गरेको निजी सम्पत्ति,
(छ) नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी सार्वजनिक सम्पत्ति भनी तोकिदिएको अन्य सम्पत्ति ।
(२) सार्वजनिक सम्पत्तिको स्वामित्व सम्बन्धित सार्वजनिक संस्था वा नेपाल सरकारमा रहनेछ ।

३०१. **सामुदायिक सम्पत्ति मानिने** : कुनै समुदायले आफ्नो प्रयोगको लागि राखेको जग्गा, त्यस्तो जग्गामा बनाएको कुनै संरचना वा समुदायको स्वामित्व रहेको अन्य सम्पत्ति सामुदायिक सम्पत्ति मानिनेछ ।

३०२. **विवरण अद्यावधिक राख्नु पर्ने** :

(१) मालपोत कार्यालयले जिल्लाभित्र रहेका सरकारी तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको सम्बन्धमा देहायका विवरणहरु तयार गरी अद्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ :-

- (क) सरकारी वा सार्वजनिक सम्पत्ति रहेको स्थान वा जग्गा भए कित्ता नम्बर तथा क्षेत्रफल र घर भए त्यसको स्थिति,
(ख) सरकारी वा सार्वजनिक सम्पत्ति कुनै निकाय वा संस्थाको हकभोग वा अधीनमा रहेको भए त्यसको विवरण,
(ग) अन्य आवश्यक कुराहरु ।
(२) उपदफा (१) बमोजिमको विवरण तयार गर्न स्थानीय तहले मालपोत कार्यालयलाई आवश्यक सहयोग गर्नु पर्नेछ ।
(३) उपदफा (१) बमोजिम विवरण तयार गरिसकेपछि मालपोत कार्यालयले त्यसको एक एक प्रति सम्बन्धित जिल्लास्तरीय प्रशासनिक कार्यालय र स्थानीय तहमा पठाउनु पर्नेछ ।
(४) स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेका सामुदायिक सम्पत्तिको सम्बन्धमा उपदफा (१) बमोजिमको विवरणहरु सङ्कलन र अद्यावधिक गरी त्यसको एक प्रति सम्बन्धित मालपोत कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

३०३. **जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपूर्जा उपलब्ध गराउनु पर्ने** :

३०४. **सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक सम्पत्ति संरक्षण गर्ने दायित्व**:

- (१) नेपाल सरकार, सार्वजनिक संस्था वा समुदायले आफ्नो हक, भोग, जिम्मा वा अधीनमा रहेको सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक सम्पत्तिको संरक्षण आफैले गर्नु पर्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (२) सरकारी तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गर्न दायित्व सम्बन्धित जिल्ला स्तरीय प्रशासनिक कार्यालय र स्थानीय तहको हुनेछ ।
- (३) सामुदायिक सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने दायित्व सम्बन्धित समुदाय तथा स्थानीय तहको हुनेछ ।

३०५. सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक सम्पत्ति आफ्नो नाममा दर्ता गर्न नहुने :

- (१) कसैले पनि सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक सम्पत्ति आफ्नो नाममा दर्ता गर्न वा गराउनु हुँदैन ।
- (२) कसैले सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक सम्पत्ति व्यक्ति विशेषको नाममा दर्ता गरे वा गराएमा त्यस्तो दर्ता स्वतः बदर हुनेछ ।
- (३) सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक सम्पत्ति व्यक्ति विशेषको नाममा दर्ता गरे गराएको सम्बन्धमा कसैको उजुरी परेमा सम्बन्धित मालपोत कार्यालयले त्यस सम्बन्धमा दर्तावाला समेतलाई भिकाई आवश्यक जाँचबुझ गरी उजुरी परेको छ महिनाभित्र आवश्यक निर्णय गर्नु पर्नेछ ।
- (४) यस दफा बमोजिम व्यक्ति विशेषको नाममा रहेको कुनै सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक सम्पत्ति दर्ता बदर हुने भएमा मालपोत अधिकृतले आफ्नो कार्यालयमा रहेको सेस्तामा त्यस्ता व्यहोरा अभिलेख गरी त्यसको जानकारी सम्बन्धित जिल्ला स्तरीय प्रशासनिक कार्यालय र स्थानीय तहलाई दिनु पर्नेछ ।
- (५) यस दफा विपरीत सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक जग्गा दर्ता गराउनेलाई मालपोत कार्यालयले पच्चीस हजार रूपैयाँदेखि एक लाख रूपैयाँसम्म जरिवाना गर्नु पर्नेछ ।

३०६. सरकारी, सार्वजनिक तथा सामुदायिक जग्गा कब्जा वा आवाद गर्न नहुने :

- (१) कसैले पनि सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक जग्गा च्यापी, मिची, घुसाई वा अन्य कुनै तवरले आफ्नो कब्जामा राख्नु हुँदैन ।
- (२) कसैले पनि नेपाल सरकार, सम्बन्धित सार्वजनिक संस्था वा समुदायको स्वीकृति नलिई सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक जग्गा आवाद गर्न वा गराउनु हुँदैन ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (३) उपदफा (१) वा (२) विपरीत कसैले सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक जग्गा आफ्नो कब्जामा राखेमा वा आवाद गरेमा सरकारी वा सार्वजनिक जग्गा भए सम्बन्धित मालपोत कार्यालयले र सामुदायिक जग्गा भए सम्बन्धित स्थानीय तहले जग्गा छुट्याई र त्यस्ता जग्गाबाट उब्जेको बाली निजबाट लिई जग्गा खाली गराइदिनु पर्नेछ ।
- (४) यस दफा विपरीत सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक जग्गा कब्जा वा आवाद गर्ने व्यक्तिलाई मालपोत कार्यालयले दश हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना गर्नेछ ।

३०७. संरचना बनाउनु नहुने :

- (१) कसले पनि सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक जग्गामा निजी वा सार्वजनिक प्रयोजनको लागि कुनै संरचना बनाउनु हुँदैन ।
तर सरकारी वा सार्वजनिक जग्गाका हकमा नेपाल सरकारले उचित ठहर्‍याएको प्रयोजनका लागि र सामुदायिक जग्गाको हकमा सार्वजनिक प्रयोजनको लागि सम्बन्धित समुदायबाट कुनै संरचना बनाउनु सकिनेछ ।
- (२) उपदफा (१) विपरीत कसैले सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक जग्गामा कुनै संरचना बनाउनु लागेमा सम्बन्धित प्रमुख जिल्ला अधिकारी वा स्थानीय तहले त्यस्तो कार्य तुरुन्त रोक्नु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) विपरीत कसैले सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक जग्गामा कुनै संरचना बनाईसकेको भए सम्बन्धित प्रमुख जिल्ला अधिकारीले त्यस्तो संरचना भत्काउनुको लागि संरचना बनाउने मुख्य व्यक्तिलाई पन्ध्र दिनको म्याद दिनु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम दिइएको म्यादभित्र त्यस्तो संरचना बनाउने मुख्य व्यक्तिले आफ्नै खर्चमा संरचना भत्काउनु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (३) बमोजिम दिइएको म्यादभित्र त्यस्तो संरचना बनाउने मुख्य व्यक्तिले संरचना नभत्काएमा सम्बन्धित प्रमुख जिल्ला अधिकारीले त्यस्ता संरचना आफैले भत्काउनु पर्नेछ ।
- (६) उपदफा (५) बमोजिम प्रमुख जिल्ला अधिकारीले कुनै संरचना भत्काएकोमा त्यस्तो संरचना भत्काउँदा लागेको खर्च संरचना बनाउने मुख्य व्यक्तिलाई असूल गरी त्यस्तो संरचना बनाए वापत निजलाई पच्चीस हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (७) उपदफा (२) बमोजिम कुनै संरचना बनाउन रोक लगाउन वा बनिसकेको संरचना भत्काउने सम्बन्धमा स्थानीय तहले कुनै सहयोग माग गरेमा आवश्यक सहयोग गर्नु सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयको कर्तव्य हुनेछ ।

परिच्छेद-६

गुठी सम्बन्धी व्यवस्था

३१५. गुठी सार्वजनिक वा निजी हुन सक्ने :

- (१) गुठी सार्वजनिक वा निजी हुन सक्नेछ ।
- (२) देहायको उद्देश्य पूरा गर्नको लागि राखिएको गुठी सार्वजनिक गुठी मानिनेछ :-
- (क) आर्थिक विकासका पूर्वाधार वा अन्य विकास सम्बन्धी कामको लागि प्रयोग हुने कोषको स्थापना, सञ्चालन तथा प्रयोग गर्ने,
- (ख) निम्न आय भएका व्यक्तिहरुको सीप विकास तथा रोजगारीको अवसरको सिर्जना तथा विकासको कार्य गर्न आवश्यक कोषको स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने,
- (ग) सामाजिक कल्याणकारी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- (घ) विद्यालय, महाविद्यालय, विश्वविद्यालय जस्ता सर्वसाधारणको लागि उपयोगी हुने शैक्षिक तथा प्राज्ञिक संस्थाहरु स्थापना गरी सञ्चालन गर्ने,
- (ङ) अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी जस्ता सार्वजनिक प्रयोजनको लागि चिकित्सालय स्थापना गरी सञ्चालन गर्ने,
- (च) प्राकृतिक, ऐतिहासिक वा साँस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण वा त्यस्तो कार्यको प्रवर्द्धन गर्ने,
- (छ) वन्य जन्तु, जलचर वा वातावरणीय संरक्षणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- (ज) विभिन्न वर्ग, समूह वा समुदायको हित संरक्षण, कल्याण वा उत्थानको लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- (झ) खेलकुल सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- (ञ) सेवामुखी कल्याणकारी कार्य गर्ने,
- (ट) उद्धार कार्य सञ्चालन गर्ने,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (ठ) मठ, मन्दिर, मुम्बा, चैत्य, मस्जिद, गिर्जाघर वा त्यस्तै अन्य धार्मिक कृत्य गर्ने,
- (ड) सार्वजनिक हितको लागि अन्य सार्वजनिक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- (३) कुनै खास व्यक्ति वा समूह विशेषलाई हित, लाभ वा सुविधा पुऱ्याउने उद्देश्यले राखिएको गुठी निजी गुठी मानिनेछ ।
- (४) सार्वजनिक र निजी दुवै उद्देश्य पूरा गर्नको लागि कुनै गुठी स्थापना भएकोमा त्यस्तो गुठी सार्वजनिक गुठी मानिनेछ ।

परिच्छेद-९

घर बहाल सम्बन्धी व्यवस्था

३८३. बहालमा दिएको मानिने : कसैले आफ्नो हक, भोग वा स्वामित्वमा रहेका घर रकम लिने गरी निश्चित समयको लागि कुनै व्यक्तिलाई उपयोग गर्न दिएकोमा बहालमा दिएको मानिनेछ ।

स्पष्टीकरण : यस परिच्छेदको प्रयोजनको लागि “घर” भन्नाले कुनै घर, घरको तल्ला, एकाई, कोठा वा त्यस्ता घरले चर्चेको जग्गा वा लगापात समेत सम्भन्नु पर्छ ।

३८४. असुरक्षित घर बहालमा दिन, लिन नहुने :

- (१) कसैले पनि मानव बसोबास गर्नको लागि स्वास्थ्य तथा सुरक्षाको दृष्टिले बसोबास गर्न उपयुक्त नदेखिएको घर बहालमा दिन वा लिन हुँदैन ।
- (२) गोदाम, पशुपालन, भण्डार, शीत भण्डार जस्ता गैरआवासीय प्रयोजनको घरको गणस्तर घर बहाल सम्भौतामा उल्लेख गरे बमोजिम हुनेछ ।

३८५. घर बहालको अवधि :

- (१) घर बहालको अवधि पाँच वर्षमा नबढाइ सम्भौतामा उल्लेख गरे बमोजिम हुनेछ ।

तर व्यापारिक प्रयोजनको लागि घर बहाल दिएकोमा सम्भौतामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि घर बहालको अवधि समाप्त भएपछि घर बहालमा लिने दिने व्यक्तिहरूको सहमतिमा त्यस्तो अवधि पटक पटक थप गर्न सकिनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

३८६. बहालमा दिँदा सम्झौता गर्नु पर्ने :

- (१) कुनै व्यक्तिले घर बहालमा दिँदा देहायका कुराहरू खुलाई बहालमा लिने व्यक्तिसँग लिखित सम्झौता गर्नु पर्नेछ :
 - (क) घर बहाल लिने र दिने व्यक्तिको पूरा नाम र ठेगाना, नागरिकता नम्बर र विदेशी भए राहदानी वा परिचय खुल्ने प्रमाणपत्र,
 - (ख) घर रहेको ठाउँ र जग्गाका कित्ता नम्बर,
 - (ग) बहालमा लिने प्रयोजन,
 - (घ) बहाल शुरु हुने मिति,
 - (ङ) बहाल कायम रहने अवधि,
 - (च) मासिक बहाल रकम,
 - (छ) बहाल बुझाउने समय र प्रक्रिया,
 - (ज) घरमा प्रयोग भएका विजुली, खानेपानी, टेलिफोन आदिको महसुल बुझाउने दायित्व,
 - (झ) घर बहाल कर भुक्तानी गर्ने कुरा,
 - (ञ) बहालमा लिएका घरको बीमा गर्नु पर्ने भए सो सम्बन्धी कुरा,
 - (ट) बहालमा लिएका घर छाड्ने तथा बहालमा बसेको व्यक्तिलाई हटाउने सम्बन्धी कुरा,
 - (ठ) बहालमा लिएका घर अन्य व्यक्तिलाई बहालमा दिन पाउने वा नपाउने कुरा, र
 - (ड) अन्य आवश्यक कुराहरू ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि मासिक बीस हजार रूपैयाँसम्मको घर बहालमा लिन दिन बहाल लिने व्यक्तिसँग लिखित सम्झौता गर्नु पर्ने छैन ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिमको सम्झौताको लिखतमा बहाल बस्ने व्यक्तिको फोटो समेत टाँस गर्नु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (१) बमोजिमको सम्झौताको लिखतमा बहालमा लिने दिने व्यक्ति र दुवै पक्षको कम्तीमा दुई जना साक्षीको सहीछाप गरी त्यस्तो लिखतको एक एक प्रति बहालमा लिने दिने व्यक्तिले लिनु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (४) बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरेपछि बहाल सम्बन्धमा घरधनी र बहालमा लिने व्यक्तिबीच सम्झौता भएको मानिनेछ ।

३८७. घरको विवरण दिन पर्ने : कसले कुनै घर बहालमा दिदा त्यस्तो घरको बनौट सम्बन्धमा कुनै कमजोरी वा त्रुटि भए त्यसको विवरण घर बहालमा लिने व्यक्तिलाई सम्झौता गर्दाको बखत दिनु पर्नेछ ।

३८८. मालसामान वा वस्तुको विवरण तयार गर्न पर्ने :

- (१) घर धनीले आफ्नो घर बहालमा दिनु अघि बहालमा दिने घरमा रहे भएको मालसामान वा वस्तुको विवरण तयार गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम तयार गरिएको विवरणमा उल्लिखित मालसामान वा वस्तु बहालमा लिने व्यक्तिले प्रयोग गर्ने भएमा त्यस्तो मालसामान वा वस्तु बुझी त्यसको भरपाई घरधनीलाई दिनु पर्नेछ ।

३८९. घरधनीका दायित्व : घर बहालमा दिने घरधनीको दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) बहालमा बस्ने व्यक्तिलाई सम्झौता बमोजिम घर उपयोग गर्न दिनु पर्ने,
- (ख) सम्झौतामा अन्यथा उल्लेख भएकोमा बाहेक बहालमा दिएको घरमा उपलब्ध भएसम्म पानी तथा विजुलीको आपूर्ति र ढल निकास तथा सरसफाइको व्यवस्था गर्नु पर्ने,
- (ग) बहालमा बस्ने व्यक्तिलाई त्यस्तो घरमा बस्ने अन्य व्यक्तिबाट असुरक्षा, हैरानी वा अशान्ति हुनबाट रोक्ने,
- (घ) सम्झौतामा उल्लिखित अन्य कुराहरू पालना गर्ने ।

३९०. बहालमा लिने व्यक्तिको दायित्व : बहालमा लिने व्यक्तिको दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) निर्धारित समयमा घरधनीलाई बहालको रकम भुक्तानी गर्नु पर्ने,
- (ख) बहालमा लिएको घर आफ्नो घर सरह मानी सरसफाई, उचित र मनासिब तवरले हेरचाह, संरक्षण तथा सुरक्षा गर्नु पर्ने,
- (ग) आफू बहालमा रहेको घरको अन्य व्यक्ति वा छिमेकीलाई अशान्ति, हैरानी वा असुरक्षा हुने जस्ता कुनै काम गर्न नहुने,
- (घ) सम्झौतामा उल्लिखित अन्य कुराहरू पालन गर्ने ।

३९१. बहाल बुझाउने तरिका र प्रक्रिया :

- (१) बहालमा लिने व्यक्तिले सम्झौतामा लेखिएका तरिका र प्रक्रिया बमोजिम घरधनीलाई बहाल बुझाउनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम बहाल बुझाउने सम्बन्धमा सम्झौतामा कुनै तरिका र प्रक्रिया उल्लेख नभएकोमा बहालमा लिने व्यक्तिले

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

प्रत्येक महिना भुक्तान भएको सात दिनभित्र घरधनीलाई बहाल बुझाउनु पर्नेछ ।

- (३) उपदफा (२) बमोजिम बहाल बुझाउँदा चेक वा नगदै रूपमा बुझाउन सकिनेछ ।
- (४) यस दफा बमोजिम घरधनीले नगदै बहाल बुझेकोमा त्यसको भरपाई गरी बहाल बुझाउने व्यक्तिलाई दिनु पर्नेछ ।

३९२. कर तथा अन्य दस्तुर बुझाउने दायित्व :

- (१) सम्भौतामा अन्यथा उल्लेख भएकोमा बाहेक बहालमा दिएको घरको कानून बमोजिम लाग्ने कर लगायत अन्य दस्तुर बुझाउनु पर्ने दायित्व घरधनीको हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम घरधनीको कर वा दस्तुर बुझाउने दायित्व भएमा र निजले समयमा कर वा दस्तुर नबुझाएमा बहालमा लिने व्यक्तिले त्यस्तो कर वा दस्तुर आफैले बुझाउन सक्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम बहालमा लिने व्यक्तिले कर वा दस्तुरको रकम बुझाएकोमा निजले घरधनीसँग त्यस्तो रकम बहाल दिँदा कटाउन पाउनेछ ।

३९३. घरको बीमा गराउनु पर्ने :

- (१) औद्योगिक वा व्यावसायिक प्रयोजनको लागि घर बहालमा लिने व्यक्तिले त्यस्तो घरको सुरक्षाको लागि घरको बीमा गराउनु पर्नेछ ।
स्पष्टीकरण : यस परिच्छेदको प्रयोजनका लागि “औद्योगिक वा व्यावसायिक प्रयोजन” भन्नाले कुनै उद्योग सञ्चालन गर्ने वा डिपार्टमेन्टल स्टोर वा एक वा एकभन्दा बढी पसल राखी व्यापार वा व्यवसाय गर्ने कार्य सम्भन्धु पर्छ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम बीमा गराउनु पर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले घरको बीमा नगराएमा र सो घर विपद्, अशान्ति, हुलदङ्गा, आगजनी जस्तो कारणबाट क्षति हुन गएमा त्यसको जिम्मेवारी घर बहालमा लिने व्यक्तिले व्यहोर्नु पर्नेछ ।

३९४. बहालमा लिएको घरको मर्मत तथा सम्भार :

- (१) सम्भौतामा अन्यथा उल्लेख भएकोमा बाहेक बहालमा दिएका घरको आवश्यक मर्मत सम्भार गर्ने दायित्व बहालमा लिने व्यक्तिको हुनेछ ।
- (२) सम्भौतामा बहालमा लिएको घरको मर्मत सम्भार घरधनीले गर्ने कुरा उल्लेख भएमा र बहालमा दिएका कुनै घरको मर्मत सम्भार

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

गर्न पर्ने भएमा बहालमा लिने व्यक्तिले समयमानै घरधनीलाई लिखित सूचना गर्नु पर्नेछ ।

- (३) उपदफा (२) बमोजिम सूचना गर्दा पनि घरधनीले बहालमा दिएको घरको मर्मत सम्भार नगरेमा बहालमा बसेको व्यक्तिले त्यस्तो घरको आफैले मर्मत सम्भार गर्न सक्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम घरको मर्मत सम्भार गर्दा लागेको बिल बमोजिमको रकम बहालमा बस्ने व्यक्तिले घरधनीलाई दिनु पर्ने बहाल रकमबाट कटाई लिन पाउनेछ ।
- (५) उपदफा (३) बमोजिम घरको मर्मत, सम्भार गर्दा घरधनी र बहालमा बस्ने व्यक्ति बीच त्यस सम्बन्धमा छुट्टै सहमति भएकोमा बाहेक मर्मत सम्भार गर्न अघि बहालमा लिने व्यक्तिले मर्मत, सम्भारको लागत अनुमान तयार गरी घरधनीलाई पन्ध्र दिन अघि नै लिखित जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

३९५. बहालमा लिएको घर अर्को व्यक्तिलाई बहालमा दिन सक्ने :

- (१) घरधनीसँग सम्झौता हुँदा आफूले बहालमा लिएका र वा त्यसको कुनै अंश अन्य व्यक्तिलाई पुनः बहालमा दिन सक्ने कुरा उल्लेख भएकोमा बहालमा लिने व्यक्तिले त्यस्ता घर वा त्यसको कुनै अंश अन्य व्यक्तिलाई सम्झौताको अधीनमा रही बहालमा दिन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम बहालमा लिने व्यक्तिले घर वा त्यसको कुनै अंश अन्य व्यक्तिलाई बहालमा दिएकोमा त्यसरी बहालमा लिने व्यक्तिको नाम र ठेगाना पन्ध्र दिनभित्र घरधनीलाई लिखित रूपमा दिनु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम घर बहालमा लिने व्यक्तिले आफूले लिएको घर वा त्यसको कुनै अंशको बहाल त्यसरी बहालमा राख्ने व्यक्तिलाई बुझाउनु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (१) बमोजिम बहालमा लिएको व्यक्तिले बहालमा बस्दा यस परिच्छेद बमोजिम बहालवालाले पालना गर्नु पर्ने सबै शर्त र व्यवस्था पालन गर्नु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (१) बमोजिम बहालमा लिएको व्यक्तिले बहालमा बस्दा शर्त बमोजिम काम नगरेमा, निजले बहालमा लिएको घरको सरसफाई, संरक्षण वा सुरक्षा नगरेमा वा निजले बहालमा बस्ने अन्य व्यक्ति वा छिमेकीलाई हैरानी, दुःख वा अशान्ति हुने कुनै

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

काम गरेमा बहालमा दिने व्यक्तिले निजलाई जुनसुकै बखत घरबाट हटाउन सक्नेछ ।

३९६. स्वीकृति बिना संरचना हेरफेर गर्न नहुने :

- (१) सम्झौतामा अन्यथा उल्लेख भएकोमा बाहेक घर बहालमा लिने व्यक्तिले घरधनीको लिखित स्वीकृति बिना बहालमा लिएको घरको कुनै संरचना भत्काउन, हटाउन, बिगार्न वा घरमा कुनै भाग थप गर्न वा अन्य कुनै किसिमले हेरफेर गर्न पाउने छैन ।
- (२) उपदफा (१) विपरीत कुनै काम गरी बहालमा लिएको व्यक्तिले घरधनीलाई कुनै नोक्सानी पुऱ्याएमा घरधनीले बहालमा बस्ने व्यक्तिबाट आफूलाई परेको नोक्सानीको क्षतिपूर्ति भराई लिन पाउनेछ ।

३९७. सम्झौता विपरीत घर प्रयोग गर्न नहुने : बहालमा लिने व्यक्तिले घरधनीको पूर्वस्वीकृति बिना जुन प्रयोजनको लागि घर बहालमा लिएको हो त्यस्तो प्रयोजन बाहेक अन्य कामको लागि घर प्रयोग गर्न पाउने छैन ।

३९८. सम्झौता हेरफेर गर्न सक्ने : बहालमा लिन दिने व्यक्तिले आपसी समझदारीमा घर बहाल सम्झौतालाई आवश्यक हेरफेर गर्न सक्नेछन् ।

तर त्यस्ता सम्झौता यस ऐन बमोजिम रजिष्ट्रेशन पारित भएको रहेछ भने सम्बन्धित निकायमा निवेदन दिई हेरफेर गर्नु पर्नेछ ।

३९९. निरीक्षण गर्न सक्ने :

- (१) घरधनीले बहालमा लिने व्यक्तिलाई अग्रिम जानकारी दिई बहालमा दिएको घरको समय समयमा निरीक्षण गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम घरधनीले बहालमा दिएको घर निरीक्षण गर्न चाहेमा निजलाई निरीक्षण गर्न दिनु बहालमा लिने व्यक्तिको कर्तव्य हुनेछ ।

४००. बहालमा लिएको घर छाड्न सक्ने :

- (१) बहालमा लिने व्यक्तिले देहायका कुनै अवस्थामा घर बहालको अवधि समाप्त नहुँदै बहालमा लिएको घर छाड्न सक्नेछ :
 - (क) घरधनीले दफा ३८९ बमोजिम आफ्नो दायित्व पूरा नगरेमा,
 - (ख) जुन प्रयोजनको लागि घर बहालमा लिएको हो त्यस्तो कामको लागि निजलाई घर नचाहिने भएमा,

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (ग) घरधनीले सम्झौता वा यस परिच्छेद विपरीत कुनै काम गरेमा ।
- (२) उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिमको अवस्थामा बहालमा लिये व्यक्तिले घर छाड्न परेमा सम्झौतामा अन्यथा उल्लेख भएकोमा बाहेक कम्तीमा पैतीस दिन अगावै घरधनीलाई लिखित रूपमा सूचना दिनु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम सूचना नदिई बहालमा लिये व्यक्तिले घर छाडेमा घरधनीले त्यस्ता समयको घरको बहालको रकम बहालमा बस्नेले अग्रिम दिएको भए त्यसबाट कट्टा गर्न र नदिएको भए निजबाट भराई लिन पाउनेछ ।

४०१. बहालमा लिये व्यक्तिलाई हटाउन सक्ने :

- (१) देहायका कुनै अवस्थामा घरधनीले बहालमा लिये व्यक्तिलाई घरबाट हटाउन सक्नेछ :-
- (क) बहालमा बस्ने व्यक्तिले दफा ३९० बमोजिम आफ्नो दायित्व पूरा नगरेमा,
- (ख) बहालमा बस्ने व्यक्तिले बहालमा लिएको घरभित्र कानूनले निषेध गरेको कसूरजन्य कुन क्रियाकलाप गरेमा,
- (ग) घरधनी आफैलाई घर आवश्यक भएमा,
- (घ) घरबाट मानिस हटाई घरको मर्मत सम्भार गर्नु परेमा,
- (ङ) प्राविधिक तथा स्वास्थ्यको दृष्टिले बहालमा दिएको घरमा मानिस बसोबास गर्न उपयुक्त नदेखिएमा,
- (च) घर बहालको अवधि समाप्त भएमा,
- (छ) बहालमा बस्ने व्यक्तिले सम्झौता वा यस परिच्छेद विपरीत कुनै काम गरेमा,
- (ज) दफा ३९५ को उपदफा (५) को अवस्था कायम भएमा ।
- (२) उपदफा (१) का खण्ड (ग) बमोजिमको अवस्थामा बहालमा लिएको व्यक्तिलाई घरबाट हटाउनु परेमा घरधनीले कम्तीमा पैतीस दिनको अग्रिम लिखित सूचना दिनु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम घरधनीले बहालमा लिएको व्यक्तिलाई हटाएकोमा त्यस्तो घर आफूले प्रयोग नगरी तीन महिनासम्म अन्य व्यक्तिलाई बहालमा दिन पाउने छैन ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम घरधनीले त्यस्तो घर तीन महिनाभित्र अन्य व्यक्तिलाई बहालमा दिने भएमा र पहिलो बहालमा लिये

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

व्यक्तिले त्यस्तो घर बहालमा लिन चाहेमा निजले प्राथमिकता पाउनेछ ।

४०२. घर बहालको सम्झौता समाप्त भएको मानिने : देहायको कुनै अवस्थामा दफा ३८६ बमोजिम गरेको घर बहालको सम्झौता समाप्त भएको मानिनेछ :

- (क) बहालमा लिने व्यक्तिले घर छाडेमा,
- (ख) घरधनीले बहालमा बस्ने व्यक्तिलाई घरबाट हटाएमा,
- (ग) बहालमा लिने, दिने व्यक्तिले आपसी सहमतिमा सम्झौता रद्द गरेमा,
- (घ) घर बहालको अवधि समाप्त भएमा ।

४०३. मालसामान वा वस्तु दुरुस्त बुझाउनु पर्ने :

- (१) बहालमा लिने व्यक्तिले आफूले लिएको घर बहालबाट छाड्दा आफ्नो जिम्मामा रहेका मालसामान वा वस्तु गन्ती गरी तथा घर सफा वा रङ्गरोगन गर्नु पर्ने भए सो समेत गरी घरधनीलाई दुरुस्त बुझाउनु पर्नेछ ।
- (२) घर बहालमा लिने व्यक्तिले आफ्नो जिम्माको कुनै मालसामान वा वस्तु हराएमा वा हानि, नोक्सानी गरेमा त्यस्तो मालसामान वा वस्तु वा सो मालसामान वा वस्तुको प्रचलित मूल्य बमोजिमको रकम बहालमा लिने व्यक्तिले घरधनीलाई दिनु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दैनिक प्रयोग गर्दा खिइन वा नष्ट हुने मालसामान वा वस्तुको शोधभर्ना गर्न वा त्यस्तो मालसामान वा वस्तुको रकम दिने बहालमा लिने व्यक्ति वाध्य हुने छैन ।

४०४. घर खाली गराउन सक्ने :

- (१) यस परिच्छेदमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि घर लिने कुनै व्यक्ति बिना सूचना तीन महिना वा सोभन्दा बढी अवधिसम्म बहाल रकम नबुझाइ बेपत्ता भएमा र निजलाई सार्वजनिक रूपमा सूचना गर्दा वा निजको ठेगानामा पत्राचार गर्दा पनि फेला नपरेमा वा फेला परे पनि निज वा निजको कुनै हकवाला वा प्रतिनिधि उपस्थित नभएमा घरधनीले स्थानीय तहको सम्बन्धित वडा कार्यालयमा त्यस्तो व्यहोराको निवेदन दिनु पर्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा सम्बन्धित वडा कार्यालयले पन्ध्र दिनको सूचना दिई बहालवालालाई उपस्थित हुन सार्वजनिक सूचना गर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिमका सूचना प्रकाशन भएकोमा बहालवाला व्यक्ति त्यस्ता अवधिभित्र उपस्थित हुनु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिमको अवधिभित्र त्यस्तो व्यक्ति उपस्थित नभएमा सम्बन्धित वडा कार्यालयले बहालमा रहेको घर खाली मालसामान आफ्नो वा कुनै मानिसको जिम्मा रहने गरी घर खाली गराउन सक्नेछ ।
- (५) उपदफा (१) बमोजिम बेपत्ता भएको मानिस छ, महिनाभित्र फर्की आएमा वा आफ्नो कुनै प्रतिनिधि पठाएमा सम्बन्धित वडा कार्यालयले बहाल वापतको बाँकी रकम लिई मालसामान निजलाई फिर्ता दिनु पर्नेछ ।
- (६) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि स्थानीय तहको सम्बन्धित वडा कार्यालयमा निवेदन परेको एक महिनाभित्र पनि त्यस्तो कार्यालयले कुनै कारवाही नगरेमा सम्बन्धित घरधनी आफूले सम्बन्धित वडा कार्यालय र नजिकको प्रहरी कार्यालयमा निवेदन दिई प्रहरी कर्मचारी र कम्तीमा दुईजना स्थानीय व्यक्तिलाई साक्षी राखी लिखत खडा गरी घर खोली निजको मालसामान प्रहरीको जिम्मा दिनु पर्नेछ ।

४०५. **हदम्याद** : यस परिच्छेद बमोजिम भए गरेको काम कारवाहीबाट मर्का पर्ने व्यक्तिले त्यस्तो काम कारवाही भए गरेको मितिले छ महिनाभित्र नालिस गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-११

सम्पत्तिको हस्तान्तरण तथा प्राप्ति सम्बन्धी व्यवस्था

४१९. **मञ्जुरी नलिई सगोलको सम्पत्ति हस्तान्तरण गर्न नपाउने** :

- (१) कसैले पनि सगोलका अंशियारको लिखित मञ्जुरी नलिई सगोलको सम्पत्ति कसैलाई हस्तान्तरण गर्न पाउने छैन ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सगोलको सम्पत्ति हस्तान्तरण गर्दा सगोलका अंशियार लिखतमा साक्षी बसेको भए निजको मञ्जुरी लिएको मानिनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

(३) उपदफा (१) विपरीत कसैले सगोलको सम्पत्ति हस्तान्तरण गरेमा त्यस्तो सम्पत्तिमा निजको जे जति हक वा हिस्सा छ, त्यति सम्पत्ति मात्र हक हस्तान्तरण गरेको मान्य हुनेछ । निजको हक वा हिस्साभन्दा बढी हस्तान्तरण भएको सम्पत्ति सम्बन्धित अशियारले फिर्ता लिन पाउनेछ ।

४२०. घर व्यवहारको लागि सगोलको सम्पत्ति बिक्री गर्न सक्ने : दफा ४१९ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि घरको मुख्य व्यक्तिले घर व्यवहारको लागि चल सम्पत्तिमा सबै र अचल सम्पत्तिमा आधासम्म कसैको मञ्जुरी नलिइकन सगोलको सम्पत्ति बिक्री गर्न सक्नेछ ।

४२१. शेषपछि हक हुने गरी हस्तान्तरण गरेको सम्पत्तिको दाखिल खारेज :

(१) कसैले आफ्नो शेषपछि हक हुने गरी कुनै व्यक्तिलाई आफ्नो सम्पत्ति हस्तान्तरण गरेकोमा र त्यसरी सम्पत्ति हस्तान्तरण गर्ने व्यक्ति मृत्यु भएमा निजको मृत्यु भएको मितिले छ महिनाभित्र सम्पत्ति पाउने व्यक्तिले त्यस्तो सम्पत्ति आफ्नो नाममा दाखिल खारेज गराउनको लागि मृत्यु दर्ताको प्रमाणपत्र लगायतका अन्य प्रमाण सहित सम्बन्धित कार्यालयमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कुनै निवेदन परेमा सम्बन्धित कार्यालयले पनि आफूकहाँ रहेको लिखत हेरी त्यस्तो लिखत गरिदिने मानिसको मृत्यु भए वा नभएको र त्यस्तो लिखत बदर भए वा नभएको सम्बन्धमा आवश्यक जाँचबुझ गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम जाँचबुझ गर्दा सम्पत्ति हस्तान्तरण गर्ने व्यक्तिको मृत्यु भएको र निजले लिखत बदर गराएको नदेखिएमा निवेदन परेको मितिले पन्ध्र दिनभित्र निवेदन दिने व्यक्तिको नाममा त्यस्तो दाखिल खारेज गरिदिनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको म्याद नघाई कुनै व्यक्तिले दाखिल खारेज गर्न कार्यालयमा निवेदन दिएमा कार्यालयले निजलाई म्याद नाघेको प्रत्येक वर्षको लागि पाँच सय रुपैयाका दरले दस्तुर लिई त्यस्तो लिखत बमोजिम त्यस्तो सम्पत्ति निजको नाममा दाखिल खारेज गरिदिनु पर्नेछ ।

४३३. विदेशीलाई अंश वा अपुताली प्राप्त भएमा हस्तान्तरण गर्नु पर्ने :

(१) कुनै विदेशीलाई नेपालभित्रको कुनै अचल सम्पत्ति अंश वा अपुताली प्राप्त भएमा नेपाल सरकारको स्वीकृति भएकोमा बाहेक

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

सो सम्पत्ति निजको नाममा नामसारी, दर्ता हुन वा सो सम्पत्तिको आम्दानी निजले उपभोग गर्न पाउने छैन ।

तर गैरआवासीय नेपाली नागरिकता प्राप्त गरेको व्यक्तिको हकमा यो व्यवस्था लागू हुने छैन ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम विदेशीलाई कुनै अंश वा अपुताली प्राप्त भएमा त्यस्तो विदेशीले त्यस्तो सम्पत्ति कुनै प्रकारले नेपाली नागरिकलाई हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ र त्यस्तो प्रयोजनाका लागि सम्बन्धित कार्यालयले हक हस्तान्तरण गर्ने दिनको लागि मान्य हुने गरी अस्थायी जग्गा धनी प्रमाण पूर्जा जारी गर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम विदेशीको नाममा प्राप्त भएको अंश वा अपुतालीको सम्पत्तिमध्ये अंशको हकमा जहिलेसुकै पनि र अपुतालीको हकमा त्यस्तो प्राप्त भएको तीन वर्षभित्र उपदफा (२) बमोजिम नेपाली नागरिकलाई हस्तान्तरण नगरेमा सो म्याद नाघेपछि त्यस्तो सम्पत्ति उपर नेपाल सरकारको हक हुनेछ ।

परिच्छेद-१२

अचल सम्पत्तिको बन्धकी सम्बन्धी व्यवस्था

४४२. भोगबन्धकीको सम्पत्ति भोगचलन गर्ने अवधि :

- (१) भोगबन्धकी लिएको सम्पत्ति दश वर्षभन्दा बढी अवधि भोगचलन गर्न सकिने छैन ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको अवधिभित्र भोगबन्धकीमा दिएको सम्पत्ति फिर्ता नलिएमा त्यस सम्बन्धी लिखत कपाली सरह हुनेछ ।

४४३. दृष्टिबन्धकीको भाखाको अधिकतम अवधि :

- (१) कुनै सम्पत्ति दृष्टिबन्धकी दिँदा वा लिँदा पाँच वर्षभन्दा बढीको भाखा राख्न सकिने छैन ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको अवधि पूरा नभई साहूले असामीबाट दृष्टिबन्धकीमा राखेको सम्पत्ति चलन चलाई लिन वा त्यस्तो सम्बन्धी ऋण असुल गराउने कारवाही गर्न सक्ने छैन ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिमको अवधिपछि भोग गरेको सम्पत्ति दश वर्षसम्म भोग गर्न पाउनेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम भोग गरेको दश वर्षको अवधिभित्र दृष्टिबन्धकीमा दिएको सम्पत्ति फिर्ता नलिएमा त्यस सम्बन्धी लिखत कपाली सरह हुनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

४४४. बन्धकी दिएको सम्पत्ति जुनसुकै बखत फिर्ता लिन सक्ने :

- (१) भोग बन्धकीमा दिएको सम्पत्ति भए साहूबाट लिएको ऋण र दृष्टिबन्धक दिएको सम्पत्ति भए त्यसमा कुनै व्याज लाग्ने भए सो समेत साहूलाई बुझाई असाामीलाई जुनसुकै बखत आफ्नो सम्पत्ति फिर्ता लिन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बन्धकीमा लिएको सम्पत्ति खेती योग्य जमिन रहेछ र बन्धकीमा लिएको जमिन फिर्ता गर्दाका बखत त्यस्तो जमिनमा साहूले वाली लगाइसकेको रहेछ भने साहू र असाामीले अन्यथा मञ्जुरी गरेकोमा बाहेक त्यस्तो वाली साहूले नै भोगचलन गर्न पाउनेछ ।

परिच्छेद-१५

लेनदेन व्यवहार सम्बन्धी व्यवस्था

४७४. लेनदेन भएको मानिने :

- (१) दुई वा दुईभन्दा बढी व्यक्तिहरूबीच कुनै शर्त राखी कुनै रकम वा वस्तु लिन दिने गरेमा निजहरूबीच लेनदेन भएको मानिनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम लेनदेन भएकोमा रकम वा वस्तु लिनेले रकम वा वस्तु दिनेलाई त्यस्तो रकम वा वस्तु फिर्ता गर्नु पर्नेछ ।
स्पष्टीकरण : यस परिच्छेदको प्रयोजनको लागि “रकम” भन्नाले वस्तुको मूल्य समेत सम्झनु पर्छ ।

४७६. लिखत नगरी लेनदेन गर्न नहुने : कसैले पनि कानून बमोजिम लिखत नगरी लेनदेन गर्नु हुँदैन ।

स्पष्टीकरण : यस परिच्छेदको प्रयोजनको लागि “लिखत” भन्नाले कुनै लेनदेन कारोबार प्रमाणित गर्न चेक, बिल, भौचर, रसिद र भरपाई समेतको कागजात सम्झनु पर्छ ।

४७७. लिखतमा खुलाउनु पर्ने कुराहरू : लेनदेन गर्दा लेनदेन व्यवहारको प्रकृति बमोजिम देहायको कुराहरू खुलाउनु पर्नेछ ।

- (क) लेनदेन गर्ने व्यक्तिहरूको नाम, थर, उमेर, ठेगाना तथा, आमा, बाजे, बजैको नाम,
तर विवाहित व्यक्तिले भए पति, पत्नीको नाम समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) लेनदेन गर्न परेको कारण,
- (ग) लेनदेनको परिमाण,

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (घ) कुनै वस्तु लेनदेन गरेकोमा त्यस्तो वस्तुको मूल्य,
 (ङ) कुनै वस्तु निश्चित समय पछि फिर्ता गर्ने गरी सापटी, पैचो वा अन्य तवरले लिनु दिन गरेको भए त्यस्तो व्यहोरा,
 (च) कुनै वस्तु सट्टापट्टा गरेको भए त्यस्तो व्यहोरा,
 (छ) लेनदेन गरेको रकम बुझाउने मिति,
 (ज) लेनदेन गर्दा ब्याज लिने, दिने भए ब्याजको दर,
 (झ) लेनदेनको रकम निर्धारित समयमा नबुझाए वा लिखत बमोजिमको अन्य शर्त पूरा नगरेमा लेनदेन बमोजिमको रकम साहूले ऋणीको सम्पत्तिबाट असुल गरी लिन पाउने कुरा,
 (ञ) लिखत गरिएको ठाउँ,
 (ट) लिखत तयार गरिएको मिति,
 (ठ) लेनदेनको प्रकृति बमोजिम खुलाउनु पर्ने अन्य आवश्यक कुराहरू ।

घरेलु फोहोर वर्गीकरण गरौं ।

जैविक फोहोर:

सागपात,
 अण्डाका बोक्रा,
 चियापती,
 फलफूलका बोक्रा
 बासी खानेकुरा,
 अन्य
 सड्ने/गल्ने
 फोहोर ।

अजैविक फोहोर:

चाउचाउको प्लाष्टिक,
 बिस्कुटको खोल,
 चक्लेटको खोल,
 प्लाष्टिक बोटल,
 सिसा,
 अन्य
 नसड्ने/नगल्ने
 फोहोर ।

ललितपुर महानगरपालिका
३ नं. वडा कार्यालय
 पुस्चोक, ललितपुर, ३ नं. प्रवेश, नेपाल ।
 www: lmcityward3.com, email: lmcity.ward3@gmail.com, Apps : lmcityward3
 फोन: ०१-५४२८१८८ एक्सचेन्ज: अथयल- १०३, प्रशासन- १०८
 facebook: ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३
 “जथाभावी फोहोर नफालौं, सकलक वा गाडीमा राख्ने गरौं ।”

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७४

प्रमाणीकरण मिति
२०७४।६।३०

संशोधन गर्ने ऐन

मुलुकी संहिता सम्बन्धी केही नेपाल ऐनलाई संशोधन
गर्ने ऐन, २०७५

२०७६।०९।०२

संवत् २०७४ सालको ऐन नं.३५

देवानी मुद्दाको कार्यविधि सम्बन्धी कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न
बनेको ऐन

प्रस्तावना : देवानी मुद्दाको दायरी, कारवाही, सुनुवाई र किनारा तथा सोसँग
सम्बन्धित अन्य कार्यविधि र त्यस्ता मुद्दामा भएको निर्णय कार्यान्वयन
सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गरी कार्यविधि कानूनलाई
सरलीकृत र समयानुकूल बनाउन वाञ्छनीय भएकोले,
नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-
संसदले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद-१
प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :**

- (१) यस ऐनको नाम “मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७४”
रहेकोछ ।
- (२) यो संहिता संवत् २०७५ साल भदौ १ गतेदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

परिच्छेद-४

लिखत तयार गर्ने कार्यविधि सम्बन्धी व्यवस्था

२८. **लिखत तयार गर्दा रीत पुयाउनु पर्ने :**

- (१) लिखत तयार गर्दा जुन विषयको लिखत तयार गरिने हो सो
विषय स्पष्ट रूपमा खुलाई त्यसमा कुनै अशुद्धि र केरमेट नहुने
गरी छापी, टाइप गरी वा हातले लेखी तयार गर्नु पर्नेछ, र
त्यस्तो लिखतसँग सम्बन्धित कारणीले सहीछाप गर्नु पर्नेछ ।

स्पष्टीकरण : यस परिच्छेदको प्रयोजनका लागि,

- (क) “लिखत” भन्नाले देहायको लिखत सम्भन्धु पर्छ :

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (१) घर व्यवहारमा हुने सबै किसिमको लेनदेन व्यवहार, सम्पत्ति हस्तान्तरण वा धितो बन्धक दिने गरी भएको लिखत,
 - (२) धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री सम्बन्धी लिखत,
 - (३) करार
 - (४) अख्तियार दिएको लिखत, अख्तियारनामा, मञ्जुरीनामा वा त्यस्तै प्रकृतिका अन्य कागज,
 - (५) सरकारी कार्यालय वा सङ्गठित संस्थामा पेश करार, हुने कुनै पनि लिखत,
 - (६) अदालतमा पेश हुने फिरादपत्र, प्रतिउत्तरपत्र, पुनरावेदनपत्र, निवेदनपत्र, दरखास्त लगायत जुनसुकै किसिमको लिखत,
 - (७) सरकारी कार्यालय वा सङ्गठित संस्थाबाट जारी हुने लिखत,
 - (८) कानूनी हक वा दायित्व सृजना गर्ने वा नगर्ने अन्य कुनै लिखत ।
- (ख) “कारणी” भन्नाले लिखतको व्यहोराबाट सहीछाप गर्नु पर्ने जिम्मेवारी भएको व्यक्ति सम्भन्धनु पर्छ ।
- (ग) “सरकारी कार्यालय” भन्नाले अदालत, नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारको कार्यालय वा संवैधानिक निकाय सम्भन्धनु पर्छ र सो शब्दले नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारको बजेट, अनुदान वा संलग्नता रहेको कुनै कार्यालय वा स्थानीय तहको कार्यालयलाई समेत जनाउँछ ।
- (घ) “सङ्गठित संस्था” भन्नाले नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व रहेको संस्था, कानून बमोजिम स्थापित संस्था, कम्पनी वा गुठी सम्भन्धनु पर्छ र सो शब्दले विश्वविद्यालय, महाविद्यालय वा विद्यालयलाई समेत जनाउँछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको लिखत तयार गर्दा कारणवश अशुद्ध भएमा वा व्यहोरा फरक परी सच्याउनु परेमा जुन वाक्य, शब्द, अङ्क वा अक्षर सच्याउनु पर्ने हो सोही वाक्य, शब्द, अङ्क वा अक्षर फरक परेको देखिने गरी केरी वा सङ्केत गरी जे जस्तो वाक्य, शब्द, अङ्क वा अक्षर रहन पर्ने हो त्यसरी केरिएको

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ठाउँभन्दा लगत्तै माथि वा तल लेखी सच्याउनु पर्नेछ र त्यसरी केरिएको वा सच्याएको प्रत्येक ठाउँमा सम्बन्धित कारणीले सहीछाप गर्नु पर्नेछ ।

- (३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै लिखत केरिमा गरी सच्याउन नसकिने भएमा वा सकिने भएमा पनि सच्याइएको व्यहोराबाट द्विविधा वा शङ्का उत्पन्न हुने भएमा वा कानून बमोजिम प्रमाणीकरण गर्नु पर्ने लिखत भए त्यस्तो लिखतको सट्टा अर्को छुट्टै लिखत तयार गर्नु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (१) बमोजिमको लिखतमा कुनै रकम उल्लेख गर्नु पर्दा अङ्क र अक्षर दुवैमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (४) बमोजिम कुनै रकम खलाउँदा अङ्क र अक्षरमा फरक परेमा अक्षरमा लेखिएको व्यहोरा मान्य हुनेछ ।

२९. सहीछाप गर्दा पुन्याउनु पर्ने रीत :

- (१) लिखतमा सहीछाप गर्दा वा गराउँदा लेख्न जान्नेले आफ्नो नाम लेखी हस्ताक्षर गर्न पर्नेछ र लेख्न नजान्ने व्यक्तिले ल्याप्चे सहीछाप गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको लिखतमा सहीछाप गर्दा दुवै हातको बुढी औंलाको ल्याप्चे सहीछाप र लेख्न जान्नेले आफ्नो हस्ताक्षर गरेको कुरा प्रमाणित हुने गरी सहीछाप गरेको हुनु पर्नेछ :-
 - (क) आफ्नो हक छोडी दिएको वा धितो बन्धक राखेको सम्पत्तिसँग सम्बन्धित लिखत,
 - (ख) सरकारी कार्यालय वा सङ्गठित संस्थामा दिइने मञ्जुरीनामा वा अख्तियारनामा,
 - (ग) सट्टापट्टापत्र, अंशियारबीच हुने बण्डापत्र, अंश छोडपत्र वा अंश बुभेको भरपाईको लिखत,
 - (घ) मानो छुट्टिएको वा मानो जोडिएको लिखत,
 - (ङ) धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री सम्बन्धी लिखत,
 - (च) ऋण फिर्ता बुझाउँदा वा ऋण दिदा लिखतको पीठमा दरपीठ नगरी छुट्टै गरिदिएको भरपाई,
 - (छ) ऋण दिए लिएको भोगबन्धकी, दृष्टिबन्धकी, लिखतबन्धकी समेतको लिखत, भाखापत्र, जमानीपत्र, कबुलियतनामा,
 - (ज) नासो धरौटी लिए दिएको करार,

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

(भ) कपाली तमसुकको लिखत ।

- (३) उपदफा (१) बमोजिम सहीछाप गर्दा सरकारी कार्यालय वा सङ्गठित संस्थाबाट जारी हुने लिखतमा सम्बन्धित अधिकारीले आफ्नो नाम र दर्जा खुलाई हस्ताक्षर गरी अड्डाको छाप लगाई त्यस्ता लिखतमा लिखत जारी भएको मिति उल्लेख हुनु पर्नेछ ।

३०. हस्ताक्षर गर्दा पुन्याउनु पर्ने रीत :

- (१) लेख्न जान्ने व्यक्तिले लिखतमा आफ्नो पूरा नाम, थर, वतन लेखी हस्ताक्षर गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम हस्ताक्षर गर्दा हस्ताक्षर गर्नु पर्ने मुख्य ठाउँमा पूरा हस्ताक्षर गरी अन्य ठाउँमा छोटकरीमा हस्ताक्षर गर्न सकिनेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम सहिछाप गर्दा एउटै विषयको लिखत एकभन्दा बढी पृष्ठको भए प्रत्येक पृष्ठको शिर र पुछारमा हस्ताक्षर गर्नु पर्ने कारणीले त्यस्तो लिखतमा कुनै व्यहोरा थपघट गर्न नसक्ने गरी सहिछाप गर्नु पर्नेछ ।

३१. ल्याप्चे सहीछाप गर्दा पुन्याउनु पर्ने रीत :

- (१) लिखतमा ल्याप्चे सहीछाप गर्दा वा गराउँदा त्यस्ता ल्याप्चे सहीछाप गर्ने व्यक्तिको दाहिने हातको बुढी औंलाको ल्याप्चे सहीछाप लगाउनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम ल्याप्चे सहीछाप गर्दा वा गराउँदा कसको दाहिने हातको बुढी औंला नभएमा वा भएमा पनि शङ्ख चक्रको रेखा स्पष्ट नदेखिएमा बायाँ हातको बुढी औंलाको, दुवै हातको बुढी औंला नभएमा वा भएमा पनि शङ्ख चक्रको रेखा स्पष्ट नदेखिएमा दायाँ वा बायाँ हातको रेखा स्पष्ट देखिएको अरु कुनै एक औंलाको ल्याप्चे सहीछाप गर्नु वा गराउनु पर्नेछ ।
- (३) दुवै हातको बुढी औंलाको ल्याप्चे सहीछाप गर्नु वा गराउनु पर्ने लिखतको हकमा कारणीको कनै हातको बढी औंला नभएमा वा भएमा पनि शङ्ख चक्रको रेखा स्पष्ट नदेखिएमा सोही हातको रेखा स्पष्ट देखिएको अरु कुनै एक औंलाको र शङ्ख चक्रको रेखा स्पष्ट देखिएको हातको बुढी औंलाको सहीछाप गर्नु वा गराउनु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (१) बमोजिम ल्याप्चे सहीछाप गर्दा वा गराउँदा कुनै कारणीको दुवै हातको बुढी औंला नभएमा वा भएमा पनि

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

शङ्ख चक्रको रेखा स्पष्ट नदेखिएमा रेखा स्पष्ट देखिएको दुवै हातको अन्य कुनै एक एक औंलाको ल्याप्चे सहीछाप गर्नु वा गराउनु पर्नेछ ।

- (५) यस दफा बमोजिम ल्याप्चे सहीछाप गर्दा वा गराउँदा कुनै कारणीको हातको कुनै पनि औंला नभएमा वा भएपनि शङ्ख चक्रको रेखा स्पष्ट नदेखिएमा एकैहातको भए पनि रेखा स्पष्ट देखिने आवश्यकतानुसार कुनै एक वा दुई औंलाको ल्याप्चे सहीछाप गर्न वा गराउनु पर्नेछ ।
- (६) यस दफा बमोजिम ल्याप्चे सहीछाप गर्दा वा गराउँदा कुनै कारणीको हातको कुनै पनि औंला नभएमा वा भएपनि शङ्ख चक्रको रेखा स्पष्ट नदेखिएमा त्यस्ता कारणीको सहीछाप दफा ३३ बमोजिम गराउनु पर्नेछ ।
- (७) यस दफा बमोजिम ल्याप्चे सहीछाप गर्दा वा गराउँदा कानून बमोजिम कुनै एक वा दुवै बुढी औंलाको ल्याप्च सहीछाप गराएकोमा बाहेक अन्य कुनै औंलाको ल्याप्चे सहीछाप गर्दा वा गराउँदा जुन बुढी औंला नभएको वा त्यसको शङ्ख चक्रको रेखा स्पष्ट नदेखिएको कारणले अन्य औंलाको ल्याप्चे सहीछाप गरे वा गराएको हो सो व्यहोरा सम्बन्धित लिखतमा उल्लेख गर्नु वा गराउनु पर्नेछ ।

३६. लिखत मान्य हुने :

- (१) यस परिच्छेद बमोजिम हस्ताक्षर वा ल्याप्चे सहीछाप भएकोमा कानूनको अधिनमा रही त्यस्तो लिखत जुनसुकै प्रयोजनका लागि मान्य भई कानून बमोजिम कार्यान्वयन हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कानून बमोजिम कुनै निकायबाट प्रमाणित वा पारित गर्नु पर्ने वा त्यस्तो निकायमा अभिलेख रहने वा त्यस्तो निकायबाट कार्यान्वयन हुने वा विनिमय अधिकारपत्र मार्फत कारोबार हुने वा सार्वजनिक सूचना गरेको बोलपत्र बमोजिमका करार, ठेक्कापट्टा बाहेकका यस परिच्छेद बमोजिम "दस्तखत वा ल्याप्चे सहीछाप गर्नु पर्ने पचास हजार रुपैयाँभन्दा बढी रकमको वा नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी त्यस्तो रकममा नघट्ने गरी निर्धारण गरेको रकमभन्दा बढी रकमको नेपालभित्र घरसारमा तयार भएको लिखत

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

सम्बन्धित पक्षहरू स्थानीय तह वा स्थानीय तहको वडा समितिको कार्यालयमा उपस्थित भई सक्कल लिखतको शिरमा त्यस्तो कार्यालयबाट प्रमाणित गराउनु पर्नेछ, र त्यसरी प्रमाणित गर्दा लिखतमा लिखतका कारणीहरूलाई प्रमाणित गर्ने कार्यालयले सहीछाप गराउनु पर्नेछ ।

तर पक्षहरूले चाहेमा पचास हजार रुपैयाँभन्दा कमको घरसारको लिखत पनि यस दफा बमोजिम प्रमाणित गराउन सक्नेछन् ।

- (३) उपदफा (२) बमोजिम लिखत प्रमाणित गराउन आएमा सम्बन्धित स्थानीय तह वा स्थानीय तहको वडा समितिको कार्यालयले पनि लिखतका पक्षहरूको नाम, थर, ठेगाना, लिखत भएको मिति र लेनदेन भएको रकम वा लिखतमा उल्लेख भएको बिगो समेत खुलाई अभिलेख राखी त्यस्तो लिखत त्यसै दिन प्रमाणित गरिदिनु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम लिखत प्रमाणित गर्दा स्थानीय तह वा स्थानीय तहको वडा समितिको कार्यालयले बढीमा दुई सय रुपैयाँ सम्म दस्तुर लिन सक्नेछ ।
- (५) यस दफा बमोजिम रीत नपुगेको लिखत अदालतबाट कार्यान्वयन हुने छैन ।

तर यो दफा प्रारम्भ हुनु अगावै तत्काल प्रचलित कानून बमोजिम तयार भएको लिखतको मान्यता वा कार्यान्वयनका सम्बन्धमा यो दफाको व्यवस्थाले प्रतिकूल असर गर्ने छैन ।

३७. लिखतमा पहिचानको विवरण उल्लेख हुनु पर्ने :

- (१) दफा २९ को उपदफा (२) बमोजिमका लिखत तयार गर्दा लिखतसँग सम्बन्धित मुख्य कारणीको स्पष्ट पहिचान खुल्ने गरी लिखत तयार गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम पहिचान खुलाउँदा सम्बन्धित व्यक्तिको बाबु, आमा, बाजे, बज्यै र आफ्नो सहित तीन पुस्ते विवरण, पति वा पत्नीको नाम, नागरिकता नम्बर, उमेर, नागरिकता जारी भएको मिति र जिल्ला, निजको स्थायी बसोबासको ठेगाना तथा अस्थायी बसोबास गरेकोमा त्यस्तो ठेगाना समेत र विदेशी नागरिक भए निजको नागरिकताको विवरण, राहदानी नम्बर, राहदानी जारी गर्ने मुलुक र राहदानी जारी भएको मिति

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

तथा निजको ठेगाना, इमेल ठेगाना, फोन नम्बर उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

- (३) यस परिच्छेद बमोजिम संरक्षक वा माथवरलाई रोहवरमा राखी लिखत गराउँदा संरक्षक वा माथवरको नाम, थर, वतन, नागरिकता नम्बर र विदेशी नागरिक भए निजको राहदानी नम्बर, राहदानी जारी गर्ने मुलुक र राहदानी जारी भएको मिति, इमेल ठेगाना र टेलिफोन नम्बर उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

३८. सङ्गठित संस्थाको विवरण उल्लेख गर्नु पर्ने :

- (१) सङ्गठित संस्थाको तर्फबाट कुनै लिखत गर्दा वा गराउँदा त्यस्तो संस्थाको स्पष्ट पहिचान खुल्ने विवरण, दर्ता नम्बर तथा रजिष्टर्ड वा प्रधान कार्यालय रहने ठाउँ उल्लेख गरी त्यसको सञ्चालकको निर्णय बमोजिम अधिकार प्राप्त व्यक्तिको यस परिच्छेद बमोजिम लिखतमा सहीछाप गर्नु वा गराउनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम सहीछाप गर्दा वा गराउँदा त्यस्तो संस्थाको तर्फबाट सहीछाप गर्ने व्यक्तिले ल्याप्चे सहीछाप गर्नु वा गराउनु पर्ने छैन ।

तर "दस्तखत गरेपछि त्यस्तो संस्थाको छाप लगाउनु पर्नेछ ।

- (३) दफा ३७ को उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सङ्गठित संस्था कारणी भएको लिखतमा तीन पुस्तेको विवरण उल्लेख गर्नु पर्ने छैन ।

३९. "दस्तखत पर्याप्त हुने :

- (१) यस परिच्छेदमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै सार्वजनिक पदाधिकारीले त्यस्तो पदाधिकारीको हैसियतमा कुनै लिखतमा "दस्तखत गर्दा, कुनै सङ्गठित संस्थाका पदाधिकारीले पदीय हैसियतमा कुनै लिखतमा "दस्तखत गर्दा, कुनै अध्ययन, अनुसन्धान, छानबीन वा जाँचबुझको प्रतिवेदन तयार गर्दा वा कानून बमोजिम ल्याप्चे सहीछाप आवश्यक हुने भनी उल्लेख भएका लिखतमा बाहेक अन्य लिखतमा सहीछाप गर्दा ल्याप्चे सहीछाप आवश्यक पर्ने छैन र सम्बन्धित पदाधिकारीको नाम र "पद खुलाई मिति समेत उल्लेख गरी रीतपूर्वकको "दस्तखत भएमा त्यस्तो लिखत रीतपूर्वक तयार भएको मानिनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- (२) उपदफा (१) बमोजिम लिखत तयार भएकोमा सम्बन्धित पदाधिकारीको नाम र “पद नखुलेको भएमा पनि त्यसरी नाम र “पद नखुलाउने पदाधिकारीलाई अदालतले पाँचसय रुपैयाँसम्म जरिवाना गरी त्यस्तो लिखतलाई रीत पुगेको मानी प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्न र त्यस्तो लिखतका आधारमा नालिस सुनी मुद्दाको कारवाही, सुनुवाई र किनारा गर्नेछ ।

४०. सहीछाप पक्का मसीले गर्नु पर्ने :

- (१) यस परिच्छेद बमोजिम ल्याप्चे सहीछाप गर्दा वा गराउँदा नउड्ने पक्का रंग भएको छाप वा अन्य साधनबाट औँलाको शङ्ख चक्रको रेखा रंगाई त्यसको छाप लिखतमा गर्नु वा गराउनु पर्नेछ ।
- (२) “दस्तखत गर्ने व्यक्तिले हस्ताक्षर गर्दा नउड्ने पक्का मसीले गर्नु पर्नेछ ।

४१. लिखत तयार गर्दा ठाउँ र मिति उल्लेख गर्नु पर्ने : दफा २९ को उपदफा (२) बमोजिमको लिखत तयार गर्दा लिखतको मुख्य व्यहोरा उल्लेख गरेपछि त्यसको अन्त्यमा त्यस्तो लिखत तयार भएको ठाउँ र मिति उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

४२. साक्षी राख्नु पर्ने :

- (१) कानून बमोजिम साक्षी राखी तयार गर्नु पर्ने लिखतमा करार गर्न योग्य कम्तीमा दुई जना व्यक्ति साक्षी राखी निजहरूको रोहबरमा लिखत बमोजिमको काम, कारोबार भएको व्यहोरा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम उल्लेख भएका साक्षीको पहिचान खुले विवरण र ठेगाना उल्लेख गरी यस परिच्छेद बमोजिम सहीछाप गर्नु वा गराउनु पर्नेछ ।
- (३) यस परिच्छेद बमोजिम तयार गरिएको लिखत कारणी आफैँले लेखेको भए सोही व्यहोरा र अन्य व्यक्तिले मस्यौदा गरी तयार गरेको भए सोही व्यहोरा उल्लेख गरी लेखकले आफ्नो पहिचान खुले विवरण र ठेगाना समेत लेखी “दस्तखत गर्नु पर्नेछ ।
- (४) कुनै लिखत तयार गर्न कानून बमोजिम कुनै इजाजतपत्र लिनु पर्ने रहेछ भने उपदफा (३) बमोजिम मस्यौदा तयार गर्ने लेखकले त्यसको विवरण समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“मुलुकी संहिता सम्वन्धी केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित ।

४३. रीत नपुगेको लिखत मान्य नहुने :

- (१) यस परिच्छेद बमोजिम रीत नपुयाई तयार गरिएको लिखत मान्य हुने छैन ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको अवस्थामा लिखतको प्रकृति हेरी दुई सय रुपैयाँसम्म जरिवाना गरी त्यस्ता लिखतलाई मान्यता दिन सकिनेछ :
 - (क) लेखन जान्नेले रीतपूर्वक हस्ताक्षर मात्र गरी ल्याप्चे सहीछाप नगरेको वा ल्याप्चे सहीछाप गरेकोमा प्रष्ट नदेखिने गरी गरेको,
 - (ख) लेखन जान्नेले हस्ताक्षर नगरी ल्याप्चे सहीछाप मात्र गरेको,
 - (ग) लिखतको पुछारमा मिति टुङ्गिएको ठाउँमा कारणीको सहीछाप नगराएको,
 - (घ) साक्षी नराखेको वा राखेका साक्षीको हस्ताक्षर नगराएको,
 - (ङ) नाम, थर, वतन र दर्जा समेत लेख्नु पर्नेमा थर, वतन वा दर्जामध्ये कुनै वा सबै छुटाएको ।
- (३) यस परिच्छेदमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कानून बमोजिम विद्युतीय माध्यमबाट कुनै लिखत तयार गर्न सकिने गरी कानूनी व्यवस्था भएकोमा त्यसरी तयार गरिएको लिखतलाई रीत पूर्वक तयार गरेको लिखत मानिनेछ ।

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

सिक्नु पर्ने, जान्नु पर्ने,
जानकारीमूलक

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

पत्र संख्या:- ०६६१८८
प्रारंभ पत्र संख्या र मिति:-
च.न.- १३१

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय

टेलिफोन: ४२००६५१, ४२६४६८१
४२६२०६६, ४२००८१५
फ्याक्स: ४२०००१४

राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जीकरण विभाग

सामाजिक सुरक्षा शाखा

मिति २०७७/४/१२

सिंहदरवार,
काठमाडौं, नेपाल

विषय: सामाजिक सुरक्षा भत्ता सम्बन्धमा।

श्री स्थानीय तह सबै।

प्रस्तुत विषयमा असम्बन्धित व्यक्तिलाई भर्नाईमा सहीछाप गराई सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरेको, व्यक्तिगत घटना दर्ता नभएकै कारण मृत्यु भइसकेका तथा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्न योग्य नभएका व्यक्तिका नाममा समेत भत्ता वितरण भएको, व्यक्तिगत घटना दर्ता तथा लगत कट्टा गर्ने काम नियमित नभएको जानकारी प्राप्त हुन आएकोले सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणमा अनियमितता हुन नदिन, कार्यालयको कार्यसुस्तताको कारण अन्य व्यक्तिले त्यसको फाइदा उठाउन नदिन देहाय बमोजिम गर्न गराउन तर्हवाट देशभरका स्थानीय तहलाई पत्राचार हुन भनी गृह मन्त्रालयको च.नं.१५४ मिति २०७७/०४/०८ बाट लेखी आएको हुँदा तपसिल बमोजिम कार्यहरू तुरन्त गर्नु गराउनुहुन आदेशानुसर अनुरोध छ।

तपसिल:

१. जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाइसराई, सम्बन्ध विच्छेद जस्ता व्यक्तिगत घटना समयमै दर्ता गर्ने गराउने सम्बन्धमा जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीले सक्रिय भूमिका निर्वाह गर्ने, सो सम्बन्धमा स्थानीय तहबाट आवश्यक जानकारी, सूचना तथा प्रचार प्रसार गर्ने।
२. सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्दा वैट्रिग सुविधा पुगेका स्थानीय तहबाट अनिवार्य रूपमा लाभग्राहीहरूको नाममा बैंक खाता खोलि बैंक खाता मार्फत रकम भुक्तानी गर्ने व्यवस्था मिलाउने।
३. सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने व्यक्ति बाहेक अन्य असम्बन्धित व्यक्तिलाई रकम भुक्तानी नगर्ने। बैंक खातामा पहुँच पुग्न नसक्ने र स्वयं उपस्थित हुन नसक्ने बर्गका अराक्त र अपाङ्ग बर्गका व्यक्तिहरूकालागि सम्बन्धित व्यक्तिले प्राप्त भत्ता प्राप्त गर्ने सुनिश्चितता गर्ने।
४. सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्नुभन्दा अगाडि लाभग्राहीको विवरण विभागको एम.आइ.एस. प्रणालीमा अनिवार्य रूपमा प्रविष्टि गर्ने। विवरण प्रविष्टि नगरी भत्ता वितरण गरेमा त्यसरी वितरण गरेको रकम वेरपु हुनेछ।
५. लगत कट्टा गर्नुपर्ने देखिएका विवरणहरू कट्टा गरी लगत अघ्यबधिक गर्ने।
६. सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गरिरहेको व्यक्तिको मृत्यु दर्ता गर्दा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राही विवरणबाट उक्त लाभग्राहीको लगत कट्टा गरेपछिमात्र मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्र जारी गर्ने।

साधिवा यस्नेत
शाखा अधिकृत

बोधार्थ: गृह मन्त्रालय, शान्ती सुरक्षा तथा अपराध नियन्त्रण शाखा।

Email: info@donidcr.gov.np, nid@donidcr.gov.np, ss.donicr@gmail.com,
vital@donidcr.gov.np, URL:www.donidcr.gov.np

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नेपाल सरकार
अर्थमन्त्रालय तथा योजना विभाग
केन्द्रीय पञ्जीकरण विभाग
यबरमहल, काठमाडौं

फोन नं.- ०१-४२३१८८

प.स २०७२/०७४

च.न. ५०२

मिति २०७२/१२/१८

विषय:- बसाई सराई गर्दा अन्य घटना दर्ता गरेर मात्र गर्न सम्बन्धमा

श्री स्थानीय पञ्जीकाधिकारीहरु,
सबै

उपरोक्त सम्बन्धमा बसाई सराई गर्दा बसाई सरी जाने स्थानको स्थानिय पञ्जिकाधीकारीबाट प्रमाणपत्र लिई बसाई सरी आउने स्थानको स्थानिय पञ्जिकाधीकारी समक्ष दर्ता गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेकोमा बसाई सरी जाँदा बसाई सरी जाने स्थानमा घटेको व्यक्तिकत घटना दर्ता नगरी बसाई सराई प्रमाणपत्र दिने प्रचलनले बसाई सराई अघिका घटना दर्ता गर्ने सम्बन्धमा अन्वय उत्पन्न भई आम सेवाग्राहीले दुख खेप्नु परेको भनि मुनासो प्राप्त भएकोले मिति २०७४ साल वैशाख १ गते उपरान्त बसाई सराई जाने प्रमाणपत्र दिदा सरी जाने ठेगानामा नियमानुसार दर्ता गर्न पर्ने सम्पूर्ण व्यक्तिकत घटना दर्ता गरेर मात्र बसाई सराईको प्रमाणपत्र दिन तथा बसाई सराई आउने स्थानको पञ्जिकाधिकारीले मिति २०७४ साल वैशाख १ गते पश्चात जारी बसाई सराई प्रमाणपत्र लिई आउने व्यक्तिकतको बसाई सरी गएको प्रमाणपत्रमा उल्लेखित दर्ता मिति अगाडी घटेको सम्पूर्ण व्यक्तिकत घटना दर्ता भएको यकिन गरेर मात्र बसाई सराई दर्ता गर्न सम्पूर्ण स्थानिय पञ्जीकाधिकारीहरुमा जन्म, मृत्यु तथा अन्य व्यक्तिकत घटना (दर्ता गर्ने) नियमावली २०३४ को नियम ३(क) बमोजिम यो निर्देशन जारी गरिन्छ ।

२०७२/१२/२९

अनिल कुमार ठाकुर
(महा-निर्देशक)

बोधार्थ,

श्री महा/उपमहा/नगरपालिका तथा गाउँपालिका सबै निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउन ।
श्री जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, सबै :- गाबिस तथा नगरपालिका हरूमा पत्रचारको लागि अनुरोध गरिन्छ ।
श्री स्थानिय शासन तथा सामुदाय विकास कार्यक्रम, क्लष्टर इकाई सबै :-सम्बन्धित क्षेत्रका जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालयमा सूचना प्रवाह गरि दिनु हुन ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नेपाल सरकार

गृह मन्त्रालय

राष्ट्रिय परिचयपत्र नवीकरण विभाग

टेलिफोन : ४२११४९, ४२११३८
४२००८१४, ४२००८१४
फ्याक्स : ४२०००१४
टेलि फि न १९६००१९६६६६

पत्र संख्या :- ०७९/०८०

प्राप्त पत्र संख्या र मिति :-

च.नं. :- ९

सिंहदरबार,
काठमाडौं, नेपाल

मिति : २०७९/४/११

विषय: सामाजिक सुरक्षा भत्ता परिचयपत्र नवीकरण तथा लाभग्राही सूचीकरण सम्बन्धमा।

श्री स्थानीय तह सबै।

सामाजिक सुरक्षा नियमावली (प्रथम संशोधन), २०७६ को नियम (९) र सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्याविधि, २०७७ को नियम (४) अनुसार सामाजिक सुरक्षा भत्ताका लाभग्राहीहरूले प्रत्येक आर्थिक वर्षको कार्तिक मसान्तभित्र सम्बन्धित वडा कार्यालयमा आफै उपस्थित भई सामाजिक सुरक्षा भत्ता परिचयपत्र नवीकरण गराउनु पर्ने व्यवस्था रहेको विदितै छ।

सोही सम्बन्धमा, आर्थिक कार्याविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम (१६) को उपनियम (१२) बमोजिम आ.व २०७८/७९ देखि नेपाल सरकारले त्रैमासिक बजेट निकासामाको व्यवस्था गरेको हुँदा सामाजिक सुरक्षा भत्ता समेत त्रैमासिक रूपमा वितरण गर्नु पर्ने भएकोले चालु आ.व को पहिलो त्रैमासिकमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरूले सामाजिक सुरक्षा भत्ताको फर्बार्ड फिड (लाभग्राही सूची) तयार गरी सम्बन्धित बैकमा पठाउनु अगावै परिचयपत्र नवीकरण गरिसक्नु पर्ने भएको छ। तसर्थ सबै लाभग्राहीहरूको संकेसम्म चाँडै नवीकरण गरी पहिलो त्रैमासिक निकासामाटै सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने सुनिश्चिता गर्न आवश्यक व्यवस्थाको लागि अनुरोध छ।

नेपाल सरकारको आ.व २०७९/८० को बजेट बक्तव्यमा ६८ वर्ष उमेर पुरा भएकालाई जेष्ठ नागरिक सामाजिक सुरक्षा भत्ता दिने उल्लेख भएको र सोही बमोजिम हुनेगरी सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७४ मा संशोधन समेत भईसकेकोले ऐ. ऐन, २०७४ को दफा (१२) र सामाजिक सुरक्षा नियमावली, २०७६ को नियम (४) बमोजिम त्यस्ता लाभग्राहीहरूको निवेदन प्राप्त गरी लाभग्राही सूचीकरण प्रक्रिया अगाडि चढाउनु हुन निर्णयानुसार अनुरोध छ। साथै, नागरिकता प्रमाणपत्रको सकलै हेरी परिचयपत्र नवीकरण तथा नयाँ लाभग्राही सूचीकरण गर्न र नागरिकता प्रमाणपत्रमा उल्लिखित जन्म मिति लगायतको विवरणमा कुनै अस्पष्टता भएमा सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालय/इलाका प्रशासन कार्यालयबाट अभिलेख शिकाई यथाथ विवरण यकिन गर्नु गराउनु हुन समेत अनुरोध छ।

(सागर मणि पाठक)
निर्देशक

अवगतार्थः

श्रीमान सचिवज्यू

गृह मन्त्रालय।

श्री प्रमुख जिल्ला अधिकारीज्यू सबै।

Email : info@donidcr.gov.np, nid@donidcr.gov.np, ss@donidcr.gov.np, vital@donidcr.gov.np
account@donidcr.gov.np, Website : www.donidcr@gov.np

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

क्र.सं. ११६
०६१०८०

ललितपुर महानगरपालिका

ललितपुर महानगरपालिका

Lalitpur Metropolitan City

Pulchowk, Lalitpur, Bagmati Province, Nepal

मिति: २०७९।०४।०९

ललितपुर महानगरपालिका

१ देखि २९ वडा कार्यलय

विषय: सामाजिक सुरक्षा भत्ता परिचयपत्र नविकरण गर्ने सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषयमा राष्ट्रिय परिचय पत्र तथा पञ्जीकरण विभागको च.न ०९।०७९।०८० को मिति २०७९।०४।०९ गते को परिपत्र अनुसार सामाजिक सुरक्षा भत्ता नविकरण गर्नको लागि तपसिल बमोजिमका कागजातहरु अनिवार्य रुपमा संलग्न गरि कार्तिक मसान्त पछि यस पञ्जीकरण शाखालाई लाभग्राहीहरु अध्यावधिक गर्नका लागि पेश गर्नु भएको फारम तथा अन्य कागजातहरु पठाउनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।

सामाजिक सुरक्षा भत्ता परिचयपत्र नवीकरण गर्ने वडाले संकलन गर्नुपर्ने आवश्यक कागजातहरु:-

- १ नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २ एकप्रति हालसालै खिचेको अटो साइजको फोटो
- ३ बालकालिकाको हकमा जन्मदर्ताको प्रतिलिपि साथै संरक्षकको नागरिकताको प्रतिलिपि
- ४ विधवा महिलाको हकमा पतिको मृत्युदर्ताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि र अर्को विवाह नगरेको वडाको सिफारिस
- ५ सम्बन्ध विच्छेद गरी अर्को विवाह नगरेको महिलाको हकमा सम्बन्ध विच्छेदको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि र अर्को विवाह नगरेको वडाको सिफारिस प्रमाण
- ६ न्यायिक पृथकीकरण गरि वसेको महिलाको हकमा अदालतबाट न्यायिक पृथकीकरणको प्रमाण
- ७ हाल सम्म विवाह नगरेको ६० वर्ष उमेर पुगेको महिलाको हकमा वडाको सिफारिस
- ८ अपाङ्ग भएको व्यक्तिको हकमा नगरपालिकाबाट जारी भएको अपाङ्गता परिचयपत्रको प्रतिलिपि

नोट:

नवीकरणका लागी निवेदन पेश नगर्ने लाभग्राहीको लगत कट्टा हुनेछ र त्यस्ता लाभग्राहीहरुले भत्ता रकम पाउने छैन ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

प सं ०६२।०६३।६८३
च नं. - २६६८

श्री ५ को सरकार
भूमिसुधार तथा व्यवस्थापन मन्त्रालय
भूमिसुधार तथा व्यवस्थापन विभाग
(जग्गा प्रशासन शाखा)

बबरमहल, काठमाण्डौ ।
मिति:- ०६२।०।१७

विषय:- बाटो कायम गर्ने सम्बन्धमा ।

मुख्य
मालपोत कार्यालय
सबै ।

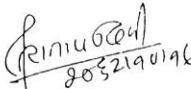
उपर्युक्त सम्बन्धमा व्यक्ति विशेषको नाममा दर्ता रहेको जग्गा प्लटिङ्ग वा किताकाट गरी बेच दिखन गर्दा सो जग्गामा आवत जावत गर्ने बाटोका लागि किताकाट गरी बाटोको स्वामित्व व्यक्तिहरूकै नाममा रहने गरी वा बाटोको लागि छुट्टै किताकायम भए वा नभए पनि बाटो प्रयोग गर्न दिने शर्तको शर्तनामाको धरायसी लिखतको आधारमा बाटो प्रयोग गर्ने गरेको बुझिएकोमा त्यसरी सार्वजनिक महत्वको बाटो प्रयोग गरिदा जग्गाको भोग, मौलिक) को अवस्था र श्रेस्ता बीच एकातर्फ एकरूपता कायम भएको छैन भने अर्को तर्फ त्यस्तो बाटोको विषयमा विभिन्न समस्याका कारण समाजमा आपसी बैमनष्यता तथा भै-भगडा बढ्नु गएको भन्ने जनगुनासो व्यापक रूपमा रहेकोले प्रस्तुत विषयमा निम्न बमोजिम गर्ने भनी श्री ५ को सरकार (विभागीय मन्त्रीस्तर)बाट मिति २०६२।०।१३ मा निर्णय भएको हुदा सो बमोजिम गर्नु गराउनु हुन आदेशानुसार अनुरोध छ ।

क. उल्लेख भए बमोजिम हाल मालपोत कार्यालयहरूबाट प्लटिङ्ग वा किताकाट गरी खरिद विक्री हुने जग्गाको लिखन पारित गर्दा खरिद गर्ने व्यक्तिले जनाएको सहमति अनुसार सो खरिद हुने जग्गामा जाने बाटोका नाग घण्ट्यामी शर्तनामाको लिखत वा नीजि बाटो समेतको लिखत पारित गरी गराई जग्गाको खरिद विक्री गर्ने गण्डकोमा अत्र उपरान्त सो नगरी प्लटिङ्ग वा किताकाट गरी विक्री गरिने जग्गाको लिखत पारित गर्दा सो खरिद विक्री हुने जग्गा (प्लट) मा आवत जावत गर्ने बाटोको व्यहोरा लिखतमा नै उल्लेख गराई किताकाट गरी सार्वजनिक बाटो कायम हुने गरी मात्र लिखत पारित गर्ने ।

ख. यस अगाडि नक्सामा बाटो नदेखाई शर्तनामाको आधारमा जग्गामा बाटो खोली प्रयोग गरी आएको वा नक्सामा बाटोको किताकाट गरी व्यक्तिको स्वामित्वमा रहेको नीजिबाटोलाई हाल सार्वजनिक प्रयोजनमा रहेको कारण सार्वजनिक कायम गरी पाउनु भनी कसैको सम्बन्धित मालपोत कार्यालयमा निवेदन पत्र आएमा मालपोत कार्यालयले सम्बन्धित व्यक्ति बुझी जग्गाको यथार्थ स्थिति देखिने प्राविधिक प्रतिवेदन समेतको आधारमा व्यक्तिको नाममा रहेको त्यस्तो बाटोको श्रेस्ता खारेज गरी सार्वजनिक बाटो कायम गर्ने भन्ने भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय (भूमि व्यवस्थापन शाखा) को च.नं. २१७५ मिति २०६२।०।१४ को निर्देशन प्राप्त भएकोले यो पत्र प्राप्त हुनासाथ यसै निर्देशन बमोजिम गर्नु गराउनुहुन सोही निर्णयानुसार अनुरोध छ ।

बोधार्थ:-

श्री भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय,
भूमि व्यवस्थापन शाखा):- उपरोक्त प्राप्त निर्देशानुसार परिपत्र गरिएको व्यहोरा
जानकारीका लागि अनुरोध छ ।

(तारानाथ सुवेदी)
निर्देशक

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

७६४/१२
५/१२

नेपाल सरकार
राष्ट्रीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
सिंहदरवार, काठमाडौं
(सामाजिक समावेशीकरण तथा सामाजिक सुरक्षा शाखा)

पत्र संख्या: २०७४/१७६
चलानी नं. १६

मिति: २०७४/०४/१७

विषय: जातीय सिफारिस र जातीय प्रमाणपत्र सम्बन्धमा ।

- श्री महानगरपालिका, सवै ।
श्री उपमहानगरपालिका, सवै ।
श्री नगरपालिका, सवै ।
श्री गाउँपालिका, सवै ।

नेपालको संविधानको भाग २७ मा राष्ट्रिय दलित आयोगको व्यवस्था रहेको छ । यो आयोग गठनका लागि राष्ट्रिय दलित आयोग ऐन, २०७४ समेत जारी भई निकट भविष्यमै आयोग गठन हुने प्रक्रियामा रहेको छ । नेपालको संविधान बमोजिम नयाँ राष्ट्रिय दलित आयोग गठन हुने भएकोले २०७८ सालमा कानूनको निर्णयबाट गठित राष्ट्रिय दलित आयोग विघटन भइसकेको छ ।

तसर्थ राज्यले प्रदत्त गरेका सवै सेवा सुविधा समयमै प्रदान गर्न सकिने राष्ट्रिय दलित आयोगको सचिवालयबाट हुँदै आएको कामहरू जातीय सिफारिस र जातीय प्रमाणपत्र वितरण नेपालको संविधान र राष्ट्रिय दलित आयोग ऐन, २०७४ बमोजिम अब गठन हुने सवैधानिक आयोगको कार्य जिम्मेवारीमा नपरेको र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ मा स्थानीयस्तरमा पारिवारिक लगायत तयार गर्ने, जनसंख्याको विवरण तयार गर्ने, लक्षित समूह पहिचान सम्बन्धी कार्य गाउँपालिका र नगरपालिकाले गर्ने र नागरिक सेवा सुविधा र स्थानीय बसोबास सम्बन्धी सम्पूर्ण सिफारिसहरू गाउँपालिका र नगरपालिकाको बडा तहबाट हुने व्यवस्था रहेको सन्दर्भमा साविकमा राष्ट्रिय दलित आयोगले गर्दै आएको जातीय सिफारिस र जातीय प्रमाणपत्र वितरण गर्ने काम नेपाल सरकार (मन्त्रपरिषद) को मिति २०७४/०४/२३ को निर्णयानुसार तहको सम्बन्धित बडा कार्यालयबाट गर्नु गराउनु हुन अनुरोध छ ।

संशोधन :
श्री सूचना तथा प्रविधि शाखा : वेबसाइटमा अपलोड गरिदिनुहुन ।

आनन्दरमि बिष्ट
शाखा अधिकृत

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नेपाल सरकार
सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

सिंहदरवार, काठमाण्डौ
(स्थानीय तह प्रशासन शाखा)

फोन नं.-४२००५११/४२००३०४

मिति:- २०७८/१२/२८

पत्र सं.:-२०७८/०७९

चलानी नं.:- ४४४

श्री स्थानीय तह (सवै) ।

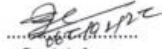
विषय:- कार्यविधि पठाइएको सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषयमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको च.नं. ५९२ (Pcs) मिति २०७८/१२/१६ को कार्यविधि कार्यान्वयन सम्बन्धी पत्र र सो पत्रसाथ प्राप्त मृगौला प्रत्यारोपण गरेका, डायलाइसिस गरिरहेका, क्यान्सर रोगी र मेरुदण्ड पक्षघातका विरामीलाई औषधि उपाचार खापत खर्च उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८ यसैसाथ संलग्न गरी पठाइएको व्यहोरा आदेशानुसार अनुरोध छ ।

बोधार्थ:

श्री स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाण्डौ ।

श्री सूचना तथा प्रविधि शाखा:-E-mail मार्फत जानकारी गराइदिनु हुन ।

चिरञ्जीवी नेपाल
शाखा अधिकृत

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

अति आवश्यक सेवाहरु

१) नागरिकता प्रमाणपत्र कसरी पाउने ?

यस वडामा स्थायी बसोबास गरेका वा घर निर्माण गरी बसाई सराई आएका वडाबासिहरुले नागरिकता प्रमाणपत्र सिफारिस गराई जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुरबाट नागरिकता प्राप्त गर्न सकिनेछ ।

(क) वडामा स्थायी बसोबासको हकमा :

- निवेदकका बाबु र आमाको नागरिकताको प्रतिलिपी,
- निवेदकका आमाको विवाह दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,
- नागरिकता लिनेको जन्म मिति खोलेको स्कूलको प्रमाणपत्र वा जन्म दर्ता प्रमाणपत्र,
- सम्पत्ति कर प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,
- पासपोर्ट साईजको फोटो २ प्रति ।

(ख) बसाई सराई आएकाको हकमा :

- निवेदकका बाबु र आमाको नागरिकताको प्रतिलिपी,
- निवेदकका आमाको विवाह दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,
- बसाई सराई कागजको प्रतिलिपी,
- जग्गाधनी प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,
- नक्सापास वा निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,
- नागरिकता लिनेको जन्म मिति खोलेको स्कूलको प्रमाणपत्र वा जन्म दर्ता प्रमाणपत्र,
- सम्पत्ति कर प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,
- पासपोर्ट साईजको फोटो २ प्रति ।

(ग) कर्मचारीको हकमा :

- निवेदकका बाबु र आमाको नागरिकताको प्रतिलिपी,
- निवेदकका आमाको विवाह दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,
- निवेदकको जन्म मिति खुलेको स्कूलको प्रमाणपत्र वा जन्म दर्ता प्रमाण पत्र,
- कार्यालयबाट सम्बन्धित वडा कार्यालयलाई लेखेको पत्र,
- पासपोर्ट साईजको फोटो २ प्रति ।

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२) विपन्न नागरिक सेवा :

नेपाल सरकारले यी ८ रोग लागेमा विपन्न नागरिक औषधि उपचार कोष मार्फत केही कडा रोगको उपचारको लागि उपचार खर्च बापत बढिमा ५ लाख रुपैयासम्म सहयोग गर्दै आएको छ । कुन कुन रोग कडा रोगको रूपमा सुचिकृत गरिएको छ ?

१. मृगौलाको रोग	२. मुटुको रोग
३. क्यान्सरको रोग	४. पार्किन्सन रोग
५. अल्जाईमर्स रोग	६. स्पाईनल ईन्जुरी
७. हेड ईन्जुरी	८. सिकल सेल एनिमिया रोग

आवश्यक कागजातहरु :

- १) नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,
- २) रोग प्रमाणित गरेको हस्पिटलको पत्र र निवेदन

३) सामाजिक सुरक्षा भत्ता

क्र. सं.	लाभान्वित वर्ग	भत्ता प्राप्त गर्न योग्य उमेर र अवस्था	मासिक रकम	आवश्यक कागजात
१	जेष्ठ नागरिक	६८ वर्ष उमेर पुगेको	४,०००	१) नागरिकता २) फोटो २
२	अन्य जेष्ठ नागरिक	६० वर्ष उमेर पुगेका साविक कर्णालीका जिल्लाहरुका नागरिक र देशभरीका दलित नागरिक	२६६०	१) नागरिकता २) दलित कार्ड ३) फोटो २
३	एकल महिला	विवाह नगरी बसेका ४० वर्ष उमेर पुगेका महिला, सम्बन्ध विच्छेद वा न्यायिक पृथकीकरण गरी बसेका ४० वर्ष उमेर पुगेका	२६६०	१) नागरिकता २) सम्बन्ध विच्छेद वा न्यायिक पृथकीकरण पत्र ३) फोटो २
४	विधवा	पतिको मृत्यु भएका जुनसुकै उमेरका	२६६०	१) नागरिकता २) पतिको मृत्यु दर्ता

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

				३) फोटो २
५	पूर्ण अपाङ्गता भएका	सम्बन्धित निकायबाट “क” वर्ग अर्थात रातो रंगको अपाङ्गता परिचय पत्र प्राप्त गरेका जुनसुकै उमेरका नागरिकहरु	३९९०	१) नागरिकता २) पाटन अस्पतालबाट अपाङ्गता प्रमाणित पत्र ३) पूर्ण फोटो ४) फोटो २
६	अति अशक्त अपाङ्गता	सम्बन्धित निकायबाट “ख” वर्ग अर्थात निलो रंगको अपाङ्गता परिचय पत्र प्राप्त गरेका जुनसुकै उमेरका नागरिकहरु	२१२८	१) नागरिकता २) पाटन अस्पतालबाट अपाङ्गता प्रमाणित पत्र ३) पूर्ण फोटो ४) फोटो २
७	लोपोन्मुख आदिवासी /जनजाति	कुसुन्डा, बनकरिया, राउटे, सुरेल, हायु, राजी, किसान, लेप्चा, मेचे र कुसुवडिया, पत्थरकट्टा, सिलकट, कुशबधिया, कुचबधिया	३९९०	१) नागरिकता २) लोपोन्मुख आदिवासी/ जनजाति पत्र ३) फोटो २
८	बालबालिका	अनुसूची ५ बमोजिम नेपाल सरकारले तोकेका क्षेत्र तथा जिल्ला र देशभरिका दलित परिवारका पाँच वर्ष उमेर ननाघेका एक आमाबाट जन्मिएका बढीमा दुई सन्तानलाई	५३२	

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

अनुसूची ५

(दफा ९ (ग) सँग सम्बन्धित)

१. बाल पोषणसँग सम्बन्धित नेपाल सरकारले तोकेका क्षेत्र र जिल्ला
(एक आमाबाट जन्मिएका बढीमा दुई सन्तानलाई)

१. हुम्ला
२. जुम्ला
३. डोल्पा
४. मुगु
५. कालिकोट
६. अछाम
७. बझाङ्ग
८. रौतहट
९. महोत्तरी
१०. सर्लाही
११. सिराहा
१२. डोटी
१३. बाजुरा
१४. जाजरकोट
१५. सप्तरी
१६. बारा
१७. धनुषा
१८. रसुवा
१९. रुकुम पूर्व
२०. रुकुम पश्चिम
२१. रोल्पा
२२. कपिलवस्तु
२३. बैतडी
२४. सल्यान
२५. दैलेख

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

अनुसूची ५

(दफा ९ (ग) सँग सम्बन्धित)

दलित वर्गमा सूचीकृत जातजातिको विवरण

(क) पहाडी मूल

१. गन्धर्व (गाईने)
२. परियार (दमाई, दर्जी, सुचिकार, नगर्ची, ढोली, हुङ्के)
३. बादी
४. विश्वकर्मा (कामी, लोहार, सुनार, ओड, चुनूँरा, पार्की, टमटा)
५. मिजार (सार्की, चर्मकार, भूल)
६. पोडे (देउला, पूजारी, जलारी, जालन्धर)
७. च्यामे (कुचीकार, च्याम्खल)
८. विटालु
९. मगन्त

(ख) मधेशी मूल

१०. कलर
११. ककैहिया
१२. कोरी
१३. खटिक
१४. खत्वे (मण्डल, खङ्ग)
१५. चमार (राम, मोची, हरिजन, रविदास)
१६. चिडिमर
१७. डोम (मरिक)
१८. तत्मा (ताँती, दास)
१९. दुसाध (पासवान, हजरा)
२०. धोवी (रजक, हिन्दु)
२१. पासी
२२. बाँतर
२३. मुसहर
२४. मेस्तर (हलखोर)
२५. सरभङ्ग (सरवरिया)

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौँ, सिकाऔँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२६. नटुवा
२७. ढाँडी
२८. धरिकर / धन्का

नोट : माथि उल्लिखित बाहेक र गैर दलित थरका दलितको सम्बन्धमा दलित आयोगको सिफारिस र जिल्ला प्रशासन कार्यालयको दलित जातिय प्रमाणपत्रको आधारमा हुनेछ ।

मधुमेहलाई बुझौं र चिनाँ

रगतमा चिनीको मात्रा आवश्यकताभन्दा बढी हुनुलाई मधुमेह अर्थात चिनी रोग भनिन्छ । मदिरा एवं सुर्तजन्य पदार्थको सेवन नगर्ने तथा स्वस्थ आहार र शारीरिक सक्रियता मार्फत मधुमेह रोकथाम गर्न सकिन्छ ।

मधुमेहका लक्षणहरु के-के हुन् ?

बारंबार पिसाब लाग्नु
धेरै तिर्सा र ओक लाग्नु
हटा, गौसा कम्जोर लाग्नु
दृष्टि धमिलो हुनु
शरीर जलेको जल्जुन हुनु
घाउ-र सन्ज्या बिको मद्दु

मधुमेहले शरीरको कुन भाग प्रभावित पार्छ ?

मिर्गौला
रन्ज्यु प्रणाली
आँसा, दाँत र जिजा
रक्त नली

मधुमेह नियन्त्रण कसरी गर्ने ?

- दिइएको औषधि नियमित सेवन गर्ने
- पर्याप्त पानी पिउने
- सुर्तजन्य पदार्थको सेवन र मदिरापान नगर्ने
- नियमित व्यायाम तथा योग गर्ने
- कम कार्बोहाइड्रेट भएका खाना खाने
- मोटोपन घटाउने

समयमै पहिचान गरे मधुमेह नियन्त्रण गरी सुरुमावित जटिलताको रोकथाम गर्न सकिन्छ । त्यसैले मधुमेहका कुनै पनि लक्षण देखिएमा नजिकको स्वास्थ्य संस्थामा गई परीक्षण गराऔं, साथै उच्च जोखिम भएका सबैले वर्षको दुई पटक पिसाब जाँच पनि गराऔं ।

संयुक्त संरक्षणकारी संस्थान एनसि अन्तराष्ट्रियता एवं स्वास्थ्यको विकास गर्दै

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

नेपाल सरकारले

८ रोग लागे सित्तैमा उपचार गरीदिने

- सरकारले विपन्न नागरिक औषधि उपचार कोष मार्फत केही कडा रोगको उपचारको लागि उपचार खर्च बापत ५ लाख रुपैयासम्म सहयोग गर्दै आएको छ ।
- कुन कुन रोग कडा रोगको रूपमा सुचिकृत गरिएको छ ?
मृगौला, मुटु रोग, क्यान्सर, पार्किन्सन्स रोग, अल्जाईमर्स रोग, स्पाईनल ईन्जुरी, हेड ईन्जुरी र सिकल सेल एनिमिया रोगलाई कडा रोगको रूपमा सुचिकृत गरिएको छ ।

यस्तो रोग लागेको अवस्थामा सुविधा प्राप्त गर्न सकिन्छ :

१. मृगौला रोग

- क) अल्पकालिन रूपमा मृगौलाले काम नगरेको,
- ख) दीर्घकालिन रूपमा मृगौलाले काम नगरेको,
- ग) एक्वूट ग्लुमेरुलो नेफ्राइटिस एण्ड नेफ्राइटिक सिन्ड्रोम भएको अवस्था,
- घ) मृगौला खराब भै डायलाईसिस गर्नु पर्ने भएमा,
- ङ) मृगौला प्रत्यारोपण गर्नुपर्ने भएमा,
- च) मृगौला प्रत्यारोपण गरे पश्चात औषधि उपचार गर्नु परेमा,
- छ) मृगौला रोगको निदान तथा उपचारका लागि आवश्यक पर्ने औषधि, औषधिजन्य सामग्रीहरु, शैया तथा सेवा शुल्कहरु ।

२. मुटु रोग

- क) विभिन्न प्रकारका मुटु जस्तै: महाधमनीको शल्यक्रिया गर्नुपर्ने भएमा,
- ख) मुटुमा पेसमेकर तथा स्टेन्ट राख्नु परेमा, एब्लेशन गर्नु परेमा ।
मुटुको भल्भ पूर्णरूपमा क्षति भएको वा मुटु फेल भएकोमा ।

३. क्यान्सर रोग

- क) विभिन्न प्रकारका क्यान्सर रोग र ती सम्बन्धी शल्यक्रिया, केमोथेरापी, रेडियोथेरापी गर्नु परेमा ।

४. पार्किन्सन रोग

- पार्किन्सन रोगसंग सम्बन्धित कुनै समस्या देखिनुको साथै त्यसको उपचार गर्नु परेमा ।

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

५. अल्जाईमर रोग

अल्जाईमर रोगसंग सम्बन्धित कुनै समस्या देखिनुको साथै त्यसको उपचार गर्नु परेमा ।

६. स्पाईनल इन्जुरी

दुर्घटनाजन्य र चोटपटकजन्य विरामीहरूलाई शल्यक्रिया तथा पुनर्स्थापना गर्नु परेमा ।

७. हेड इन्जुरी

दुर्घटनाजन्य र चोटपटकजन्य विरामीहरूलाई शल्यक्रिया तथा पुनर्स्थापना गर्नु परेमा ।

८. सिकल सेल एनिमिया रोग

यो रोग लागेमा विरामीहरूलाई शल्यक्रिया तथा औषधि उपचार गर्नु परेमा यस्तो सुविधाको व्यवस्था गरिएको छ :

क) मुटु रोग, क्यान्सर रोग, अल्जाइमर रोग, हेड इन्जुरी, स्पाईनल इन्जुरी, सिकल सेल एनिमिया रोगका विरामीका साथै मृगौला रोगको एक्युट रेनल फेलियर भएका विरामीहरूले रु. १ लाखसम्मको औषधि उपचार सुविधा पाउने छन् ।

ख) मृगौला रोगको डाउलासिस गर्नुपर्ने विरामीहरूले तोकिएका सूचिकृत अस्पतालहरूबाट निःशुल्क डायलाइसिस सुविधा पाउने छन् ।

ग) नेपालमा मृगौला प्रत्यारोपण गर्नुपर्ने विरामीलाई मृगौला प्रत्यारोपण गर्दा सुचिकृत अस्पताल मार्फत रु.४ लाख रुपैया बराबरको औषधि उपचार सुविधा पाउने छन् ।

घ) मृगौला प्रत्यारोपण पस्वको परिक्षणका लागि अंग (ग्रहण कर्ता र अंग दाताका लागि) रु. ५० हजार र प्रत्यारोपण पश्चात औषधि सेवनका लागि १ लाख गरि जम्मा १ लाख ५० हजार रुपैया सुविधा पाउने छन् ।

ङ) विदेशबाट उपचार गराएका विरामीहरूलाई अस्पतालको बिल अनुसार मृगौला प्रत्यारोपण भएमा २ लाख रुपैया र तोकिएका अन्य कडारोगको उपचारको हकमा १ लाख रुपैयामा नबढ्ने गरी वील, भर्पाइका आधारमा सुविधा दिने छ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

प्राय सोधिने प्रश्नहरु : पञ्जीकरण

- १) व्यक्तिगत घटना दर्ता के हो ? किन अनिवार्य दर्ता गराउनु पर्छ ?
व्यक्तिगत घटना दर्ता भन्नाले राज्यमा बसोबास गर्ने प्रत्येक व्यक्तिको जन्म, मृत्यु, विवाह, सम्बन्ध विच्छेद तथा बसाई सराई जस्ता व्यक्तिगत घटना स्थायी ठेगाना भएको वडा कार्यालयमा दर्ता गर्ने कार्य हो ।
यस्ता घटना दर्ता गर्नु र गराउनु प्रत्येक व्यक्तिको नैसर्गिक अधिकार हो । यो व्यक्ति पहिचानको पहिलो आधार भएकाले नेपाल सरकारले अनिवार्य गरेको छ । यस्ता घटना घटेको ३५ दिनभित्र निःशुल्क रुपमा दर्ता गर्न सकिन्छ जस अनुरूप राज्यको कुल जनसंख्याको अद्यावधिक र जनसांख्यिक वितरणको अवस्था र तथ्यांकको जानकारी सही रुपमा प्राप्त गर्न सकिन्छ ।
- २) घटना दर्ताको सूचना दिनुपर्ने कर्तव्य रहेको व्यक्ति नभएको अवस्थामा कसलाई सूचक राख्ने ?
घटना दर्ता गर्दा एकाघरका १८ वर्ष उमेर पुगेका नागरिकले जन्म, मृत्यु, बसाई सराईजस्ता घटनाको सूचकको रुपमा रहन सक्छ । विवाहमा पति र पत्नी दुवै आवश्यक पर्दछ । सम्बन्ध विच्छेदको हकमा पति वा पत्नी मध्ये एक रहन सक्छन् ।
यदि माथि सूचक नभएमा प्रचलित कानून बमोजिम संरक्षक वा माथवर वा दुवै समेत नभएमा सम्बन्धित वडाको वडाध्यक्ष सूचक भई घटना दर्ता गराउन सकिन्छ ।
- ३) व्यक्तिगत घटना दर्ताको अभिलेख नभएमा कसरी नक्कल दिन सकिन्छ ?
व्यक्तिगत घटना दर्ताको अभिलेख वडा कार्यालयमा नभएको अवस्थामा सो घटना दर्ताको सूचना फाराम वा प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि अन्यत्र कुनै निकायमा रहेमा सो को आधारमा अभिलेख तयार गर्न सकिन्छ वा नियमावलीको नियम २१ को उपनियम ४ बमोजिम प्रतिलिपि खडा गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ ।
- ४) सबै प्रकारका व्यक्तिगत घटना कहाँ र कहिले दर्ता गराउनु पर्दछ ?
व्यक्तिगत घटना व्यक्तिको स्थायी ठेगाना रहेको वडा कार्यालयमा दर्ता गराउनु पर्दछ वा घटना घटेको स्थानको स्थानीय पञ्जिकाधिकारीको कार्यालयमा ३५ दिनभित्र निःशुल्क रुपमा घटना दर्ता गराउन सकिन्छ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

५) व्यक्तिगत घटना स्थानीय वडामा दर्ता गर्ने दायित्व कसको हुन्छ ?

सबै प्रकारका व्यक्तिगत घटना आवश्यक कागजपत्र तथा प्रमाणका आधारमा दर्ता गराउने दायित्व सम्बन्धित व्यक्ति र स्थानीय पञ्जीकाधिकारीको रहनेछ ।

६) व्यक्तिगत घटना (दर्ता गर्ने) ऐन २०३४ जारी हुनु भन्दा अघि घटेका घटना कसरी दर्ता गराउन सकिन्छ ?

घटना दर्ता गर्ने ऐन, २०३४ जारी हुनु भन्दा अघि घटेका घटना तथा सम्बन्धित जिल्लामा घटना दर्ता लागू हुनु भन्दा अघिको घटना दर्ता गरी प्रमाण पत्र जारी गर्न मिल्दैन । यस्ता घटनाको हकमा व्यक्तिले सम्बन्धित वडामा गई वडाध्यक्षबाट घटना प्रमाणित गराउन सकिन्छ ।

७) व्यक्तिगत घटना दर्ता गर्न किन नागरिकता आवश्यक पर्दछ ?

सबै प्रकारका व्यक्तिगत घटना दर्ता गर्न, सूचक आधिकारिक र जिम्मेवार हुनुपर्ने भएकाले सूचकको स्पष्ट परिचय, उमेर र प्रमाणका रूपमा नागरिकता आवश्यक पर्ने हुन्छ ।

८) व्यक्तिगत घटना दर्ताको प्रतिलिपि माग गरेमा कसरी प्रदान गर्ने ?

घटनासगँ सम्बन्धित व्यक्तिले निवेदन दिई व्यक्तिगत घटनाको प्रतिलिपि माग गरेमा वडा कार्यालयमा रहेको अभिलेखको आधारमा रुजु गरी स्थानीय पञ्जीकाधिकारीले प्रतिलिपि जारी गर्न सक्छ ।

९) व्यक्तिगत घटना दर्ता गराउन स्थानीय तहको वडाको दायित्व के रहन्छ ?

सबै प्रकारका व्यक्तिगत घटना दर्ता गराउँदा व्यक्तिलाई सूचना फाराम भर्न लगाउने, आवश्यक कागजपत्र माग गरी रुजु गर्ने, नियमानुसार घटना दर्ता गर्ने, अभिलेख राख्ने तथा प्रमाणपत्र जारी गर्ने दायित्व स्थानीय तहको हुन्छ । घटना दर्ताको महत्व, प्रक्रिया र विलम्ब शुल्कबारे नागरिकलाई जानकारी गराउने दायित्व समेत स्थानीय तहको हुनेछ ।

१०) व्यक्तिगत घटना दर्ता गर्ने व्यक्तिको कर्तव्य के रहन्छ ?

व्यक्तिगत घटना दर्ता गर्ने व्यक्ति वा सूचकले सूचना फाराममा दिईएको विवरण सही रूपमा भर्ने, आवश्यक कागजपत्रको सक्कल तथा

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

प्रतिलिपि बुझाउने, विलम्ब शूल्कबाट बचन ३५ दिनभित्रै घटना दर्ता गराउने र प्राप्त प्रमाणपत्रमा भएका विवरण सही रूपमा जाचँ गरेर मात्र प्रमाणपत्र जस्ता कर्तव्यमा पर्दछन् ।

११) भुटा विवरण पेश गरी व्यक्तिगत घटना दर्ता गरेमा के गर्नुपर्छ ?

कुनै पनि व्यक्तिले भुटा विवरण पेश गरी दर्ताको प्रमाणपत्र लिएको पाईएमा वा प्रमाणित भएमा स्थानीय अधिकारी (प्रमुख जिल्ला अधिकारी) बाट ऐनको दफा २४ बमोजिम त्यस्तो घटना दर्ताको प्रमाणपत्र तत्काल रद्द हुन्छ । त्यसको जानकारी सम्बन्धित वडालाई दिनुपर्छ । भुटा विवरण दिने सूचक र सिफारिस गर्ने व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाहीका लागि सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्नुपर्दछ ।

१२) व्यक्तिगत घटना दर्ता, जन्म दर्ता र जन्म दर्ता गर्न आवश्यक कागजहरु के के हुन ?

कुनैपनि व्यक्तिको जन्मदर्ता गर्न देहाए बमोजिमका कागजपत्र आवश्यक पर्दछ ।

- आमा वा बाबुको नागरिकताको प्रतिलिपि,
- स्वास्थ्य संस्थामा जन्म भएको भए उक्त संस्थाबाट उपलब्ध गराएको जन्म प्रमाणित कागज, वा खोप कार्ड
- घरमा जन्म भएको हकमा खोप लगाएको कार्ड आवश्यक पर्दछ ।

यदि बाबु वा आमा वेपत्ता भएका वा ठेगाना थाहा नभएको भए सो सम्बन्धी अदालतको आदेश, मानव अधिकार आयोगको प्रतिवेदन वा प्रहरी प्रतिवेदन आवश्यक पर्दछ ।

१३) जन्मदर्ताको सूचक को को हुन्छन् ?

बच्चाको जन्म दर्ता गर्दा आमा वा बाबु वा परिवारको १८ वर्ष उमेर पुगेको सदस्य सूचक बन्न सक्नेछन् ।

१४) बच्चा जन्मिएको कति दिनभित्र जन्म दर्ता गर्नु पर्दछ ?

बच्चा जन्मिएको ३५ दिनभित्रै घटना दर्ता गराउनु पर्दछ । घटना भएको ३५ दिनपछि नियमानुसार विलम्ब शूल्क लाग्नेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

१५) आमा विदेशी भएको हकमा जन्म दर्ता कसरी गर्ने ?

बच्चाको आमा विदेशी भएमा विदेशी भएको प्रमाणसहित उसको बुबाको नेपाली नागरिकताको आधारमा बाबु सूचक रहेर जन्म दर्ता गराउन सकिन्छ । यदि आमाको विवाह दर्ता भएको वा नागरिकता भएमा सोही अनुरूप सूचक रहेर दर्ता गराउन प्रावधान समेत रहेको छ ।

१६) बच्चाको बुबाको ठेगाना पत्ता नलागेमा जन्म दर्ता कसरी गर्ने ?

बच्चाको बाबुको ठेगाना पत्ता नलागेमा र अत्तोपत्तो नभएमा, वेपत्ता भएको भन्ने आधिकारिक निकायबाट जारी भएको प्रमाणका आधारमा आमाले आफ्नो माईती तर्फको थर ठेगाना राखेर जन्म दर्ता गराउन सकिन्छ ।

१७) बाल विवाह वा बहुविवाहबाट बच्चा जन्मिएमा जन्म दर्ता कसरी गर्ने?

मुलुकी देवानी संहिता, २०७४ बमोजिम बहु विवाह दर्ता नहुने प्रावधान रहेको छ । बालविवाहको हकमा २० वर्ष पुगेपछि मात्रै, उमेर पुगेको मितिमा विवाह दर्ता गर्न सकिन्छ । तर बच्चा जन्मिसकेको अवस्थामा आमा बाबु दुवैको उपस्थितिमा बाबु सूचक भएर जन्म दर्ता गराउन सकिन्छ ।

१८) अनाथ वा असाह्य बालबालिकाको जन्म दर्ता कसरी गर्ने ?

अनाथ तथा असहायको हकमा सम्बन्धित व्यक्तिले प्रचलित कानून बमोजिम संरक्षक वा माथवर वा त्यस्तो व्यक्ति नभएमा स्थानीय तहको वडाध्यक्ष सूचक बनेर जन्म दर्ता गर्न सकिन्छ ।

१९) धर्मपुत्र वा धर्मपुत्रीको जन्म दर्ता कसरी गर्ने ?

पति वा पत्नी वा दुवैको तर्फबाट धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राखिएकोमा दुवै जना सूचक रही जन्म दर्ता गराउन सकिन्छ ।

२०) विदेशमा जन्मिएको बच्चाको जन्म दर्ता कसरी गराउने ?

विदेशमा बच्चा जन्मिएमा सम्बन्धित देशमा रहेको नेपाली दुतावासबाट उक्त बच्चा जन्मिएको प्रमाणपत्र प्रमाणित गरी नेपाल

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

आएको ३५ दिनभित्र आफ्नो स्थायी ठेगाना रहेको स्थानीय वडामा गई दर्ता गराउन सकिन्छ ।

२१) कारागारमा जन्मिएको बच्चाको जन्म दर्ता कसरी गर्ने र कस्ता कागजात आवश्यक पर्दछ ?

कारागारमा बच्चा जन्मिएमा सम्बन्धित कारागारको प्रमुखले सूचना फाराम प्रमाणित गरी सम्बन्धित स्थानीय पञ्जिकाधिकारी कार्यालयमा पठाई सो वडा कार्यालयबाट जन्म दर्ता गराउन सकिन्छ ।

२२) विवाह दर्ता, विवाह दर्ता भनेको के हो ?

विवाह दर्ता भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम २० वर्ष उमेर पूरा भई वैवाहिक सम्बन्ध कायम भएका पुरुष र महिलाले स्थानीय पञ्जिकाधिकारीको कार्यालयमा श्रीमान् श्रीमतीको रूपमा स्वीकार गरी दर्ता गरिएको घटना दर्तालाई बुझिन्छ ।

२३) विवाह दर्ता गर्न आवश्यक कागजहरु के के हुन ?

स्थानीय वडामा विवाह दर्ता गराउँदा देहाए बमोजिमका कागजपत्र आवश्यक पर्दछन् ।

- दुलाहा दुलहीको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि वा राष्ट्रियता खुल्ने कागज ।
- दुलाहा वा दुलही दुवैको हालै खिचेको अटो साईजको फोटो, यदि अदालतबाट नाता कायम भएको अवस्थामा वा दुलाहा वा दुलहीमध्ये कुनै एक नभएमा अदालतबाट भएको नाता कायमको कागज पेश गर्नुपर्दछ ।

२४) विवाह दर्ताको सूचक को को हुन्छन ?

विवाह दर्ता गर्न पति र पत्नी दुवै सूचक बन्न सक्दछन् । यदि दुई मध्ये कुनै एक उपस्थित हुन नसकेमा अनुपस्थित हुनेले अधिकृत वारेसनामा लिई दर्ता गराउन सकिनेछ ।

२५) विवाह दर्ता नगरी पति वा पत्नी बेपत्ता भएमा कसरी विवाह दर्ता गर्ने ?

विवाह दर्ता नभई पति वा पत्नी बेपत्ता भएमा अदालतबाट पति पत्नी नाता कायम भएको निर्णयका आधारमा विवाह दर्ता गराउन सकिन्छ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२६) पति वा पत्नीले विवाह दर्ता गर्न ईन्कार गरेमा कसरी दर्ता गर्ने ?

कसैले विवाह दर्ता गर्न ईन्कार गरेमा, पति वा पत्नी मध्ये पीडितले जिल्ला अदालतमा उपस्थित भई पति वा पत्नीको नाता कायम गरी पाँऊ भनि निवेदन दिनुपर्नेछ। सो निर्णयको आधारमा कुन विवाह दर्ता गर्न सकिन्छ।

२७) विवाह दर्ता गर्नु पूर्व पति वा पत्नीको मृत्यु भएमा के गर्ने ?

विवाह दर्ता गर्नु पूर्व पति वा पत्नीको मृत्यु भएमा विवाह प्रमाणित गरी पति पत्नीको नाता कायम गराउनु पर्दछ।

२८) बाल विवाह वा बहुविवाह दर्ता गर्न किन हुँदैन ?

मुलुकी देवानी संहिता २०७४ अनुसार बालविवाह र बहुविवाह कानूनतः दर्ता नहुने गरी र बाल विवाहको हकमा दुवै केटा केटीको उमेर २० वर्ष पूरा गरेर मञ्जुर भई आएमा दर्ता गर्न सकिन्छ।

२९) नेपाली नागरिकले विदेशी नागरिकसँग विवाह गरेमा कसरी विवाह दर्ता गर्ने ?

नेपाली नागरिकले विदेशी नागरिकसँग विवाह गरेको हकमा अदालतबाट दर्ता विवाह गरे पश्चात दुवै स्थानीय पञ्जिकाधिकारीको कार्यालयमा गएर विवाह दर्ता गर्न सकिनेछ। विदेशी नागरिकको हकमा सम्बन्धित देशको नेपालस्थित दुतावास वा सो व्यक्तिको देशको नियोगले सिफारिस गरेको कागजात लिएर जानुपर्दछ।

३०) बसाई सराई, बसाई सराई दर्ता गर्न आवश्यक कागवत्रहरु के के हुन ?

बसाई सराई गरेर जाँदा वा आँउदा आवश्यक पर्ने कागजात देहाएनुसार पर्दछन्।

जाँदा

- बसाई सराई गरेर जाँदा सूचकको नागरिकताको प्रमाणपत्र,
- परिवारको सबै सदस्यको नागरिकता (भएमा) र
- लगत हस्तान्तरण फाराम आवश्यक पर्दछ।

आँउदा

- बसाई सराई गरेर आँउदा घरमुली वा सूचकको नागरिकता
- लगत हस्तान्तरण फाराम

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

३१) बसाई सराई दर्ताको सूचक को को हुन्छन् ?

बसाई सराई गरेर जाँदा वा आँउदा परिवारको सदस्यको मुख्य व्यक्ति घरमुली वा नभएमा परिवारको १८ वर्ष उमेर पुगेको सदस्य सूचकको रूपमा रहन सक्दछन् । यस्ता सूचकले सम्बन्धित वडामा गई आफ्नो विवरण सही रूपमा दिनुपर्दछ ।

३२) बसाई सराई दर्ता नगरी बेवास्ता गरेमा के हुन्छ ?

बसाई सराई दर्ता नगरी गएमा वा आएमा, नागरिक बसोबास गर्ने स्थानीय तहबाट प्राप्त गर्ने सेवा लिन प्रदानसेवा सुविधाबाट बञ्चित हुन सकिन्छ ।

३३) परिवारमा १८ वर्ष उमेर पुगेको एक जना सदस्यको मात्र बसाई सराई गर्न मिल्छ वा मिल्दैन ?

परिवारको कुनै एक सदस्यले मात्र बसाई सराई गर्न मिल्छ तर सो व्यक्तिसँग सम्बन्धी सबै घटना दर्ता अनिवार्य दर्ता भएको हुनुपर्नेछ र स्वयं व्यक्ति सूचक हुनुपर्छ ।

३४) बसाई सराई गरेको कति समयमा दर्ता गराउनु पर्दछ ?

बसाई सराई गरी गएको र आएको जुन अवस्थामा पनि सम्बन्धित वडा कार्यलयमा ३५ दिन भित्र निः शूलक दर्ता गराउनु पर्दछ र त्यसपछिको समयमा दर्ता गराए विलम्ब शुल्क तिर्नुपर्दछ ।

३५) सम्बन्ध विच्छेद, सम्बन्ध विच्छेद दर्ता गर्न के कस्ता कागजपत्र आवश्यक पर्दछन् ?

सम्बन्ध विच्छेद दर्ता गराउन देहाए बमोजिमका कागजपत्र आवश्यक पर्दछन् ।

- सूचकको सहिछाप सहितको सूचना फाराम,
- नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
- अदालतबाट सम्बन्धविच्छेद भएको फैसलाको प्रतिलिपि,
- विदेशस्थित अदालतबाट भएको फैसलाको हकमा सम्बन्धित कुटनीतिक नियोगबाट प्रमाणित भएका अंग्रेजी भाषामा गरेको अनुवादलाई नोटरी पब्लिक वा कन्सुलरबाट प्रमाणीकरण गरेको सक्कल प्रति

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- ३६) सम्बन्ध विच्छेद दर्ताको सूचक को को हुन्छन ?
सम्बन्ध विच्छेदको सूचकका रुपमा पति वा पत्नी मध्ये कुनै एक रहन सक्दछन् ।
- ३७) विदेशमा बस्ने नेपाली नागरिकको सम्बन्ध विच्छेद भएमा नेपालमा दर्ता गराउनु पर्छ वा पर्दैन ?
विदेशमा नेपाली नागरिकको सम्बन्ध विच्छेद भएमा सम्बन्धित राष्ट्रको अदालतबाट सम्बन्ध विच्छेद भएको प्रमाण पेश गरी दर्ता गर्न सकिन्छ ।
- ३८) सम्बन्ध विच्छेद गरी आमासँग रहेका बच्चाको जन्म दर्ता गर्दा आमाको स्थायी ठेगाना राख्न मिल्छ वा मिल्दैन ?
सम्बन्ध विच्छेद भई आमासँग रहेको बच्चाको जन्म दर्ता गर्न मिल्छ तर त्यसका निम्ति बाबुको स्थायी ठेगानामा जन्म दर्ता भए नभएको एकिन गर्नुपर्ने हुन्छ ।
- ३९) पत्नी रहेको स्थायी ठेगानामा सम्बन्ध दर्ता गर्न मिल्छ वा मिल्दैन ?
सम्बन्ध विच्छेद पश्चात पत्नी रहेको स्थायी ठेगानामा दर्ता गर्न मिल्दछ । यस अवस्थामा पति तर्फको स्थायी ठेगानामा रहेको पञ्जिकाधिकारी कार्यालयमा सम्बन्ध विच्छेद दर्ता भए नभएको एकिन गर्नुपर्दछ ।
- ४०) मृत्यु, मृत्यु दर्ता गर्न के कस्ता कागजपत्र आवश्यक पर्दछन ?
कुनैपनि व्यक्तिको मृत्यु दर्ता गर्न देहाए बमोजिमको कागजपत्र आवश्यक पर्दछ ।
- मृतकको नागरिकताको प्रमाणपत्र (नागरिकता बनेको भएमा) वा जन्मदर्ताको प्रतिलिपि
 - सूचकको सहिछाप सहितको सूचना फाराम,
 - सूचकको नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
 - मृतक विदेशी भएमा सूचक र मृतकको राहदानी, प्रवेशाज्ञा तथा निज त्यस वडामा बसोबास गरिरहेको प्रमाण र सम्बन्धित मुलुकको नेपालस्थित कुटनीतिक नियोगको सिफारिस

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- स्वास्थ्य संस्थामा मृत्यु भएमा त्यस संस्थाको मृत्यु प्रतिवेदन वा प्रमाण आवश्यक पर्दछ ।

४१) मृत्यु दर्ताको सूचक को हुन्छन ?

मृत्यु दर्ताको सूचकका रूपमा मृतकका बाबु वा आमा, पति वा पत्नी वा छोरा वा छोरी रहन सक्दछन् । उल्लेखित सूचक नभएको प्रमाणित भएमा परिवारको १८ वर्ष उमेर पुगेको परिवारको अन्य व्यक्ति सूचक रहन सक्दछन् ।

४२) मृत्यु दर्ता किन गर्नु पर्दछ ?

घटना दर्ता अद्यावधिक गराउन, व्यक्तिको मृत्यु भएको प्रमाण कानून र प्रशासनिक प्रयोजनका निम्ति पेश गर्न, चल अचल सम्पत्तिको हस्तान्तरण वा अधिकार प्रत्यायोजन गर्न लगायतका निम्ति मृत्यु दर्ता गराउनु आवश्यक रहन्छ ।

सामाजिक सुरक्षा भत्तामा लागत कट्टा गर्न वा विधवा प्रमाणित हुन तथा स्थानीय निकायबाट अन्य सेवा सुविधा लिन मृत्यु दर्ता गर्नुपर्दछ ।

४३) विदेशमा मृत्यु भएको नेपाली नागरिकको मृत्यु दर्ता कसरी गर्ने ?

विदेशमा कोही नागरिकको मृत्यु भएमा सम्बन्धित मुलुकस्थित नेपाली नियोगबाट प्रमाणित कागजपत्र पेश गरे पश्चात दर्ता गर्न सकिन्छ । सर्जमिन वा आधिकारिक कागजात सहितको प्रमाणको आधारमा सूचकले पेश गरेमा दर्ता गर्न सकिने प्रावधान रहेको छ ।

४४) नेपालमा मृत्यु भएको विदेशी नागरिकको मृत्यु दर्ता गराउन मिल्छ वा मिल्दैन ?

विदेशी नागरिकको नेपालमा मृत्यु भएमा दर्ता गर्न मिल्दछ । यसका निम्ति देहाएका कागजातको आवश्यकता पर्दछ ।

- मृतकको राष्ट्रियता खुल्ने कागजात,
- प्रहरीको रिपोर्ट,
- अस्पतालमा मृत्यु भए सो को रिपोर्ट,
- वा नेपालस्थित सम्बन्धित विदेशी नियोगको प्रमाणित कागजात र सिफारिस पेश गर्नुपर्दछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- ४५) वेपत्ता भएका नागरिकको मृत्यु दर्ता गर्न हुन्छ वा हुँदैन ?
कोही नागरिक वेपत्ता भएमा मुलुकी देवानी संहिता २०७४ को दफा ४० बमोजिमको न्यायिक मृत्यु घोषणाको प्रमाण पेश गरेपछि मृत्यु दर्ता गर्न सकिन्छ ।

जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि

सूचना

३ नं. वडाका स्थायी बासिन्दाहरुले सिपका लागि
व्यावसायिक ट्रेनिङ्ग लिन चाहनु हुन्छ भने
वडाबाट निःशुल्क अध्यापन गराईने छ ।

साथै उच्चमशील स्वरोजगारको लागि वडा सहयोगी बन्ने छ ।

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय

फोन: ९८५१०९२९४८

मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नेपाल सरकार
संङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय
केन्द्रीय पञ्जीकरण विभाग
बबरमहल, काठमाडौं ।

पत्र संख्या: २०७३१०७४

चलानी नम्बर: ५३५

मिति : २०७३१००७

विषय: दलित जातीय अनुसूची सम्बन्धमा निर्देशन ।

श्री जिल्ला विकास समितिको कार्यालय सबै
श्री काठमाडौं महानगरपालिका कार्यालय
श्री उपमहानगरपालिका सबै
श्री नगरपालिका कार्यालय सत्रै

प्रस्तुत विषयमा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि २०७२ को अनुसूची १ मा दलित भनी केही जातिहरु उल्लेख भएकोमा उक्त अनुसूचीमा नसमेटिएका जात थरका मानिसहरु दलित भएर पनि सुविधाबाट बञ्चित भएको भनि राष्ट्रिय दलित आयोगबाट प्राप्त दलित वर्गमा सूचिकृत जातजातिहरुको वर्णानुक्रम अनुसारको जातीय अनुसूची ती अन्तर्गतका थरहरु र ती जातिका गैर दलितसँग मिल्ने थरहरु समेत उल्लेखित विवरण संलग्न छ । यस अनुसार दलितमा सूचिकृत जात थरका नागरिकहरुलाई सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७२, अनुसारका भत्ता सुविधा प्रदान गर्नुहुन र गैर दलितसँग मिल्ने थर भएका नागरिकका हकमा जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट दलित भनी प्रमाणित गरेको पत्रको आधारमा उपरोक्तानुसार दलितलाई प्रदान गरिने सुविधा प्रदान गर्नु गराउनुहुन निर्णयानुसार अनुरोध छ ।

बोधार्थ : जिल्ला प्रशासन कार्यालय सबै ।
राष्ट्रिय दलित आयोग, जावलाखेल, ललितपुर ।

(समिता पोखेल)
शाखा अधिकृत

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नेपाल सरकार

राष्ट्रिय दलित आयोग

२०५८

१. विश्वकर्मा जातिका थरहरु : - कामी, लोहार, सुनार, आग्री, चुनरा, टगटा, पार्की)

असुरपाती	गोथे	ददेल	मध्य	सदाशकर
आग्री	गडाल	दयाल		साशंकर
आफरवाडी	गुतील	दर्लामी	मरकोहली	सेजवाल
आफलघाती	गोतामे	दुधसुनार	मगरा	सिन्धौरी
आगरी	गजमेर	दुधराज	महिलीपार	सेतीमगर
ओर	गदली	दियाली	मडयाल	सेती
ओखेडा	धर्तीववरे	धमाल	मिभार	सहुरखाती
ओड	घताने	धनुके	महर	ससैवाल
एयरपती	घतानी	धयाल	रसाईली	सिपाईली
इरनाई	घमाल	धम्याल	रिसाल	सुरुवाल
उखेडा	घिमिरे	धन्याल	रपाल	सेवा
श्रीपाली	घामघत्ले	धानुक	रामदाम	सिगाउरे
कामी	घडेरी	धानीक	रैकाल	सेतीपार
कर्मा	चुनारा	धोतीकामी	रिजाल	सुनधुवा
करार	चौठेमार	नेपाली	रामदार	सिंगौली
काललोहार	चौठेमार	पार्की	राम	सेतीसिलाल
कौशल	चुनार	पाददेउती	रामछाम	सिमलखडा
कालीराज	चन्द्रा	पोतेल	राजीलौहार	सिमलदिया
कसरा	द्वन्द्रापरे	पियाली	रपशंकर	सिंगडरे
कालीकोटे	छिनाल	परी	रुचालु	साई
कालीराज	छामछल्ल	पहरी	लखडा	सराल
कुमाकी	छिस्तुत	पाइटु	लाखड	सरेला

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

कैनी	जगतीपुरे	पल्याल	लावण-लावड	सोनाहा
कोली	जडकामी	पल्यान	लोहार	सिडऔरी
कालाकोटी	जम्लाली	प्वाल्याल	ल्यर	सुनकामी
कसेरा	जाडकामी	बुरीटमटा	लवागुन	सेतिमहर
कसारो	जगडी	बान्दे	लकान्द्री	सुखाल
कुलाल	जइगडी	बराईली	लौकान	सुन्चौरी
कवि	जनाला	वरेली	लामगोद	सेन्चुरी
कुलगल	ज्याबन	बछ्छाली	लामगादे	सेतीमोर
क्याल	टमटा	बएल	लुहार	सिकर्मी
कडरा	ठटरा	बल्मान	वड	स्नेही
करला	डोटेली	बयानी	बालोमर	सुनार
कमेनी	डडालीयर	बाबली	वथानी	संकटयाल
कालीमा	डल्ली	बटला	वेदानी	सोव
कोहली	तिरुवा	बगालेथापा	वेदानी	सेराल
खड्काथोकी	त्यागी	बसक्याल	वरही	सुनी
दुधराज	दुलाल	भन्याल	स्वर्णकार	सोनी
गोल्डस्मिथ	देउती	भारध्वाज	विखैमर	सिल्खाल
गहतराज	देवपाते	भूल	व्यागी	थोकी
गुरताल	दुराल	महरा	विखैमर	हुम्लाली
गावा	दुरैली	मुडयाल्	वंशपाली	
गदाल	दियाली	महिराज	सुजी	

विश्वकर्मा जातीका गैरदलितसंग मिलने थरहरु : ओली, अर्याल, कार्की, घिमिरे, रिजाल, खड्काथोकी, मल्ल, धमाल, चन्द, दुलाल, सिलवाल, खनाल, खपाङ्गी, खाती, गजुरेल, गिरी, गौतम, पोखेल, भट्ट, भट्टराई, पन्थी, पौडेल, थापा, शर्मा, शाह, बराल, लामिछाने, धामी, भुपाल, सिजापति, बगाले, सिंह, बस्नेत, वास्कोटा, निरौला, तिवारी, पोखरेल, लोहनी...

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२. परिवार जातिका थरहरु : -

(दमाई, दर्जी, सुचिकार, नगर्ची, ढोली, हुडेक)(दमाई, दर्जी, सुचिकार, नगर्ची, ढोली, हुडेक)

अछामे	गोतामे	दनोल	वेदुवा	रनवेहली
अससाय	घतानी	देउगाडी	वाग्धास	रजवास
अपटारया	घले	धगाले	वास्ताकोटी	राजगाई
आवीखोली	घतामे	नागरी	वैजनाथ	रैइगाइ
आउजी	चित्रकार	नेपाली	भित्रकोटी	च्याइभरयार
करुवाल	चण्डुचार	नेगी	भेटेसिवा	लाप्रे
कनाल	चाहार	नगर्ची	मास्टर	सुनाम
कठैवरी	चुडाल	नगवाग	मुडेल	सेवा
कटवाल	छिनाल	नागरी	मुडलेकार्की	सुनदास
कालाथोकी	जनैदार	नगवान	मोत	सुरयाल
कालाखाती	टेलर	पाचकुरी	माले	सप्याली
कोखरे	ठटाल	पाल्पाली	माल्बोक	सिवा
कुखुरे	ठराल	पहाडी	मौले	सुयाल
काखडे	ठ्याकी	फुडके	मिस्त्रीकोटी	सिलाल
कोटानजारी	डौड	बर्देवा	मगता	सेन
कालाखानी	डेणे	वर्मदास	याग्ने	सिलाधर
कार्कीढोली	तिलक्यानी	वागदास	रनपहली	सुटयाल
कोटाञ्जरी	तिखत्री	वैज	रुकुमेली	साहिसमुन्द्र
खाती	दर्नाल	वैजाकोटी	रैका	सुचेउरी
गौरवाग	देउकाडी	वागचन्द्र	रामकाजी	सुकुवाट्याल
गोरखनाथ	दर्जी	बुढाप्रीथी	रनपौली	हिडमाड
गुईदेल	देवल	वाग	रजवर	
गजमेयर	दास	वैकापी	रत्न	
गौरी	दकास	विटालु	रेतन	

परिवार जातीका गैरदलितसंग मिल्ने थरहरु : आचार्य, अधिकारी, कार्की, कोहराल, खाती, खनाल, खतिवडा, गौतम, घले, बराल, मल्ल, जोरी, लामिछाने, गुरुङ्ग, पन्त, ढुङ्गाना, राई, लुईटेल, भुपाल, महारा, दवाडी...

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाउँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

३. मिजार, जातिका थरहरु : - (सार्की, मालभुल, भुल)

अच्छामी	खडगी	टोटलाङ्गी	देउला	नगरकोटी
एस के	गौरीपाल	ठडोर	दुलाल	पुरकोटी
कालो	गैरे	ठगुन्ना	दाउलाकोटी	परदी
कोतेहाल	गोतामे	ठराई	दावे	पीपलबोटे
कुल्चीयार	घिताङ्ग	तोसाली	देउलापानी	पाएली
काला	चर्मकार	तोलाङ्गे	दाहाल	पकोटी
कालामग्रनी	चुडाल	तोलाङ्गी	धुरुमग्राती	पुकोटी
खरिबोटे	चन्द	थापा	धौलाकोटी	बुरेल
खिलुङ्गे	छन्वेता	थाक	नेपाली	बौडेल
बस्याल	विसनेबैल काटी	मुर्दल	रमतेल	
बौडेल	बस्याल	मोटे	रोका	
बाह्रमरे	भूल	मुहल	रोक्का	
बमरेल	भियाल	मजावरी	रकौल	
बसेल	भियाल	मगर	रोकाया	
बडरले	मजरकोटी	मरासिनी	रमले	
बयालकोटी	मिजार	मालभुल	लमजले	
विसुन्खे	मयार	रामजाली		
बंग्रेल	मंग्राती	रुचाल		

मिजार जातिका गैरदलितसँग मिल्ने थरहरु

आचार्य, अधिकारी, कोईराला, नेपाल, राठाले, रिमाल, सिंह, खतिवडा, खड्की, गौतम, बुढाथोकी, सापकोटा, न्यौपाने, पौडेल, बोहोरा, बोगटी, थापा, थपलिया, उप्रेती, गिरी, दाहाल, चन्द्र, लमसाल, ठगुना, देउलापाती, रामजाली, सत्याल, बस्याल, मरमसिनी, पहाडी, पुलामी, घिमिरे, बन्जाडे, रोक्काशाही, राठौर...

४. गन्धर्व जातिका थरहरु

गन्धर्व (गाइने)

कालाकौसी, कालोपौडेल, कालिचन, कालाशाह, गाइने, गान्धारी, गायक, गायन, जोगी, बैगार, मेघनाथ, भूषाल, भाट, सूर, तुर्की, बोगरी, सुरसमान, रसाइली, -(भूषाल, बिष्ट, बोगरी)

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाउँ ।”

५. **वादी जातिका थरहरु**
 कश्यप, केसरी, कालीयान, चन्द्र, छिलेल, छिलाल, छिन्वयाल, जोगी
 जुम्लेली, दास, दुमार्की, राना, वादी, भाँड, हुँडके घिताल, लेकाली,
 पहाडी, (राजयोग), शिह, वैश्य, नगर्ची, खाती, वसेल, गौतम, नेपाल,
 लेकाली, मगर, बाध्यकार, बाठा, नेपाली, छिनाल, बाहय, पौडेल,
 पोखरेल, सिमाल, हरिथंगा, खनौटे, बोरेसाहाँ ।
वादी जातिका गैर दलितसँग मिल्ने थरहरु
 कमुल, खडका, गहताराज, गोतामे, चन्द्र, बराल, रिजाल, खान, जोगी,
 श्रेष्ठ, निरौला, कोइराला, उपाध्याय, बोटे, खाती, ठाकुर, राना, साह,
 नेपाली, भाँक
६. **कलर जातिका थरहरु**
 सरवरिया, विकास
७. **ककैहिया जातिका गैर दलितसँग मिल्ने थरहरु**
 राय
८. **कोरी जातिका थरहरु**
 कुरील, गौतम, भारती
 कोरी जातिका गैर दलितसँग मिल्ने थरहरु
 गौतम, भारती
९. **खटिक जातिका थरहरु**
 कोली, सोनकर
१०. **खत्वे जातिका थरहरु (मडल, खडग)**
 शर्मा, धानुक, वेल्दार
 खत्वे जातिका गैर दलितसँग मिल्ने थरहरु
 शर्मा, धानुक, मडल
११. **चमार जातिका थरहरु (राम, मोची, हरीजन, रविदास)**
 रैदास, महारा
 चमार जातिका गैर दलितसँग मिल्ने थरहरु
 महारा
१२. **चिडियामार जातिका थरहरु**
 सरनेरीया, सरनरिया, करौरीया, यालव, नट, बखु
 चिडियामार जातिका गैर दलितसँग मिल्ने थरहरु
 यादव

१३. डोम जातिका थरहरु (मरिक)
मल्लीक, मल्लि, महिल, गुसराम
डोम जातिका गैर दलितसँग मिल्ने थरहरु
मल्लीक
१४. तत्मा जातिका थरहरु (ताँती, दास)
मण्डल, महारा, पात, बनौजिया
तत्मा जातिका गैर दलितसँग मिल्ने थरहरु
मण्डल, महारा
१५. दुसाध जातिका थरहरु (पासवान, हजारा)
दुसाद, हजारी, पासवान
१६. धोबी जातिका थरहरु (रजक) हिन्दु,
पथिक, कनौजिया, आर्या, पत्थरकट्टा, मगता, माहतु, कशुवडिया, मगी,
वाल्मीकि, शाकी, रमन, धावी, साफी, वैठठो, निर्मलकार, रत्ना, बेठा,
महेता, मधयौ, आर्य, मधसीया, दास, राजधावे, कनजीया, धावी, रमण,
राउत, माभी, धवल, सम्धी, एसर
धोबी जातिका लगैर दलितसँग मिल्ने थरहरु
चौधरी, महता, माभी
१७. पासी जातिका थरहरु
सूर्या, महतो, चौधरी, गौतम, तरसुहिया
पासी जातिका गैर दलितसँग मिल्ने थरहरु
महतो, चौधरी, गौतम
१८. बाँतर जातिका थरहरु
सरदार, माभी, धोकेवाल, राजवंशी, ढोकेवाज, माइती
बाँतर जातिका गैर दलितसँग मिल्ने थरहरु
राजवंशी
१९. मुसहर जातिका थरहरु
सदा, ऋषिदेव, हेमराम, भदरी, माभी, तिरुहुतिया, मधैया, ढोलबाजा,
कहरिया, रिखिकुल, तिरासक
२०. मेस्तर जातिका थरहरु (हलखोर)
राउत, मेहतर, जम्दार, मंगी
मेस्तर जातिका गैर दलितसँग मिल्ने थरहरु
राउत

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२१. सरभङ्ग जातिका थरहरु (सरवरीया)
सरभोर, सरभङ्ग, धामी, बाँतर, नट
मधेशी मूलमा थप गर्नुपर्ने जातीहरु - पटवा, विल्टाउ, विन (मुखिया)
मलाह (सहनी), गाढीया ।
पहाडी समुदाय भित्रका दलित :
२२. पोडे (देउला, पूजारी, जलारी, जालन्धर)
२३. च्यामे (कुचिकार, च्यमखल)
२४. विटालु
२५. मगन्त

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौँ, सिकाऔँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२०५८ माघ २५ गतेको राजपत्रमा प्रकाशित जनजातिहरू

क्र.सं.	जनजाति	क्र.सं.	जनजाति
	हिमाली क्षेत्रका जनजाति		पहाडी जनजाति
१	बाह्रगाउँले	१	वनकरिया
२	भुटिया	२	बराभो
३	व्यासी	३	भुजेल/धर्ती
४	छैरोटन	४	चेपाङ
५	डोल्पो	५	छल्ल्याल
६	लार्के	६	दुरा
७	ल्होमी (सिरसावा)	७	गुरुङ
८	ल्होपा	८	हायू
९	मार्फाली थकाली	९	ह्योल्मो
१०	मुगाली	१०	जिरेल
११	शोर्पा	११	कुशबाडिया
१२	सियार	१२	कुसुण्डा
१३	ताङ्बे	१३	लेप्चा
१४	थकाली	१४	लिम्बु
१५	थुदुम्	१५	मगर
१६	तीनगाउँले थकाली	१६	नेवार
१७	तोफ्केगोला	१७	पहरी
१८	वालुङ	१८	फ्री
	तराईका जनजाति	१९	राई
१९	धानुक	२०	सुनुवार
२०	धिमाल	२१	सुरेल
२१	गनगाई	२२	तामाङ
२२	भाँगाङ	२३	थामी
२३	किसान	२४	याक्खा
२४	मेचे		भित्रीमधेशका जनजाति
२५	राजवंशी(कोचे)	१	बोटे
२६	सतार/सन्थाल	२	दनुवार
२७	ताजपुरिया	३	दराई
२८	थारु	४	कुमाल
		५	माभी
		६	राजी
		७	राउटे

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

क्यान्सर (Cancer) रोग सम्बन्धी जानकारी

क्यान्सर (Cancer) रोग भनेको के हो ?

शरीरको कोष वा कोषिकाहरूको समूहको अस्वाभाविक वृद्धि नै क्यान्सर रोग हो, जसलाई एक किसिमको टिउर्स वा ट्युमर पनि भनिन्छ ।

ट्युमरका किसिमहरू के हुन् ?

● घातक प्रवृत्ति (Malignant)

यो घातक ट्युमर शरीरमा अस्वाभाविक रूपमा वृद्धि हुन्छ र यो ट्युमर शरीरको जुन भागमा आएको छ त्यो भाग बाट अन्य भागमा फैलदै जान्छ । यस घातक ट्युमरलाई क्यान्सर पनि भनिन्छ ।

● नम्र प्रवृत्ति (Benign)

नम्र प्रवृत्तिको यो ट्युमरले सामान्यतया हानि गर्दैन र यो ट्युमर शरीरको जुन भागमा आएको छ त्यो भाग बाट अन्य भागमा फैलिँदैन ।

क्यान्सरका कारक तत्वहरू के हुन् ?

द्युमपान, सुर्तीजन्य पदार्थ तथा मद्यपानको सेवन

अस्वस्थकर आहार

वंशाणुगत कारण

विकिरणको प्रभाव

जीवाणु तथा विषाणुका कारण

वातावरणीय प्रदूषण

क्यान्सर रोग नियन्त्रणका उपायहरू के हुन् ?

- द्युमपान तथा सुर्तीजन्य पदार्थको सेवन नगर्ने
- मद्यपान नगर्ने
- सन्तुलित र स्वस्थ खाना खाने
- शारीरिक कसरत तथा व्यायाम गर्ने

कोरोना संक्रमणबाट बच्नका लागि जनसत्तास्थका सबै मापदण्डको पालना गर्नु

सबको सुरक्षा

बीछिक्नु हुँदैन

बेसुरतमा सञ्चरण नगर्नु

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा सञ्चार केन्द्र

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

माध्यमिक शिक्षा उत्तिर्ण (एसएलसी) परीक्षा संचालन तथा व्यवस्थापन
निर्देशिका २०६८

परिच्छेद ११

अभिलेख सच्याउने सम्बन्धी व्यवस्था

४५. अभिलेख सच्याउने सम्बन्धी

- १) रजिष्ट्रेशन वा आवेदन फाराम भर्दा नाम वा थरका हिज्जे वा जन्ममिति फरक पर्न गएमा परीक्षा हुनु भन्दा अगावै परीक्षार्थीले संशोधनका लागि आवश्यक प्रमाण सहित सम्बन्धित विद्यालयमा निवेदन दिई जिल्ला शिक्षा कार्यालयसमेतको सिफारिशमा परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ । उक्त प्रमाणहरूको आधारमा कार्यालयले परीक्षाफल प्रकाशन अगावै अभिलेख संशोधन गर्नेछ ।
- २) नाम थर वा जन्ममिति संशोधन गर्नुपरेमा नतिजा प्रकाशन भएको मितिले ६ महिनाभित्र सक्षम निकायमा निवेदन दिई त्यहावाट संशोधनको निर्णय भएमा उक्त निर्णयको निर्णय आधारमा तोकिएको दस्तुर लिई सम्बन्धित क्षेत्रिय शिक्षा निर्देशनालयवाट अभिलेख संशोधन गरिनेछ । यस खण्ड वमोजिम नाम थर वा जन्ममिति एकपटक भन्दा वढी संशोधन गरिनेछैन ।
स्पष्टीकरण: यस खण्डमा सक्षम निकाय भन्नाले सम्बन्धित जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अधिकारी भन्ने बुझिन्छ ।
- ३) खण्ड (२) मा एकमा जुनसुकै कुरा लेखिएका भए तापनि आवेदन वा रजिष्ट्रेशन फाराममा भरे अनुसार नाम वा थरको हिज्जे वा जन्ममिति नमिलेमा सक्कल प्रवेशपत्र वा रजिष्ट्रेशनका अर्धकट्टीसहित कार्यालय वा सम्बन्धित क्षेत्रिय शिक्षा निर्देशनालयमा निवेदन दिई जुनसुकै समयमा संशोधन गर्न सकिनेछ ।
- ४) परीक्षार्थीको नाम वा थर वा जन्ममिति वा अन्य विवरण पुरै वा आंशिक रूपमा फरक पर्न गएमा परीक्षार्थीवाट आवश्यक प्रमाण लिई कार्यालयमा रहेको आवेदन फाराम परीक्षार्थीको दैनिक हाजिरी लगायतका प्रमाणहरु भिडाई कार्यालयले संशोधन गर्न सक्नेछ ।
- ५) नाम वा थरमा छपाइको कारणवाट मात्रा अक्षर छुट वा कट्टी भएमा अग्रेजीमा लेख्दा हिज्जेमा फरक पर्न गएमा लिङ्ग तथा थर परिवर्तन नहुने र तात्विक अर्थ फरक नपर्ने गरी सम्बन्धित परीक्षार्थीवाट

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

आवश्यक प्रमाण लिइ कार्यालय वा सम्बन्धित क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालयले संशोधन गर्न सक्नेछ ।

- ६) दुई वा बढी मार्कसिटहरु भई परीक्षा उत्तीर्ण गरेका परीक्षार्थीहरुको हकमा एकअर्कासंग नाम वा थरको हिज्जे वा जन्म मितिलगायतका विवरण फरक पर्न गएमा सम्बन्धित क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालयले कुनै एउटासंग एकरूपता कायम गर्न अर्कोमा संशोधन गर्न सक्नेछ ।
- ७) कुनै परीक्षार्थीले सुरु नाम र बीच नाम जोड्न वा छुटयाउन अथवा संक्षेपीकृत शब्दमा थोप्लो राख्न वा हटाउन माग गरेमा निजसंग आवश्यक प्रमाण लिई कार्यालय वा सम्बन्धित क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालयले माग वमोजिम गर्न सक्नेछ । स्पष्टीकरण खण्ड ५ र ७ को प्रयोजनका लागि आवश्यक प्रमाण भन्नाले नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त आधिकारिक निकाय वा कूटनीतिक निकायबाट जारी भएका प्रमाणपत्र वा कागजात भन्ने बुझिन्छ । (उदाहरणका लागि नागरिकताको प्रमाणपत्र, माथिल्ला शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र जिल्ला शिक्षा कार्यालयको सिफारिस आदि ।
- ८) मार्कलेजरमा विवरण प्रमाणित गराउने संशोधन भए पश्चात कायम भएका विवरण अनिवार्य रूपमा मार्कलेजरमा अधिकृत कर्मचारीद्वारा लेखाई प्रमाणित गराई राख्नुपर्नेछ ।

जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि

सूचना

३ नं. वडामा स्थायी बसोबास गर्ने बिरामीलाई
Blood (रगत) चाहिएमा रक्तसंचार संवा केन्द्र, पुल्चोक,
ललितपुरमा उपलब्ध भएको रगत
वडाको सिफारिसमा निःशुल्क उपलब्ध गराइनेछ ।

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय

फोन: ९८५१०९२९४८

मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

स्वेतपत्र

ललितपुर महानगरपालिका
आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ देखि
२०७८/०७९ सम्ममा संचालन
भएका कार्यक्रमहरु

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२०७४ साल वैशाख ३१ गते भएको स्थानीय तहको निर्वाचनमा अभिव्यक्त गरेका हाम्रा प्रतिवद्धताहरु

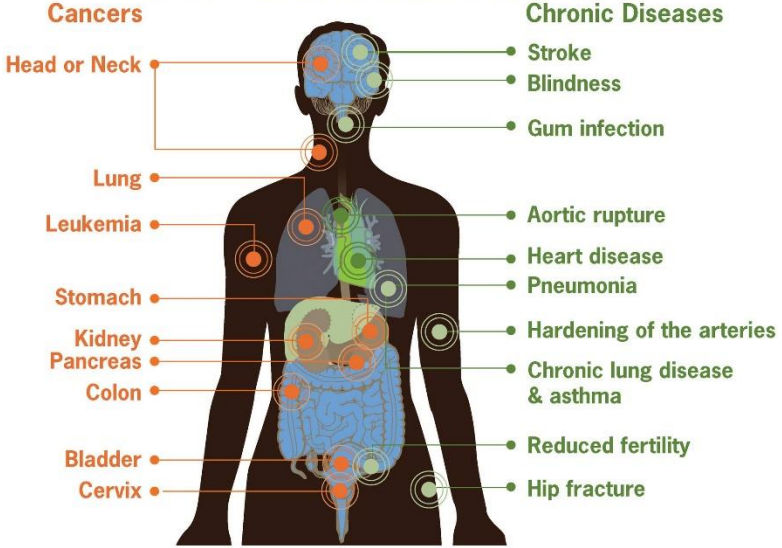
१. वडा भवन निर्माण,
२. वडाका हरेक कार्यमा सुशासन र पारदर्शिता,
३. आवश्यक पूर्वाधार विकास कार्यलाई निरन्तरता,
४. मूर्त, अमूर्त पुरातात्विक सम्पदाहरुको संरक्षण,
५. बैज्ञानिक तरिकाद्वारा वडा तथ्याङ्कको संकलन, संरक्षण र घर नम्बर वितरण,
६. “जनता नेताको सेवामा होइन, जनताको सेवामा नेता” कार्यक्रमको थालनी
७. सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण,
८. वडा स्तरीय फोहोर मैला संकलन कार्यक्रमको थालनी,
९. युवा रोजगार तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम,
१०. स्वच्छ सफा र हरियाली वडा बनाउने अभियानको थालनी,
११. आकाशे पानी संकलन कार्यक्रम,
१२. सार्वजनिक र निजी साभेदारी कार्यक्रमको थालनी,
१३. गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्य कार्यक्रमसँग रोजगारीको लागि वडा स्तरीय संस्थाहरुमा पहल गर्ने,
१४. टोल टोलको योजना वडाबाट कार्यान्वयनको थालनी,
१५. वडा अध्यक्ष सम्पदा कोषको स्थापना,
१६. महिला सीप विकासका लागि महिला सीप जागरण ऋण कोषको स्थापना,
१७. वडाको शान्ति सुरक्षाको लागि जनचेतना कार्यक्रम,
१८. चन्द्रा आतंकलाई निरुत्साहित गर्ने,
१९. शिक्षामा सामाजिकरण र एक घर एक रोजगारको लागि पहल,
२०. कौसी खेती तालिम र
२१. महिला हिंसा विरुद्ध कार्यक्रम ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

Risks from Smoking

Smoking can damage every part of the body

धुम्रपान र मद्यपान छोड्ने वाक्याशं मनन् गरौं ।
आफूलाई जन्म दिने आमा, बुवालाई छोडेर जानु पर्छ ।
जिन्दगी बिताउन ल्याएकी श्रीमतीलाई छोडेर जानु पर्छ ।
आफूले जन्म दिएका छोरा छोरीलाई छोडेर जानु पर्छ भने
त्यो त
अरुले बनाएको आफूले खाने वा पिउने चिज हो ।
त्यसैले,
धुम्रपान र मद्यपान अहिले नै छाडौं । स्वस्थ जीवन जिउने गरौं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

**वडाको आ.व. २०७४/२०७५ मा सञ्चालित योजनाहरुको विवरण
बजेट शिर्षक : वडा बजेट वडा नं. ३ (विनियोजित रकम रु. ४० लाख)**

क्र.सं.	योजनाको विवरण	म.न.पा.रकम	सम्भौता रकम
१	धोवीघाट रजक भवनमा ट्रेस राख्ने	१,००,०००	१,५२,१७८
२	मुर्त संस्कृति	२,००,०००	२,००,०००
३	लामाचौरमा वार लगाउने	१,९८,४३५	२,१७,२२५
४	याउलाखेलमा शौचालय निर्माण	२,००,०००	५,०९,७९८
५	श्रमिक बाल विज्ञान स्कूलमा सामग्री प्रोजेक्टर	१,००,०००	१,००,०००
६	जनचेतना अभिमूखिकरण कार्यक्रम	१,००,०००	१,००,०००
७	हाउस वायरिङ	१,००,०००	१,००,०००
८	अंग्रेजी प्रौढ शिक्षा तालिम संचालन	१,००,०००	१,००,०००
९	पुल्चोकमा सोलार बत्ती जडान	२,००,०००	२,३०,०५४
१०	वडाको विभिन्न स्थानमा सिसि क्यामेरा जडान	९,९४,५७८	१०,८८,७५५
११	श्रमिक बाल विज्ञान स्कूल मर्मत	२,९९,३४२	३,१८,९३०
१२	धोवीघाटमा दुङ्गेधारा मंगाल निर्माण तथा मर्मत	१,५०,२६०	१,५०,२६०
१३	कर तथा शुल्क उठाउने सफ्टवेयर	२,५०,०००	२,५०,०००
१४	धोवीघाट जाने बाटो ढलान	१,३३,८०८	१,४६,४७८
१५	धोवीघाट धाराको तलको बाटो ढलान	१,४७,६१५	१,६१,८१३
१६	वडा कार्यालयमा सोलार बत्ती जडान	३,४९,८३४	३,४४,६६४
१७	वडाको विभिन्न ठाउँमा ग्राभेलिङ्ग गर्न	९९,९३५	९९,९३५
	जम्मा	३७,१५,८०७	४२,७०,०९०

भगवान त्यहाँ छ, जहाँ तपाईंको मन छ ?

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

वडाको आ.व. २०७५/२०७६ मा सञ्चालित योजनाहरूको विवरण
वडा बजेट (विनियोजित रकम रु. १२० लाख)

क्र.सं.	योजनाको विवरण	म.न.पा.रकम	रकम सम्भौता
१	सुसुचितको लागि डिजिटल बोर्ड	३,००,०००	३,००,०००
२	ड्रोन खरिद	२,५३,०००	२,५३,०००
३	व्यायाम सामग्री	५,००,०००	५,००,०००
४	ज्ञानोदय चोक ढल निर्माण	१०,००,०००	११,६०,०५२
५	विपद् व्यवस्थापन	१,००,०००	१,००,०००
६	वडाभरी सडक वती जडान	४,४९,७८२	४,९२,३७२
७	वडा क्षेत्र भित्र सिसि क्यामेरा जडान	३,१४,२८६	३,४४,६२५
८	दरवार टोलमा ब्लक छान्ने	१०,००,०००	११,२५,०३८
९	श्रमिक बाल विज्ञान निमावि स्कुलमा बालमैत्री शिक्षा र सहयोग	१,५०,०००	१,५०,०००
१०	वृद्धवृद्धा दिवा हेरचाह केन्द्र	१,००,०००	१,००,०००
११	पञ्चवर्षीय योजना तयारको लागि	२,००,०००	२,००,०००
१२	डिओ स्कुटर खरिद	१,८९,९००	१,८९,९००
१३	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई औषधी र सामग्री वितरण	१,००,०००	१,००,०००
१४	क्लिनिक संचालन गर्न आवश्यक सामान	१,५०,०००	१,५०,०००
१५	वाकीटाकी खरिद	५,००,०००	५,००,०००
१६	वेकरी तालीम र महिनावारी स्वास्थ्य तथा प्याड निर्माण तालीम	३,००,०००	३,००,०००
१७	भूमिसखेलमा ब्लक छान्ने	५०,०००	५०,०००
१८	पैयापानी धोवीघाटमा ब्लक छान्ने (पहिलो)	३,४२,६३७	३,७५,०८१
१९	पुच्व मंका: यल: पुच्व सामान खरिद	९९,०००	९९,०००
२०	पुच्व तध: मंका: खल सामान खरिद	९७,५००	९७,५००

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२१	लविम महलको उत्तर छायावहाल जाने सहायक मार्गमा खानेपानीको पाईप जडान गर्न	१९,७००	१९,७००
२२	भम्सिखेलमा ढल मर्मत	९७,२०६	९७,२०६
२३	मदन स्मारक माध्यामिक विद्यालयमा ईसिडी कक्षाको लागि आवश्यक सामग्री	२,००,०००	२,००,०००
२४	मिजार टोलमा ब्लक छाप्ने	१,४९,६०५	१,६३,७७२
२५	धोवीघाटमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण	४,४९,९३५	४,९२,९९७
२६	धोवीघाटमा सडक बत्ती जडान	२,२४,६२०	२,४६,३०८
२७	धोवीघाट ढुङ्गेधारामा ह्युम पाईप राखी ढल मर्मत गर्न	६९,१९६	६९,१९६
२८	अपाङ्गमैत्री वडापत्र र पेपरलस सेवाको लागि सफ्टवेयर खरिद	३,००,०००	३,००,०००
२९	हावावाट दैनिक ५० हजार लिटर पिउन योग्य पानी दिने मेशिन थान १ खरिद	१,५०,०००	१,५०,०००
३०	पैयापानी धोवीघाटमा ब्लक छाप्ने (दोश्रो)	६,२४,२१८	६,८३,३३३
३१	पुल्चोक अपाङ्ग मैत्री फुटफाथ निर्माण	१६,३८,७९१	१७,९३,९७०
३२	Lab in Bag खरिद	९८,९८८	९८,९८८
३३	भम्सिखेलमा ब्लक छाप्ने	४०,५६७	४०,५६७
३४	लाछी कृष्ण फल्वा निर्माण	५,४२,३३३	५,७३,२१८
३५	सोलार ३ केभीवाट ६ केभीमा क्षमता वृद्धि	४,६७,८००	४,६७,८००
३६	शान्तिवस्तीमा सडक मर्मत	९८,९४९	९८,९४९
३७	मर्मत र वडा कार्यालयको प्रयोजनको लागि (वडाको बाकी बजेटवाट)	१,२३,६३३	१,२३,६३३
	जम्मा	१,१४,९१,६४६	१,२२,०६,२०५

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

**वडाको आ.व. २०७६/२०७७ मा सञ्चालित योजनाहरुको विवरण
बजेट शिर्षक : वडा बजेट वडा नं. ३ (विनियोजित रकम रु. १२० लाख)**

क्र.सं.	योजनाको विवरण	म.न.पा. रकम	रकम सम्भावता
१	Movable Portable Toilet	४,०१,१५०	४,०१,१५०
२	Ultra LED Display(6/4 feet)	३,९८,८५०	३,९८,८५०
३	Jetting, Rodding & Grabbing Machine	८०,००,०००	८०,००,०००
४	अपांग, असहाय राजु विष्ट अकुपञ्चर पिजियोथेरापी	२४,०००	२४,०००
५	वडाका कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधि अवलोकन भ्रमण	१,०६,३७४	१,०६,३७४
६	पार्श्वचित्र	६०,००३	६०,००३
७	अपांगमैत्री वडापत्र अडियो	१६,९५०	१६,९५०
८	मनकामना टोलमा ब्लक छाप्ने	१,८८,२४८	२,०६,०७४
९	श्रीदरबार टो फेज १ ब्लक छाप्ने	१०,००,०००	११,८१,८३६
१०	पैयापानीमा ब्लक छाप्न	२,११,७०९	२,३१,७५६
११	श्रीकृष्ण पूजा	४०,०००	४०,०००
१२	पुल्चोकमा बेकरी पसल	५,००,०००	५,००,०००
१३	बुद्धको मूर्ति खरिद	४१,०००	४१,०००
१४	कृष्णफल्चामा बत्ती जडान	२७,४९४	२७,४९४
१५	ढुंगाखानी लक्ष्मण के.सी.को घरसंगै ढलान	३६,७९०	३६,७९०
१६	अरुण थापा चोकमा ब्लक छाप्ने	३,५१,८७३	४,३३,३४२
१७	Body Camera and Traffic Wheel Lock	२,४६,५१०	२,४६,५१०
१८	पाईप खरिद (पुल्चोक प्रभाग)	२०,०००	२०,०००
१९	सेन्टमेरिज स्कूलको बाटोमा मंगाल मर्मत	२४,५३४	२४,५३४

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२०	पुल्चोकमा वडा खाद्य स्टोर	३,००,०००	३,००,०००
२१	वित्तिय लगानी तथा SIYB तालिम	१,००,०००	१,००,०००
२२	रेडक्रस तालिम	१,००,०००	१,००,०००
२३	नोट डायरी छपाई	९९,७७९	९९,७७९
२४	अक्षेश्वर महाबिहारमा शौचालय निर्माण	४,९६,४१६	५,४३,६०४
२५	सिताकोमा ब्लक छाप्न	२,५८,९८९	३,३७,३२८
२६	हरिहरभवन देखि बखुण्डोल चोकसम्म अपांगमैत्री फुटपाथ	१४,९७,९३३	१४,९७,९३३
२७	ईन्द्रायणी हाइटमा सिमानाको बाटोमा ढलान	१,४८,६१६	१,४८,६१६
२८	बृद्ध वृद्धाको कोरोना बीमा	२,१९,६४०	२,१९,६४०
२९	बाल विज्ञान स्कूलमा कम्प्युटर टिचर	६०,०००	६०,०००
३०	65 Lit Penguin Dustbin with Transportation	५८,७६०	५८,७६०
३१	कोरोना नियन्त्रण तथा रोकथामको लागि स्वास्थ्य सामाग्री खरिद	१,४१,२४०	१,४१,२४०
३२	१० कि.वा.को भोल्टेज स्टेपलाइजर	१,४५,२०५	१,४५,२०५
३३	बिजुलीको सामान खरिद	१,६३,३८४	१,६३,३८४
३४	अपांगता भएकाहरुको लागि सामान खरिद	९९,४९३	९९,४९३
३५	जानकारीमूलक आ.व. ०७७/०७८ को दररेट हाते पुस्तिका	४५,२९०	४५,२९०
३६	सःभ्या र छत्रालीको नक्सा	८५,०००	८५,०००
३७	टोनर र स्पीकर खरिद	४६,७००	४६,७००
३८	औषधि खरिद	२,६०,०००	२,६०,०००
३९	भूमिसखेलमा ब्लक छाप्न	२,४६,१७४	३,२३,३८२
४०	लामोचौरमा पार्क निर्माण	३०,००,०००	५१,८७,५६९
४१	महादेव मन्दिर पुनः निर्माण	४,९१,७३०	४,९१,७३०

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

४२	सिताकोमा पार्क निर्माण	४,९०,८०९	४,९०,८०९
४३	धोविघाटमा खाद्य पसल	३,००,०००	३,००,०००
४४	इकुहिटी पार्क (मा.पम्फा भुपाल)	१०,००,०००	१०,००,०००
४५	माइला गुठी (मा.पम्फा भुपाल)	१५,००,०००	१५,००,०००
४६	माइला गुठी (मा.पम्फा भुपाल)	३५,००,०००	३५,००,०००
४७	अमूर्त संस्कृति (तधः, पुच्च मंका)	२,००,०००	२,००,०००
४८	खड्गयोगिनी सटल(मा.जिवन खड्का)	५०,००,०००	५०,००,०००

वडाको चाहना "समृद्ध भविष्य र दीर्घायुको कामना"

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा स्वास्थ्य कार्यान्वयन समितिद्वारा

सहूलियत दरमा संचालित

वडा स्वास्थ्य केन्द्र (WHC) मा

“स्वस्थको लागि स्वास्थ्य परीक्षण गरौं ।”

डाक्टर सेवा:

बिहान ८ देखि ९ बजेसम्म

प्रयोगशाला:

बिहान ७:३० देखि १२ बजेसम्म

डाक्टर शुल्क : १००/- (एक सयमात्र)/स्वास्थ्य परीक्षण : सहूलियत शुल्क

(नोट: ३ नं. वडाका बासिन्दा बाहेक अन्यलाई शुल्कमा थप २५% लाग्ने छ ।)

स्थान: ठाडोढुङ्गा, धोविघाट, ललितपुर ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिका,

३ नं. वडा कार्यालयको

आ.व. २०७७/०७८ को वडा स्तरीय योजना

	योजना विनियोजित बजेट	विनियोजित रकम	खर्च रकम	बाँकी रकम
क	पूर्वाधार विकास	१,३१,००,०००		
	१) पुलचोकमा ईट्टा छाप्ने	७०,००,०००	७०,००,०००	
	२) Electric Vehicle	६१,००,०००	३३,६७,४००	
	क) ईन्टेलिजेण्ट बत्ती		५,००,०००	
	ख) लामोचौर Musical Fountain Park		९,९९,७७६	
	ग) पुलचोकमा ईट्टा छाप्ने		१,९४,४६८	
	घ) तःध मंका		९,१५,०००	
	ङ) लाईट आमस्		१,००,०००	
			१,२९,७६,६४४	२३,३५६
ख	आर्थिक विकास	१८,००,०००		
	१) “बाँझो खेतमा कृषि खेती, कौसीमा करेसा वाली”	२,००,०००	९८,०००	Nil
	क) तःध मंका		१,०२,०००	
	२) “मेरो सीप, समृद्धिको लागि”			Nil
	(क) मःमः मेशिन	५,००,०००	५,००,०००	
	३) वडाको तथ्याङ्क संकलन	५,००,०००		७७,०००
	क) फाईल डिजिटाइजेसन तलब - २,०८,०००		२,०८,०००	
	ख) ज्याक - १,००,००० + दराज - ५,०००		१,१५,०००	
	ग) तथ्याङ्क संकलन		१,००,०००	
	४) जन सु-सुचितको लागि हाम्रो रेडिओ कार्यक्रम	१,००,०००		१,००,०००

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

	५) “घर घरमा फोहोर वर्गीकरण गरी श्रोतमै न्यूनीकरण सफाई अभियान” (फोहोर वर्ष २०७७)	५,००,०००	२,६५,०००	२,३५,०००
	क) ईन्टेलिजेण्ट बत्ती विद्युत प्राधिकरणदेखि भूमिसखेल सम्म		५,००,०००	४,९२,०००
				(-८८,०००)
ग	सामाजिक विकास	१०,००,०००		
	१) “सचेतनामा हाम्रो दायित्व” क) कोरोना (१) कान्तिपुर एफ.एम. (कोरोना सचेतना) (२) कोरोनाको औषधि वितरण (३) ३ वर्षे समिक्षात्मक पुस्तिका (४) महिला वार्षिक कार्यक्रम, रु.९,०००X८ (५) वडा परिचयपत्र र कोरोना Flex (६) मास्क- १०,०००, PPE- २ थान, ५००ml स्यानिटाइजर- ३ पिस (७) कपडाको भोला- १,००० थान (८) वडा क्यालेण्डर	५,००,०००	३९,५६१ ४८,०८० ५३,११० ७२,००० ४५,५७५ ६१,२४६ ७०,००० १,००,०००	
			४,८९,५७२	१०,४२८
	२) “उज्यालो भविष्यको लागि सबैमा शिक्षा”	३,००,०००		

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

	क) Education Apps “निगरानी”		१,८०,८००	१,१९,२००
	३) लक्षित वर्ग कार्यक्रम/ “स्वस्थको लागि ब्यायाम”	२,००,०००		२,००,०००
	क) धोविघाटमा बाटो धलान गर्ने			३,०१,४७७
				२८,१५१
घ	विपद् तथा वातावरण विकास	११,००,०००		
	१) “दिर्घ जीवनको लागि स्वच्छ वातावरण” लामोचौर पार्क निर्माण		१०,००,०००	Nil
	२) विपद् व्यवस्थापन कोष		१,००,०००	Nil
ड	भैरवी (क) No Parking (ख) Digital Led Map (ग) Smoking Zone (घ) Wheel Lock 10 (ङ) Mask (च) मेच १० थान (छ) सानेपा चौकी (ज) गल्कोट भ्रमण	१०,००,०००	९,०४० ४९,७२० ८८,०५० ३८,४२० १९,९९९ ५,६५० ३,४२,७४६ ३२,५५०	
	(झ) सोलार पोल उखाल्न कोटेशन मार्फत		३,३४,७२२	
			९,२०,६५१	७९,३४९
च	मर्मत क) सिहिटी र ढुंगाखानीमा सडक बत्ती र अफिसमा अर्थिग	२०,००,०००	३,२५,००० ४,१२,०१८ ६५,०००	Nil

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ख) कुलदेवता मन्दिर		८,००,०००	
ग) पौवा		३,९७,९८२	
घ) पुलचोकमा ढल			
(ङ) भूना:ख्यो पाटी			
		२०,००,०००	४,३२,३३३
जम्मा	२,००,००,०००		

सामाजिक विकास समिति २०६० बाट खेलकुदमा रु. १,५०,००० मात्र पुलचोक स्पोर्ट्स क्लब, सुनाखरी युथ क्लब र भूमिसखेल युथ क्लबलाई ५०, ५० हजारको खेलकुद सामानहरु ।

- अमूर्त संस्कृति - तथः मंका र पुच्व मंकालाई १, १ लाख ।
- व्यावसायिक ट्रेडिङ्ग सेन्टर/खड्गयोगिनी सत्तल - प्रदेश माननीय जिवन खड्का
- माईला गुठी/कान्छा गुठी/बाच्च शिरोमणी स्व. गणेशमान प्रतिष्ठान/हासापोता गणेशस्थान - संघीय माननीय पम्फा भुसाल
-

जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि

सूचना

३ नं. वडा कार्यालयद्वारा संचालित वडा क्षेत्रको
सिमाना भई चल्ने विद्युतिय गाडी
वडा परिचयपत्र देखाई निःशुल्क चढ्ने गरौं ।

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय

फोन: ९८५१०९२९४८

मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं र सिकाऔं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिका,
३ नं. वडा कार्यालयको
आ.व. २०७८/०७९ को वडा स्तरीय योजना

	योजना विनियोजित बजेट क+ख+ग+घ	विनियोजित जम्मा रकम	खर्च बजेट	बाँकी
	पूर्वाधार विकास	१,२०,००,०००		
१.	फोहोर न्यूनीकरणको लागि गाडी, मेशिन औजारहरु -			
	(क) टिपर	२५,००,०००	२४,२०,०००	
	१) ईचिङ्ग बोर्ड राख्ने		८०,०००	Nil
	(ख) नकुहिने फोहोर व्यवस्थापन मेशिन	३५,००,०००	३५,००,०००	
	(ग) मल बनाउने मेशिन			
	१) त:ध: चुक:		५,००,०००	
	२) धोविघाटमा ब्लक छापने		७,६०,०००	Nil
	३) श्रीदरवार टोलमा ब्लक छापने		१२,४०,०००	Nil
२.	पुल्चोकमा रथखेल पोखरी	५,००,०००		
३.	सडक बत्ती -	२०,००,०००		Nil
	१) मेटल आर्म स्त्रक्चरफर स्ट्रिट लाईट		३५,५९५	
	२) तार, एमसिभि, ज्वाईन बक्स		९६,२७६	
	३) ३० वटा विवेकशील बत्ती धोविघाट देखि बखुण्डोलसम्म		४,९९,२००	
	४) १०० वटा लिड बत्ती		४,९९,१२०	

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

	५) ३० वटा विवेकशील वती पुलचोक सुन्दरीघाट मार्गमा		६,३१,०७१	
	६) सरस्वती मन्दिरको दक्षिणतर्फको बाटोमा ब्लक छाप्ने		२,३८,७३८	
४.	कान्छा मूर्दा गुठी	५,००,०००		Nil
५.	नास घः	१०,००,०००		Nil
	क) भगवती चोकमा ईट्टा छाप्ने		५,६७,०००	
	ख) नास घः (लाछी)		३,६८,०००	
	ग) सरस्वती मन्दिरको दक्षिणतर्फको बाटोमा ब्लक छाप्ने (नपुग थप)		६५,०००	
	आर्थिक विकास	१९,००,०००		
१.	“बाँझो खेतमा कृषि खेती, कौसीमा करेसा बाली”	२,००,०००		Nil
	क) भरोसा क्रियसन	कान्तिपुर	५०,०००	
२.	तलब (फाईल डिजिटाइजेसन रु.२०,०००+ प्याथोलोजिष्ट रु. २०,०००)	४,२०,०००		
३.	फोहोरमा न्यूनीकरण	२,८०,०००		Nil
	१) सफ्टवेयर		६७,८००	
	२) एस.डि.फर्निसिङ्ग		६१,९२४	
	३) वि.एल.प्रेस		९९,९२४	
	४) सिहिटी कुमारी मन्दिर जाने बाटोमा ब्लक छाप्ने		४३,१५२	
	५) चित्रकला		७,२००	

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

४.	“समृद्धि पाउन सिए गरौं ।” (रविन महर्जन)	५,००,०००	५,००,०००	Nil
५.	“समृद्धिको लागि महिला अभियान ।”	५,००,०००		Nil
	१) बेकरी पुनर्ताजकी		१,००,०००	
	२) मखमली जुत्ता		१,३०,०००	
	३) महिला समूह सिए तालिम ९ X ३०,०००/-		२,७०,०००	
	सामाजिक विकास	३५,००,०००		
	(१) “सचेतनामा हाम्रो दायित्व”			
	(क) “अमूर्त संस्कृति जगेर्नाको लागि अक्षय कोष”			
१	● तःध मंका खलः, पुल्चोक	५,००,०००	५,००,०००	Nil
२	● पुचवः मंका खलः, पुल्चोक	५,००,०००	५,००,०००	Nil
३	● रक्षश्वर महाविहार संरक्षण समिति, पुल्चोक	३,००,०००	३,००,०००	Nil
४	● रजक सेवा समिति, धोविघाट	३,००,०००	३,००,०००	Nil
५	● रातो मच्छिन्द्रनाथ भुजा चढाउन अक्षय कोष	५,००,०००	५,००,०००	Nil
६	“चेतना पुस्तकबाट शुरु गरौं ।” (पुस्तक प्रकाशन)	२,००,०००		
	१) छपाई -		८१,३६०	Nil
	२) नोटबुक २०२२ - (नपुग रकम (ग) को (२ ख) बाट		१,१८,६४०	Nil

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

७	महिला वार्षिक कार्यक्रम, रु. १२,००० X ८	१,००,०००	९६,०००	Nil
	बज्रयोगिनी सत्तलको चित्र खरिद		४,०००	
८	“हामी जान्न चाहन्छौं कार्यक्रम १”	१,००,०००	१,००,०००	Nil
	(२) “सुखमा साथ दुःखमा बास”			
	(क) “बडाको चाहना, दिर्घायुको कामना १”	४,००,०००		Nil
९.	१) कडा रोग भएकाको लागि बढीमा एक महिनाको वा रु. १०,००० सम्मको औषधि/		८५,०५०	
	२) शारिरीक र बौद्धिक अपाङ्गता भएकाको लागि निमोनिया खोप		१,००,०००	
	३) भूमिसखेल (Sales Berys) बाट युलाखेल जाने गल्ली		२,१४,९५०	
२	(ख) “सुरक्षाको लागि एक घर एक चिम १” (१५० X ५०० =	२,५०,०००		Nil
	१) ९ वाटको ५०० पिस चिम खरिद		७५,०००	
	२) नोटबुक २०२२		१,०६,०००	
	३) सत्यमोहन निबन्ध		५५,०००	
	४) बज्रयोगिनी सत्तलको चित्र खरिद		१४,०००	
३	(ग) “गर्भवतीको लागि पौष्टिक आहार रु. एक हजार मात्र १”	५०,०००		Nil

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

	१) Harb Carving		५०,०००	
४	(घ) “एकल पुरुष भत्ता रु. दुई हजार मात्र ।”	५०,०००		Nil
	१) ईचिङ्ग बोर्ड राख्ने		५०,०००	
५	(ङ) “एक बच्चा एक उपहार ।” (३५ दिन भित्र दर्ता गर्न आएमा)	कान्तिपुर	५०,०००	Nil
६	(च) विपन्न परिवारको लागि “धारा, बत्ती र शिक्षा ।”	५०,०००		Nil
	१) बिउ खरिद		५०,०००	
७	(छ) विपन्न परिवारको लागि “न्यूनतम विद्युत र धाराको महशुल भुक्तानी ।”	५०,०००	५०,०००	सत्यमोहन
८	(ज) मृत्यु परान्त सुख रोजौं “निःशुल्क सब-वाहन” क्रिया सहयोग खर्च दुई हजारमात्र (३५ दिन भित्र दर्ता गर्न आएमा)	५०,०००		Nil
	पेशकी		५०,०००	
९	(झ) “घटना दर्तामा My Clear Bag ” (अत्यावश्यक कागजात राख्न)	५०,०००	५०,०००	सत्यमोहन
	३) “परिवर्तनको लागि शिक्षा”			
१	(क) सामुदायिक विद्यालय (२५, २५ हजार छात्रवृत्ति समेत)	५,००,०००		
	१) छात्रवृत्ति		५०,०००	Nil

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाउँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

	२) कापी		२,००,०००	
	३) कलम		४७,५००	
	४) बेन्च मर्मत		१,५०,०००	
	५) ECG मेसिन खरिद		५२,५००	
२	(ख) “उज्वल भविष्यको लागि ECD कक्षा १”	५,००,०००		
	१) भूमिसखेल (Sales Berys) बाट युलाखेल जाने गल्ली		५,००,०००	
३	(ग) “युवाको आविष्कारमा वडाको सहभागीता” आ.व. २०७७/०७८	३,००,०००		
४	(घ) अमूर्त संस्कृतिका “गुरुलाई सम्मान कार्यक्रम”	१००,०००	१००,०००	
५	(ङ) Herb Carving	१,००,०००	१,००,०००	
६	(च) मातृभाषाको पहिलो पत्रकार “धर्मादित्य धर्माचार्य १” को जन्म जयन्ती कार्यक्रम	५०,०००	५०,०००	
७	(छ) नेपाल संवतका प्रवर्तक “राष्ट्रिय विभूति शंखधर साख्वा” वार्षिक कार्यक्रम	५०,०००	५०,०००	
	४) “सबै सुखी सबै समृद्ध, हाम्रो चाहना वडाको कामना”			
१	क) “स्वस्थ जीवनको लागि हाम्रो प्रयोगशाला १”	१०,००,०००	१०,००,०००	(२,२४,९२०)
२	ख) “कोरोना हटाऔं अभियान १”	२,००,०००		

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं १”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

	१) सिहिटी कुमारी मन्दिर जाने बाटोमा ब्लक छाप्न		२,००,०००	
३	ग) वडा रेडक्रस कार्यक्रम	१,००,०००	१,००,०००	
४	घ) “स्वास्थ्य लाभमा एक थोपा रगत ।”	१,००,०००	१,००,०००	
५	ङ) वडा स्तरीय मातृ शिशु स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	१,००,०००	१,००,०००	
६	च) “भविष्यका कर्णधार हाम्रा बालबालिका ।”	१,००,०००	१,००,०००	
७	छ) “हाम्रो हात अपाङ्गताको साथ ।”	१,००,०००	१,००,०००	
८	विपद् व्यवस्थापन कोष	१,००,०००	१,००,०००	
९	भैपरी	१२,००,०००		१,५७,५४१
	(१) Roof Top Solar Pv Grid Tied System 6 KW		४,९९,५००	
	(२) Roof Top Solar को Stucture		१,६८,८३९	
	सिसि क्यामरा मर्मत		९९,८३५	
	एथलेटिक्स दिनेश महर्जन		१०,०००	
	नेपाल बालकुमारी क्योकुशिन कराते संघ		११,०००	
	बौद्ध विहार संघ, ललितपुर		२५,०००	
	नाथेश्वर आई.एफ.के. राष्ट्रिय फूल कन्ट्याक्ट कराते प्रतियोगिता		२०,०००	
	नेपाल अन्तर्राष्ट्रिय कृष्णभावनामृत संघ		५५,०००	
	मर्मत पठाएको		१,५३,२८५	९४२६२४

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

१०	मर्मत	२५,००,०००		२६,५३,२८५
	१) गणेशस्थान बरिपरी डुङ्गा मर्मत		१,९६,०००	
	२) कबिलास नासः छः		२,४३,८९०	
	३) मेरो प्रयोगशालामा फल्स सिलिङ्ग, आल्मुनियम पार्टेशन र पाईपलाइन व्यवस्थापन		१,९७,०००	
	४) न्यूकोलोनी सुन्दरमार्गमा ब्लक छान्न		१,५०,०००	
	५) मेरो प्रयोगशालामा टेबल फिटिङ्ग, मेच		२,१६,३९५	
	६) पुलचोक सितुगाँलमा ईट्टा छाप्नेको ठाउँमा क्याच फित निर्माण		५०,०००	
	७) सिहिटीमा खानेपानी लाईन बिस्तार		१,००,०००	
	८) Outdoor Air Purifier and Pollition Controller- 3pcs		१५,००,०००	
	९) नपुग रकम भैपरीबाट रकमान्तर		१,५३,२८५	
	नगर स्तरीय			
	क) वडा नं. ३ स्वास्थ्य प्रयोगशाला			
	ख) सिहिटी पाटी			
	ग) सिगुगाँ पोखरीको लागि पूर्वाधार समितिमा रकम माग	२५,००,०००		
	१) वडा बजेट		५,००,०००	
	२) पूर्वाधार समिति		२०,००,०००	

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

	सम्पदा			
	क) अक्षश्वर महाविहार		१०,००,०००	

**शरीरमा यी ७ लक्षण देखिएमा हुनसक्छ
कलेजो (Liver) मा खराबी,
तपाईंमा देखिएको त छैन ?**

१. तपाईंको पेट बिसन्चो भई सँधै झाडापखाला भइरहेमा,
२. लगातार कमजोर महसुस हुनु,
३. खानामा अरुची,
४. पिसाबको रंग परिवर्तन भएमा,
५. शौचको रंगमा परिवर्तन भएमा,
६. जण्डिस देखिएमा,
७. पेटमा परिवर्तन ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२०७४ जेष्ठबाट २०७८ चैत्रसम्ममा मुख्यतया ५९ महिना ६४ कामका
सारांश

(क) कार्यालय

- १) अपाङ्गमैत्री वडा भवन
- २) अपाङ्गमैत्री वडापत्र
- ३) पञ्चवर्षीय आवधिक योजना
- ४) Software मार्फत दर्ता चलानी
- ५) web: lmcityward3.com, Apps: [lmcity ward 3](https://play.google.com/store/apps/details?id=com.lmcityward3) र
Facebook: ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३
- ६) फाईल डिजिटাইजेशन
- ७) खोज तथा उद्धार सामाग्री सजावट
- ८) Air Generater Water Filter
- ९) तथ्याङ्क संकलन
- १०) विद्युतिय हाजिरी व्यवस्था
- ११) सजिलोको लागि नोट गन्ने मेशिनको प्रयोग
- १२) टोकन मेशिन
- १३) अनलाईन सिफारिस

(ख) सुरक्षा

- १) जनसहभागितामा १७१ वटा सोलार सडक बत्ती जडान
- २) कार्यालय र वडा क्षेत्रभित्र सुरक्षाको लागि २८ ठाउँमा CC
Camera जडान
- ३) निर्माण सम्पन्नमा २ रुख/बिरुवा एक Fire Extinguisher
- ४) ईन्टेलिजेन्ट सडक बत्ती

(ग) वातावरण

- १) अपाङ्गमैत्री फुटपाथ
- २) मेट्रिक प्रणालीको घर नम्बर
- ३) लामोचौरमा Fountain Park
- ४) सिताको पार्क
- ५) पुरानो शान्तभवन पार्क
- ६) भुनाख्यो: पार्क
- ७) वडा क्षेत्रमा जथाभावी पर्चा/पोष्टर/तुल/ब्यानर पोल तथा
भित्ताहरुमा भुण्ड्याउन तथा टाँस्न निषेध

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- ८) घर घरमा फोहोर वर्गीकरण गरी श्रोतमै न्यूनीकरणको लागि हरियो र रातो बाल्टीन वितरण
 - ९) प्लाष्टिक भोला न्यूनीकरणको लागि कपडाको भोला
 - १०) वडा प्राङ्गणमा Digital Led Map
 - ११) पुलचोकमा जेब्राक्रस र पुलचोक र हरिहरभवनमा ट्राफिक बत्ती
 - १२) Air Pollution Control Machine जडान
 - १३) ठाडोदुङ्गा र धोविघाट चक्रपथमा सार्वजनिक शौचालय
 - १४) Movable Portable Toilet
 - १५) ७० वर्ष उमेर पुगेका वृद्ध, वृद्धाहरुको लागि घर घरमा सिफारिस
 - १६) खुल्ला व्यायामशाला
- (घ) सेवा र सुविधा
- १) शव-वाहनको लागि १० लाखको कोष स्थापना
 - २) जेटिङ्ग, राउडिङ्ग र ग्राउडिङ्ग मेशिन
 - ३) वडा परिचयपत्र
 - ४) विद्युतिय गाडी सञ्चालन
 - ५) सु-सूचितको लागि Digital Electronic Board
 - ६) सिंसि क्यामरा
 - ७) Walkie Talkie सञ्चालन
 - ८) वडामा पुरातात्विक सम्पदाहरुको पार्श्वचित्र
 - ९) कार्यालय कम्पाउण्डमा ATM सुविधा
 - १०) वडामा LED Disply Screen (६ फिट X ४ फिट)
 - ११) जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र
 - १२) कानूनी परामर्श सेवा
 - १३) स्वास्थ्य परामर्श सेवा
 - १४) ठाउँ ठाउँमा फ्रि वाई-फाई
- (ङ) स्कुल
- १) सामुदायिक स्कुलमा अध्यापनको लागि “निगरानी एप्स”
 - २) सामुदायिक विद्यालय (२५ हजार छात्रवृत्ति समेत)
 - ३) पुलचोक लाछीमा ई-लाइब्रेरी
 - ४) सामुदायिक स्कुलको लागि प्रोजेक्टर

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

(च) रोजगारी

- १) उद्यमशील स्वरोजगार कोष

क) वडा खाद्य स्टोर	- पुल्चोक
ख) पप्स केक	- पुल्चोक
ग) हाईजेनिक वार्ड म:म:	- पुल्चोक
घ) आर.के.सुज	- धोविघाट
ङ) स्वस्थकर प्याकेट मुला	- पुल्चोक
च) वडा खाद्य स्टोर	- धोविघाट
- २) व्यावसायिक ट्रेनिङ्ग सेन्टर भवन निर्माण

(छ) संस्कृति, सम्पदा र संरक्षण

- १) अमूर्त संस्कृति सञ्चालनको लागि अक्षय कोषको व्यवस्था

क) त:ध मंका खल: - रु. ५,००,०००/-
ख) पुच्व: मंका खल: - रु. ५,००,०००/-
ग) रातो मन्डिन्द्रनाथमा भुजा चढाउन - रु. ५,००,०००/-
घ) रक्षेश्वर महाविहार संरक्षण समिति - रु. ३,००,०००/-
ङ) रजक सेवा समाज - रु. ३,००,०००/-
- २) सम्पदा पुन:निर्माण र संस्कृति

क) लाछी कृष्ण फल्चा
ख) भनाख्यो: पाटी
ग) भुजा पाटी
घ) खड्गयोगिनी सत्तल
ङ) पुल्चोक एरियामा ईट्टा छपाई
च) सिंतुगाँ लख्यो: पोखरी
छ) कविलास नास:द्य:
ज) लाछी नास:द्य:
झ) भनाख्यो पार्क
ञ) नेपाल संवतका प्रवर्तक “राष्ट्रिय विभूति शंखधर साख्वा” को पुस्तक प्रकाशित
त) मातृभाषाको पहिलो पत्रकार “धर्मादित्य धर्माचार्य ।” पुस्तक प्रकाशित
(ज) स्वास्थ्य <ol style="list-style-type: none"> १) स्थायी वडावासीहरुको लागि स्वास्थ्य परीक्षणको लागि हाम्रो प्याथोलोजी

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- २) स्थायी वडाबासीहरूको लागि रक्त संचार सेवा केन्द्र, पुलचोक, ललितपुरबाट निःशुल्क रगत प्रदान
- ३) कडा रोग, शारीरिक र बौद्धिक अपाङ्गता भएकाको लागि निमोनिया खोप

(भ) सचेतनाको लागि

- पुस्तक प्रकाशन (सात वटा पुस्तक + एक क्यालेण्डर)
- १) नागरिक वडापत्र
 - २) सूचनामूलक पुस्तिका
 - ३) वडा बुलेटिन - १
 - ४) वडा बुलेटिन - २
 - ५) नयाँ वर्ष २०७७ सालको नोटबुक
 - ६) दररेट हात्ते पुस्तिका
 - ७) ३ वर्षे समिक्षात्मक पुस्तिका (स्वेतपत्र जारी)
 - ८) २०७७ सालको क्यालेण्डर प्रकाशित
 - ९) सन् २०२२ को नोटबुक प्रकाशन
 - १०) मदन स्मारक माध्यमिक विद्यालयको लागि कापी
 - ११) श्रमिक बाल विज्ञान निम्न माध्यमिक विद्यालयको लागि कापी

(ज) जनमुखी कार्यक्रम

- क) मृत्यु परान्त सुख रोजौं “निःशुल्क सव-वाहन” क्रिया खर्च दुई हजार मात्र (३५ दिन भित्र दर्ता गर्न आएमा)
- ख) वडाको चाहना, दिर्घायुको कामना । (कडा रोग भएकाको लागि बढीमा रु. १०,००० सम्मको औषधि वा शारीरिक र बौद्धिक अपाङ्गता भएकाको लागि निमोनिया खोप)
- ग) सुरक्षाको लागि एक घर एक चिम ।
- घ) गर्भवतीको लागि पौष्टिक आहार रु. एक हजार मात्र ।
- ङ) एकल पुरुष भत्ता रु. दुई हजार मात्र ।
- च) एक बच्चा एक उपहार । (३५ दिन भित्र दर्ता गर्न आएमा)
- छ) विपन्न परिवारको लागि - धारा, बिजुली र शिक्षा
- ज) विपन्न परिवारको लागि - न्यूनतम विद्युत र धाराको महशुल भुक्तानी
- झ) अपाङ्गता भएका व्यक्तिको लागि सामान र औषधि

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- त्र) घटना दर्तामा My Clear Bag (अत्यावश्यक कागजात राख्न)
 - त) युवाको आविष्कारमा वडाको सहभागिता
 - थ) हाम्रो हात अपाङ्गताको साथ
 - ड) भविष्यका कर्णधार हाम्रा बालबालिका
- (त) अन्य

- १) Fire Portable Pump
- २) Walkie Talkie सञ्चालन
- ३) वडा क्षेत्रभित्र रहेका स्कूल, सहकारी र आमा समूहहरूको सञ्चाल गठन
- ४) २०७७ वैशाख मसान्तसम्ममा ७० वर्ष उमेर पुगेका सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउनु हुने, WHICH/THP र स्वयंसेवकहरूका लागि कोराना बिमा
- ५) कौसी खेतीको लागि बीउ वितरण
- ६) वार्षिक १ लाख राख्ने गरी विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन
- ७) धोविघाटमा RRL Hoses Pipe र Fire Extinguisher को प्रयोगमा दमकलको सेवा
- ८) Herb Carving
- ९) उज्वल भविष्यको लागि ECD कक्षा

जनता नेताको घरमा होइन, नेता जनताको घरमा ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

वडामा दिने निवेदन
र
आवश्यक कागजातहरु

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

बडामा दिने निवेदन र आवश्यक कागजातहरू

- १ घर/जग्गा नामसारीको सिफारिस गरी पाऊँ ।
- २ मोही लगत कट्टाको सिफारीस पाउं ।
- ३ घर कायम सिफारीस पाउं ।
- ४ अशक्त सिफारिस
- ५ छात्रवृत्तिको लागि सिफारिस पाऊँ ।
- ५ आदिवासी जनजाति प्रमाणित गरी पाऊँ
- ७ अस्थायी बसोबासको सिफारिस पाऊँ ।
- ८ स्थायी बसोबासको सिफारिस गरी पाऊँ ।
- ९ आर्थिक अवस्था कमजोर सिफारिस पाऊँ ।
- १० नयाँ घरमा विद्युत जडान सिफारिस पाऊँ ।
- ११ धारा जडान सिफारिस पाऊँ ।
- १२ दुवै नाम गरेको व्यक्ति एकै हो भन्ने सिफारिस पाऊँ ।
- १३ व्यवसाय बन्द सिफारिस पाऊँ ।
- १४ व्यवसाय ठाउँसारी सिफारिस पाऊँ
- १५ कोर्ट-फि मिनाहा सिफारिस पाऊँ ।
- १६ नाबालक सिफारिस पाऊँ ।
- १७ चौपाया सिफारिस पाऊँ ।
- १८ संस्था दर्ता गरी पाऊँ ।
- १९ विद्यालय ठाउँसारी सिफारिस पाऊँ ।
- २० विद्यालय संचालन/कक्षा बृद्धिको सिफारिस पाऊँ ।
- २१ जग्गा दर्ता सिफारिस पाऊँ ।
- २२ संरक्षक सिफारिस पाऊँ ।
- २३ बाटो कायम सिफारिस पाऊँ ।
- २४ जिवित नाता प्रमाणित गरी पाऊँ ।
- २५ मृत्यु नाता प्रमाणित गरी पाऊँ ।
- २६ निःशुल्क स्वास्थ्य उपचारको लागि सिफारिस पाऊँ ।
- २७ संस्था दर्ता सिफारिस पाऊँ ।
- २८ घर बाटो प्रमाणित गरी पाऊँ ।
- २९ चारकिल्ला प्रमाणित गरि पाउ ।
- ३० जन्म मिति प्रमाणित गरि पाउ ।
- ३१ विवाह प्रमाणित गरी पाऊँ ।
- ३२ घर पाताल प्रमाणित गरी पाऊँ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- ३३ हकदार प्रमाणित गरी पाऊँ ।
३४ अबिवाहित प्रमाणित गरी पाऊँ ।
३५ जग्गाधनी प्रमाण पूर्जा हराएको सिफारिस पाऊँ ।
३६ व्यवसाय दर्ता गरी पाऊँ
३७ मोही नामसारीको लागि सिफारिस गरी पाऊँ
३८ मूल्याङ्कन गरी पाऊँ ।
३९ तीन पुस्ते खोली सिफारिस गरी पाऊँ ।
४० नाता पाऊँ ।
४१ पुरानो घरमा विद्युत जडान सिफारिस पाऊँ ।
४२ किस्ता रकम भुक्तानी पाऊँ भन्ने बारे ।
४३ नापजाँच गराई अन्तिम किस्ता रकम भुक्तानी पाऊँ भन्ने बारे ।
४४ सामाजिक सुरक्षा भत्ता नाम दर्ता सम्बन्धमा ।
४५ नमूना मञ्जुरीनामा ।
४६ नमूना घर वा जग्गाधनी बीच हुने बहाल सम्झौता ।
४७ नमूना मिलापत्र ।
४८ नमूना बारेसनामा ।
४९ कोठा खोली पाऊँ ।
५० दलित परिचयपत्र ।
५१ नापी नक्सामा बाटो नभएको फिल्डमा बाटो भएको सिफारिस ।
५२ धारा नामसारी सिफारिस पाऊँ ।
५३ विद्युत मिटर नामसारी सिफारिस ।
५४ फोटो टाँसको लागि तीन पुस्ते खोली सिफारिस पाऊँ ।
५५ जग्गाधनी पूर्जा हराएको सिफारिस पाऊँ ।
५६ स्थायी बसोबास सिफारिस पाऊँ ।
५७ कोठा बन्द सिफारिस पाऊँ ।
५८ अस्थायी टहराको सम्पत्ति कर तिर्न सिफारिस गरी पाऊँ ।
५९ औषधि उपचार बापत खर्च पाउँ भन्ने सम्बन्धमा ।
६० नागरिकता र प्रतिलिपि सिफारिस ।
६१ अंग्रेजीमा सिफारिस

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौँ, सिकाऔँ ।”

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

विषय : घर/जग्गा नामसारीको सिफारिस गरी पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो/हामीहरुको पिता/आमा
..... को नाममा कायम रहेको तपसिलमा उल्लेख भए
अनुसारको जग्गा मेरो/हामीहरुको पिता/आमा
मितिमा र मेरो/हामीहरुको पिता/आमा मिति
.....आफ्नै कालगतिले मृत्यू भएको हुँदा मेरो/हामीहरुको
नाममा जम्मा नामसारी गरी पाउं भनी मालपोत कार्यालय,
..... को नाममा सिफारीस पाउन यो निवेदन पेश
गरेको छु/छौ । ब्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला
बुभाउंला ।

मृतकको हकदारहरु

बाबु/आमा.....

पति/पत्नि.....

छोरा/छोरी.....

क्र.सं	साविक वडा	नगर/गा. पा.	हाल वडा	कित्ता नं.	क्षेत्रफल	कैफियत

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रका प्रतिलिपि
- २) जग्गा धनी प्रमाण पुर्जाको प्रतिलिपि
- ३) चालु आ. व. सम्मको घर भए सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र, जग्गा भए मालपोत तिरेको रसिद
- ४) नाता प्रमाणित प्रमाणपत्रका प्रतिलिपि
- ५) सर्जमिन मुचल्का गरी बुझनु पर्ने भएमा साक्षी बस्नेको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि

जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि

सूचना

३ नं. वडा क्षेत्रभित्रका सार्वजनिक ढल जाम भई
समस्या भएमा
सेवाको लागि वडा कार्यालयमा निवेदन दिन सकिन्छ ।
सेवा निःशुल्क पाइनेछ ।

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय

फोन: ९८५१०९२९४८

मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

श्रीमान् वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

विषय: मोही लगत कट्टाको सिफारीस पाउं ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो/हामीहरुको नाममा मालपोत कार्यालय, ललितपुरको नाममा दर्ता कायम रहेको ल.पु.म.न.पा. वडा नं. कि.नं..... क्षेत्रफलको जग्गामा ललितपुर जिल्ला ल.पु.म.न.पा. वडा नं. बस्ने को नातीको छोरा मोहीयानी अस्थायी निस्सामा मोही कायम रहेकोले तपसिल बमोजिमको जग्गाबाट मोही लगत कट्टा गरी पाउं भनी मालपोत कार्यालय, को नाममा सिफारीस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौ । ब्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुभाउँला ।

तपसिल

जिल्ला	क्षेत्र	साविक वडा	हाल वडा	कित्ता नं.	क्षेत्रफल	कैफियत

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

१) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- २) जग्गा धनी प्रमाण पुर्जाको प्रतिलिपि
- ३) जग्गाका प्रमाणित नापी नक्सा
- ४) नाता प्रमाणित प्रमाणपत्रका प्रतिलिपि
- ५) जग्गाका श्रेस्ता र फिल्डबुकका प्रमाणित प्रतिलिपि
- ६) सर्जमिन मुचल्का गरी बुझनु पर्ने भएमा साक्षी बस्नेको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ७) चालु आ. व. सम्मको घर भए सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र, जग्गा भए मालपोत तिरेको रसिद

जग्गाको क्षेत्रफल वर्गमिटरमा
क्षेत्रफल रूपान्तरण तालिका

६७७२.६३	ब.मि.	➤	१ बिगाहा
३३८.६३	ब.मि.	➤	१ कट्ठा
१६.९३	ब.मि.	➤	१ धुर
५०८.७४	ब.मि.	➤	१ रोपनी
३१.७९	ब.मि.	➤	१ आना
७.९५	ब.मि.	➤	१ पैसा
१.९९	ब.मि.	➤	१ दाम

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

श्रीमान् वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

विषय: घर कायम सिफारीस पाउं ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो/हामीहरुको नाममा मालपोत कार्यालय, ललितपुरको नाममा दर्ता कायम रहेको ल.पु.म.न.पा. वडा नं. कि.नं..... क्षेत्रफलको जग्गामा मिति मा ल.पु.म.न.पा.बाट नक्सा पास भई मिति मा निर्माण सम्पन्न समेत भई सकेको हुनाले जग्गा धनी प्रमाण पूर्जामा घर कायम गरी भनी मालपोत कार्यालय, ललितपुरको नाममा सिफारीस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौ । व्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) जग्गा धनी प्रमाण पुर्जाको प्रतिलिपि
- ३) नक्सा पास प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ४) निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ५) जग्गाका श्रेस्ता र फिल्डबुकका प्रमाणित प्रतिलिपि
- ६) चालु आ. व. को सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र ।

मिति :

श्रीमान वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा समितिको कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

विषय अशक्त सिफारिस पाउ ।

महोदय,
उपरोक्त विषयमा मेरो नाता पर्ने
..... ले नेपाल सरकारबाट प्राप्त गरेको
सामाजिक सुरक्षा परिचय पत्र नं.
..... को नाममा रहेको एन.आई.सि. बैंक
लिमिटेड, पुल्चोक शाखाको खाता नं.
का अशक्त भई बैंकमा जान नसक्ने भएकोले मेरो
नाममा भत्ता उपलब्ध गराउन बैंकको नाममा सिफारिस पाउन अनुरोध गर्दछु
।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरू :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) सामाजिक सुरक्षा भत्ताको प्रतिलिपि
- ३) वृद्धसंगको नाता
- ४) सक्कल चेक बुक
- ५) चालु आ. व. को सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र ।

मिति :

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : छात्रवृत्तिको लागि सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो छोरा/छोरी
स्कूल मा कक्षा मा
सेक्सन रोल नं. मा अध्ययन गर्ने भएकोले
विपन्न/शहरी गरीब/आर्थिक अवस्था कमजोरले गर्दा छात्रवृत्ति उपलब्ध
गराई दिनु हुनको लागि अनुरोध गर्दछु । ब्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा
कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) विद्यार्थीको जन्म दर्ता
- ३) स्कूलमा अध्ययनको परिचयपत्र
- ४) वडा बाहिरको भए विपन्न/शहरी गरीब/आर्थिक अवस्था कमजोरको सिफारिसपत्र
- ५) घरधनीले सम्पत्ति कर तिरेको कागजपत्र/वहालमा भए बहाल कर तिरेको कागजपत्र
- ६) भाडामा बस्नेको हकमा सम्बन्धित गा.पा./न.पा.बाट सिफारिस ल्याउनु पर्ने ।

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : आदिवासी जनजाति प्रमाणित गरी पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमाल.पु.म.न.पा., वडा नं.
निवासी श्री को छोरा/छोरी/पत्नि/म
आदिवासी जनजाति अन्तर्गत आदिवासी
जनजाति भित्र पर्ने भएकोले आदिवासी प्रमाणित गरी पाउँ भनि श्रीमान
समक्ष यो निवेदन पेश गरेको छु । व्यहोरा साँचो छ भुठ्ठा ठहरेमा कानून
बमोजिम सहूला बुभाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) जनजाति कार्डको प्रतिलिपि
- ३) चालु आ. व. को सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र ।

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : अस्थायी बसोबासको सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्वन्धमा साविक
जिल्ला नगरपालिका/गा.वि.स.....नं. वडा
.....मा जन्म भई मिति.....
सालदेखि ललितपुर महानगरपालिकानं.वडा का
.....घरमा अस्थायी बसोबास गरी आएको
ब्यहोरा खोली सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । ब्यहोरा साँचो हो
भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) घर धनीको नागरिकता
- ३) चालु आ. व. को सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र ।
- ४) विदेशी भए नेपाल प्रवेश गरेको पासपोर्टको प्रतिलिपि
- ५) कम्तिमा तीन महिना बसोबास गरेको सम्भौता पत्र

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : स्थायी बसोबासको सिफारिस गरी पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा साविक
जिल्ला..... नगरपालिका/गा.वि.स..... नं. वडा
..... मा जन्म भई मिति.....
सालदेखि ललितपुर महानगरपालिकानं.वडा को
.....मा घर निर्माण गरी स्थायी बसोबास गरी
आएको हुनाले जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुरको नाममा सिफारिस
पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । व्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून
बमोजिम सहूला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) बसाईसराइ भए बसाइसराइ प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ३) चालु आ. व. को सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र ।

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : आर्थिक अवस्था कमजोर सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो/हाम्रो आर्थिक अवस्था कमजोर वा विपन्नता भएकोले सो खोलीनाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । ब्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहूला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) बसाइसराइ भए बसाइसराइ प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ३) विषय प्रमाणित गर्ने कागजात भए सोको प्रतिलिपि
- ४) चालु आ. व. को सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र ।

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : नयाँ घरमा विद्युत जडान सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मालपोत कार्यालय ललितपुरमा दर्ता कायम रहेको ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ () मा मेरो/हाम्रो नामको कि.नं. क्षेत्रफल जग्गामा मिति मा नक्सा पास गरी नयाँ घर निर्माण सम्पन्न भैसकेकोले स्थायी रूपले बसोबास गर्नको लागि श्री /सिङ्गल फेजको नयाँ बत्ति जडान गर्न नेपाल विद्युत प्राधिकरण, पुल्चोकको नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । ब्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहँला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) जग्गा धनी प्रमाणपूजाको प्रतिलिपि
- ३) नक्सा पास प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ४) चालु आ. व. को सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र ।

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : धारा जडान सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो/हाम्रो नाममा मालपोत कार्यालय ललितपुरमा दर्ता कायम रहेको साविक ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ () कि.नं. क्षेत्रफलमा बनेको पुरानो/नयाँ घरमा धारा नभएको हुनाले स्थायी रूपमा बसोबास गर्नको लागि नयाँ धारा एक आवश्यक परेको हुनाले नेपाल खानेपानी संस्थान, जावलाखेलको नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । ब्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहूला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) जग्गा धनी प्रमाणपूजाको प्रतिलिपि
- ३) नक्सा पास प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ४) निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ५) चालु आ. व. को सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र ।

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : एकै हो भन्ने सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मा मेरो नाम/जन्म मिति
..... र मा
भएकोले दुवै नाम/जन्म मिति गरेको व्यक्ति फरक फरक नभई एकै व्यक्ति
..... भएको व्यहोरा खोली
को नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । व्यहोरा साँचो
हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) के के मा फरक परेको हो सोको कागजात
- ३) बसाइसराइ भए बसाइसराइको प्रतिलिपि
- ४) चालु आ. व. को सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र ।

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : व्यवसाय बन्द सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो/हाम्रो नाममा दर्ता कायम रहेको प्रमाणपत्र
नं. उद्योग/व्यवसायको नाम
..... व्यवसाय मिति देखि
बन्द भएकोले गरिएकोले आन्तरिक राजस्व कार्यालय, हरिहरभवनको नाममा
सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । व्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा
कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) सक्कल व्यवसाय प्रमाणपत्र

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : व्यवसाय ठाउँसारी सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो/हाम्रो नाममा दर्ता कायम रहेको प्रमाणपत्र नं. उद्योग/व्यवसायको नाम व्यवसाय मिति देखि ठाउँसारी गरी गएकोलेजिल्लानगरपालिका/गा.पा.को नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । व्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) सक्कल व्यवसाय प्रमाणपत्र
- ३) ठाउँ सारी जाने धरधनीको सम्भौतापत्रको प्रतिलिपि ।

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : कोर्ट फि मिनाहा सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो/हाम्रो नाममाअदालत,
.....मा रहेकोमुद्दामा राख्नु पर्ने कोर्ट फि
आर्थिक अवस्था कमजोरका कारणले गर्दा राख्न नसक्ने भएकोले उक्त कोर्ट
फि मिनाहाको लागिअदालत, को नाममा
सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । व्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा
कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) अदालतको पर्चा
- ३) विपन्न/एककल महिला/असहाय व्यक्तिको कागजात

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : नाबालक सिफारिस पाउँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो मितिमा ललितपुर जिल्ला, ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. बस्ने..... को नातिनी.....को छोरी..... संग सामाजिक परम्परा अनुसार विवाह भई मिति..... मा जन्म भएको छोरा/छोरी को नाबालक परिचयपत्र बनाउनको लागि जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुरको नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । ब्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुभाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) श्रीमतीको नागरिकताको प्रतिलिपि
- ३) विवाह दर्ताको प्रतिलिपि
- ४) जन्म दर्ताको प्रतिलिपि
- ५) वसाइसराइ भए वसाइसराइको प्रतिलिपि
- ६) चालु आ. व. को सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र ।

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : चौपाया सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमाजिल्लान.पा.
वडा नं..... बस्नेको मितिमा
यस कार्यालयमा दिनु भएको निवेदन अनुसार यस वडामा बेवारिस अवस्थामा
रहेको चौपायालाई लगी पाल्न पाऊँ भनी यो निवेदन पेश गरेको छु । व्यहोरा
साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुभाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) चौपाय लाने नगरपालिका/गा.पा.को सिफारिस
- ३) व्यवसाय दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि

घर हुँदैमा स्थायी बासिन्दा हुँदैन, बसाँइसराइ ल्याउने गरौं ।

प्रमाण-पत्र संख्या :-

वडा नं. :-

मिति :-

श्री ललितपुर महानगरपालिका कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

विषय : संस्था दर्ता गरी पाऊँ ।

यस ल.पु.म.न.पा. मा तपसिल बमोजिमको उद्योग/ब्यवसाय/संघ-संस्था सञ्चालन गर्न लागेको हुँदा सोको दर्ता प्रमाण-पत्र प्राप्त गरी पाउँ भनी निम्न उल्लेखित विवरण भरी दरखास्त पेश गरेको छु/छौं । स्थानीय स्वायत्त ऐन तथा नियम बमोजिम लाग्ने दस्तुर बुझाउनुका साथै ल.पु.म.न.पा. ले बेलाबेलामा लागु गरेको नीति निर्देशन समेत सम्पूर्ण पालना गर्न मन्जुर छु/छौं ।

१) पसल/ब्यवसाय/संघ/संस्थाको अध्यक्ष/प्रोपाइटरको नाम, थर :-

२) वडा नं. सहितको स्थायी ठेगाना :-

३) हालको ठेगाना :-

४) नागरिकता नं.:-

५) पसल/ब्यवसाय/संघ संस्थाको नाम, थर :-

६) पसल/ब्यवसाय/संघ संस्थाको प्रकृति/किसिम :-

७) पसल/ब्यवसाय/संघ संस्था राख्ने स्थान :-

८) बहाल बसेको भए घरधनीको नाम, थर :-

९) परिचय पाटी (साईन बोर्ड) भए परिचय पाटीमा लेख्ने विवरण

.....(साइज).....

१०) बहालमा बसेको भए मासिक बहाल रु.

(अक्षरेपी.....)

उपरोक्त ब्यहोरा ठीक छ, भुङ्गा ठहरे कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

.....

निवेदकको सही

नाम, थर :-

ठेगाना :-

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

फोन नं. :-

“मैले संचालन गर्ने व्यवसायमा बालश्रम प्रयोग छैन, प्रयोग गरेमा कानून बमोजिम सहूला बुझाउँदा ।”

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरू :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) घरधनीसंगको बहाल सम्झौता
- ३) सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्र
- ४) घरेलु/बाणिज्य/उद्योग/कम्पनीमा दर्ता भए सोको कागज
- ५) घर धनीको सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र

जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि

सूचना

३ नं. वडाका विपन्न स्थायी बासिन्दाको लागि
जनहित कार्यक्रम
अन्तर्गत
एकल पुरुष भत्ता दिने भएकोले नाम दर्ता गर्न
आउनु हुन अनुरोध छ ।
(कोही नभएको केही नभएको)

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय

फोन: ९८५१०९२९४८

मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : विद्यालय ठाउँसारी सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्वन्धमा मेरो/हाम्रो नाममा ललितपुर महानगरपालिकामा दर्ता कायम रहेकोविद्यालय विभिन्न कारणले गर्दा जिल्ला,न.पा., वडा नं.,मा ठाउँसारी गर्नु पर्ने भएकोले नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । व्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) सक्कल व्यवसाय प्रमाणपत्र
- ३) ठाउँ सारी जाने धरधनीको सम्भौतापत्रको प्रतिलिपि ।

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : विद्यालय संचालन/कक्षाको सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्वन्धमा ललितपुर महानगरपालिका,नं. वडा
.....मा रहेको
विद्यालय संचालन/कक्षाथपको लागि ललितपुर महानगरपालिका,
शिक्षा शाखाको नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । ब्यहोरा
साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

विद्यालयको छाप

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) लेटर हेडमा लेखेको निवेदन
- २) व्यवसाय प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ३) स्थलगत सर्जमिन ।

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : जग्गा दर्ता सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त विषयमा मेरो/हाम्रो नाममा मालपोत कार्यालय, ललितपुरमा दर्ता कायम रहेको तपसिल बमोजिमका जग्गा दर्ता छुट बाँकी भएकोले जग्गा दर्ताको लागि मालपोत कार्यालय, ललितपुरको नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । ब्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

तपसिल

जिल्ला	क्षेत्र	वडा	कित्ता नं.	क्षेत्रफल	कैफियत

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि
- २) उत्तार
- ३) स्थलगत सर्जमिन ।

श्रीमान् वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : संरक्षक सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त विषयमा म निवेदक बृद्ध भएकोले मेरो संरक्षक राख्नु पर्ने कानून व्यवस्थाले गर्दा मेरो छोरा/छोरी/नाती/नातिनीलाई संरक्षकको रूपमा चुनिएकोलेकार्यालय,को नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु ।
ब्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि
- २) ७० वर्ष बृद्धको नागरिकताको प्रतिलिपि
- ३) नाता खोलेको प्रमाणपत्र
- ४) सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : बाटो कायम सिफारिस पाऊं ।

महोदय,

उपरोक्त विषयमा मेरो/हाम्रो नाममा मालपोत कार्यालय, ललितपुरमा दर्ता कायम रहेको ल.पु.म.न.पा., वडा नं.....() कि.नं..... क्षेत्रफल..... जग्गा बाटोमा परेको हुनाले उक्त कित्ताका जग्गा नेपाल सरकारको नाममा बाटो कायम गर्नको लागि भूमि सुधार तथा मालपोत कार्यालय,को नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । व्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि
- २) जग्गाधनी प्रमाणपूजाको प्रतिलिपि
- ३) घरभए सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्र/जग्गा भए मालपोत रसिद ।

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : जिवित नाता प्रमाणित गरी पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो देहाय बमोजिमको ब्यक्तिसँग देहाय बमोजिमको जिवित नाता सम्बन्ध कायम रहेकोले सो नाता सम्बन्ध प्रमाणित गरी पाउन यो दरखास्त दिएको/दिएकी छु । नाता सम्बन्धमा प्रमाणित गराउनको लागि म सँग भएको देहायका प्रमाण कागजाज यसैसाथ संलग्न राखेको /राखेकी छु ।

नाता सम्बन्ध प्रमाणित गर्नुपर्ने ब्यक्तिको कामय रहेको नाता सम्बन्ध नाम, थर ठेगाना

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि
- २) नाता कायम गर्नु पर्ने सबैको नागरिकताको प्रतिलिपि
- ३) दुई दुई प्रति अटो साईजको फोटो
- ४) चालु आ.व.को सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि

श्रीमान् वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : मृत्यु नाता प्रमाणित गरी पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो देहाय बमोजिमको व्यक्तिसँग देहाय बमोजिमको मृत्यु नाता सम्बन्ध कायम रहेकोले सो नाता सम्बन्ध प्रमाणित गरी पाउन नाता सम्बन्ध प्रमाणित दस्तुर रू १०/- यसै साथ संलग्न राखी यो दरखास्त दिएको/दिएकी छु । नाता सम्बन्धमा प्रमाणित गराउनको लागि म सँग भएको देहायका प्रमाण कागजाज यसैसाथ संलग्न राखेको /राखेकी छु ।

नाता सम्बन्ध प्रमाणित गर्नुपर्ने व्यक्तिको कामय रहेको नाता सम्बन्ध नाम, थर
ठेगाना

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरू :

- १) निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि
- २) मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ३) तीन तीन प्रति अटो साईजको फोटो
- ४) चालु आ.व.को सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : निःशुल्क स्वास्थ्य उपचारको लागि सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त विषयमा मेरो आर्थिक अवस्था कमजोर हुनुका साथै विपन्न वर्गको भएको हुनाले अस्पतालको वार्ड बेड नं..... मा रोगबाट ग्रसित भई निरन्तर उपचार गर्दै आउनु भएका मेरो/मेरी को उपचार खर्च निःशुल्क गरी दिनु हुन अस्पताल,..... को नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । ब्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुँला बुभाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि
- २) बिरामीको नागरिकता र
- ३) बिरामीको अस्पताल भर्नाको कागज

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : संस्था दर्ता सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त विषयमा मेरो/हाम्रो नाममा ल.पु.म.न.पा., वडा नं.....
() कि.नं..... क्षेत्रफल
.....को आफ्नै वा भाडामा रहेको संस्था
..... दर्ता गर्नको लागि
..... कार्यालय, को नाममा
सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु । ब्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा
कानून बमोजिम सहूला बुझाउँला ।

संस्थाको छाप

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) संस्थाको लेटर हेडमा निवेदन
- २) सम्बन्धित ठाउँमा दर्ता परेको पत्र
- ३) घरधनीसंगको सम्भौता पत्र
- ४) संस्थाको विधान

मिति :-

श्रीमान् वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : घर बाटो प्रमाणित गरी पाऊं ।

उपरोक्त विषयमा देहाय बमोजिमको जग्गाको मालपोत रजिष्ट्रेशन प्रयोजनको लागि घर बाटो भए नभएको प्रमाणित विवरण आवश्यक भएकोले खुलाई प्रमाणित गरि दिनु हुन यो निवेदन पेश गर्दछु/छौं ।

न.पा.	वडा	कि.नं.	क्षे.फ.	कैफियत

दिने

निवेदक

लिने

नाम,थर.....

नाम,थर.....

ठेगाना.....

ठेगाना.....

जिल्ला..... गा.वि.स./न.पा. जिल्ला.....

गा.वि.स./न.पा.....नं.वडा टोल/ गाउँ ..नं.वडा.....

टोल/ गाउँ

फोन नं.....

फोन नं.....

हस्ताक्षर.....

हस्ताक्षर.....

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरू :

- १) लिने दिनेको नागरिकताको प्रतिलिपि
- २) जग्गाधनी प्रमाणपूजाको प्रतिलिपि
- ३) घरभए सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्र, जग्गाभए मालपोत रसिद
- ४) बढीमा ६ महिनाभित्र निकालेको नापी नक्सा

उपत्यकामा नदीको दायाँबायाँ छोड्नु पर्ने जग्गाको नयाँ मापदण्ड तोकियो

कुन नदीमा कति जग्गा

- बागमती २० मिटर
- विष्णुमती २० मिटर
- हनुमन्ते २० मिटर
- मनोहरा २० मिटर
- धोबीखोला ९ मिटर

(आयोजना लागू भएकोमा आयोजनाले तोके अनुसार)

- नख्खुखोला १२ मिटर
- बल्खु १२ मिटर
- कर्मनासा (कोड्कु १२ मिटर
- साङ्लेखोला १२ मिटर
- महादेवखोला १२ मिटर
- करखुसी खोला ६ मिटर
- इच्छुमती ४ मिटर
- सामाखुसी ४ मिटर
- बाँकी अन्य खोला ४ मिटर

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : चारकिल्ला प्रमाणित गरि पाउ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मालपोत कार्यालय ललितपुरमा दर्ता कायम भएको ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ को मेरो/हाम्रो नामको तल उल्लेखित घर/जग्गाको तपसिल बमोजिम चारकिल्ला प्रमाणित गरि पाउँनको लागि यो निवेदन पेश गरेको छु । ब्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुभाउँला ।

क्र.सं	साविक वडा	हाल वडा	कित्ता नं.	क्षेत्रफल	कैफियत

तपसिल

१. पूर्वमा.....
२. पश्चिममा.....
३. उत्तरमा.....
४. दक्षिणमा.....

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- १) निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि
- २) जग्गाधनी प्रमाणपूजाको प्रतिलिपि
- ३) घरभए सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्र, जग्गाभए मालपोत रसिद
- ४) बढीमा ६ महिनाभित्र निकालेको नापी नक्सा

जथाभावी फोहर नफालौ

आफ्नो घर आँगन आफै सफा राखौ

ललितपुर महानगरपालिका
३ नं वडा कार्यालय
पुल्चोक, ललितपुर

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

मिति :

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : जन्म मिति प्रमाणित गरि पाउ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो नागरिकता प्रमाणपत्रमा रहेको जन्म मिति
..... प्रमाणित गरी पाउनको लागि यो निवेदन पेश गरेको
छु । ब्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहूँला बुभाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि
- २) वसाईसराई भए वसाईसराईको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ३) घरभए सम्पत्ति कर बुभाएको प्रमाणपत्र ।

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : विवाह प्रमाणित गरी पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्वन्धमा ललितपुर महानगरपालिका ३ नं.
वडा..... वस्ने श्री..... को नाती
श्री को छोरा श्री को
..... जिल्ला गा.वि.स./नगरपालिका
..... नं. वडा वस्ने श्री
को नातिनी श्री को छोरीसँग
मिति मा सामाजिक परम्परागत विवाह भएको
हुँदा विवाह भएको प्रमाणित गरी पाउन यो निवेदन पेश गरेका छौं । ब्यहोरा
साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहूला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

--	--

दायाँ

बायाँ

श्रीमान्

--	--

दायाँ

बायाँ

श्रीमती

संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरू :

- १) दुलहा दुलहीको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) बसाँई सरी आएकाको हकमा बसाइसराइ प्रमाण पत्र
- ३) दुलाहा दुलही दुवै उपस्थित भई सनाखत गर्नु पर्ने ।
- ४) चालु आ. व. सम्मको सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ५) वि.स.२०३६ पछिको हकमा विवाह दर्ता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि ।

जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि

सूचना

३ नं. वडाका स्थायी बासिन्दाहरूको लागि

शव-वाहन

आवश्यक भएमा बिहान ७ देखि बेलुका ७ बजेसम्ममा
निःशुल्क उपयोग गर्नु होला ।

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय

फोन: ९८५१०९२९४८

मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

मिति :-

श्रीमान वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

विषय :- घर पाताल प्रमाणित गरी पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त विषयमा मेरो/हाम्रो नाममा मालपोत कार्यालय, ललितपुरमा दर्ता कायम रहेको ल.पु.म.न.पा., वडा नं.....() कि.नं..... क्षेत्रफल..... घर भत्की/भत्काई घर पाताल भई सकेको हुनाले ललितपुर महानगरपालिका, पुल्चोकको नाममा घर पाताल प्रमाणित गरी पाउन यो निवेदन पेश गरेका छौं । ब्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि
- २) जग्गाधनी प्रमाणपूजाको प्रतिलिपि
- ३) सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ४) स्थलगत निरीक्षण प्रतिवेदन

मिति :-

श्रीमान वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

विषय :- हकदार प्रमाणित गरी पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त विषयमा मेरो ,
..... को मिति मा मृत्यु भए
पश्चात निजको नजिकको हकदार म निवेदक भएको ब्यहोरा प्रमाणित गरी
पाउन यो निवेदन पेश गरेका छौं । ब्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून
बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरू :

- १) नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) नाता प्रमाणित प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि
- ३) हकदार प्रमाणितका लागि स्थलगत सर्जमिन
- ४) हकदार प्रमाणित गर्ने थप प्रमाण कागज
- ५) सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि

मिति:-

श्रीमान वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

विषय :- अविवाहित प्रमाणित गरी पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त विषयमा..... जिल्ला.....

न.पा./गा.वि.सनं. वडा टोल बस्ने

श्री..... को छोरा वा छोरी

..... जिल्ला ल.पु.म.न.पा.....नं. वडा

टोल बस्ने श्री..... को आजको

मितिसम्म विवाह नभएको हुनाले अविवाहित प्रमाणित गरी पाउँ भनि यो

निवेदन पेश गरेका छौं । व्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम

सहुँला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरू :

- १) नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ३) स्थलगत सर्जमिन मुचुल्का
- ४) सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

३५

मिति :-

श्रीमान वडा अध्यक्ष ज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

विषय :- जग्गाधनी प्रमाण पूर्जा हराएको सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त विषयमा मेरो/हाम्रो नाममा मालपोत कार्यालय,
..... मा दर्ता कायम रहेको तपसिलमा उल्लेख भए अनुसारको
जग्गाधनी दर्ता प्रमाण पूर्जा हराएको हुनाले प्रतिलिपि पाउनको लागि
मालपोत कार्यालय,को नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन
पेश गरेका छौं । व्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला
बुभाउंला ।

तपसिल

जिल्ला	क्षेत्र	वडा	कित्ता नं.	क्षेत्रफल	कैफियत

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरु :

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) जग्गा धनी प्रमाण पुर्जाको प्रतिलिपि
- ३) घरभए सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ३) जग्गाभए मालपोत तिरेको रसिद
- ४) सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ५) निवेदकको २ प्रति फोटो

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय, पुल्चोक

वडाबासीहरूको लागि कानुनी परामर्श सेवा चाहिएमा
हरेक शुक्रवार दिनको २:०० बजे देखि ३:०० बजे सम्म
अधिवक्ता बाबुकृष्ण महर्जनलाई
सम्पर्क राख्न सकिनेछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

प्रमाण-पत्र संख्या :-

वडा नं. :-

मिति :-

श्री ललितपुर महानगरपालिका कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

विषय : ब्यवसाय दर्ता गरी पाऊँ ।

यस ल.पु.म.न.पा. मा तपसिल बमोजिमको उद्योग/ब्यवसाय/संघ-संस्था सञ्चालन गर्न लागेको हुँदा सोको दर्ता प्रमाण-पत्र प्राप्त गरी पाउँ भनी निम्न उल्लेखित विवरण भरी दरखास्त पेश गरेको छु/छौं । स्थानीय स्वायत्त ऐन तथा नियम बमोजिम लाग्ने दस्तुर बुझाउनुका साथै ल.पु.म.न.पा. ले बेलाबेलामा लागु गरेको नीति निर्देशन समेत सम्पूर्ण पालना गर्न मन्जुर छु/छौं ।

१) पसल/ब्यवसाय/संघ/संस्थाको अध्यक्ष/प्रोपाइटरको नाम, थर :-

२) वडा नं. सहितको स्थायी ठेगाना :-

३) हालको ठेगाना :-

४) नागरिकता नं.:-

५) पसल/ब्यवसाय/संघ संस्थाको नाम, थर :-

६) पसल/ब्यवसाय/संघ संस्थाको प्रकृति/किसिम :-

७) पसल/ब्यवसाय/संघ संस्था राख्ने स्थान :-

८) बहाल बसेको भए घरधनीको नाम, थर :-

९) परिचय पाटी (साईन बोर्ड) भए परिचय पाटीमा लेख्ने विवरण

.....(साइज).....

१०) बहालमा बसेको भए मासिक बहाल रु.

(अक्षरेपी.....)

उपरोक्त ब्यहोरा ठीक छ, भुङ्गा ठहरे कानून बमोजिम सहुला बुझाउँला ।

.....

निवेदकको सही

नाम, थर :-

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ठेगाना :-

फोन नं. :-

“मैले संचालन गर्ने व्यवसायमा बालश्रम प्रयोग छैन, प्रयोग गरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँदा ।”

संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरू :

१) निवेदन पत्र

२) नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपी

३) विदेशीको हकमा राहदानीको प्रमाणित प्रतिलिपि वा सम्बन्धित दुतावासको निजको परिचय खुल्ने सिफारिस

४) २ प्रतिफोटो

५) घर बहाल सम्भौता

६) आफ्नै घर टहरा भए चा.लु. आ.व.सम्मको मालपोत र घरजग्गा कर तिरेको

७) स्थानीय तहको नाममा दर्ता नगरी प्यान वा अन्य निकायमा दर्ता गरी व्यवसाय दर्ता गरेको हकमा प्यान दर्ता वा अन्य निकायबाट जारी गरेको व्यवसाय प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपी

फोहोर जथाभावी नफालौं ।

आफूलाई मन नपर्ने फोहोर अरु कसलाई मन पर्छ र ?

त्यसैले,

श्रोतमै कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्याई संकलकलाई दिने गरौं ।

अन्यथा,

कानून बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : मोही नामसारीको लागि सिफारिस गरी पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्वन्धमा मेरो/हामीहरूको बुबा/आमा..... को नाममा कायम रहेको तपसिलमा उल्लेख भए अनुसारको जग्गा मेरो/हामीहरूको बुबा मिति २०...../...../..... मा र आमा मिति २०...../...../..... मा आफ्नै कालगतिले मृत्यु भएको हुँदा मेरो/हामीहरूको नाममा मोही नामसारी गरी पाऊँ भनी भूमि सुधार कार्यालय,..... को नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । ब्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुला बुभाउँला ।

तपसिल

जिल्ला	क्षेत्र	वडा	कित्ता नं.	क्षेत्रफल	कैफियत

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरू :

- १) निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि
- २) अस्थायी निस्साको प्रमाणपत्र
- ३) कृत बुझाएको भर्पाई

वडाको चाहना “समृद्ध भविष्य र दीर्घायुको कामना”

ललितपुर महानगरपालिका
३ नं. वडा स्वास्थ्य कार्यान्वयन समितिद्वारा संचालित
वडा स्वास्थ्य केन्द्र (WHC)
ठाडोढुङ्गा, ललितपुर, फोन नं. : ०१-५५९०७५०

वडा स्वास्थ्य परिचय-पत्र

कार्ड नं.

मिति :

नाम, थर: लिङ्ग:

घर नं.: मार्ग: उमेर:

वर्षमा एक पटक यी सेवाहरू निःशुल्क प्रदान गरिनेछ ।

S.No.	Lab. Test	Year	Year	Year	Year	Year
		2078	2079	2080	2081	2082
1	CBC					
2	Urine R/E					
3	Stool R/E					
	Occult Blood					
4	Uric Acid					
5	Urea					
6	Creatinine					
7	SGPT					
8	SAP					
9	SGOT					
10	RBS					
11	ECG					
12	X-Ray Chest PA View					

* डाक्टर सेवा: बिहान ८ देखि ५ बजेसम्म । * प्रयोगशाला: बिहान ७:३० देखि १२ बजेसम्म ।

“स्वस्थका लागि स्वास्थ्य परीक्षण गरौं ।”

email: 3wardhealthcenter@gmail.com

वडा अध्यक्ष

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

३८

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : मूल्याङ्कन गरी पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो/हाम्रो नाममा दर्ता कायम भएको घर/जग्गाको मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने भएकोले तपसिल बमोजिमको घर जग्गा/जग्गाको मूल्याङ्कन गरी पाऊँ भनी यो निवेदन पेश गरेको छु । ब्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुभाउँला ।

क्र.सं.	साविक वडा	हाल वडा	कित्ता नं.	क्षेत्रफल	कैफियत

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न कागजातहरू :

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौँ, सिकाउँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

१. निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
२. जग्गा धनी प्रमाणपूजाको प्रतिलिपी
३. जग्गाको मालपोत तिरेको रसिद
४. सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
५. मालपोत बुझाएको रसिद

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : तीन पुस्ते खोली सिफारिस गरी पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो/हाम्रो नाममा मालपोत कार्यालय,..... मा दर्ता कायम रहेको तपसिलमा उल्लेख भए अनुसारको जग्गाको जग्गा धनी प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि हराएको/पुरानो भएकोले नयाँ जग्गा धनी प्रमाणपत्र बनाउनको लागि मालपोत कार्यालय,को नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । ब्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुभाउँला ।

तपसिल

जिल्ला	क्षेत्र	वडा	कित्ता नं.	क्षेत्रफल	कैफियत

तीन पुस्ते :-

बाजेको नाम :-

पिता वा पतिको नाम :-

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

संलग्न कागजातहरू :

१. निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
२. जग्गा धनी प्रमाणपूजाको प्रतिलिपी
३. घर भए सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी
४. जग्गा भए आ.ब.को मालपोत बुझाएको रसिद
५. २ प्रति फोटो

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा समितिको कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : नाता पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो जिल्ला
गा.वि.स./ नगरपालिकानं.वडा बस्ने श्री
.....को नातिनी श्री
को छोरीसँग मिति मा
सामाजिक परम्परागत विवाह भै मिति..... मा जन्म भएको
छोरा/छोरी छोरा/छोरी नाता पर्छ भनि नाता खुलाई पाउ
भनि यो निवेदन पेश गरेका छौं । व्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून
वमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न कागजातहरू

१. निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
२. छोरा/छोरीको नागरिकताको प्रतिलिपि
३. सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
४. हालसालै खिचेको फोटो २,२ प्रति

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : पुरानो घरमा विद्युत जडान सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मालपोत कार्यालय ललितपुरमा दर्ता कायम रहेको ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ () मा मेरो/हाम्रो नामको कि.नं. क्षेत्रफल भएको पुरानो घरमा अहिलेसम्म बत्ति नलिएको हुनाले नयाँ बत्ति जडान गर्नको निमित्त नेपाल विद्युत प्राधिकरण, पुल्चोकको नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । व्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुभाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न कागजातहरू

१. निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
२. जग्गा धनी प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
३. सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
४. नापी नक्साको प्रतिलिपि

मिति :

श्री ललितपुर महानगरपालिका कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

विषय : किस्ता रकम भुक्तानी पाऊँ भन्ने बारे ।

महोदय,

उपरोक्त विषयमा यस ललितपुर महानगरपालिका वडा नं.
अन्तर्गत स्थानमा.....
गर्ने कार्यको त्यस कार्यालय र यस उपभोक्ता समिति बीच सम्झौता भई
पेशकी समेत भुक्तानी भई निर्माण कार्य सञ्चालन भएकोमा हाल
किस्ता बमोजिमको कार्य समाप्त भई सकेको हुँदा
किस्ता रकम भुक्तानी पाऊँ भनी यो निवेदन पेश गरेको छु ।

उपभोक्ताको छाप

.....

निवेदक

अध्यक्ष वा कोषाध्यक्ष

१. योजना सम्झौता मिति :
२. योजना सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति :
३. साईट इन्चार्जको नाम :

मानिस तब मर्छ, जब उसको विचार समाजबाट मर्छ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

मिति :.....

श्री ललितपुर महानगरपालिका कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

विषय : नापजाँच गराई अन्तिम किस्ता रकम भुक्तानी पाऊँ भन्ने बारे ।

महोदय,

उपरोक्त विषयमा यस ललितपुर महानगरपालिका वडा नं.

अन्तर्गत

स्थानमा..... गर्ने योजना त्यस

कार्यालय र यस उपभोक्ता समिति बीच मिति मा

सम्झौता भई निर्माण कार्य सञ्चालन गरिएकोमा, हाल उक्त कार्य डिजाईन

इष्टिमेट अनुसार सम्पन्न भइसकेको हुँदा उक्त निर्माण कार्यको अन्तिम

नापजाँच गरी पेशकी फछ्यौट गरी जाँचपास गराई पाउँ भनी यो निवेदन

पेश गरेको छु ।

उपभोक्ताको छाप

.....

निवेदक

अध्यक्ष वा कोषाध्यक्ष

समितिले भर्नुपर्ने :

१. योजना सम्झौता मिति :.....

२. योजना सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति :.....

३. साईट इन्चार्जको नाम :.....

४. सम्पन्न भएको मिति :

५. म्याद थप भएको छ/छैन :

अनुसूची - ३ (क)

(दफा ६ को उपदफा ३ सँग सम्बन्धित)

मिति :

श्री अध्यक्ष/प्रमुख ज्यू,

.....

ललितपुर महानगरपालिका कार्यालय

विषय : नाम दर्ता सम्बन्धमा ।

महोदय,

उपरोक्त विषयमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउनका लागी नयाँ नाम दर्ता गरीदिनुहुन देहायका विवरण सहित यो दरखास्त पेश गरेको छु । मैले राज्य कोषबाट मासिक पारिश्रमिक, पेन्सन वा यस्तै प्रकारका कुनै अन्य सुविधा पाएको छैन । ब्यहोरा ठीक साँचो हो, भुट्टा ठहरे प्रचलित कानून बमोजिम सहूँला बुझाउँला ।

विधवा/लोपोन्मुख आदिवासी जनजाति

(उपयुक्त कुनै एकमा चिन्ह लगाउने)

निवेदक

नाम, थर : लिङ्ग

बाबुको नाम : आमाको नाम

ठेगाना : जन्म मिति

ना.प्र.नं. : जारी मिति

जेष्ठ नागरिकको हकमा उमेर पुग्ने मिति :

सम्पर्क मोबाईल नं.

विधवाको हकमा

पतिको मृत्यु दर्ता नं. : पतिको मृत्यु भएको

मिति

दस्तखत :

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

कार्यालय प्रयोजनको लागि

नाम दर्ता निर्णय मिति :

भत्ताको

किसिम :

परिचय पत्र नं.

भत्ता पाउने सुरु मिति : आ.व. २०...../..... को

पहिलो/दोश्रो/तश्रो चौमासिक देखि

संलग्न कागजातहरू

१. जेष्ठ नागरिकको हकमा (६८ वर्ष पूरा भएको)
 - (क) निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
 - (ख) एक प्रति फोटो
२. विधवाको हकमा (विधवा भएदेखि)
 - (क) निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि
 - (ख) मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
 - (ग) एक प्रति फोटो
३. एकल महिलाको हकमा (६० वर्ष पूरा भएको)
 - (क) निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि
 - (ख) एक प्रति फोटो

किड्नी खराब हुनुभन्दा पहिला
शरीरले दिन्छ ३ संकेत

- १) मृगौला वरिपरि दुखाई,
- २) खुट्टा अचानक सुनिनु,
- ३) शरीरमा एलर्जी ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

मञ्जुरीनामा

लिखितम ल.पु.जिल्ला ल.पु.उ.म.न.पा.....नं.वडा.....बस्ने
वर्ष.....को र वर्ष..... कोआगे
हाम्रो समेतको नाममा मालपोत कार्यालयमा संयुक्त दर्ता कायम भएको
वडा नं.....() कि.नं..... को क्षेत्रफल.....जग्गाको
साँध पूर्वतर्फ कि.नं.....को घर जग्गा, पश्चिमतर्फ कि.नं.....को
घर जग्गा, उत्तरतर्फ बाटो, दक्षिणतर्फ कि.नं.....को घर जग्गा
यति चार किल्ला क्षेत्र भित्रको जग्गामा तिमी एकाघरका छोरा ल.पु.
जिल्ला ल.पु.उ.म.न.पा.....नं.वडा.....बस्ने वर्ष..... को
..... ले आफ्ना नाममा समेत दर्ता कायम भएको वडा
नं..... कि.नं.....को क्षेत्रफल..... जग्गामा हामी
समेतको नाममा नक्सा पास गरी घर निर्माण गर्नको लागि कृषि विकास बैंक,
सौगलवाट आवास ऋण लिनको लागि आवश्यक कार्य गर्न तिमी छोरा भाई
.....लाई यो मन्जुरीनामा दिएका छौं । तिमीले बैंकमा
निवेदन दर्ता गरी जो जे गर्नु पर्ने सम्पूर्ण कार्य गरी बैंकबाट कर्जा लिएमा
हाम्रो मन्जुरी छ । पछि मन्जुरी छैन भनि कुनै उजुरी दावी गर्ने छैनौं । गरे
यसै मन्जुरीनामा कागजबाट बदर गरी दिनु भनी हाम्रो मनोमान खुशी
राजी संग आफ्नै घर बैठकमा बसी यो मन्जुरीनामाको कागज लेखि तिमी
छोरालाई दियौं । साक्षी
किनाराको सदर ।

ईति संम्वत.....साल.....महिना.....गते.....रोज शुभम् ।

लिने

दिने

दायाँ

बायाँ

दायाँ

बायाँ

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

साक्षी

१.

२.

यो मन्जुरीनामा मैले मस्यौदा गरी दिए बमोजिम टाईप भएको ठप्क साँचो हो भनी सहीछाप गर्ने....१.

संलग्न कागजातहरू

१. दुबैको नागरिकताको प्रतिलिपी

कृपया

**१८ वर्ष मुनिका बालबालिकालाई
धुम्रपान र मद्यपान
बिज्रगी नगरिदिनु होला ।**

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय, पुल्चोक, ललितपुर

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

घरधनी र घरबहालमा बस्ने व्यक्ति बीच भएको घर बहाल सम्बन्धी
सम्झौता

लिखितमको नातीको
छोरा बस्ने वर्ष..... को
..... (यस पछि प्रथम पक्ष भनिएको) र
.....को नाती,
को छोराजिल्ला
गाउँपालिका/म.न.पा.....वडा नं., ना.प्र.नं.
.....का श्री
(यसपछि दोश्रो पक्ष भनिएको) का बीच मिति मा
देहायका शर्तका अधिनमा रही घर बहालमा दिने लिने सम्बन्धमा मञ्जुर भई
यो सम्झौता गरि एक एक प्रति आपसमा बुझि दियो, लियो :-
शर्तहरू

१. प्रथम पक्षको नाममा रहेको..... गाउँपालिका/म.न.पा.
वडा नं..... कि.नं.....स्थित जग्गामा बनेको
घर/जग्गा प्रथम पक्षले दोश्रो पक्षलाई बहालमा उपलब्ध गराउने ।
२. प्रथम पक्षको घर बहालमा लिए बापत दोश्रो पक्षले प्रथम पक्षलाई
मासिक रु. / - (
अक्षरूपी.....) मात्र उपलब्ध गराउने ।
३. दोश्रो पक्षले प्रथम पक्षलाई सम्झौता बमोजिमको घर/जग्गा बहाल
बुझाउने ।
४. घर/जग्गाको सरसफाई, सुरक्षा र सामान्य मर्मत सुधार दोश्रो पक्षले
गर्नुपर्ने र ठुलो मर्मत गर्नुपरेमा प्रथम पक्षले गर्नुपर्नेछ ।
५. प्रथम पक्षले दोश्रो पक्षलाई पानी, बिजुली प्रयोग गर्न दिने र सो
सुविधा उपयोग गरे बापत दोश्रो पक्षले आपसी सहमतिमा निर्धारण
गरेको दरमा रकम प्रथम पक्षलाई बुझाउनु पर्नेछ ।
६. दोश्रो पक्षले फोहोर संकलन बापतको शुल्क प्रथम पक्षलाई बुझाउनु
पर्नेछ / बहालमा बस्ने आफै तिर्नुपर्नेछ ।
७. बहाल दुबै पक्षको आपसी सहमतिमा बृद्धि हुनेछ तर २ वर्ष नाघेपछि
निश्चित दरमा बृद्धि गर्न बाधा पर्ने छैन ।

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

८. सम्झौताको म्याद सकिनु अगावै दोश्रो पक्षले घर/जग्गा छाडी अन्यत्र जान चाहेमा ६० दिन अगावै प्रथम पक्षलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।
९. सम्झौताको म्याद सकिनु अगावै प्रथम पक्षले घर/जग्गा खाली गर्न चाहेमा ६० दिन अगावै दोश्रो पक्षलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।
१०. प्रथम पक्षले सम्झौता विपरित आधारभूत सुविधा उपलब्ध नगराएमा वा दोश्रो पक्षले घर/जग्गाको हानी नोक्सानी हुने काम गरेमा, घर/जग्गाको सुरक्षा र वातावरणमा प्रतिकूल असर पर्ने काम गरेमा जुनसुकै समयमा पनि सम्झौता रद्द हुनेछ ।
११. प्रथम तथा दोश्रो पक्षको आपसी समझदारीमा सम्झौताका बुँदाहरु थपघट हुन सक्नेछन् ।
१२. यो सम्झौता २०७.....महिनागते देखि २०७..... महिनागते..... सम्मको लागि हुनेछ । दुबै पक्षले चाहेमा सम्झौताको म्याद थप गर्न सकिने छ ।

प्रथम पक्षको तर्फबाट
नाम :-
सही
साक्षी

दोश्रो पक्षको तर्फबाट
नाम :-
सही
साक्षी

इति संवत् २०७... सालमहिनागते रोज शुभम् ।

संलग्न कागजातहरू

१. दुबैको नागरिकता प्रतिलिपी
२. घर भए सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
३. जग्गा भए जग्गाधनी प्रमाणपूजाको प्रतिलिपि
४. सम्झौता पत्र

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

मिलापत्र कागज

लिखितम हामी तपसिलका मानिसहरु आगे हामीहरु बीच यस
..... महानगरपालिका वडा नं.
कार्यालयमासम्बन्धमा मुद्दा परेकोमा भन्ने
व्यहोराको वादीको उजुरी निवेदन/को लिखित
जवाफ/अब उप्रान्त भगडा नगरी एकआपसमा मिलि बसौं भनी सल्लाह भई
हामी दुवै वादी र प्रतिउत्तर जिकिर छाडी अब उप्रान्त यसै विषयलाई लिएर
कही कत्रै कुनै व्यहोराको उजुर बाजुर नगरी एक आपसमा असल सम्बन्ध
कायम गरी शान्ति र सौहार्दपूर्ण रूपमा बस्न सहमत भई मिलापत्र बमोजिम
भएन भन्ने बाहेक यसै विषयमा पुनः कहिं कतै व्यहोराको उजुर बाजुर नगर्ने
कुरामा सहमत भई मिलापत्रको मतलब परिणाम समेत जानी बुझी
राजीखुशी साथ यस कार्यालयको रोहबरमा मुलुकी ऐन अदालती
बन्दोबस्तको..... नं. बमोजिम मिलापत्र गरि पाउँ ।

संयुक्त दरखास्तवाला

वादी १

प्रतिवादी १

रोहबर १

ईति सम्बत २०..... सालमहिना..... गते रोज शुभम् ।

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

श्री..... महानगरपालिकाको कार्यालयमा चढाएको

संयुक्त दरखास्त पत्र

.....महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष संयुक्त
दरखास्तवाला

वादी

ऐ. ऐ. बस्ने वर्ष ..., १

प्रतिवादी

मुद्दा : ।

हामी संयुक्त दरखास्तवाला लाग्ने दस्तुर साथै राखि निम्न ब्यहोरा निवेदन गर्दछौं ।

१.वादीको उजुरी निवेदन ।

२. लिखित जवाफ ।

३. यसरी हामी बीच मुद्दा परेतापनिसहमत भई मिलापत्र गर्न मञ्जुर भई मुलुकी ऐन अदालती बन्दोबस्तकोनं. बमोजिम मिलापत्र गरि पाउन यो संयुक्त दरखास्त पेश गरेको छौं ।

४. लेखिएको ब्यहोरा ठीक साँचो छ, भुट्टा ठहरे कानून बमोजिम सहुंला बुभाउँला ।

संयुक्त दरखास्तवाला

वादी महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष को १

प्रतिवादी बस्ने वर्ष को १

ईति सम्बत २०..... सालमहिना..... गते रोज शुभम् ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाउँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरू :

- १) मिलापत्र गर्ने दुवै पक्षको संयुक्त निवेदन
- २) सम्बन्धित व्यक्तिहरूको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ३) विषयसँग सम्बन्धित अन्य कागजातहरू

याद गर्नुहोस्, नियमित खोपको कुनैपनि खोप नछुटोस् है

पूर्ण खोप, सुरक्षित जीवन

९ महिनाको बालिकालाई

६ हप्ता

९० हप्तागा

९० हप्तागा

६ महिनागा

९ महिनागा

१२ महिनागा

पूर्ण खोप लगाऔं बालबालिकालाई रोगहरूबाट सुरक्षित बनाऔं

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

वारेसनामा

लिखितम महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष
को आगे महानगरपालिका वडा नं.
..... बस्नेसँगको मुद्दा
..... महानगरपालिकामा चलिरहेकोमा मेरो
कार्यब्यस्तताको कारणले उक्त मुद्दामा असमर्थ
रहेकोले उक्त मुद्दामा महानगरपालिका कार्यालयमा
..... गर्ने लगायतका कार्य गर्नलाई मेरो सट्टामा
ऐनले वारेस दिन मेरो मानिस वडा नं..... बस्ने वर्ष
..... को लाई वारेस अख्तियारी गरी
पठाएको छु । निज वारेसले महानगरपालिका कार्यालयमा
उपस्थित भई तारेखमा रही मुद्दा पुर्पक्ष गर्दा मुद्दा जिते हारेमा समेत मेरो
मञ्जुरी छ । पछि मुद्दा किनारा हुँदा बखत म आफै उपस्थित भई जो लागेको
बुभलाउँला । अड्डा अदालतबाट लागेको दण्ड, जरिवाना, दशौद आदेशले
बाँकी रहेको कोर्ट फि समेत तिर्न बुझाउन बाँकी छैन । नबुझाई बाँकी
रहेको ठहरे यो वारेसनामाको कागज बदर गरी मुद्दा कानून बमोजिम होस्
भनी मेरो मनोमान राजीखुशीका साथ किनाराका साक्षीको रोहबरमा
.....वसी यो वारेसनामाको कागज लेखी
लेखाई सही छाप गरी लाई दिएँ ।

ईति सम्वत २०..... साल महिना गते रोज..... शुभम् ।

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : कोठा खोली पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मालपोत कार्यालय ललितपुरमा मेरो नाममा दर्ता कायम रहेको ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ () कि.नं. क्षेत्रफलमा बनेको घरमाकोठामा बस्ने/व्यवसाय गरी बस्ने महिना..... देखि घरमा ताला लगाई लिनु पर्ने भाडा रकम समेत नबुभाई सम्पर्कमा नरहेकोले दैनिक पत्रिकामा ३५ दिने सूचना जारी गर्दा पनि सम्पर्कमा नआएको हुनाले ताला खोली पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । ब्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुभाउंला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न कागजातहरू

१. निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
२. ३५ दिने सूचनाको पत्रिका
३. सम्पत्ति कर तिरेको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
४. बहाल कर बुभाएको कागज

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

५०

दलित परिचयपत्र निवेदनको ढाँचा

(स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १२ को उपदफा २ (ड) को ३४ (क) बमोजिम)

क्र.सं.

मिति :

नाम, थर :

Name in Block Letter :

दलित जाति :

Dalit Caste :

दलित समुदाय

Dalit Caste Group :

बाबुको नाम :

Father's Name :

आमाको नाम :

Mother's Name :

जन्म मिति :

Date of Birth :

नागरिकता प्रमाणपत्र नं./

Citizenship no.

जारी मिति/जारी जिल्ला

पति/पत्नीको नाम :

Husband/Wife Name:

ठेगाना :

जिल्ला/District :

म.न.पा./Metropolitan City :

वडा नं./Ward no. :

टोल/Tole :

उमेर/Age :

लिङ्ग/Gender :

सम्पर्क ठेगाना

मोबाइल नं.....

.....

प्रमाणित गर्ने :

निवेदक

दस्तखत :

नाम, थर :

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाउँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

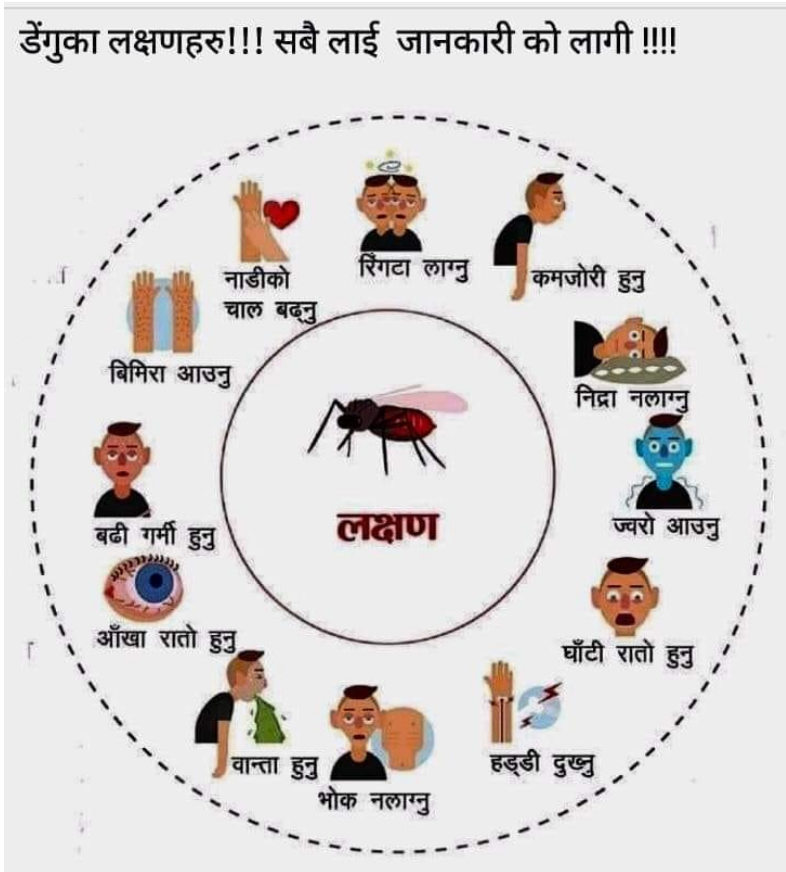
पद :

ठेगाना :

फोन नं. :

कार्यालयको छाप

डेङ्गुका लक्षणहरु!!! सबै लाई जानकारी को लागी !!!!

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

मिति:-

श्रीमान वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : अपाङ्ग सिफारिस पाउँ ।

महोदय,
उपरोक्त सम्बन्धमा मेरो छोरा/छोरी
अपाङ्ग भएकोले अपाङ्ग भत्ता पाउनको लागि महिला तथा बालबालिका
कार्यालय, ललितपुरको नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको
छु/छौं । ब्यहोरा साँचो हो भुठठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुला
बुभाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरु :-

- १) निवेदकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) जन्मदर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- ३) कुन प्रकारको शारीरिक अपाङ्गता हो पाटन अस्पतालको सिफारिस पत्र
- ३) व्यक्ति स्वयं उपस्थित हुनुपर्ने वा सम्बन्धित कर्मचारीको प्रतिवेदन

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : नापी नक्सामा बाटो नभएको फिल्डमा बाटो भएको सिफारिस ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मालपोत कार्यालय ललितपुरमा मेरा/हाम्रो नाममा दर्ता कायम रहेको ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ () कि.नं. क्षेत्रफलमा घर निर्माण गर्नको लागि नापी नक्सामा बाटो नभएतापनि फिल्डमा मेरो कित्ता जग्गामा उत्तर दक्षिण बाटो भएको व्यहोरा खोली ललितपुर महानगरपालिका, नक्सा शाखाको नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । व्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न कागजातहरू

१. निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
२. जग्गाधनी प्रमाणपूजाको प्रतिलिपि
३. मालपोत रसिद
४. नापी नक्सा

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : धारा नामसारी सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मालपोत कार्यालय ललितपुरमा मेरो/हाम्रो नाममा दर्ता कायम रहेको ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ () कि.नं. क्षेत्रफलको पुरानो/नयाँ घर मिति मा र.नं. बाट खरिद गरी/मृत्यु भै मेरो नाममा नामसारीको लागि काठमाण्डौ उपत्यका खानेपानी लिमिटेड, जावलाखेलको नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । ब्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न कागजातहरू

१. निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
२. जग्गाधनी प्रमाणपूर्जाको प्रतिलिपि
३. नक्सा पास प्रमाणपत्र
४. सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्र
५. धाराको कागज

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : विद्युत मिटर नामसारी सिफारिस ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मालपोत कार्यालय ललितपुरमा मेरा/हाम्रो नाममा दर्ता कायम रहेको ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ () कि.नं. क्षेत्रफलमा पुरानो/नयाँ घर मितिमा र.नं. बाट खरिद गरी/मृत्यु भै मेरो नाममा नामसारीको लागि नेपाल विद्युत प्राधिकरण, पुल्चोकको नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । ब्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहँला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न कागजातहरू

१. निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
२. जग्गाधनी प्रमाणपूर्जाको प्रतिलिपि
३. नक्सा पास प्रमाणपत्र
४. सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्र
५. विद्युत महशुलको कागज

मिति:-

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : फोटो टाँसको लागि तीन पुस्ते खोली सिफारिस पाऊ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मालपोत कार्यालय ललितपुरमा मेरो/हाम्रो नाममा दर्ता कायम रहेको ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ () कि.नं. क्षेत्रफलको जग्गाधनी प्रमाणपूर्जा पुरानो भएकोमा फोटो टाँस गरी तीन पुस्ते खोली नयाँ पूर्जा लिनको लागि भूमी सुधार तथा मालपोत कार्यालय, लगनखेलको नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । व्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न कागजातहरू

१. निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
२. जग्गाधनी प्रमाणपूर्जाको प्रतिलिपि
३. सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्र
४. तीन पुस्ते खोलेको कागजात
५. दुई प्रति फोटो

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : जग्गाधनी पूर्जा हराएको सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मालपोत कार्यालय ललितपुरमा मेरो/हाम्रो नाममा दर्ता कायम रहेकोजिल्ला न.पा/गा.पा.वडा नं. () कि.नं. क्षेत्रफल को हाल न.पा/गा.पा.वडा नं. कायम रहेको जग्गाधनी प्रमाणपूर्जा हराएकोले फोटो टाँस गरी तीन पुस्ते खोली नयाँ पूर्जा लिनको लागि भूमी सुधार तथा मालपोत कार्यालय,को नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । व्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहूला बुभाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न कागजातहरू

१. निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
२. जग्गाधनी प्रमाणपूर्जाको प्रतिलिपि
३. जग्गा भए मालपोत तिरेको रसिद र घरजग्गा भए सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्र
४. तीन पुस्ते खोलेको कागजात
५. दुई प्रति फाटो

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : स्थायी बसोबास सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा म.....
ललितपुर महानगरपालिका नं. वडा टोलमा स्थायी
बसोबास गरी आएको व्यहोरा खोलीको
नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । व्यहोरा साँचो हो
भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न कागजातहरू

१. निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
२. घरजग्गा भए सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्र
३. दुई प्रति फाटो

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : कोठा बन्द सिफारिस पाऊँ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा मालपोत कार्यालय ललितपुरमा मेरो/हाम्रो नाममा दर्ता कायम रहेको ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ () कि.नं. क्षेत्रफल मा बनेको घर नं. मार्ग..... घरजग्गाको मिति मा च.नं. ११८८/८३१५ प.सं. ०७८/०७९ सम्ममा सम्पत्ति कर तिरी सकेको हाल मेरो/हाम्रो घरजग्गामा भाडामा मिति सालदेखि भाडामा नभएको व्यहोरा खोली राजश्व प्रशासन महाशाखा, ललितपुर महानगरपालिकाको नाममा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । व्यहोरा साँचो हो भुट्टा ठहरेमा कानून बमोजिम सहूला बुझाउँला ।

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

बाजेको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न कागजातहरू

१. निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
२. सम्पत्ति कर बुझाएको प्रमाणपत्र

श्रीमान् वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय,
पुल्चोक, ललितपुर ।

बिषय : अस्थाई टहराको सम्पत्ति कर तिर्न सिफारिस पाऊ ।

महोदय,

उपरोक्त सम्वन्धमा म निवेदकको नाममा मालपोत कार्यालय ललितपुरमा दर्ता कायम रहेको ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ () कि.नं. क्षेत्रफल जग्गामा निम्न किसिमको टहरा निर्माण गरेको हुँदा टहराको सम्पत्ति कर मूल्यांकन गर्न श्री ललितपुर महानगरपालिका, राजस्व प्रशासन महाशाखाको नायमा सिफारिस पाउन यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं । व्यहोरा साँचो हो भुठ्ठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुंला बुभाउँला ।

तपसिल

टहराको लम्बाई :

चौडाई :

बनोट :

प्रयोजन :

बनेको साल :

छाना :

निवेदक

सही :-

नाम, थर :-

बाबुको नाम, थर :-

ठेगाना :-

फोन :-

संलग्न कागजातहरू

१. निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपी
२. सम्भौतापत्रको प्रतिलिपि
३. लालपूजाको प्रतिलिपि

मिति:

श्री वडा अध्यक्षज्यू,
३ नं. वडा कार्यालय
पुल्चोक, ललितपुर ।

विषय: औषधि उपचार बापत खर्च पाउँ भन्ने सम्बन्धमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा गा.पा./म.न.पा. वडा नं.
टोल स्थायी ठेगाना भएको उमेर वर्षको
..... राष्ट्रिय परिचयपत्र नं./नागरिकता
प्रमाणपत्र नं./जन्मदर्ता प्रमाणपत्र नं. (१६ वर्ष भन्दा कम उमेरको हकमा)
..... सम्पर्क नं. भएको म
मृगौला प्रत्यारोपण गरेको/डायलाइसिस गराइरहेको/क्यान्सर रोग निदान
भएको/मेरुदण्ड पक्षघात निदान भएको व्यक्ति भएकोले सम्पूर्ण आवश्यक
कागजात सहित औषधि उपचार बापत मासिक पाँच हजार रुपियाँका दरले
खर्च पाउँ भनि निवेदन पेश गरेको छु । पेश भएको व्यहोरा ठीक साँचो हो,
भुट्टा ठहरे प्रचलित कानून बमोजिम सहूला बुझाउँला ।

निवेदक

हस्ताक्षर

नाम, थर: लिङ्ग:

राष्ट्रिय परिचयपत्र नं./नागरिकता प्रमाणपत्र नं./जन्मदर्ता प्रमाणपत्र नं.:

बैकखाता नं.:

बैकको नाम: शाखा:

सम्पर्क मोबाइल नं.:

नागरिकता र प्रतिलिपि सिफारिस

नागरिकता फाराम वडा कार्यालयमा एक व्यक्ति एक फाराम निःशुल्क पाउनेछ ।

निम्न कागजातहरु लिएर वडा कार्यालयबाट नागरिकता वा प्रतिलिपि नागरिकता फाराममा सिफारिस गराई जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुरमा गई नागरिकता पाउन सकिनेछ ।

संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरु :

- १) निवेदन पत्र र आमा र बुबाको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- २) जन्म दर्ता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि
- ३) विवाहित महिलाको हकमा पति र आमा र बुबाको नागरिकता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि
- ४) चारित्रीक प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि (विद्यार्थीको हकमा)
- ५) विवाह दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि (विवाहिताको हकमा)
- ६) बसाइसराइ आएका हकमा बसाइसराइको प्रमाण पत्रका प्रतिलिपि
- ७) दुवै कान देखिने पासपोर्ट साईजको फोटो २ प्रति
- ८) चालु आ.व. को सम्पत्ति कर निर्धारण प्रमाणपत्र
- ९) कर्मचारी परिवारका हकमा सम्बन्धित कार्यालयको सिफारिस
- १०) प्रतिलिपि नागरिकताको हकमा पुरानो नागरिकताको प्रतिलिपि

समृद्धि, सुखी र खुसीका लागि
अरुबाट होइन, आफूबाट परिवर्तन खोजौं ।

अंग्रेजी सिफारिस

निम्न बमोजिमका सिफारिसहरु अंग्रेजी पनि दिइनेछ ।

- जिउँदो नाता प्रमाणित
- जन्म मिति प्रमाणित
- स्थायी बसोबास
- अस्थायी बसोबास
- विवाह दर्ता प्रमाणित

जन्म दर्ता बालबालिकाको नैसर्गिक अधिकार हो ।

जन्मेको ३५ दिन भित्रै आफ्नो स्थायी ठेगानाको वडा कार्यालयमा गई दर्ता गरौं ।

जन्म र मृत्यु दर्ताको सूचना परिवारको मुख्य व्यक्तिले र निजको अनुपस्थितिमा परिवारको १८ वष उमेर पुगेको व्यक्तिले सूचना दिन सक्छन् ।

जन्म, मृत्यु, बसाई सराई, विवाह एवं सम्बन्ध विच्छेदका घटना दर्ता गर्नु नागरिकको कर्तव्य हो ।

विवाहको सूचना पति र पत्नी दुवैले दिनु पर्छ ।

सम्बन्ध विच्छेदको सूचना अदालतको निर्णय सहित पति वा पत्नीले दिन सक्छन् ।

बसाई सराई दर्ता गर्दा व्यक्ति आफू मात्र बसाई सरी गए व्यक्तिले र परिवार नै बसाई सरी गए परिवारको १८ वर्ष उमेर पुगेको व्यक्तिले सूचना दिनु पर्छ ।

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जीकरण विभागको सूचना !!!

- यस विभागबाट अभियान मार्फत अफलाइनमा विवरण प्रविष्ट गरी राष्ट्रिय परिचयपत्र नम्बर (NIN) उपलब्ध गराउन प्रारम्भ गरिएको ब्यहोरा अबगत नै छ ।
- यसका लागि Message Box मा गई N<space>16–digit आवेदन नम्बर टाइप गरी 30001 मा Message गर्नुपर्छ । (जस्तै: आवेदन नम्बर 1234567891234567 भएमा) N 1234567891234567 टाइप गरी 30001 मा Message गर्नुहोला ।)
- Message गरे पश्चात पनि राष्ट्रिय परिचय नम्बर (NIN) प्राप्त नभएमा आफ्नो प्रदेश अनुसार देहायका नम्बरमा WhatsApp मा Confirmation page/Receipt Message को Response को Screenshot फोटो खिची पठाउनुहुन अनुरोध छ । WhatsApp मा प्रयोग हुने मोबाइल नम्बर;
 - १ नम्बर प्रदेश, बागमती प्रदेश, गण्डकी प्रदेशका नागरिकको लागि +977-9851316034
 - २ नम्बर प्रदेश, लुम्बिनी प्रदेश, कर्णाली प्रदेश, सुदुर पश्चिम प्रदेशका नागरिकको लागि +977–9851316035
- यहाँहरुको समस्या, गुनासो शीघ्रताका साथ सम्बन्धनका लागि उपरोक्त दुवै मोबाइल नम्बरहरु स्वीच अफ गरी WhatsApp मा मात्र प्रयोग हुने भएकोले राष्ट्रिय परिचयपत्र सम्बन्धी सोधपुछ वा अन्य जानकारीका लागि निम्न नम्बरमा कार्यालय समयभित्र सम्पर्क

01–4200014, 9847346412

कोभिड-१९ विरुद्धको खोप लगाउनु आफु बाँच्नु
अरुलाई बचाउनु हो ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

घटना दर्ताको अनलाईन भर्ने तरिका

firefox on गर्ने

Google मा donidcr.gov.np टाइप गरी Click गर्ने ।

public.donidcr.gov.np मा Click गर्ने ।

घटना दर्ताको लागि यहाँ थिचनुहोस्मा Click गर्ने ।

तपाईंले यो फाराम के का लागि भर्दै हुनुहुन्छ ?

(जन्म दर्ता वा अन्य कुनै घटना दर्ता ?) को दायाँ छेउमा

कोठाभित्र फाराम दर्ता प्रयोजनमा Click गरी छानेर कुन हो

त्यस्मा Click गर्ने ।

सम्पूर्ण फाराम भर्ने ।

अनि पेश गर्नेमा Click गर्ने ।

मिल्यो भने आफ्नो मोबाइलमा टोकन नम्बर आउँछ । मिलेन भने फाराममा

रातो घेरा देखाउँछ, मिलाउने..... ।

टोकन नम्बर आएपछि सम्बन्धित कार्यालयमा नम्बर सहित आवश्यक

कागजात लिएर जानुहुन अनुरोध छ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रमाणपत्र भर्ने विधि

१. मिति विक्रम सम्बतमा लेख्दा (साल-महिना-गते) YYYY-MM-DD ढाँचा प्रयोग गर्ने ।
२. मिति इस्वी सम्बतमा लेख्दा (गते-महिना-साल) DD-MM-YYYY ढाँचा प्रयोग गर्ने ।
३. नेपालको स्थायी ठेगाना लेख्दा-गाउँपालिका / नगरपालिका-वडा नं., जिल्ला, प्रदेश लेख्ने ।
उदाहरणको लागि काठमाडौं महानगरपालिका-वडा नं ३, काठमाडौं, प्रदेश नं. ३
४. विदेशको स्थायी ठेगाना लेख्दा(देश, प्रोभिन्स/स्टेट, स्थानीय ठेगाना) लेख्ने
५. परिचयपत्र नं.
 - क. नेपाली नागरिकता प्राप्त गरेको नेपाली नागरिक भएमा नागरिकता नं. लेख्ने ।
 - ख. नागरिकता प्राप्त नगरेको नेपाली नागरिक भएमा जन्मदर्ता नं. लेख्ने ।
 - ग. विदेशी नागरिक भएमा राहदानी नं. र जारी देश लेख्ने ।
 - घ. भारतीय नागरिक भएमा राहदानी नं.वा भारत सरकारबाट जारी पहिचान खुल्ने सरकारी परिचयपत्र नं. लेख्ने ।
 - ङ. भुटानी शरणार्थी भएमा शरणार्थी परिचयपत्र नं. लेख्ने ।
 - च. तिब्बती शरणार्थी भएमा शरणार्थी परिचयपत्र नं. लेख्ने ।
६. कार्यालयको छाप लगाउँदा प्रमाणपत्रमा तोकिएको स्थानमा मात्र लगाउने ।
७. हस्ताक्षर गर्दा दैनिक कार्यालयमा प्रयोग गर्ने कुनै एक नेपाली वा अंग्रेजी हस्ताक्षर मात्र प्रयोग गर्ने ।
८. विवाहदर्ता प्रमाणपत्रमा पति-पत्नीको ३५ X ३५ मि.मि.को रंगिन फोटो प्रयोग गर्ने ।
९. स्थानीय पञ्जीकाधिकारीले पती-पत्नी दुबै जनाको फोटोमा पर्ने गरी हस्ताक्षर गर्ने र छाप लगाउने ।
१०. अदालतको ठेगाना:
 - देश भित्रको: अदालत रहेको स्थायी ठेगाना (गाउँपालिका / नगरपालिका, जिल्ला, प्रदेश)
 - विदेशी भएमा: देश, Province/State, Local Address

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

काठमाडौंमा जग्गा किन्दा सावधानी अपनाउन सरकारको आग्रह - यी ११ प्रकारका जग्गा नकिन्नुस

जग्गा किनबेचमा सेवाग्राही ठगिएको गुनासो बढेपछि सरकारले काठमाडौं उपत्यकामा जग्गा किनबेच गर्दा विशेष सावधानी अपनाउन आग्रह गरेको छ । सरकारको मातहतमा रहेको उपत्यका विकास प्राधिकरणले सार्वजनिक सूचना जारी गर्दै काठमाडौंमा जग्गा खरिद गर्दा पैसा फस्ने संभावना हने भन्दै १२ प्रकारका जग्गा खरिदविक्री नगर्न आह्वान गरेको हो । यसका साथै प्राधिकरणले जग्गा खरिदगर्दा कस्ता कस्ता कुरामा विशेष ध्यान पुर्याउनु पर्छ भनेर पनि उल्लेख गरेको छ ।

यस्तो छ सरकारका औल्याएको समस्या र सुझाव

१. फिल्डमा मात्र होइन, नापी नक्सामा सार्वजनिक बाटो कायम गरेको छ, छैन ? नापी र मालपोत कार्यालयमा चेकजाँच गर्नुपर्ने ।
२. राजकूलो, खोल्सी ढाकेर, छोपेर, मीचेर बाटो कायम गरिएको छ/छैन र यसरी बनाइएका बाटोहरू गैरकानुनी हुने ।
३. जग्गा खोला किनार भित्रको हो हैन ? जग्गा फिल्डमा एकतिर देखाइने नापी नक्सामा अन्यत्र भएर दुख पाएका घटनाहरू प्रसस्त छन् ।
४. ढिस्को भासेर, पुरुवा माटोले सम्याइएको जग्गा हो होइन ?
५. सार्वजनिक जग्गा मिचेर फिल्डमा बाटो कायम गरिएको प्लट ठूलो देखिई भुक्त्याइएको हुनसक्ने ?
६. जमिन भासिनेरबग्ने डर छ, छैन ? भूक्षय भूस्खलनका कारण घरजग्गा नै भासिएका दुखद घटनाहरू प्रसस्तै छन् ।
७. सडक मापदण्डअनुसार बाटो विस्तारभित्र पर्ने नपर्ने ?

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

८. निर्देशित जग्गा विकास कार्यक्रम जीएलडी अन्तर्गत प्रस्तावित सडक रेखाडकनभिन्न पर्ने नपर्ने?
९. उच्च भोल्टेजका विजुलीका तार मुनि परे नपरेको हेर्ने ।
१०. दलदले र गहिरो खेत पुरेर घडेरी बनाइएको रहेछ भने त्यस्तो ठाउँमा भूकम्पको कम्पन (धक्का) बढी हुन्छ । यस्तो ठाउँमा बनाइने घरहरू माटो परीक्षण गरी विशेष खाले जग हाल्नुपर्ने हुन्छ । नहालेमा आफ्ना परिवार र छिमेकी समेतको जीउ ज्यानको सुरक्षा खतरामा रहन सक्छ ।
११. भूकम्प आगलागी जस्ता अप्रत्यासित प्राकृतिक प्रकोपका बेला आपतकालीन उद्धारका लागि दोहोरो एम्बुलेन्स, दमकल चलन सक्ने बाटोको चौडाई भएको बाटो रोज्ने ।
१२. प्लटिडका आकर्षित घडेरीहरू भन्ने विज्ञापन प्रायः देखिन्छन् । काठमाडौं उपत्यका विकास प्राधिकरणबाट स्वीकृति लिएर प्लटिड गरेको हो भने मात्र घडेरी खरिद गर्नपर्नेछ, अन्यथा समस्या पर्नसक्छ

घर बनाउँदै हुनुहुन्छ वा सधियारको घर बन्दैछ ?

- १) तपाईं घर बनाउँदै हुनुहुन्छ भने नक्सा पास गरर स्वीकृत उँचाई अनुरूपमा मात्र बनाउनु होला । मापदण्ड मिचेर बनाइएका घर टहरा भत्काइनेछन ।
- २) ख्याल गर्नुहोस् यदि स्वीकृत मापदण्ड मिचेर छिमेकीले घर बनाउन लागेमा त्यसको मारमा तपाईंसमेत पर्नुहुनेछ । भूकम्प वा अन्य कारणले छिमेकीको घर भत्किँदा आगलागी हाँदा तपाईं पनि जोखिममा पर्न सक्नुहुन्छ । घाम, हावा छेकिएर तपाईं पनि अस्वस्थ हुन सक्नुहुन्छ । छिमेकीको पापको भागिदार तपाईं पनि हुन सक्नुहुनेछ । - साभार

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

जाडोमा आगो ताप्दा, हिटर बाल्दा वा गिजरको प्रयोग गर्दा अपनाउनु पर्ने सावधानीहरू

जाडो च्याममा शरीर वा कोठालाई न्यानो बनाइराख्न आगो ताप्ने, हिटर बाल्ने, गिजरको प्रयोग गर्ने लगायतका उपायहरू गरिँदै पनि पर्याप्त सावधानी नअपनाउँदा अप्रिय घटनाहरू हुने गरेका छन्। त्यसैले त्यस्ता कार्य गर्दा सावधानीका निम्न उपायहरू अपनाऔं:

हावा ओहोरदोहोर हुने ठाउँ वा कोठामा मात्र आगो ताप्ने, हिटर बाल्ने वा गिजर प्रयोग गर्ने गरौं

कोइला जन्व्य स्रोतबाट सकेसम्म आगो नतापौं

आगो ताप्दा वा हिटर बाल्दा कााज, कपडा जस्ता छिटो जल्ने खालका सामाग्री नजिकै नराखौं

आगो तापिसकेपछि त्यसलाई पूर्ण रुपमा निभाउने गरौं

हिटरको प्रयोग गर्दा समय-समयमा चलिरहेको हिटरलाई बन्द गर्ने गरौं

सुत्नुअघि अनिवार्य रुपमा हिटर निभाउने गरौं

गिजरको मुख्य मेसिनलाई बाथरुम बाहिर खुला ठाउँमा जडान गरौं

गिजर खोलेर लामो समयसम्म बाथरुममा बस्ने नगरौं

कोशीला संजगसमाज धरानमा लागि जन्मदाइत्यका सर्वे साधनको पहलमा गर्दै

संस्कृत संस्था

भारत रूसी संघ संस्था

बेल्जियममा सञ्चालित रहेको संस्था

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा सञ्चार केन्द्र

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

क्यान्सरका चार स्टेज : कुन स्टेज कति खतरा ?

विश्वमा हुने कुल मृत्युको करिब १३ प्रतिशत मानिस कुनै न कुनै क्यान्सरका विरामी रहेको डब्लुएचओको तथ्याङ्कमा उल्लेख छ । क्यान्सरबाट वर्षेनी विश्वमा करिब ८० लाख जनाको मृत्यु हुने गरेको विभिन्न तथ्यांकले बताएका छन् । अमेरिकन क्यान्सर सोसाइटीको अध्ययनअनुसार सन् २०३० सम्ममा विश्वभर २३ करोड ६० लाख व्यक्ति क्यान्सरबाट पीडित हुनेछन्, जुन संख्या प्रत्येक तीन व्यक्तिमध्ये एक जना क्यान्सरको विरामी हुन आउँछन् । नसर्ने रोगमध्ये क्यान्सरले एकदम धेरै समस्या पारिरहेको छ । यसको प्रमुख कारण भनेको नै क्यान्सर सम्बन्धी पर्याप्त जनसचेतनाको कमी हुनु, परीक्षण र उपचारमा धेरै ढिलो हुनु हो । त्यसैले सबैले क्यान्सरसम्बन्धी जान्न अत्यन्त आवश्यक छ । प्राकृतिक नियमअनुसार शरीरमा अबौं संख्यामा कोषिकाहरु बन्ने र विग्रने क्रम चलिरहेको हुन्छ । यसै क्रममा विभिन्न प्रकारका वातावरणीय विकारको असरले गर्दा कोषिकाहरु नियन्त्रण बाहिर पुगेर बढ्न थाल्छन्, जुन अवस्थालाई क्यान्सर भनिन्छ । क्यान्सरले गर्दा अर्कै प्रकारका कोषिकाहरु बन्ने क्रम सुरु हुन्छ । क्यान्सर लागेपछि कोषिका बढाउने तत्वले कुनै नियम मान्दैन र आफ्नै सुरले बढ्दै जान्छ र शरीरबाट आफूलाई चाहिने सबै तत्वहरु भने खपत गर्दै जान्छ । विशेषगरी, क्यान्सर रोग पहिलो स्टेज अर्थात् जुन अंगमा क्यान्सर भएको छ, त्यही अंगमा मात्र सीमित छ भने त्यस्तो क्यान्सर निको हुने सम्भावना ८० प्रतिशतसम्म हुन्छ । त्यस्तै, क्यान्सर रोग यदि स्टेज २ मा छ भने उक्त क्यान्सर केही ठूलो हुनुका साथै भ्रण्डैभ्रण्डै बाहिर फैलिने अवस्थामा पुग्छ । यो स्टेजमा क्यान्सर रोग निको हुने सम्भावना भ्रण्डै ५० प्रतिशत हुन्छ ।

यदि क्यान्सर स्टेज ३ मा छ भने उक्त क्यान्सर बाहिर फैलिए पनि धेरै टाढा पुगेको हुँदैन । त्यो स्टेजमा अस्पताल पुगेका विरामीमा क्यान्सर रोग निको हुने सम्भावना २० देखि २५ प्रतिशतसम्म मात्र हुन्छ । जबकी, स्टेज ४ मा पुग्दासम्म उक्त क्यान्सर एउटा अंगबाट अर्को अंगमा फैलिसक्ने हुँदा यो स्टेजका विरामीको क्यान्सर भने प्रायः निको हुँदैन । त्यसैले, यो स्टेजमा गुणस्तरीय जीवनयापन गर्ने बाहेक अर्को विकल्प रहँदैन । क्यान्सरले जुनसुकै

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

उमेर समूहलाई प्रभावित पाउँदैन गइराखेको छ । समयमै उपचार गरे निको हुने भए पनि ढिलो मात्र स्वास्थ्य संस्थामा जाने प्रवृत्तिले धेरैले क्यान्सरबाट ज्यान गुमाउन बाध्य भएका छन् । किन हुन्छ, क्यान्सर ? क्यान्सर हुने खास कारण पत्ता लागेको छैन । तैपनि ५० प्रतिशत जति क्यान्सर खानाको कारणले लाग्ने गर्छ । यीमध्ये धेरैजसो क्यान्सर बोसोयुक्त मासु, पोलेको मासु आदि खाएर मोटाएर तथा धूमपान, मदिरा सेवन आदिको कारणले लाग्ने गर्छ । चुरोटले मात्र पनि करिब ३५ प्रतिशत क्यान्सर हुने जोखिम हुन्छ । अन्य कारणमा एचआइभी/एड्स, हेपाटाइटिस बी, एचपिभी भाइरस, एच पाइलोरी आदि रहेका छन् । विकिरण उत्पन्न हुने क्षेत्रमा काम गर्ने, रंग्याउने रसायन, एसबेस्टस तथा प्रदूषित वातावरण पनि क्यान्सरको प्रमुख कारक तत्व मानिन्छ ।

क्यान्सर भएको कसरी थाहा पाउने ?

अमेरिकी क्यान्सर सोसाइटीले लामो अध्ययनपछि क्यान्सरका लक्षण प्रकाशित गरेको छ । यीमध्ये कुनै पनि लक्षण देखापरेमा क्यान्सर भएको हुनसक्छ :

- खाना अपच वा निल्न गाह्रो भएमा,
- स्तन वा अन्य ठाउँमा नदुख्ने गिर्खा आएमा,
- निको नहुने गरी खोकी वा स्वर धोक्रो भएमा,
- कोठीको आकार बढेर ठूलो हुँदै गएमा,
- निको नहुने घाउ भएमा,
- घाउबाट अत्यधिक रक्तस्राव या पिप आएमा,
- दिसा वा पिसाबको तालिका फेरिएमा,

क्यान्सर रोकथाम कसरी गर्ने ?

- क्यान्सर रोगको औषधि गर्नुभन्दा रोग नै लाग्न नदिन उत्तम मानिन्छ । त्यसैले यसका कारक तत्वहरुबाट टाढा हुनु निकै राम्रो हुन्छ ।
- कतिपय वस्तु वा खाद्य पदार्थको प्रयोगमा कमी गरेर पनि रोगको रोकथाम गर्न सकिन्छ ।
- क्यान्सर धनी, शिक्षित, गरिव जुनसुकै समाज र राष्ट्रमा जोसुकैलाई जुनसुकै बेला लाग्न सक्छ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

- त्यसैले क्यान्सरजन्य कारक तत्वबाट पर बस्न सकेमा यो रोगबाट बच्न तथा टाढा रहन सकिन्छ ।

क्यान्सर उपचार विधि

क्यान्सरको उपचार प्रायः तीन प्रकारका विधि प्रयोग गरेर गर्ने गरिन्छ ।

- रेडियोथेरापी (विकिरणद्वारा)
- केमोथेरापी (औषधि प्रयोग गरेर)
- रोगको प्रकृति अनुसार हर्मोन र बायोलोजिकल प्रोडक्टअनुसार पनि क्यान्सरको उपचार गर्न सकिन्छ ।

अझै पनि हाम्रो समाजमा क्यान्सरलाई मृत्युले परिभाषित गर्ने चलन छ। समयसमयमा स्वास्थ्य जाँच गराउन हामी खर्चिलो र भर्किलो मान्छौं, त्यही कारणले गर्दा समयमै परीक्षण र उपचार नपाएर हामीमध्ये धेरै क्यान्सरको सिकार हुन पुगेका छौं ।

क्यान्सर सम्बन्धी सचेतनाको कमी हुनु, सचेतना भए पनि हामीले त्यसलाई व्यवहारमा उतार्न नसक्नु नै क्यान्सर सम्बन्धी लडाइँको पहिलो कमजोरी हो । क्यान्सरलाई सजिलै परास्त गर्न सचेतना, होसियारी र आत्मबल चाहिन्छ । त्यसैले यस वर्षको नारालाई सार्थक पार्न सबैले भनौं, 'क्यान्सरका लागि म छु र लागिरहने छु ।' - साभार

नेता त्यो हो, जसले जनतालाई सही विचार दिन सक्छ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

उच्च रक्तचापको रोकथाम र व्यवस्थापनका ७ उपाय

उच्च रक्तचाप भनेको यस्तो अवस्था हो, जसमा रगतको प्रवाह हुने रक्तनलीहरूमा चाप बढी हुने गर्छ। यसले गर्दा रक्तनलीहरूमा क्षति पुग्छ र ती रक्तनलीहरू बन्द हुने सम्भावना बढाउँछ।

अधिकांश विरामीलाई बढ्दो उमेरसँगै उच्च रक्तचापको समस्या हुने गर्छ। केही अन्य समस्या जसमा उच्च रक्तचाप कम उमेरमै देखिन थाल्छ, यसको कारण अरु नै हुन सक्छन्। जस्तै: मिगौला सम्बन्धी रोग, हर्मोनको गडबढ वा लामो समयसम्म स्टेरोइड जस्ता औषधिको सेवन हुन सक्छन्। कम उमेरमै हुने उच्च रक्तचापको कारणलाई सुधार गर्न सकिने हुन सक्छ।

उच्च रक्तचापका लक्षणहरू:

अधिकांश विरामीमा उच्च रक्तचापको कुनै पनि लक्षण नदेखिन सक्छ। यसै कारण यो रोगलाई कारण साइलेन्ट किलर पनि भन्ने गरिन्छ।

रक्तचाप धेरै बढेपछि टाउको दुख्ने, नाकबाट रगत बग्ने वा चक्कर लाग्ने हुन सक्छ। लामो समयदेखि उच्च रक्तचापको विरामीका रक्तचापका कारण विभिन्न जटिलताहरू जस्तै: मुटुरोग वा मिगौला सम्बन्धी रोग वा पक्षघात पनि हुन सक्छ। परिवारमा यदि कोही उच्च रक्तचापबाट ग्रसित छन् भने तपाईंलाई पनि यो समस्या हुन सक्ने सम्भावना हुन्छ। यसका साथै कम शारीरिक क्रियाकलाप, बढ्दो तौल, रगतमा बढ्दो चिल्लोपना, धूमपान गर्नाले वा मधुमेह रोगले उच्च रक्तचाप हुने जोखिम बढाउँछ। उच्च रक्तचापलाई नियन्त्रण गर्ने विभिन्न औषधिहरू उपलब्ध छन्। त्यसमध्ये चिकित्सकले तपाईंको आवश्यकता अनुसार कुनै औषधि छानाट गर्न सक्नुहुनेछ। रक्तचापको दीर्घकालीन नकारात्मक असरबाट बच्न यी औषधि नियमित सेवन गर्न जरुरी छ।

उच्च रक्तचापको रोकथाम र व्यवस्थापन

१. आफ्नो जीवनशैलीलाई परिवर्तन गर्नुहोस्: सन्तुलित आहारमा बढी जोड दिने वा आफ्नो स्वस्थ तौललाई कायम राख्ने।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

२. स्वस्थ खानपान: खानामा नुनको प्रयोग कम गर्ने र फलफूल, सागसब्जी र दूधबाट उत्पादित चिल्लो कम भएका सामग्रीहरूको उपभोग प्रशस्त मात्रामा गर्ने ।
३. नियमित शारीरिक व्यायाम: नियमित शारीरिक व्यायाम गर्ने (हप्ताको कम्तीमा पाँच दिनसम्म हरेक दिन छिटो हिँड्ने, दौडिने, कम कम से कम ३० मिनेट पौडी खेल्ने) ।
४. धूमपान नगर्ने ।
५. पूर्ण शारीरिक जाँच र उचित परीक्षण: समयमै चिकित्सकसँग परामर्श लिनुहोस् । पूर्ण शारीरिक जाँच र उचित परीक्षण गराउनुपर्छ । प्रायः उच्च रक्तचाप बाहेक अन्य असामान्यताको पहिचान हुँदैन तर यस्तो अवस्थालाई इन्सेन्टल हाइपरटेन्सन भनिन्छ ।
६. उच्च रक्तचापको समस्या देखिएमा नियमित रूपमा औषधि सेवन गर्ने: समस्या देखिसकेपछि नियमित औषधि सेवन गर्नुपर्छ । अन्यथा ती औषधि लाभदायी हुँदैनन् । उच्च रक्तचाप विरामीले आफ्नो रक्तचापको नियमित जाँच गराइराख्नु पर्छ । साथै चिकित्सकको निर्देशन अनुसार समयसमयमा स्वास्थ्य जाँच गराउन जानु पर्छ । यसो गर्नाले तपाईंको रक्तचाप कतिको घटेको वा बढेको छ भन्ने थाहा पाउन सकिन्छ । र सोही अनुसार चिकित्सकले औषधि मात्रा समायोजन गर्नेछन् ।
७. चिकित्सकको सल्लाहबिना औषधि सेवन गर्न नछाड्ने: रक्तचापको समस्या देखिएकाले औषधि सुरु गरेपछि आफूखुसी औषधि खाने र छाड्ने गर्नु हुँदैन । चिकित्सकको सल्लाहबिना औषधि सेवन गर्ने र छाड्ने गर्नु भन घातक हुन्छ । यदि औषधिको कारण केही प्रतिकूल असर भएमा यसबारे आफ्नो चिकित्सकसँग सम्पर्क गर्नुहोस् । - साभार

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

मृगौला रोग: मृगौला फेल हुने ६ वटा कारणहरू

मृगौला हाम्रो शरीरको अती नै महत्वपूर्ण अंगहरू मध्यको एक अंग हो । यदि मृगौला खराब भयो भने हामि धेरै ठुलो समस्यामा पुगिन्छ ।

विशेष गरि हाम्रो शरीरमा कुनै पनि रोग को लक्षणहरू नदेखिए सम्म मेडिकल चेकअप नगराउने बानीको कारण हाम्रो मृगौला कहिले देखि खराब हुँदै गएको छ भन्ने थाहा नै पाउन सकिँदैन । किनकी मृगौला रोगको लक्षणहरू प्राय मृगौला पूर्ण रुपमा खराब भए पछि मात्र देखिने गर्छ ।

यो कारणले गर्दा हामी मृगौला रोगको जटिल स्थितिमा पुग्दछौं र उपचार गराउने अन्तिम विकल्प मृगौला पत्यारोपण (Kidney Transplant) गर्नु पर्ने हुन्छ । तर मृगौला पत्यारोपण (Kidney Transplant) गर्ने छयमता सबैमा हुँदैन किनकी मृगौला पत्यारोपण (Kidney Transplant) गर्न धेरै खर्च लाग्दछ । त्यसपछि पनि सधैं डायलायसिस (kidney dialysis) गरि रहनु पर्ने र महंगो औषधी (Medicine) पनि सधैं खाई रहनु पर्ने हुँदा आर्थिक कम्जोर भएका (Poor People) लाई यो उपचार गराउन पनि धेरै गाह्रो हुन्छ र मर्नु नै जाती भन्न बाध्य हुदछन ।

मृगौला फेल (Kidney Failure) हुँदाको लक्षणहरू सुरुमा थाहा नपाईने कारणले गर्दा नै लाखौं मानिसहरू मृगौला रोग (Kidney Disease) को सिकार भएका हुन्छन । यदि हामिले आफुलाई ख्याल गर्ने गरियो भने, शरीरमा देखिने ससाना लक्षणहरू (Signs & Symptoms) लाई पनि विचार गर्यौं भने र समय-समयमा मृगौलाको चेकअप (Kidney Check-up) गर्दै गर्यौं भने हामी मृगौला रोग (Serious Kidney Disease) को जटिल स्थितिमा पुग्नबाट र मृगौला रोग (Kidney Disease) लाग्नबाट बच्न सफल हुनेछौं । मृगौला रोग (Kidney Disease) लाग्दैछ भने पनि समयमा थाहा पाउँदा कम खर्चमा र आर्थिक स्थिति कमजोर भएकाले पनि मृगौला रोगको उपचार (Kidney Disease Treatment) सजिल्यै गर्न सफल हुने छन ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

मृगौला रोग (Kidney Disease) भन्नाले हाम्रो मृगौलामा कुनै पनि किसिमको रोग उत्पन्न भएर मृगौलालाई असर गर्ने हो । मृगौला रोग धेरै किसिमका हुन्छन् । जस मध्यको कुनै पनि एक रोगले मृगौलालाई पूर्ण रुपमा ड्यामेज गराउन सक्ने क्षमता हुन्छ । त्यसैले मृगौलाका ती रोगहरूलाई समयमा थाहा पाएर उपचार गराउन सके मृगौला ड्यामेज (Kidney Damage) हुँन बाट बचाउन सकिन्छ । मृगौला ड्यामेज कहिल्यै पनि एक्कासी ड्यामेज हदैन । मृगौला ड्यामेज हुनु भन्दा अगाडी मृगौलामा विभिन्न रोगहरू लागेको हुन्छ र त्यही रोग बढ्दै बढ्दै गए पछि त्यो रोगले मृगौलालाई ड्यामेज (damage) बनाई दिन्छ र मृगौला ड्यामेज भए पछि मृगौलाले पूर्ण रुपमा काम गर्न छोड्दछ (kidney Function Failure) ।

मृगौलाको काम शरीरको रगत (Blood) लाई फिल्टर (Filter) गरेर रगतमा भएको दुषित पदार्थहरूलाई पिसाव (Urine) बनाएर पिसाव मार्फत प्याक्ने काम मृगौला (Kidney) ले गर्दछ । तर यदि मृगौलाले पूर्ण रुपमा काम गर्न छोड्यो भने रगतमा भएको फोहोर पदार्थलाई फिल्टर गर्न सक्दैन र शरीरमा फोहोर पदार्थ जम्मा हुन सुरु हुन्छ त्यसपछि शरीरमा अनेकौं किसिमका लक्षणहरू (Signs & Symptoms) देखिन सुरु हुन्छन् र चेकअप (Medical Check-up) गर्न जाँदा धेरै ढिला भै सकेको हुन्छ ।

मृगौला ड्यामेज गराउने ६ वटा मुख्य कारणहरू (What causes kidney disease):

१. उच्च रक्तचाप र डायबिटीज (High Blood Pressure & Diabetes)
२. मूत्र पथ संक्रमण (Urinary Tract Infection or, UTI)
३. लागु पदार्थ वा रक्सीको बढी सेवन (Drugs or Alcohol)
४. मृगौलाको पत्थरी (Kidney Stone)
५. मृगौलामा रगत प्रवाह नहुनु -Lack of blood flow to the kidneys)
६. दुखाइ कम गर्ने औषधीको बढी सेवन (Pain Killer Medicines)

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

७. उच्च रक्तचाप र डायबिटीज (High Blood Pressure & Diabetes)

दाँत तथा मुख सफा गर्ने तरिका

बिहान र बेलुका खाना खाएपछि फ्लोराइडयुक्त दन्त मन्जन प्रयोग गरी दाँत माग्ने

अन्य समयमा खानेकुरा खानासाथ मुख कूला गर्ने

२ दाँत बिचको सतह 'डेन्टल फ्लस' को प्रयोग गरी सफा गर्ने

बालबालिका २ वर्ष नपुग्दासम्म सफा कपास पानीले र २ वर्षको उमेरदेखि नरम ब्रसले दाँत सफा गरिदिने

टाँसिने, प्रशोधित, गुलियो, घेरै तातो वा चिसो, अमिलो खाद्य पदार्थ नखाने

धूम्रपान, मदिरा, सुतीजन्य पदार्थ, पान, सुपारी सेवन नगर्ने

रेसादार, ताजा फलफूल, हरियो सागपात, दूध, माछा जस्ता सन्तुलित खानाको प्रयोग गर्ने

हरेक ६ महिनामा दन्त परीक्षण गराउने

चाड राखौं, बिहान खाना खाइसकेपछि र बेलुका सुत्नुअघि नियमित रूपमा मुख सफा गरेमा करिब ९० प्रतिशत मुखका रोगहरूबाट बच्न सकिन्छ।

कोषिका संरक्षणबाट बच्नका लागि जनसंख्याको लागि मापदण्डको पालना गर्नु

नयाँ संस्करण

कोषिका पुनर्स्थापना

संरक्षणको लागि

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा सञ्चार केन्द्र

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

उच्च रक्तचाप र डायबिटीज

(High Blood Pressure & Diabetes):

हाई ब्लड प्रेसर (High Blood Pressure) को समस्या र डायबिटीज रोग (Diabetes) आम मानिसहरूलाई हुने एक कमन समस्या (Common Disease) हो । विश्वमा हाइ ब्लड प्रेसर (High Blood Pressure) र डायबिटीज (Diabetes) बाट मृगौला ड्यामेज (Kidney Damage) हुनेहरूको संख्या अत्याधिक बढी छ ।

हाई ब्लड प्रेसर (High Blood Pressure) वा डायबिटीज (Diabetes) हुँदा मृगौला ड्यामेज (Kidney Failure) होला भनेर आत्तिनु पनि पर्दैन किनकी हाइ ब्लड प्रेसर र डायबिटीज (High Blood Pressure & Diabetes) नियंत्रण गर्ने औषधि सेवन गर्दै बेला बेलामा मृगौलाको मेडिकल चेक (Medical Check-up for Kidney) गर्दै मृगौला को कार्य क्षमता (Kidney Function) जाँच्दै गर्नु पर्दछ । मृगौला खराबी हुने सुरु हुँदा भने समयमै चेकअप गराएर थाहा पाएपछि कम खर्च मै औषधि उपचार (Kidney Treatment) गरेर मृगौला ड्यामेज हुनबाट बचाउन सकिन्छ ।

मृगौलाको पत्थरी (Kidney Stone) :

मृगौलाको पत्थरी (Kidney Stone) पनि धेरै लाई हुने एक कमन समस्या (Common Disease) हो । मृगौलाको पत्थरी (Kidney Stone) भए पछि उक्त पत्थरी (Stone) ले मृगौला (Kidney) ले बनाएको पिसावलाई ब्लक (Urine Blocked by Kidney Stone) गराई दिन्छ र जसरी पानीको पाइप ब्लक भयो भने मोटर खराब हुन्छ ठिक त्यसरी नै मृगौला पनि ड्यामेज (Kidney Damage) हुने गर्दछ । त्यसैले मृगौलामा पत्थरी (Kidney Stone) भएको छ भने जतीसक्दो चाडो यसको उपचार गराउनु पर्दछ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

मूत्र पथ संक्रमण (Urinary Tract Infection or, UTI):

युरिनरी ट्रैक इन्फेक्सन (Urinary Tract Infection, UTI) भनेको मृगौला देखि पिसाव गर्ने ठाउँ सम्म (मूत्र पथ) कुनै पनि ठाउँमा ब्याक्टेरियाले इन्फेक्सन (Bacterial Infection) गर्ने हो । यो इन्फेक्सन (Infection) हुँदा पिसावमा समस्या (Urine Problems) जस्तै पिसाव गर्दा पोल्ने (Burning Urination, Dysuria) पिसाव गर्दा दुख्ने (Painful Urination) जस्ता लक्षणहरुबाट सुरु हुँदछ ।

यो समस्या धेरैलाई हुने एक कमन समस्या र सानो समस्या पनि हो, यसको उपचार (Treatment) पनि सजिल्यै गर्न सकिन्छ, कतीपय ले दैनिक पिउने पानीको मात्रालाई (Penalty of Water) बढाई दिएर पनि यो समस्या आफै ठिक गर्न सक्दछन ।

युरिनरी ट्रैक इन्फेक्सन (Urinary Tract Infection, UTI) लाई समयमा ख्याल गरिएन वा यसको उपचार चाडै गरिएन भने ती इन्फेक्सन (Infection) गर्ने ब्याक्टेरियाहरु (Bacteria) रगत र मृगौला तिर प्रवेश गर्न सुरु गर्छन र मृगौला (Kidney) मा पुगे पछि मृगौलामा इन्फेक्सन (Kidney Infection) गराउदछ र रगतमा प्रवेश गरे पछि ज्यान लिने रोगहरु (Life Threatening Diseases) को बिकास हुँदछ ।

त्यतिबेला सम्म पनि यसको उपचार (Treatment) गरिएन भने मृगौला रोग (Kidney Disease) को सुरुवात त्यही इन्फेक्सनबाट (Infection) सुरु हुँदछ र उक्त ब्याक्टेरियाको इन्फेक्सन (Bacterial Infection) बढ्दै गए पछि मृगौला पूर्ण रुपमा ड्यामेज (Kidney Failure) हुँदछ ।

लागु पदार्थ वा रक्सीको बढी सेवन (Drugs or Alcohol):

पछिल्लो समय नेपालमा धेरै सेवन पस्चात मृगौला ड्यामेज (Kidney Failure by Alcohol) हुनेहरुको संख्या तिब्र रुपमा बढ्दै गएको छ । अल्कोहलले हाम्रो शरीरको अन्य प्रत्येक अंगहरुमा असर गर्ने भएता पनि विशेष गरी अन्तिममा फिल्टर गर्ने अंग नै मृगौला (Kidney) भएको कारणले गर्दा अल्कोहल (Alcohol) को धेरै ठुलो असर मृगौलामा पर्दछ र

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

मृगौला ड्यामेज (Kidney Failure) हुँदछ । त्यसैले यदि तपाईं बढी अल्कोहल सेवन गर्ने हुन्छ, भने मृगौला बचाउनको लागि तपाईंले अल्कोहल (रक्सी) थोरै भन्दा थोरै सेवन गर्नु पर्ने हुन्छ वा सकिन्छ, भने अल्कोहल (रक्सी) सेवन नै नगर्दा उत्तम हुन्छ ।

दुखाई कम गर्ने औषधीको बढी सेवन (Pain Killer Medicine, Drugs):

जब हामीलाई टाउको दुख्छ, ज्वरो आउँछ वा शरीरको कुनै अंगमा थोरै दुखाई हुन्छ तब उक्त समय दुखाइ कम गर्ने औषधी को सेवन गरिने गरिन्छ । तर यस्ता दुखाई कम गर्ने औषधी (Pain Killer Medicine) बढी सेवन गर्दा भने यसले हाम्रो मृगौला ड्यामेज (Kidney Failure) गराउँछ ।

पारासिटामोल (Paracetamol), आइबुप्रोफिन (Ibuprofen) जस्ता पेनकिलर औषधीको बढी सेवन गर्नुको अर्थ नै हाम्रो शरीरको मृगौलालाई ड्यामेज (Kidney Failure) गराउनु हो ।

यस्ता किसिमका दुखाइ कम गर्ने औषधी (Pain Killer Medicine) कहिले पनि लामो समय (Long Time) सम्म र धेरै खान हुँदैन । कहिले काहिँ महिनामा एक पटक धेरै टाउको दुख्दा वा ज्वरो आएमा मात्र १/२ पटक सेवन गर्नु उचित हुन्छ । तर दिनानू दिन शरीरको जुनै अंगहरूमा दुखाई हुँदा पनि पेनकिलर औषधी सेवन गर्ने यो हाम्रो मृगौला (kidney) को लागि पूर्ण रुपमा हानिकारक छ ।

अती नै जरुरी र नखाई नहुने स्थिति बाहेक अन्य सानातिना दुखाई (Pain) हरूमा दुखाई कम गर्ने औषधी त्यो पनि डाक्टर (Doctor) को सल्लाह बिना खान हुँदैन । यदि आफै जान्ने भएर जुनसुकै दुखाईमा पनि दुखाइ कम गर्ने औषधीको प्रयोग गरियो भने यसले मृगौला पूर्ण रुपमा ड्यामेज (Kidney Damage) हुँदछ ।

मृगौलामा रगत प्रवाह नहुनु (Lack of blood flow to the kidneys):

रगत (Blood) हाम्रो शरीरमा नभई नहुने पदार्थ हो । रगतले विभिन्न पोषणतत्वहरू देखि अक्सिजन (Oxygen) को मात्रालाई शरीर भरी फैलाउने काम गर्छ तर यदि यो रगत को प्रवाह मृगौलामा प्रयाप्त मात्रामा हुन सकेन भने मृगौला चाडै ड्यामेज (Kidney Failure, Kidney Damage) हुने गर्दछ ।

मृगौला (Kidney) मा प्रयाप्त मात्रामा रगत प्रवाह (Blood Flow) नहुनुको मेडिकल कारणहरू (Medical Reasons) धेरै हुन्छन तर धेरैको मुख्य कारण भनेको चैं मृगौलामा (kidney) भएका अती स-साना रक्त बहिका नलीहरू (Blood vessels) खराब हुदै गए भने मृगौला (Kidney) मा रक्त प्रवाह कम (Low Blood Flow) हुन पुग्दछ ।

ती स-साना रक्तनलीहरू (Blood vessels) मा बिना रोकावट रगत प्रवाह भै रहनु पर्ने हुन्छ तर कुनै कारण बस मृगौला (Kidney) का ती स-साना रक्तनलीहरू (Blood vessels) मा रगत ब्लक (Blood Blockages) हुन गए वा ती रक्तनलीहरू (Blood vessels) सक्दै गए त्यहाँ रगतको प्रवाह (Blood Flow) राम्रोसंग हुन पाउंदैन र मृगौला ड्यामेज (Kidney Failure) हुने गर्दछ । ती रक्त नलीहरू (Blood vessels) मा असर पर्ने विभिन्न कारणहरू हुन्छ ।

जस मध्य उच्च रक्तचाप (High Blood Pressure), मधुमेह (Diabetes), बढी अल्कोहलको सेवन (Alcohol) र शरीर निर्जलीकरण (Dehydration), भएर हुने गर्दछ । अर्थात यसलाई सामान्य तरिकाले बुझ्ने हो भने शरीरमा पानीको कमी (Lack of Water) भएर हुने गर्दछ । हामीले प्रयाप्त मात्रामा पानी पिउन छोड्यौं भने शरीरमा पानीको कमी हुन जान्छ र मृगौलामा रगतको प्रवाह (Lack of blood flow to the kidneys) कम हुन पुग्छ र यस्तो हुँदा मृगौला ड्यामेज (Kidney Damage) हुने सम्भावना अत्याधिक बढी हुन जान्छ । - साभार

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

कलेजो (Liver) खराब हुनुअघि शरीरले दिन्छ यी संकेत. यस्ता लक्षणलाई नगर्नुहोस् वेवास्ता

एजेन्सी - भनिन्छ, यदि व्यक्तिले आफ्नो शरीरको ध्यान राखेनन् भने शरीर रोग नै रोगको घर बन्न पुग्छ । त्यसैले आजको समयमा हरेक व्यक्तिले आफ्नो शरीरको ध्यान राख्नु पर्दछ । खासगरी शरीरको सबै अंग मानवको लागी महत्वपूर्ण हुन्छ । यस्तोमा यदि शरीरको कुनै एउटा अंग मात्रै खराब भएमा मानिसको शरीर त्यही रोक्किन सक्छ ।

हुनसक्छ कि आज हामी हाम्रो शरीरको कलेजोको बारेमा कुरा गर्न जाँदछौं । पक्कै पनि, शरीरको बाँकी अंग जस्तै लीवर पनि एक महत्वपूर्ण अंग हो । यदि मानिसको लीवरमा कुनै खराबी आएमा यसले हाम्रो शरीरलाई काफी नोक्सान भेल्लुपर्ने हुन्छ । तपाईंलाई यदि जानकारीको लागी बताउँछौं कि लीवर खराब हुनुका धेरै कारण छन् ।

जस्तो कि रक्सी पिउनु, गलत खानपान आदि सबै यसको मुख्य कारण हो । यदि हामीले कलेजो खराब हटाँको लक्षण पहिले नै पहिचान गरेमा हामी विभिन्न तरहको समस्याबाट बच्न सक्छौं । आज हामी तपाईंलाई यस्तो संकेतको बारेमा बताउने छौं । जसले तपाईंलाई यो पत्ता लगाउन मद्दत गर्छ कि तपाईंको कलेजो खराब भएको छ या छैन । आउनुहोस् जानौं आखिर के के लक्षण देखिन्छन् त ?

शारीरिक कमजोर : यदि हाम्रो लीवरमा कुनै प्रकारको खराबी या इन्फेक्सन हुन्छ भने हाम्रो भित्री अङ्ग ठीक तरिकाले काम गर्न सक्दैन । जसको कारणले मानिसलाई अल्छीपन र कमजोरीपन महसुस हुन्छ । यस्तो अवस्थामा त्यस्ता व्यक्तिलाई कुनै पनि काममा मन नजाने हुनसक्छ ।

आँखाको पहेंलो : महत्वपूर्ण कुरा, यदि तपाईंको कलेजोमा कुनै खराबी छ भने, त्यसपछि आँखाको सेतो भाग पहेंलो हुन्छ । तपाईंका नङ् पनि यसै कारणले पहेंलो हुन्छन् । हो, तपाईंलाई जन्डिसको रोग पनि लाग्न सक्छ ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

मस्तिष्कमा प्रभाव : जब हाम्रो कलेजोमा खराबी हुन्छ, कलेजोले रगत सफा गर्ने सक्षम हुँदैन । यस्तो अवस्थामा हाम्रो शरीरमा थुप्रै विषाक्त पदार्थहरू जम्मा हुन थाल्छ । जुन रगतको माध्यमबाट हाम्रो दिमागमा पुग्न सुरु गर्दछ । यसले तपाईंको मेमोरीलाई कमजोर पार्न सक्छ वा तपाईं कुनै निर्णय लिन असमर्थ महसुस गर्नुहुनेछ । मुखबाट गन्ध आउँछ महत्वपूर्ण कुरा के छ भने, कलेजो खराब छ भने, यस्तो अवस्थामा हाम्रो मुखबाट एक अनौठो गन्ध आउन थाल्छ । यसको प्रमुख कारण मुखमा अमोनिया बढी रसाउनु हो ।

पेटमा खराबी : महत्वपूर्ण कुरा, यसले पेटमा पनि नराम्रो प्रभाव पार्न सक्छ । हो, कलेजोको विफलताका कारण, पेटले खाना ठीकसँग पचाउँदैन । यसले पेटमा ग्यास, एसिडिटी र कब्जियतको समस्या निम्त्याउन सक्छ । - साभार

आकस्मिक टेलिफोन नम्बरहरू

क्र.सं.	विवरण	फोन नं.
क)	सोधपुछ	१९७
ख)	प्रहरी	१००
ग)	दमकल	१०१
घ)	एम्बुलेन्स	१०२
ङ)	नेपाल एम्बुलेन्स सर्भिस	०१-४१०४५९५
च)	ट्राफिक	१०३
छ)	बाल हेल्पलाईन	१०४
ज)	शव-वाहन (३ वडाका स्थायी बासिन्दालाई मात्र)	९८५१०९२९४८

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

अनुसूची-१९

(नियम १८ को खण्ड (ख) सँग सम्बन्धित)

मृत्यु पश्चात अङ्ग दान दिन चाहने व्यक्तिले लेखिदिने मञ्जुरीनामा

हालसतै खिचेको
दुई वान देखिने फोटो

मेरो मृत्यु पश्चात मेरो शरीरबाट गौला/मुटु/फोक्सो/कलेजो/प्याङ्क्रियाज/सानो आन्द्रा अंग झिकी मृगौला/मुटु/फोक्सो/कलेजो/प्याङ्क्रियाज/सानो आन्द्रा आवश्यक भएको जुनसुकै बिरामी व्यक्तिको शरीरमा प्रत्यारोपण गर्न मेरो मञ्जुरी भएकोले मानव शरीरको अङ्ग प्रत्यारोपण (नियमित तथा निषेध) ऐन, २०५५ को दफा १६ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिम जानी बुझी स्वेच्छाले यो मञ्जुरीनामा लेखी दिएको छु ।

मृत्यु पश्चात मृगौला/मुटु/फोक्सो/कलेजो/प्याङ्क्रियाज/सानो आन्द्रा अङ्ग दान दिने व्यक्तिको नाम

दस्तखत :

फोन नं.

बाबुको नाम :

घर :

विवाहित भए :

कार्यालय :

बाजेको नाम :

मोवाइल :

पति वा पत्नीको नाम :

उमेर :

ठेगाना :

मिति :

औंठा छाप :

दायाँ	बायाँ

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

घर सम्पन्न गर्दा ध्यान दिनु पर्ने

- घर सम्पन्न गर्दा महानगरपालिकाले गर्नु भनि दिएका शर्त पालना गर्नु पर्ने ।
 - क) सेफ्टी ट्याङ्की राख्नु पर्ने,
 - ख) छानाबाट पानी बाटोमा खसाल्न नपाउने ,
 - ग) फोहोर सेपरेटिड गरी राख्नु पर्ने,
 - घ) विकल्पको रूपमा सोलार बत्ती
 - ङ) आगो निभाउने Fire Extinguisher
- घर कम्पाउडमा दुईवटा रुख वा कौसीमा ४ वटा गमला बोट हुर्काउने पर्ने,
- घर बाहिर एउटा बत्ती राख्ने पर्ने ।

हाम्रो आह्वान

प्लाष्टिक भोला न्यूनीकरण गरौं, कपडाको भोला बोक्ने गरौं ।

वातावरण सफा राखौं, रोगबाट बचौं, सम्पत्ति जोगाऔं ।
कुहिने र नकुहिने फोहोरलाई वर्गीकरण गरी श्रोतमै न्यूनीकरण गरौं ।

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय, पुल्चोक, ललितपुर ।

फोन नं. : ५५५८१८८, www.lmcityward3, Apps: lmcityward3

जथाभावी फोहोर नफालौं, संकलकलाई दिने गरौं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

सम्पदा चिनारी

शुद्धयश्वन मन्दीविद्धान अक्षयेश्वर महाविहार

पुल्चोक वाणगिरि (दानागिरि)मा अवस्थित लिच्छविकालीन “अक्षयेश्वर महाविहार” शाक्यभिक्षु अक्षयश्रीले निर्माण गरेका थिए । यस विहारलाई जनभाषामा “पुल्चो बध्बही”, “पुल्चो छ्यवही” भन्ने गरिन्छ । भग्नावशेष अवस्थामा रहेको यस विहारलाई “बौद्ध विहार संघ”, ललितपुरको नेतृत्वमा वर्तमान स्वरूपमा पुनःनिर्माण गरी वि.सं. २०४४ सालमा तत्कालीन राजा श्री ५ वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवको बाहुलीबाट समुद्राटन गरिएको थियो ।

रक्षयेश्वर महाविहार सर्वसघका पाँच परिवारबाट यस विहारमा दैनिक नित्यपूजा चलाउँदै आइरहेका छन् । यस विहारको संरक्षण “अक्षयेश्वर महाविहार संरक्षण समिति”बाट गरिँदै आएको छ ।

यस विहार सम्बन्धी प्राप्त सबैभन्दा पुरानो अभिलेख वि.सं. १३१० को रहेको छ । विहारको मूल गन्धुरी देवताको रूपमा अक्षोभ्य बुद्ध प्रतिष्ठापित गरिएको छ ।

Akṣayeśwor Mahāvihār

Akṣayeśwor Mahāvihār, situated at Vanagiri Pulchowk was constructed by a Śākya monk Akṣayaśrī during Licchavi period. The monastery is locally popular by the name “Pūchow Thathubahi” or “Pūchow Chowyebahi”. The monastery was renovated to the present four-storeyed building with an initiation of “Bouddha Vihār Saṁgha”, Lalitpur in the year 1988 A.D. and was inaugurated by the late King Bīreṅdra Bīr Bīkram Śāhadev. The inscription dated 1213 A.D. is an earliest one found related to the monastery. The Akṣobhya Buddha is placed as the main deity in the sanctum of the monastery.

The five family members of Rakṣayeśwor Mahāvihār performs daily worship in the shrine. “Akṣayeśwor Mahāvihār Preservation Committee” takes incharge of preservation of the monastery.

मिति: २०७६/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

नुवा यान्वा भुजा फलेचा

वि.सं. १७२० मा निर्मित “भुजा फलेचा” बुङ्गो (रातो मत्स्येन्द्रनाथ) जात्रासंग सम्बन्धित रहेको छ । बुङ्गोको रथ लगनखेलबाट जावलाखेलमा तानी त्याई पुऱ्याईएको तेस्रो दिन अर्थात् पुल्चोक टोलबासीको भुजा या: (जात्रा)को दिन स्थानीय श्रेष्ठ (मलेकु) समुदायका नुठीबाट बुङ्गोलाई भुजा पकाएर चढाउने विशेष परम्परा रहेको छ ।

भुजा पकाउनका लागि नै निर्मित पाटी भएकाले यस फलेचालाई “भुजा फलेचा” भनिएको हो । गुठिवारहस्ताट शुद्ध भुजा पकाई, तान्त्रिक विद्यासंग सम्बन्धित भुजाका विभिन्न आकृतिहरू बनाई लावा, अजता, फुल, ध्वजा र मिष्ठान्न पकवान आदिले सजिसजावट गरिन्छ । भुजालाई काठको खटमा राखी बाजागाजा सहित धर्षाल्लासकासाथ जात्रा गरी जावलाखेलमा रहेको बुङ्गोलाई चढाउने गरिन्छ ।

जावलाखेलमा भुजा चढाउने भनिएता पनि रातो मत्स्येन्द्रनाथ रथको समीपमा पुगेपछि भुजा नघडाईकन सम्पूर्ण भुजा चौरमा यत्रतत्र चारैतिर छर्ने गरिन्छ । यसरी भुजा छर्ने चौर भएकाले यस क्षेत्रलाई “जा एवला ख्यो” भन्ने गरिएको हो । (जा=भुजा/भात, एवला=छर्कने र ख्यो=मैदान/चौर) । पछि विस्तारै यो शब्द नेपालीकरण हुँदै “जावलाखेल” नामले प्रचलित हुन गयो ।

Bhujā Phalecā

Bhujā Phalecā, constructed in 1664 A.D. was related to Buṅgadyo (Rāto Matsyendraṅth). The phalecā is named after the culture of *bhujā* (sacred ritual rice) cooking place. *Bhujā* is cooked on the third day of the Buṅgadyo reaching to Jāwalākheḷ or Bhujayā (Jātrā) day of Pulchowk residents. Tantrik images of different shapes are made of sacred *bhujā* and are decorated with vermilion powder, sweets and flowers. These images are carried on a decorated large wooden tray to offer to Buṅgadyo. The images of *bhujā* is scattered in all directions when reached to Jāwalākheḷ (Nepal Bhāṣā: *jā*=cooked rice; *whōlā*=to scatter; *khyo*=ground). This tradition is preserved by the *guṭhī* of Śreṣṭhas (Malekū) of Pulchowk.

मिति: २०७६/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

झुम्बुवाला नगवती क्षेत्रपाल भगवती

शाक्त सम्प्रदायमा देवी वा मातृशक्तिलाई नित्य, शाश्वत तत्वका रूपमा उपासना गरिन्छ । “शक्ति” सर्वव्यापी तत्त्व हो र उनीलाई सम्पूर्ण देवदेवी तथा प्राणीहरूको जन्म दिने मातृशक्ति रूपमा मानिन्छ । “भगवती”लाई ब्रह्मा (सृष्टिकर्ता), विष्णु (पालनकर्ता) र महेश्वर (संहारकर्ता) आदिको विश्व शक्तिको रूपमा मानिन्छ ।

“क्षेत्रपाल भगवती”लाई यस क्षेत्रको पालनकर्ता, सुरक्षिका एवं शक्ति प्रदायिका देवीको रूपमा पूजा आराधना गरिन्छ । विशेषतः विजया दशमीका दिन भगवती दुर्गाको पूजा आराधना गर्न भक्तजनहरूको ठूलो भीड लाग्ने गर्दछ । मन्दिरको सन्मुख रहेको घण्टामा कुँडिएको वि.सं. १९९७ को अभिलेख नै यस भगवतीसँग सम्बन्धित सबैभन्दा पुरानो अभिलेख हुन् ।

Ksetrapāl Bhagavatī

The Goddess Bhagavatī is associated with Shaktism. It is a manifestation of Goddess Śakti. Bhagavatī means divine. She is the "Mother Goddess" of all gods and goddess as well as all living beings. She is the cosmic energy of Brahmā (creator), Viṣṇu (saviour) and Maheśwor (destroyer).

Ksetrapāl Bhagavatī is worshipped as the patron deity by the local residents. She is mainly worshipped in Vijayā Daśamī.

The inscription dated 1940 A.D. carved in the bell installed in front of the shrine is considered as the oldest inscription related to the temple.

मिति: २०७५/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

धनञ्जयेश्वर मन्दाद्व धनञ्जयेश्वर महादेव

वेदमा शिवलाई शक्तिशाली देवताको रूपमा वर्णन गरिएको छ । शिवलाई पशुपति, महादेव, हर, शङ्कर, रुद्र आदि नामले पनि सम्बोधन गरेको पाईन्छ । पुल्लोक वाणगिरि (दानागिरि)मा अवस्थित धनञ्जयेश्वर महादेवको शिवलिङ्गमा भगवानका पाँचवटा मुखाकृति कुँडिएका छन् । त्यसैले यस महादेवलाई “पञ्चमुखी महादेव” पनि भन्ने गरिन्छ ।

प्राचीन समयमा यस स्थानमा विशाल नेपाली शैलीको मन्दिर रहेको जनश्रुति पाईन्छ । कालान्तरमा प्राकृतिक प्रकोपले मन्दिर जीर्ण अवस्थामा पुगेको थियो । नव निर्मित पञ्च मुखाकृत सहितको शिवलिङ्ग मन्दिर “विश्वशान्ति भगवत् भजनाश्रम”को पहलमा निर्माण गरिएको थियो । हाल पुल्लोक भुनाख्यो मण्डः फलेचाको उत्तर दिशामा प्रतिस्थापित धनञ्जयेश्वर महादेवको मूर्ति यस स्थानको पुरानो मूर्ति हुन् ।

Dhananjayeśwor Mahādev

Lord Śiva is described as the most powerful god in veda. He is worshipped by various names as Mahādeva, Hara, Śankara, Rudra etc. Dhananjayeśwor Mahādev installed at the hilock of Pulchowk is also called as “Pancamukhi Mahādev” for having Śiva-linga with five-faced image.

Locals believed that there was a big Nepalese style temple in ancient period, but the temple was damaged completely by natural disaster. The idol of Dhananjayeśwor Mahādev installed at northern side of Maṅḍaḥ Phalecā of Jhanākhyo, Pulchowk was originally belongs to this temple.

मिति: २०७५/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

क्षीविद्यालय दिव्यदीन

धोबिघाट हिकुहिती (दुङ्गेधारा)

“धोबिघाट हिकुहिती” मुख्यतया राजक (धोबी)हरूको प्रमुख बस्ति भित्र पर्दछ । यहाँ तीनवटा पश्चिमाभिमुख प्रस्तरका दुङ्गेधाराहरू छन् । दुङ्गेधाराको क्षेत्र कलात्मक दाँचि ईट्टाले छापेको छ । अविरल बग्ने पानीको फोहरा निस्कने दुङ्गाको हितिमंगः/मकर अति नै कलात्मक रहेको छ । हितिको मुनि भगीरथको मूर्ति पनि स्थापना गरिएको छ । यस हितिको दक्षिण भित्तामा वि.सं. १९४० मा हिकुहिती जीर्णोद्धार सम्बन्धी प्रचलित लिपिमा शिलालेख पनि राखिएको छ ।

पौराणिक कथन अनुसार हितिमंगः/मकर समुद्रमा बस्ने एक प्रकारका जन्तु हुन् भने भगीरथ एक अत्यन्त मेहनती प्रसिद्ध राजा हुन्, जसले स्वर्गबाट पवित्र गंगा नदी पृथ्वीमा ल्याएका थिए ।

Dhobihat Hikuhiti (Dhuṅgedhārā)

Hikuhiti is located inside the Rajak (Dhobi) community. There are three west-faced stone water spouts. The water spouts (Hitimaṅga or Makar) are magnificently carved. The statue of Bhagīrath is placed under the spout.

Hitimaṅga is a legendary sea-creature and Bhagīrath, a legendary king who brought the sacred Gangā River to the earth from the heaven. The inscription placed at the southern wall of *hiti* details the renovation of *hiti* in 1883 A.D.

मिति: २०७५/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

क्षीमा यान्त्रवा धोमा फलेचा

बुङ्गेघोको रथ निर्माणस्थल लःख्यो (रथखेल)को उत्तरतर्फ रहेको “धोमा फलेचा” १५ कवल भएको खुल्ला पाटी हो । यो फलेचाको प्रयोग कुनै आगन्तुकहरू बस्ने वा विश्राम लिने नभई विशेषतः बुङ्गेघो (रातो मत्स्येन्द्रनाथ)को रथमा प्रयोग हुने धोमाहरू भण्डारण गर्न बनाईएको निश्चित पाटी हो ।

धोमालाई कर्कोटक नामको प्रतीकको रूपमा मानिन्छ । वर्षा र सहकालका देवता बुङ्गेघोलाई कामास्कामाक्ष (आसाम)बाट काठमाण्डौं उपत्यका ल्याउने क्रममा कर्कोटक नामले आफू स्वयं पुल बनि विशाल नदी टन अद्वितीय सहयोग गरेको विश्वास गरिन्छ ।

Dhoṁmā Phalecā

Dhoṁmā Phalecā is located to the north of Buṅgadyo (Rāto Matsyendranātha) chariot construction site. It is used to store the *dhoṁmās* (wooden large beam) of Buṅgadyo chariot.

The *dhoṁmā* is worshiped as the Karkoṭaka Nāga, the snake deity who helped to cross the river while bringing the Buṅgadyo to the Kathmandu valley from Kāmārukāmākṣa (Āsām), India.

मिति: २०७५/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नामःपोता गणेश हासःपोता गणेश

“हासःपोता गणेश” पाटनका नेवार समुदायको दिगुणो (कुर्सेवना)को स्पमा मल्लकालमा स्थापित “श्री गणेश भवन” हुन् । गणेशको मन्दिर स्थापना हुनु अगाडि यस क्षेत्र बौद्ध स्मारक रहेको पुष्टि हुनआउँछ । मन्दिर अगाडि लिच्छविकालीन शैल्यको अवशेष अद्यापि देख्न सकिन्छ । “हासापोता गणेश धार्मिक व्यवस्था समिति” को पहलमा वि.सं. २०७३ सालमा वर्तमान स्वल्पमा परम्परानत दुईतले मन्दिर पुनर्निर्माण गरेका थिए ।

द्विपयवर्ष महाविहार, ललितपुरबाट आयोजना हुने “द्विपक्षा यात्रा” मा हासःपोता गणेशलाई पनि समावेश गरेको पाइन्छ । प्रत्येक वर्ष नववलि टोलको आयोजनामा दशैको घटस्थापनादेखि दशमीसम्म पाटन दरवार क्षेत्रमा प्रदर्शन गरिने “अष्टमातृका नग कृत्य” (नै घ्याउँ)मा श्री गणेशको साधना यहि हासःपोता गणेशको मन्त्र विन्यास गर्ने गरिन्छ ।

“हासःपोता गणेश मन्दिर” तिब्बत (ल्लासा)को “पोताला दरवार”सँग पनि जोडिएको किंवदन्ती रहेको छ । प्राचीन समयमा एक बौद्ध भिक्षुले “ल्लासा पोताला दरवार” प्रतिविम्बित हुने गरी यस स्थलमा विहार निर्माण गर्ने योजना बनाएको तर पूर्णता पाउनु अघि नै उहाँको देहान्त भएको थियो । “ल्लासा पोताला” शब्द अपभ्रंश भई आजभोलि यस स्थानलाई जनजिभ्रमा “हासापोता”, “हासापोता” र “हासापोता” उच्चारण हुन गएको जनविश्वास रहेको छ ।

यस मन्दिर परिसरमा रहेको प्राचीन अभिलेखहरू मध्ये मन्दिरको समुख स्थापित घण्टामा कुँडिएको वि.सं. १५५२ को अभिलेख नै सबैभन्दा पुरानो अभिलेख हुन् ।

Hāsaḥpotā Gaṇeśa

Hāsaḥpotā Gaṇeśa is established by the Newārs of Pātan during Malla period. The area was previously a Buddhist monumental site. A fragment of Licchavi cailya can be seen in front of the temple. The present two-storeyed Nepalese style temple was built in 2018 A.D. with an initiation of “Hāsaḥpotā Gaṇeśa Dhārmik Vyavasthā Samiti”.

Hāsaḥpotā Gaṇeśa is included in the “Dipaṅkhā Yātrā”, a festival organized once in a blue moon by Hiranyavarna Mahāvihār, Lalitpur. Also, it is the Lord Gaṇeśa which is worshipped in the “Asāmātrīkā Dance” performed in Patan Durbar Square during Dasain festival.

There is connection between Hāsaḥpotā Gaṇeśa Temple and Polata Palace of Tibet (Lhāsā). There is hearsay that it was the sacred place chosen to construct a monastery resembling “Lhāsā Potālā Palace” and as such the place became famous by the name Lhāsā Potālā which later corrupted to Hāsaḥpotā, Hāsaḥpotā, Hāsaḥpotā or Hāsaḥpātā. The inscription dated 1935 A.D. carved in the bell placed in front of the temple is the oldest inscription so far found belonged to the temple.

मिति: २०७३/०८/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

कविलास नामःद्यो कविलास नासःद्यो

पुल्चोक वाणगिरि (दानागिरि)मा स्थापित कविलास नासःद्यो नुवाकोटको मूल कविलास नासःद्योको मन्त्र शोधन गरी मल्लकालमा प्रतिस्थापना गरिएको नासःद्यो हुन् । नेवार समुदायमा सङ्गीत, वाद्यवादन, नाटक आदि प्रशिक्षण आरम्भ गर्नु अघि नासःद्योको साधना गर्ने प्रचलन छ । त्यसैले नासःद्योलाई “नाट्यश्वर”, “नृत्येश्वर”, “नटराज”को नामले पनि सम्बोधन गरिन्छ । नेवार समुदायले पुज्ने नासःद्यो प्रायः निराकार हुन्छ ।

हरेक वर्ष मङ्गलबजारको कार्तिक डबलीमा प्रदर्शन गरिने “कार्तिक नाच”मा साधना गरिने मुख्य नासःद्यो यसैलाई मान्ने गरेको थियो । समय परिवर्तनसँगै यस वाणगिरि पर्वत सुनसान घनाजङ्गलमा परिणत भएपछि भक्तजनहरूलाई दर्शनार्थ आउन मुश्किल हुनगएकोले यसै नासःद्योको मन्त्र शोधन गरी पछि सौमल, पाटनमा नयाँ कविलास नासःद्यो स्थापना गरी पूजा आराधना गर्ने थालिएको जनश्रुति रहेको छ ।

“पुल्चोक टोल सुधार समिति”को पहलमा ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ कार्यालयको अनुदान सहयोगबाट वि.सं. २०७५ सालमा मन्दिर परिसरलाई दाची ईट्टाबाट कलात्मक शैलीमा निर्माण गरेका थिए ।

Kavilāsa Nāsaḥdyo

Kavilāsa Nāsaḥdyo is established in Malla period with tantric initiation of Kavilāsa Nāsaḥdyo of Nuwākot. It is the deity of the Newār musicians, actors and dancers. It is the deity who bestows the qualities required for excelling in the field of music and for the successful staging of musical programmes, dances and dramas. Nasaḥdyo is usually depicted in an aniconic form.

This is the main Nāsaḥdyo worshipped by the actors/dancers of “Kārtik Dance” performed in Mangalbazār, Pātan every year. Over the long time, the place turned into massive jungle and a new Nāsaḥdyo shrine is established at Saugal, Pātan with tantric initiation of it.

मिति: २०७५/०८/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाउँ ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

नाबि नाम्झ्या लाखि नासःद्यो

काठमाण्डौ उपत्यकाको प्रत्येक नेवार वस्तीमा नासःद्यो अनिवार्य स्थापना गरेको पाईन्छ । नासःद्योलाई कला क्षेत्रमा पारंगत, निपुणता र सिद्धि प्रदान गर्ने देवताको रूपमा पूजा गरिन्छ । नेवार समुदायमा सङ्गीत, वाद्यवादन, नाटक आदिको प्रशिक्षण आरम्भ गर्नु अघि नासःद्योको समर्पितपूर्वक पूजा आराधना गर्ने प्रचलन छ । त्यसैले नासःद्योलाई “नाट्येश्वर”, “नृत्येश्वर”, “नटराज”को नामले पनि सम्बोधन गरिन्छ । नेवार समुदायहरूले पूजिने नासःद्यो प्रायः विराकार हुन्छ ।

पुल्चोकको लाखिमा प्रतिस्थापित नासःद्यो भएकोले यसलाई “लाखि नासःद्यो” भन्ने गरिन्छ । यो नासःद्यो पनि पुल्चोक वाणिमिरि (दानामिरि)मा रहेको कविलास नासःद्योको मन्त्र शोधन गरी स्थापना गरेको जनश्रुति रहेको छ । नासःद्योलाई प्रतिकको रूपमा मन्दिर, आगमघर, अँनन, चोक, पाटी घोवा आदि ठाउँका भित्ताहरूमा एक वा तीनवटा त्रिकोणात्मक ढुलोको स्वरूपमा प्रतिष्ठा गरेको हुन्छ । ती ढुलोहरूलाई त्रिशूल, नेत्र साथै अन्य तान्त्रिक चित्र अंकित एक विशेष प्रकारको पर्दा (धकि)ले छोपी साझान् नाट्येश्वरको स्वरूप मानी पूजाअर्चना गर्ने चलन रहेको छ ।

“पुल्चोक टोल सुधार समिति”को पहलमा ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ कार्यालयको अनुदान सहयोगबाट वि.सं. २०७६ सालमा यस नासःद्यो रहेको पाटी (फलेचा)लाई दाघी इँट्टाबाट कलात्मक शैलीमा निर्माण गरेका थिए ।

Lächhi Näsahdyo

Every Newār settlement in the Kathmandu valley has a Näsahdyo shrine. It is the deity of the Newār musicians, actors and dancers. It is the deity who bestows with the qualities required for excelling in the field of music and for the successful staging of musical programmes, dances and dramas. Näsahdyo is usually depicted in an aniconic form. One or three triangular niches are made on the walls of temple, courtward, resting place (phalecā) etc representing the Näsahdyo. It is covered with a special curtain painted with trident, eyes and other tantric symbols.

The Näsahdyo is situated at the Lächhi of Pulchowk, so it is usually called as “Lächhi Näsahdyo”. The local residents believed that it was established with the tantric initiation of the Kavilāsa Näsahdyo located at hilock of Pulchowk.

मिति: २०७६/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

मञ्जु झाब्वा मण्डः फलेचा

“मण्डः फलेचा” बुङ्गद्यो (रातो मत्स्येन्द्रनाथ)सँग सम्बन्धित फलेचा हुन् । यस मण्डः फलेचालाई “सोखुटे पाटी” पनि भनिन्छ । वि.सं. २०७२ सालको महाभूकम्पबाट भन्किएको मण्डः फलेचा “पुब्य पुस्तकालय”को सञ्चालनामा ललितपुर महानगरपालिका, “प्रारम्भ संस्था” लगायत स्थानीय दाताहरूबाट आर्थिक सहूलत नरी वि.सं. २०७७ सालमा कलात्मक दाघि इँट्टाले पुनःनिर्माण गरिएको थियो ।

बुङ्गद्यो रथारोहणका दिन फलेचा जग्गा दाता परिवारबाट वि.सं. १७६६ देखि हालसम्म बसै फलेचामा बसी समयबिजित दान दिने परम्परा विरलर चलाउँदै आइरहेको छ । त्यस्तै बुङ्गद्योको रथ पुल्चोकमा विराजमान रहून्जेल “मङ्गु भजन मण्डल” लगायत अन्य भजन मण्डलहरूबाट यस फलेचामा भजन कीर्तन गर्ने गरिन्छ ।

अक्षय तृतीयाका दिन सरकारी तवरले जुठी संस्थाबाट श्री मत्स्येन्द्रनाथलाई समर्पितपूर्वक पूजाअर्चना गर्नुका साथै यसै फलेचामा गौ दानको सुभकार्य सम्पन्न गरिन्छ । सोही दिन मण्डः फलेचामा श्रद्धावान् महामुभावहरूबाट आ-आफ्नो मध्ये अनुसार संवसाधारण तथा बटुवाहरूलाई स्वास्थ्यवर्द्धक सक्खरको सर्वत सुवाजेन चलन अघाधि रहेको छ ।

Maṅḍaḥ Phalecā

Maṅḍaḥ Phalecā is associated with Bungadyo (Rāto Matsyendranātha). It is also known as “Sorhakhuṭṭe Pāṭi”. The phalecā was damaged by 2015 AD earthquake and was renovated in 2020 AD with an initiation of “Pūchow Pustakālaya” with financial support from Lalitpur Metropolitan Office, “Prārambha Samsthā” and local donors.

The family members of land donors of phalecā has been distributing samayebaji (Newari ritual cuisine) in this phalecā on the day of ascending the Bungadyo to the chariot since 1708 AD. When the chariot of Bungadyo remains at Pulchowk, “Mridāṅga Bhajan Maṅḍal” as well as other various musical groups perform bhajan (religious songs) in the phalecā.

On the day of Aksaya Tritiya, the “Guthī Samsthān” conducts rituals related to Karuṇāmaya at this phalecā and offers a cow to the Brāhmaṇ. Also, the devotees offer sugar molasses juice (Nepāl Bhāsā: sākhahṭi) freely to public and pedestrian.

मिति: २०७६/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

चतुर् बुध

पूच्य थूर (अशोक स्तूप)

मौर्य सम्राट अशोक (२७२-२३२ ई.पू.)ले ललितपुर (पाटन) शहरको चार दिशामा चतुर्बुधोदय प्रतिक शाक्यमुनि बुद्धको अस्थिधातु गर्भमा राखी चारवटा थूरहरू (पूच्य थूर, तेता थूर, ईबदी थूर र लन थूर) निर्माण गरेका थिए । सत्ययुग उदय भएको पवित्र दिनको संस्मरणमा पहिलो “पूच्य थूर” निर्माण गरेका थिए ।

थूरको चार दिशामा रहेका पञ्च बुद्ध मध्येका चार बुद्धका मूर्तिहरू (पूर्व-अक्षोभ्य, दक्षिण-रत्नसम्भव, पश्चिम-अमिताभ र उत्तर-अमोघसिद्धि) वि.सं. १५१२ मा प्रतिस्थापित गरिएका हुन् । “अशोक चैत्य नित्यपूजा समूह”बाट थूरको संरक्षण, नित्यपूजा गर्नुका साथै प्रत्येक वर्ष श्रावण शुक्ल पूर्णिमा (गुन्हु पुनिह/जनै पुणिमा)का दिन वर्षधन (बुसर्धे) पूजाको आयोजना गर्ने गरिन्छ ।

वि.सं. २०७२ सालको महाभूकम्पबाट थूरको त्रयोदशभूमि चर्किएको थियो । “अशोक चैत्य नित्यपूजा समूह”को पहलमा ललितपुर महानगरपालिकाको आर्थिक अनुदान तथा अन्य दाताहरूको सहयोगबाट वि.सं. २०७५ सालमा पुनर्निर्माण गरिएको थियो ।

Pūchow Thūr (Aśok Stupa)

Mauryan Emperor Aśok (272-232 B.C.) constructed four stupas (Pūchow Thūr, Tetā Thūr, Ībahi Thūr and Lagañ Thūr) in commemoration of the four epochs (yugas) at the four cardinal points of Lalitpur (Pātan) embedding relics of Śakyamuni Buddha. “Pūchow Thūr”, the first stupa was constructed in commemoration of the beginning of Satya Yuga.

The stone statues of Dhyāni Buddhas (East - Aksyobhya, South - Ratna Sambhava, West - Amitābha and North - Amoghasiddhi) installed in the stupa belongs to 1455 A.D. “Aśok Caitya Nitya Pūjā Samuha” takes in charge of preservation of the stupa and performs daily rituals as well as organizes the *Varṣadhana Pūjā (Busadhan)* on the full moon day of *Śrāvana (Gunhupunhi/ Janai Purnima)*. The *trayadaśa bhūmi* of the stupa was damaged by 2015 A.D. earthquake and was renovated by the committee with financial support from Lalitpur Metropolitan City and local donors in 2018 A.D.

मिति: २०७५/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

चतुर् बुद्धे हिति

पूच्य ल्वहँ हिति (दुङ्गेधारा)

“पूच्य ल्वहँ हिति” मल्लकालमा निर्मित दुङ्गेधारा हुन् । यहाँ तीनवटा उत्तराभिमुख दुङ्गेधाराहरू रहेका छन् । दुङ्गेधाराको मुहान ललितपुर महानगरपालिका कार्यालयको पूर्व पट्टिको पलेस्वौं पुब् (कमल पोखरी) रहेको छ । “पुल्चोक टोल सुधार समिति”को पहलमा ललितपुर महानगरपालिकाको अनुदान सहयोगबाट प्राचीनता भक्तिके नरी दुङ्गेधाराको घेटी तथा पखाल वि.सं. २०७८ सालमा दाचि झट्टाले छापेका थिए ।

दुङ्गेधारामा पानीको फोहरा निस्कने हितिमंगः/मकर अति से कलात्मक रहेको छ । हितिको मुनि भगीरथको मूर्ति पनि स्थापना गरिएको छ । पौराणिक कथन अनुसार हितिमंगः/मकर समुद्रमा बस्ने एक प्रकारका जन्तु हुन् भने भगीरथ एक अत्यन्त मेहनती प्रसिद्ध राजा हुन्, जसले स्वर्गबाट पवित्र गंगा नदी पृथ्वीमा ल्याएका थिए ।

दुङ्गेधाराको तेस्रो घेटीको भित्तामा पूर्वाभिमुख विद्याकी देवी सरस्वतीको आकर्षक प्रस्तर मूर्ति स्थापना गरिएको छ । यहाँ रहेकी सरस्वतीको पूजा आराधना गर्नाले शिल्प तथा विद्यामा अकल्पनीय दक्षता एवं निपुणता प्राप्त हुने विश्वास रहेको छ ।

Pulchowk Stone Water Spout

“Pulchowk Stone Water Spout” was constructed in the Malla period. It has three north-faced stone water conduits (spouts). The water spouts (Hitimanga or Makar) are magnificently carved. The statue of Bhagirath is placed under the spout. Hitimanga is a legendary sea-creature and Bhagirath, a legendary king who brought the sacred Gangā River to the earth from the heaven. The source of water for the spout is the lotus pond (Paleswāñ Pukhū) located at the eastern side of the Lalitpur Metropolitan City.

The goddess Saraswati (the goddess of wisdom) is placed at the wall niche of the third plinth facing towards the east. It is believed that one who prays and worships this Saraswati bestows him/her with unbelievable excellence in skills and wisdom.

मिति: २०७५/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

बङ्गयद्यव गन्धारिदान रक्षयेश्वर महाविहार

अक्षयेश्वर महाविहार निर्माण गर्ने श्री अक्षयश्रीका भाई रक्षयश्रीले “रक्षयेश्वर महाविहार” निर्माण गरेका थिए । यो विहार “पूच्य क्वयबही”, “पूच्य क्वयबही”को नामले पनि चिनिन्छ । यस विहारमा लिच्छवि लिपिमा लेखिएको “बुद्ध स्तुति” अंकित प्रस्तर मण्डला (मण्डः) सुरक्षित रहेको छ । यो मण्डला अक्षयेश्वर महाविहार भग्नावशेष अवस्थामा पुगेपछि त्यस विहारबाट सुरक्षाथं यहाँ ल्याइएको थियो ।

“रक्षयेश्वर महाविहार संरक्षण समिति”को पहलमा वि.सं. २०५५ सालमा वर्तमान तीनतल्ले विहार पुनर्निर्माण गरिएको थियो । विहारको मूल गन्धुरी देवता भविष्यव्याकरण मुद्रामा शाक्यमुनि बुद्ध विराजमान रहेको छ । विहारको मूल प्रवेशद्वारको दायोपट्टि प्रतिस्थापित श्री महौकाल मुक्तिको पादमा कुँदिएको वि.सं. १५०५ (ने.सं.६७२) को अभिलेख नै यस रक्षयेश्वर महाविहारसंग सम्बन्धित हालसम्म प्राप्त पुरानो अभिलेख हुन् ।

Rakṣayeśwor Mahāvihār

Rakṣayeśwor Mahāvihār was constructed by Rakṣayaśrī, a brother of Akṣayaśrī in Lichhavi period. The monastery is locally popular as “Pūchow Kwathubahi” or “Pūchow Kwayebahi”. A maṅḍalā (Mandah) with Buddha hymn inscribed in Lichhavi script is safely preserved in the monastery. This maṅḍalā belongs to Akṣayeśwor Mahāvihāra. It was brought here for the safety as the later monastery was ruined.

The Śākyamuni Buddha in Bhaviṣyavyākaraṇa mudrā was placed as the main deity in the sanctum of the monastery. The monastery was renovated in 1998 A.D. with an initiation of “Rakṣayeśwor Mahāvihār Preservation Committee”. The earliest inscription related to the monastery found till date is 1552 A.D. which is inscribed in the pedestal of Mahānkāla situated at the northern wall of the main entrance.

मिति: २०७५/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

बख्था

रथस्थो (बुङ्गद्यो रथ निर्माण स्थल)

वर्षा र सहकालका देवता बुङ्गद्यो (रातो मत्स्येन्द्रनाथ)को रथ निर्माण गर्ने स्थान भएबाट यस क्षेत्रको नाम रथथो (रथथेला) हुन गएको हो । यस क्षेत्रलाई जनभाषामा “र.थो” भन्ने गरिन्छ । प्रत्येक वर्ष बुङ्गद्योको महास्नान (स्नान)को भेलिपट्ट अर्थात् चैत्र कृष्णपक्ष: दुतिथाको दिन रथ निर्माण कार्य शुरु नरी वैशाख शुक्लपक्ष: चतुर्थीका दिन रथवाजा शुभारम्भ गरिन्छ । तत्कालीन समयमा यस पवित्र स्थलमा अद्भुत दिव्यरश्मि प्रकट भई आकाश तर्फ गएको किंवदन्ती रहेको छ ।

बाइबर्सम्म काठमाण्डौ उपत्यकामा वर्षा नभई अतिकाल परेको अवस्थामा राजा नरेन्द्रदेव (सातौं शताब्दी), काठमाण्डौका तान्त्रिक विद्वान् बन्धुदत्त आचार्य र ललितपुरका ललित ज्ञापुले भारतको कामारुकाण्ड (आसाम)बाट बुङ्गद्योलाई काठमाण्डौ उपत्यका भित्र्याएका थिए । बुङ्गद्यो “करणमय”, “पपयाण लोकेश्वर”, “लोकनाथ” आदि नामले पनि प्रसिद्ध रहेको छ ।

यस क्षेत्रमा विद्याल ऐतिहासिक जलाशय पनि रहेको छ । जसलाई स्वनीयदरले “सिन्धु: पुष्” भन्ने गरिन्छ । पोखरीको मध्य भागमा पानी मुनि पिण्डो (तान्त्रिक शक्तिदेवी) पनि स्थापना गरिएको छ । रथ निर्माण गर्न आवश्यक बेल सामग्री दाइत पोखरीको पानी प्रयोग गरिन्छ । “पुत्थोको टोल सुधर समिति” को पहलमा ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ३ कार्यालयको अनुदान सहयोगबाट वि.सं. २०७५ सालमा पोखरीलाई दावी इँटाबाट निर्माण नरी कलात्मक बनाईएको थियो ।

Rathkhyo (Buṅgadyo Chariot Construction Site)

Rathkhyo is the construction site of the chariot of Buṅgadyo (Rāto Matsyendranāth) and the month long chariot procession commence from this sacred place. The place is locally popular as Laṅkhyo. The construction of the chariot begins on the next day of Bathing Ceremony (Mahāsānā) i.e. Chaitra Kṛṣṇapakṣaḥ Dutiya. There is a hearsay that a beam of divine light appeared at this site and ascended towards the sky.

During the Lichhavi period the Kathmandu Valley faced famine and drought for twelve years. To overcome from the misery, Buṅgadyo was brought to the valley from Kāmārukāmākā (Āsām), India with an effort of the King Narendra Dev (7th century), Buddhist tantric master Bandhudatta Ācharya and Lalit Jyāpu.

A historical pond is situated at the site. The bet cane is soaked in this pond to make it malleable and tensile for construction of the chariot. The pond is made an ancient looks with dāci bricks in 2022 A.D.

मिति: २०७५/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

वैष्णवी देवी वैष्णवी देवी मन्दिर

“वैष्णवी” भगवान् विष्णुको शक्ति हुन् । शक्ति परम्पराका प्रमुख देवी वैष्णवीलाई ब्रम्हाण्ड शक्तिको रूपमा लिने गरेको पाईन्छ । वैष्णवी एक प्रमुख शक्ति पीठमा गनिन्छ । अष्टमातृका देवीमा वैष्णवी देवी पनि पर्दछ । पुल्चोकमा अवस्थित वैष्णवी देवीको मन्दिर सयौं वर्ष अगाडि स्थापना भएको थियो ।

हालको नख्खु खोला, उहिले पुल्चोकबाट बग्ने गर्दथ्यो र पछि खोला विस्थापित हुँदै जाँदा राजा वरदेवले ललितपुर नगरलाई सुव्यवस्थित गर्ने क्रममा पुल्चोकमा रहेकी श्री वैष्णवी देवीलाई हाल नख्खु खोला नजिकै यप्पामा स्थानान्तर गरेको भाषा वंशावलीमा उल्लेख भएको पाईन्छ ।

Vaiṣṇavi Temple

Vaiṣṇavi is regarded as the consort of Lord Viṣṇu. It is the Śakti Pīṭha (a holy place of cosmic power), a place of worship consecrated to the goddess Śakti, the main deity of the Śakta sect of Hinduism. It is also included in Aṣṭamātrikā (Eight Mother Goddess).

The Vaiṣṇavi temple situated at Pulchowk dates back to more than a century. The present Nakkhu River once upon a time flowed down via Pulchowk. As mentioned in the Bhāṣā Vamśāvalī, in due course of expansion of the city by the King Varadev, Vaiṣṇavi temple was shifted to nearby Nakkhu River in Yappā.

मिति: २०७५/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

समय-फलेचा समय-फलेचा

करिव दुई शताब्दी पुरानो इतिहास बोकेको “समय-फलेचा”मा प्रत्येक वर्ष जलाध्व चतुर्दशी (इन्द्रजात्रा)का दिन यस फलेचामा स्थापित सम्पूर्ण देवदेवीहरूको तान्त्रिक पूजा गरी समयबज्रि बाँड्ने परम्परा रहेको पाईन्छ ।

समयबज्रि दिने परम्परा भएकै कारण यस पाटीलाई “समय-फलेचा” भनिएको हो । ऐतिहासिक, साँस्कृतिक एवं पुरातात्विक महत्त्व बोकेको यस फलेचा संरक्षणको अभावमा एक समयमा जीर्ण भई भूमिमा नै विलीन समेत भईसकेको थियो । स्थानीयहरूको जागरुकता एवं “पुल्चोक टोल सुधार समिति”को प्रमुख अनुवाइमा “समय-फलेचा पुनःनिर्माण उपभोक्ता समिति” गठन गरी ललितपुर महानगरपालिका तथा स्थानीय दाताहरूबाट आर्थिक संकलन गरी वर्तमान कलात्मक फलेचा जोडतोडका साथ पुनःनिर्माण गरी वि.सं. २०७८ चैत्र ५ गते ललितपुर महानगरपालिकाका मेयर चिरीबाबु महर्जनज्यूबाट उद्घाटन गरिएको थियो ।

Samaye-phalecā

Samaye-phalecā was constructed about two hundred years ago. Every year on the day of Indrajātra, there is a tradition of distributing *samayebaji* (Newari ritual cuisine) after performing tantric *pūjā* to the gods and goddess installed at the phalecā. For this tradition, the phalecā is popular by the name Samaye-phalecā.

At one time, the phalecā was completely ruined due to lack of proper management and preservation. “Samaye-phalecā Punarnirmān Upabhoktā Samiti” formed under “Pulchowk Tole Sudhār Samiti” took an initiation for its renovation with financial support from Lalitpur Metropolitan City and the local donors. The reconstructed phalecā was inaugurated on 19th March, 2022 by the Mayor Chiribabu Maharjan of Lalitpur Metropolitan City.

मिति: २०७५/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

वृद्धयोगिनी वज्रयोगिनी मन्दिर

नेपाल मण्डल (काठमाण्डौ उपत्यका)लाई वज्रयान परम्परा अनुसार चार योगिनीहरूद्वारा सुरक्षित गरिएको छ । पूर्व-साँव वज्रयोगिनी/खड्गयोगिनी, पश्चिम-विद्याधरीयोगिनी/विजयश्रवरी/आकाशयोगिनी, उत्तर-नैरात्मा योगिनी/गुह्यश्रवरीयोगिनी र दक्षिण-फर्पिङ्ग वज्रयोगिनी ।

पृथ्वीको दानागिरि पर्वतमा विराजमान भएकी वज्रयोगिनी देवी वज्रयान बौद्ध परम्परा अनुसार प्रसिद्ध वज्रयोगिनी देवीको मन्त्र शोधन गरी प्रतिस्थापना गरिएको देवी हुन् । यस वज्रयोगिनी देवी “खड्गयोगिनी” र “उग्रतारा”को नामले पनि प्रसिद्ध रहेको छ । हिन्दू धर्मको (शाक्त परम्परा अन्तर्गत) दश महाविद्यादेवीहरूमा वज्रयोगिनीलाई “तारा”को रूपमा पूजा गर्ने गरिन्छ । विष्णुबाधा, अग्निभयको डर, त्रास आदिबाट सुरक्षित गर्ने मूल सरसिका देवीको रूपमा श्री वज्रयोगिनीलाई पूजा आराधना गरिन्छ ।

पुरानो वज्रयोगिनीको मूर्ति चोरी भएपछि “श्री खड्गयोगिनी उदार समिति” को पहलमा वि.सं. २०३७ सालमा माटोको नयाँ मूर्ति मौलिक ढाँचामा निर्माण गरी पुनःस्थापना गरिएको थियो । वज्रयोगिनी मन्दिरसय सम्बन्धित अहिलेसम्म प्राप्त सबैभन्दा पुरानो अभिलेख वि.सं. १८३५ (बि.सं. १००२)को रहेको छ । वज्रयोगिनी देवीको वर्तमान मुम्बज शैली मन्दिर मल्लकालमा निर्माण गरिएका हुन् । वि.सं. २०७२ को महामृकम्पबाट क्षति पुगेको वज्रयोगिनी देवीको मन्दिर स्थानीयहरूको अनुयाईमा जीर्णोद्धार गरिएको थियो ।

Vajrayogini Temple

According to Vajrayāna tradition, Nepal Maṅḍal (Kathmandu Valley) is protected by four yoginīs (East-Sāṅkhu Vajrayoginī/ Khadgayoginī, West-Vijeśworī/Akāśayoginī, North-Purāno Guhyeśworī/ Nairātmayoginī and South-Pharpiṅg Vajrayoginī). The Vajrayoginī situated at Pulchowk hillock was established with tantric initiation of the Sāṅkhu Vajrayoginī. The goddess is also popular by the name “Khadgayoginī” or “Ugratārā”.

It is worshipped as Tārā among the Ten Female Deities (Daśa Mahāvīdhya) of Hinduism (particularly in Śaktism). The deity is especially worshipped to get protection from evils of bad planets and fire. The present clay statue of the deity was newly made with an initiation of “Śrī Khadgayoginī Udhāra Samitī” in 1980 A.D. after the theft of the original one. The inscription dated 1882 A.D. is the earliest one related to the deity. The present domed shaped temple of goddess was built in the Malla period. The temple was damaged by 2015 A.D. earthquake and was renovated by the local residents.

मिति: २०७५/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

वीस्रिआ वशिद्यो

“वशिद्यो” एक विशाल चट्टान हो । यो एक महत्त्वपूर्ण आदिकालको प्राकृतिक सम्पदा पनि हो । पाटन क्षेत्रमा भेट्टाईएका प्रस्तर मूर्ति तथा शिलालेखहरू मध्ये यो चट्टानलाई सबैभन्दा पुरानो मानिआएको छ । यस चट्टानमा पानीको छालको रेखाङ्गीत चिन्हहरू स्पष्ट देखिन्छ । काठमाण्डौ उपत्यका कालिदह (नागहृद) जलाशय अवस्थामा रहेकोबेला पानीको सतह यहाँसम्म रहेको विश्वास गरिन्छ । यसरी यो चट्टानले पृथ्वी वाष्पगिरि प्राचीन ऐतिहासिक क्षेत्रको रूपमा रहेको प्रमाणित गरिदिएको छ ।

“वशिद्यो”लाई स्थानीय वासिन्दाहरूले “जनफा:स्या:द्यो”को नामले पुकार्ने गरिन्छ । “जनफा:स्या:द्यो”को अर्थ पिठ्यौं, ढाड वा कम्मर दुखाई तिको पार्ने देवता हुन् । करैको कम्मर, पिठ्यौं वा ढाड दुखेमा, यस “वशिद्यो”मा केही क्षण अडेस लगाउँदा आफ्नो कम्मरको दुखाई निदान हुने, विश्वास गरिएको छ । यस चट्टानलाई तितात “वशिद्यो” भनिए तापनि अन्य मन्दिरहरूमा जस्तै यहाँ कुनै पनि देवीदेवताको आकृति वा मूर्ति कुँदिएको भेटिदैन ।

Vaśidyo

Vaśidyo is locally known as Janaphāhsyāḥdyo (the god of back pain). The people with back pain when leaned to this rock feels relax from his trouble. Although it is worshipped as a god, there is no images or statues like as we find in other temples. It is simply a huge rock which is equally significant from geological point of view. This rock is one of the oldest rocks among the stone statues and inscriptions found so far in Pātan city. It is believed that the rock might be of the period when the Kathmandu Valley was a lake (Kāliarahad). The layers of stripes as if formed by hitting by the waves of water is visible on the surface of the rock.

मिति: २०७५/०४/३१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

“मानिस ! मानिस भएर बाँच्न सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

यूनिक्ला

यूरिख्यो (युलाखेला)

यूरिख्यो (युलाखेला) क्षेत्र खाया र सहकालका देवता बुङ्गद्यो (रातो मत्स्येन्द्रनाथ)सँग सम्बन्धित ऐतिहासिक स्थल हो । यस क्षेत्रमा रहेको ऐतिहासिक पोखरीलाई “बुङ्गद्यो पुष्प” भनिन्छ । श्रावण शुक्ल चतुर्दशीका दिन पुल्चोक लाँचिमा नडाभुनः (घण्टाकार्णा)का नकटको राधास बनाईन्छ र सँभिक उक्त राधास रूपी नकटका त्याद्रीलाई मान्दोको जमातले घिसारेर त्याई यस बुङ्गद्यो पुष्पमा विसर्जन गरिन्छ ।

“बुङ्गद्यो पुष्प”को अर्को महत्वपूर्ण विशेषता पनि रहेको छ । पाटनका कृषक समुदायहरू रोपाइँको पूर्व फलत राम्रो वा नराम्रो हुने पूर्वकाल जान्न यस पोखरीको पानीको सङ्घ निर्देशण गर्न जाने प्रचलन रहेको छ । पोखरीमा अबैध पानी जमेको साल रोपाइँ सङ्घ हुने र न्यून रहेमा असाङ्घ हुने विश्वास रहेआएको छ ।

प्रत्येक १२ वर्षको अन्तरालमा मत्स्येन्द्रनाथको रथ बुङ्गमतीमा निर्माण मरी रथ यात्रा आरम्भ गर्ने गरिन्छ साथै रथलाई बुङ्गमतीमा नै तामेर लगी यात्रा समापन गर्ने परम्परा रहेको छ । बुङ्गमतीबाट रथ तान्ने क्रममा मँसेपाटि-नखु-भणिमण्डल-धोविघाट दिँदै युलाखेलमा त्याई पुर्‍याइन्छ ।

युलाखेल इलाका यस यशनीहरूको वासस्थानको रूपमा सिर्जित छ । ती यस यशनीहरूले मत्स्येन्द्रनाथलाई पुनः फर्काएर लानिन्छ कि भन्ने आशयले युलाखेलमा रथलाई रात कटाउन हुन भने चलन रहेको छ । त्यसैले मत्स्येन्द्रनाथको रथ त्याईपुर्‍याएकै रातमा रथलाई युलाखेलको “बुङ्गद्यो पुष्प” परिक्रमा मराई पुल्चोकतिर तामेर लानिन्छ । रथ यात्राको रौतक, उल्लासमय होइला यस यशनीहरूले धारा नपाउनु भन्ने हेतुले होस्टे-हेस्टे पति नभट्ट्याईकन सुटुक्कै कसैले चाल नपाउने मरी ति-सङ्घ वातावरणमा रथ तान्ने गरिन्छ । जो बेला कुनैपनि प्रकारको बाजागाजा बजाउन पूर्ण निषेधित गरिएको हुन्छ ।

Yurikhyo (Yulākhel)

Yulākhel is a historical place related to the chariot festival of Bungadyo (Rāto Matsyendranāth). The religious pond situated in the area is known as “Bungadyo Pukhō”. On the fourteenth day of bright half of Śrāvāna, there is a tradition that the residents of Pulchowk drags the effigy of Gathanmuga (Ghañjākarna) to this pond and concludes the festival. The effigy is made at the Lāchhi of Pulchowk and is dragged along the road to this pond. The local farmers of Patan come to observe water level of the pond with a belief that if the sufficient amount of the water is collected in the pond, the year becomes ease for plantation with good harvest.

On every twelfth year, the chariot of Matsyendranāth is constructed at Bungamati and is pulled from there itself and finally concluded by bringing back to the same place. From Bungamati, the chariot of Matsyendranāth is pulled along the road of Bhainsepālī-Nakhu-Bhanimandal-Dhobighāt and finally to Yulākhel. It is said Yulākhel is the place of settlement for demigods (yakṣa and yakṣanis). There is a fear in the locals that these demigods might take the Matsyendranāth back to its hometown if the chariot is hold for a night. Hence, the chariot is pulled down to Pulchowk on the same night silently without making any noise of “Haste-Hainste”. No musical instruments are allowed to play while pulling the chariot.

मिति: २०७८/०८/२१

ललितपुर महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय

जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि

सूचना

वडाको जानकारी, अनलाईन सिफारिस र नमूना निवेदनको लागि
www: Lmcityward3.com, Apps: Lmcity ward 3

तथा

कागजपत्र संचयको लागि

www: naagarik.lmcityward3.com,
Apps: naagarik ward3

प्रयोग गरौं ।

ललितपुर महानगरपालिका

३ नं. वडा कार्यालय

फोन: ९८५१०९२९४८

मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

“जहाँ सृष्टि त्यहाँ सेवा, जहाँ सेवा त्यहाँ समाधि”

ललितपुर महानगरपालिका
३ नं. वडा कार्यालय

पुल्चोक, ललितपुर, बागमती प्रदेश, नेपाल

फोन नं. : ०१-५४२८१८८, मोबाईल नं. : ९८५१२३६५४८

आकस्मिक सभर्पक नम्बर

 महानगरीय प्रहरी प्रभाग, पुल्चोक ०१-५५२२१५१/९८५१२३३१११	 जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुर ०१-५५२११६५/५५२८४४/५५२३०५१
 महानगरीय प्रहरी प्रभाग, सानेपा ०१-५५२१५४८/९८५१२३४५०१	 ललितपुर महानगरपालिका कार्यालय, पुल्चोक ११३१/०१-५५२२५६३
 सशस्त्र प्रहरी बल, सातदोबाटो ०१-५५३१२५५	 ललितपुर महानगरपालिका नगर प्रहरी बल-०१-५५४८७५८
 महानगरीय प्रहरी परिसर, ललितपुर १००/०१-५५२१३५०/५५२१२०७	 ललितपुर महानगरपालिका फोहरमैला व्यवस्थापन केन्द्र, ०१-५२०२७७८
 ट्राफिक प्रहरी, जावलाखेल १०३/९८५१२८५८७०	 काठमाडौं उपत्यका खानेपानी लिमिटेड ढल संञ्चालन महाशाखा, कीर्तिपुर, ०१-४३३२८०८
 बालबालिका खोज तलास केन्द्र १०४	 काठमाडौं उपत्यका खानेपानी लिमिटेड, जावलाखेल, ०१-५५२७२६८
 दमकल १०१/०१-५५२११११	 सडक डिभिजन कार्यालय, हरिहरभवन ०१-५५२१२७८
 नेपाल एम्बुलेन्स १०२	 नेपाल विद्युत प्राधिकरण, पुल्चोक शाखा नो-लाईट, ०१-५५२२०४३
 पाटन अस्पताल, लगनखेल ०१-५५२१०३४/५५२२२५५	 नेवा: देय् दबु, ढल्को ०१-४२६५०२५
 सुमेरु सिटी अस्पताल, पुल्चोक ०१-५४०००००/५४४४४४४	 नेपाल आदिवासी जनजाति महासंघ ०१-५५५५५५४
 निदान अस्पताल, पुल्चोक ०१-५४३१३३३/५४३१८२२	 नेपाल परिवार नियोजन संघ, हरिहरभवन ०१-५०१०२४०/५०१०१०४
 ३ नं. वडा शव-वाहन ९८५१२३६५४८	 नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, ललितपुर रक्तसंचार सेवा केन्द्र, ०१-५४२७०३३
 ३ नं. वडा जेटिङ्ग, रोडिङ्ग, ग्राबिङ्ग मेशिन - ९८५१२३६५४८	

www.lmcityward3.com, Apps: lmcity ward 3

“मानिस ! मानिस भएर बाँचन सिकौं, सिकाऔं ।”

अपाङ्गमैत्री वडा भवन

जेटमेशन

विद्युतीय निःशुल्क गाडी

फोहर संकलन गाडी

श्व वाहन

नकृहिने फोहोरबाट सामान तयार गर्ने मेशिन

EXTRUDER

HIGH SPEED MIXER

WASTE GRINDER MACHINE

HYDRAULIC PRESS

WASTE SEGREGATOR

वडाको कार्यालय "जन्तुद्वार नगरिचा र टोपीचुको कालन" ३ नं. वडा स्वास्थ्य केन्द्र, ठाडाढुङ्गा

३ नं. वडा स्वास्थ्य केन्द्र, ठाडाढुङ्गा

सहूलियत दरमा

स्वास्थ्य जाँच तथा परीक्षण गरौं ।

स्वास्थ्य जाँच

विहान : ८-९ बजेसम्म

परीक्षण

विहान : १०-१२ बजेसम्म

झण्डर शुल्क : १००/- (सक सब शेरिया ताम) । स्वास्थ्य परीक्षण : सहूलियत शुल्क

रखान : ठाडाढुङ्गा, पोखरा, ललितपुर । अन्वय : श्रीजीवन खेत नं. : ९८५०००२०२८

(सोत : वडा नं. ३ का स्वास्थ्य कोषक अन्वयलाई शुल्कमा ध्यान राख्न लाग्ने छ ।)

स्वास्थ्यको लागि स्वास्थ्य परीक्षण गरौं ।

प्रकाशक : ललितपुर महानगरपालिका, ३ नं. वडा समिति,
फोन: ९८५१०९२९४८